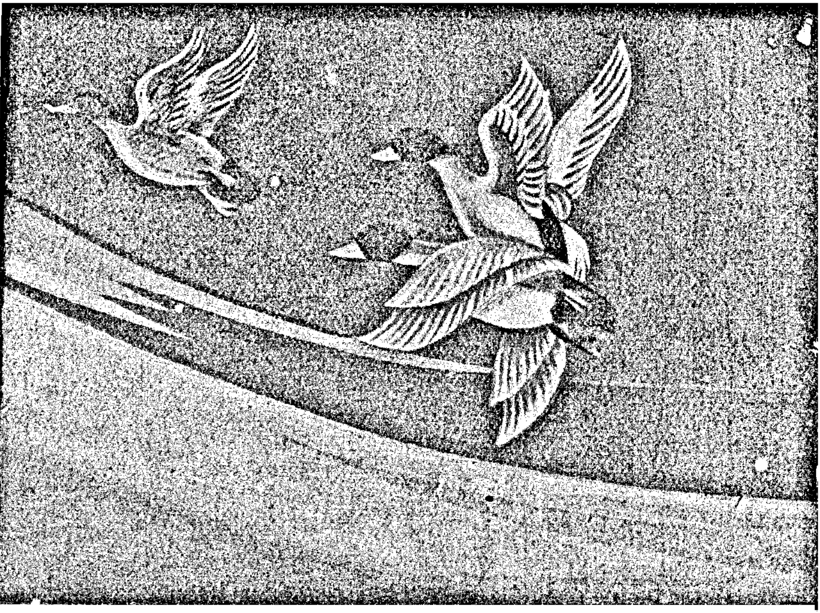

ପୂର୍ଣ୍ଣଚ୍ଛେଦ

ପ୍ରଗତି ସାହିତ୍ୟ-ମନ୍ଦିରର ଚତୁର୍ଥ ଅବଦାନ

ନଂ D/121
ତା 16 MAR 1959

ପୂର୍ଣ୍ଣଚ୍ଛେଦ

ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ଦାସ

ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂସ୍କରଣ : ଜୁଲାଇ ୧୯୫୭

❋

ପ୍ରକାଶକ
ଶ୍ରୀ ରମାଚରଣ ଦାସ

❋

ମୁଦ୍ରାକର
ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ଦାସ
ପ୍ରଗତି ପ୍ରେସ
ଦେଉଳସାହି, କଟକ

ମୂଲ୍ୟ—ଟ ୨ ୧

ନଂ 0/121
ତା 16 MAR 19[illegible]

ଶ୍ରୀ ....

.... ଅର୍ପଣ କଲି !

୦।।।)୮୦ ·

ନଂ ୦|୧୨୧

ଘନ ଅନ୍ଧକାର ଭିତର ଦେଇ ଡାକଗାଡ଼ି ଛୁଟିଛି । ପୁରୀରେ ପହଞ୍ଚିଲାବେଳକୁ କାଲି ସନ୍ଧ୍ୟା ପାଞ୍ଚଟା । ଆହୁରି ପୁଣି ଏତେ ସମୟ ବସିବାକୁ ହେବ ! ଏଇ କେତେଦିନ ହେଲା ଗାଡ଼ିରେ ବରାବର ବସି ବସି କିଭଳି ଏକ ଅଶାନ୍ତ ଲାଗିଲାଣି । ଆମେ ଥାଉଁ ବାପା, ବୋଉ, ମୁଁ, ଆଉ ପାଟଣା ଷ୍ଟେସନରୁ ଆମର ସାଥି, ପାଟଣାରେ ଡାକ୍ତରୀ ପଢୁଥିବା ଆମରଆଡ଼ର ଜଣେ ଯୁବକ । ଆମେ ଉତ୍ତର ଭାରତର କେତେକ ତୀର୍ଥ ଭ୍ରମଣ କରି ଫେରୁଥାଉଁ ।

ସେଟା ଇଣ୍ଟରକ୍ଲାସ ଡବାଟିଏ । ଆମ ଛଡ଼ା ସେ ଡବାରେ ଆଉ ଦୁଇଜଣ ପଶ୍ଚିମା ଭଦ୍ରଲୋକ ପିଲାପିଲି ନେଇ ପୁରୀ ଜଗନ୍ନାଥଜୀଙ୍କ ଦର୍ଶନ କରି ଯାଉଥାନ୍ତି । ସେହି ଦୁଇଜଣ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କ ଜବରଦସ୍ତି ପଣିଆରୁ ସେ ଡବାରେ ଆଉ କେହି ପଶି ପାରି ନଥାନ୍ତି । ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତରେ ଆମର ଦେଶର ଲୋକଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ବଦଳରେ, ହଇରାଣ କରି ଗାଡ଼ିକୁ ଉଠାଇ ନ ଦେବା କେଡ଼େ ଅନ୍ୟାୟ କଥା, ତଥାପି ନିଜର ସୁଖ ଶାନ୍ତି ପାଇଁ ଅନ୍ୟକୁ ଗାଡ଼ିକୁ ନ ଉଠାଇ ଦେବାରେ କିମିତି ଏକ ଆନନ୍ଦ ଲାଗୁଥାଏ ।

ଗାଡ଼ିର ଏକ ପାଖରେ ଏକ ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ବାପା ବିଛଣା ପାରି ଶୋଇଥାନ୍ତି । ବନାରସରୁ ତାଙ୍କର ଦେହ ସାମାନ୍ୟ ଖରାପ ହୋଇଛି । ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଉପରକୁ ବୋଉ । ଦରଜା ପାଖ ଲମ୍ବା ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ବାପାଙ୍କର ଠିକ ସିଧା ସେହି ଯୁବକଟିଏ ବିଛଣା ପାରି ବସିଥାନ୍ତି । ବେଞ୍ଚର ଶେଷ ମୁଣ୍ଡକୁ ମୁଁ ଡବାକୁ ଆଉଜି ବସିଥାଏ । ତାଙ୍କ ସହିତ ଘନିଷ୍ଠପରିଚିତ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ସେହି ଏକା ବେଞ୍ଚରେ ବସିବାକୁ ମୋତେ ବଡ ସଙ୍କୋଚ ଲାଗୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ସହିତ ଘନିଷ୍ଠ ପରିଚୟ ହେବା ପରଠୁଁ—ତାଙ୍କର ଭଦ୍ର, ନମ୍ର ବ୍ୟବହାର, ମଧୁର କଥା ଶୁଣିଲାବେଳଠୁ କାହିଁକି କେଜାଣି ସେହି ଏକାବେଞ୍ଚରେ ମୁଁ ବସିଥିବାରୁ ମୋତେ ବଡ଼ ଆନନ୍ଦ ଆଉ ସନ୍ତୋଷ ଲାଗୁଥାଏ ।

ପାଟଣା ଷ୍ଟେସନରେ ସେହି ଯୁବକଟି ଗାଡ଼ିକୁ ଉଠିଲାବେଳେ ତାଙ୍କର ଧଳା ପେଣ୍ଟ, କମିଜ ଦେଖି ମୁଁ ଭାବିଥିଲି, ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଜଣେ ଅନ୍ୟ ଜାତିର ଯୁବକ ହୋଇଥିବେ । ସେ ଗାଡ଼ିକୁ ଉଠି ବଡ଼ ଭଦ୍ର ଭାବରେ ନିଜର ବିଛଣା ପାରି ବେଞ୍ଚର ଏକ ପାଖରେ ବସିଲେ । ବାପାଙ୍କୁ ସେତେବେଳକୁ ଟିକିଏ ନିଦ ଅସି ଯାଇଥାଏ । ମୁଁ ବି ଟିକିଏ ନିଜର ଲୁଗାପଟାକୁ ସଜାଡ଼ି ନେଇ ଷ୍ଟେସନର ଲୋକ ଗହଳି ଆଡେ ଚାହିଁ ରହିଲି ।

ଗାଡ଼ି ଛାଡ଼ିଦେଲା । ପଛରେ ପଡ଼ି ରହିଲା କୋଳାହଳପୂର୍ଣ୍ଣ ପାଟଣା ଷ୍ଟେସନ । କିଛିସମୟ ପରେ ବୋଉ ତାଙ୍କଆଡେ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ପଚାରିଲା—"ତୁମେ ପୁଅ କୁଆଡେ ଯାଉଛ ?

ତାଙ୍କୁ ବୋଉର ଏଭଳି ପ୍ରଶ୍ନରେ ମୁଁ ମୁହଁରେ ରୁମାଲ ଦେଇ ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସୁଥାଏ । କାରଣ ସାରା ଉତ୍ତର ଭାରତରେ ଯେତେ ଯେତେ ତୀର୍ଥ ବୁଲିଛୁ, ସବୁଠି ତା' କଥା କିଏ ବୁଝୁ, ନ ବୁଝୁ,

ଓଡ଼ିଆରେ ଇମିତ ଦେଖି ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରି ତା' ବଦଳରେ କିଛି ଉତ୍ତର ନପାଇ ନିଜେ ଆବାକାବା ହୋଇଛନ୍ତି । ତା' ଜାଣିବାରେ ସାରା ଭରତଖଣ୍ଡଯାକ ଯେପରି ଏକ ଜାତି, ଏକ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା । ବୋଉ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଅନ୍ୟ ଭାଷା ଶୁଣିବ ବୋଲି କରେଇ ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଥାଏ ।

ବୋଉ ମୁହଁରୁ ଓଡ଼ିଆ କଥା ଶୁଣିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେ ବଡ଼ ଆଗ୍ରହ ଆନନ୍ଦରେ ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସି ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ମୁଁ ମାଉସୀ ଏଇ ପାଟଣା କଲେଜରେ ଡାକ୍ତରୀ ପଢ଼େ । ଆମ ଘର ପୁରୀ ଜିଲାରେ । ଛୁଟିରେ ଘରକୁ ଯାଉଛି । ଆପଣମାନେ ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକ ବୋଲି ମୁଁ ଏ ଡବାକୁ ଆସିଲା ବେଳଠୁ ଜାଣିଛି । ଆପଣ କାଳେ କ'ଣ ଭାବିବେ ବୋଲି ମୁଁ ଆଗ କିଛି ପଚାରି ନଥିଲି । ଆପଣମାନେ ନିଶ୍ଚୟ ତୀର୍ଥ ଭ୍ରମଣ କରି ଫେରୁଛନ୍ତି । ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟବାନ ଆପଣମାନେ ।

ତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଓଡ଼ିଆ କଥା ଶୁଣିଲା ବେଳଠୁ ବୋଉର ଆଉ ଆନନ୍ଦର ସୀମା ରହିଲା ନାହିଁ । ସେ ବି ଭାରି ଖୁସି ହେଉଥାନ୍ତି । ମୁଁ ବି ସେଥିରୁ ବାଦ ଗଲି ନାହିଁ । ସତକୁ ସତ ଦୂର ଦୂରାନ୍ତରରେ ନିଜର ଭାଇ କୁଟୁମ୍ବ ତ ଦୂରର କଥା, ନିଜ ଦେଶର ଜଣେ ଲୋକ ବୋଲି ପରିଚୟ ମିଳିଲେ, କିପରି ଯେ ଆନନ୍ଦ ଆଉ ଆପଣାର ବୋଲି ମନେ ହୁଏ, ସେଦିନ ମୁଁ ପ୍ରଥମ କରି ଅନୁଭବ କଲି । ଆଗରୁ ଜଣେ ପରଦେଶୀ ବୋଲି ଯେପରି ଏଣେ ତେଣେ ମୁଁ ସଙ୍କୋଚହୀନ ଭାବରେ ଅନାଅନି କରୁଥିଲି, ସେ ଜଣେ ନିଜର ଦେଶର ଲୋକ—ଏକଥା ଜାଣି, ତାଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ଚେହେରା; ବୋଉକୁ ସେ ମାଉସୀ ବୋଲି ଡାକିବା ବେଳଠୁଁ ମୋର ସେହି ସଙ୍କୋଚହୀନ ବ୍ୟବହାର ଆପେ ଆପେ ବଦଳି ଯାଇଁ ଆନନ୍ଦମିଶା ସଙ୍କୋଚରେ ମୋର ଆଖିପତା ତଳକୁ ନଇଁ ଆସିଥିଲା ।

ବୋଉ, ଉତ୍ଫୁଲ୍ଲ ଆନନ୍ଦରେ ତାଙ୍କର ଗାଁ, ନାଁ ପଚାରି, ସେଇଠୁ କେତେସମୟ ଭିତରେ ସାଇ ପଡ଼ିଶା ଅଣସି ବନାସୀ ଯୋଡ଼ି ତାଙ୍କୁ ଏରକମ ଆମର ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବ ହିସାବରେ ଯୋଡ଼ି ରଖିଲା । ବୋଉର ସବୁ କଥାରେ ସେ ଭାରି ଖୁସି ହୋଇ ବଡ଼ ଆଗ୍ରହରେ ଉତ୍ତର ଦେଉଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଦୁଇଜଣଙ୍କର କେତେ ଦିନରୁ ଘନିଷ୍ଠ ଭାବେ ଚିହ୍ନାପରିଚୟ ଥିଲାପରି କଥାବାର୍ତ୍ତାରେ ମୁଁ ବାରେଇ ହୋଇ ବାହାର ଭିତରୁ ଅଡ଼େଇ ଚାହୁଁଥିଲେ ବି କମିତିକା ଏକ ପୁଲକମିଶା ଆନନ୍ଦରେ ମୁହଁରେ ଲଗା ଦେଇ ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସୁଥିଲି ।

ବୋଉ ଏଣୁ ତେଣୁ ପଚାରୁ ପଚାରୁ ମୋତେ ତାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନାଇ ଦେଇ କହିଲା—ଏ ମୋର ସାନ ଝିଅ—ଶକୁନ୍ତଳା । ତା' ବାପା କଟକରେ ସିରସ୍ତାଦାର କାମ କରୁଥିଲାବେଳେ ବାଳିକା ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପଢୁଥିଲା । ସେଠି ତାଙ୍କର ଦେହ ଭଲ ନ ରହିବାରୁ ପେନସନ ନେଇ ଘରକୁ ଆସିଲେ । ତା' ପାଠ ପଢ଼ା ବି ଶେଷ ହେଲା । ଆଉ ଗୋଟାଏ ବର୍ଷ ଯାଇଥିଲେ କୁଆଡ଼େ ମେଟ୍ରିକ ନା କ'ଣ ପାଶ୍ କରିଥାନ୍ତା ।

ମୋତେ ତାଙ୍କ ସହିତ ଚିହ୍ନାପରିଚ କରିଦେଲାବେଳେ ମନଟା ଆନନ୍ଦରେ ପୁରି ଉଠୁଥିଲେ ବି କାହିଁକି କେଜାଣି ଛାତି ଭିତରଟା ଧପ୍ ଧପ ହେଉଥାଏ ।

ସେ ହସ ହସ ମୁହଁରେ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ବୋଉକୁ କହିଲେ—ଆପଣଙ୍କର ଝିଅ ବୋଲି ମୁଁ ଆଗରୁ ଜାଣି ପାରିଛି ଯେ ! ଆପଣ ଠିକ ଭାବିଚିନ୍ତି—ଶକୁନ୍ତଳା ନାଁଟି ଦେଇଛନ୍ତି ।

ସେଆଡ଼କୁ ଚାହିଁବା ଭିତରେ ମୁଁ ଥରେ ମାତ୍ର ସିଧା ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଛି କି ନାହିଁ, ଆଖିପତା ମୋର ଆପେ ଆପେ ତଳକୁ

ନଇଁ ଆସିଲା । ମୁଁ ତଳକୁ ଚାହିଁ ଅନୁଭବ କରୁଥାଏ, ତାଙ୍କ ଆଖିରୁ ବୁଡିଆଣୀ ସୂତା ଭଳି ସେପରି କ'ଣ ମୋର ସାରା ଦେହ ଉପରେ ସାତ ପରସ୍ତ ଗୁଡ଼େଇ ହୋଇ ଯାଉଛି । ଏହାଛଡ଼ା "ଭୁବିଚନ୍ଦ୍ର ଶକୁନ୍ତଳା ନାଁଟି ଦେଇଛନ୍ତି" ଏହି କଥାପଦକ କହିଲା ବେଳଠୁ ମୁଁ ବେଶ ବୁଝି ନେଇଛି, ସେ ମିଥ୍ୟା ସଲାଖ ମୋତେ କହୁଛି ନା କହି-ଥିଲେ ବି କଥାର ଅଡୁଆଳରେ ମୁଁ ତାଙ୍କ ଆଖି ଆଗରେ ଯେ ସୁନ୍ଦର ଦେଖା ଯାଉଛି, ଏକଥା ସେ କହି ସାରିଲେଣି । ଅନ୍ୟଠାରୁ ପୁଣି ଜଣେ ଯୁବକ ଠାରୁ ନିଜର ରୂପର ପ୍ରଶଂସା ଶୁଣିଲେ ମନଟା ଯେ ଆନନ୍ଦ ଗର୍ବରେ ଫୁଲି ଉଠେ, ସେକଥା ସମସ୍ତେ ବୁଝୁଥିବେ, ମୁଁ ବି ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତାହା ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣେ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲି ।

ବୋଉ ମୋର ପରିଚୟ ଏତିକି ଦେଇ ବି ଛାଡିଲା ନାହିଁ । ପୁଣି ତବତବଙ୍କ ପରି କହି ଗଲା--ତାକୁ ତମେ କମ ମନେ କରିବ ନାହିଁ—ଦେବ ! ତା'ର ବାପା ତାକୁ ଗେଲବସରରେ ବଢ଼ାଇ ତାର ମୁହଁ ଉପରକୁ କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ଯାହା ମନକୁ ପାଇବ ସେଇଆ କହିବ । ଏତେ ବଡ଼ ଝିଅ ହେଲାଣି ତାର କ'ଣ ପିଲାଳିଆ ଢଙ୍ଗ ଏ ଯାଏ ବି ଛାଡୁଛି । ଆଗରୁ ତମ ସହିତ ଯଦି ତାର ଟିକିଏ ଚିହ୍ନାପରିଚ ଥାନ୍ତା, ତାହାହେଲେ ଏଣୁ ତେଣୁ ପଚାରି ପଚାରି ତମକୁ ଏତେବେଳକୁ ଅଥୟ କରନ୍ତାଣି ।

ମା' ଆଖିରେ ସିନା ଷୋଳ ସତର ବରଷର ଝିଅ ବି ସାନ। କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ପାଖରେ ପୁଣି ଜଣେ ଯୁବକ ପାଖରେ କ'ଣ ସାନ ! ବୋଉ ଏକଥା କହିଲାବେଳେ ମୋତେ ବଡ଼ ସଙ୍କୋଚ ଲାଗୁଥାଏ । ଆଉ ଭିତରେ ଭିତରେ ବୋଉ ଉପରେ ମୁଁ ଚିଡ଼ୁଥାଏ । ସବୁଦିନେ ତାର ଏଇକଥା ଗଲାନାହିଁ । ପର ହେଉ ଅପର ହେଉ, ଯାହା ସଙ୍ଗରେ

ଥରେ ମାନ କଥାବାର୍ତ୍ତା କହିବ’ ତା’ ସହିତ ଷିରିମାର ପରି. ଇମିତ ମନ ମିଳାଇ ନେବ ଯେ, କଥାରେ ଭଲ ଥାଉ ବା ମନ୍ଦ ଥାଉ ସବୁ ନିର୍ମିସ୍ତା ଭିତରେ ଗପିଯିବ । ମୁଁ ଷୋଳ ସତର ବରଷର ଝିଅ, ମୋର ଦୁଷ୍ଟାମି ତଥା ତାଙ୍କ ଅଗରେ କହିବା କି ଲଭ ! ମୁଁ କ’ଣ ଛୁଆ ନା ପିଲା ? ସେ ଆଜଟି ମୋର କାନ ମୋଡ଼ି ଦେବେ··· ।

ବୋଉ କଥାକୁ ସେ ହସ ହସ ହୋଇ ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ଥରେ ମୋ ଉପରୁ ଆଖି ଫେରାଇ ନେଇ ବୋଉକୁ କଅଁଳ ଗଳାରେ ମୃଦୁକ ହସି କହିଲେ—ଏସବୁ କିଛି ନୂଆ କଥା ନୁହେଁ—ମାଉସି ? ସବୁଠି ଗେଲ୍ ବୟର ଝିଅ ଇମିତ ହୁଅନ୍ତି । ତମର ସେ ସବା ସାନ ଝିଅ, ତା’ର ଦୁଷ୍ଟାମି,ତା’ର ଅବୁଝା ପଣିଆ,ତମକୁ ବଡ଼ ଆନନ୍ଦ ଦେଉଥିବ ନୁହେଁ ମାଉସୀ ?

ମୋ ଅଡ଼କୁ ଢଳାଇ ସେ କଥା କହିଲେ । ଗୋଟାଏ ଗଡ଼ ଜୟ କଲା ପରି ଆନନ୍ଦରେ ମୋ ମୁହଁ ସତେଜ ହୋଇ ଉଠିଲା । ବୋଉର କଥାରେ ହାର୍ ହେଲେ ବି ପାନ ଚୋବାଇ ସେ ହସୁଥାଏ । ମୁଁ ଏତକବେଳେ କିଛି କହିବି କି ନାହିଁ ବୋଲି ଆଗପଛ ଭାବୁ ଭାବୁ ବଡ ସଙ୍କୋଚରେ ଅଭିମାନ କଲାପରି ଦେବବାବୁଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କହିଲି—ଆପଣ ବୋଉ କଥା ମୋଟେ ସତ ଯିବେନି । ସେ ଇମିତ ମୋ ନାଁରେ ମିଛରେ ଲଗେଇ କହେ ।

ମୁଁ ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ବେଶ୍ ଅନୁମାନ କରୁଛି, ମୋ ମୁହଁରୁ ପ୍ରଥମ କରି କଥା ଶୁଣିଲକ୍ଷଣି ଆଗ ଅପେକ୍ଷା ତାଙ୍କ ମୁହଁ ଆନନ୍ଦରେ ଅଧିକ ସତେଜ ହୋଇ ଉଠିଲା । ସେ ହସୁ ହସୁ ମୋ କଥାର ଉତ୍ତର ଦେଇ କହିଲେ—ଯିଏ ଯାହାର ଗେହ୍ଲାର ଝିଅ, ତାର ମା’, ଝିଅ ନାରେ ଯାହା ଅନ୍ୟ ଅଗରେ କହେ—ତାହା ଝିଅର ଅବଗୁଣ

ନୁହେଁ—ପ୍ରକୃତରେ ହିଁ ଅର ପ୍ରଶଂସା । ତାଙ୍କର ମୁହଁରୁ ଏ କଥା ଶୁଣିଲା କ୍ଷଣି ମୁଁ କମିଡ ଖାମଝିଅଙ୍କ ଭଲ ଟିକିଏ ହସିଦେଲି ।

ଅଣନିଶ୍ୱାସୀ ହୋଇ ଦଉଡ଼ିଲା ପରେ ଥକା ମାରିଲା ପରି, ଗାଡ଼ି ଗୋଟାଏ ଷ୍ଟେସନରେ ଠିଆ ହେଲା । ଷ୍ଟେସନଟିରେ ବିଶେଷ ଲୋକ ଗହଳି ନଥିବାରୁ ବଡ଼ ଷ୍ଟେସନ ବୋଲି ମନେ ହେଲାନାହିଁ । ଗାଡ଼ି ଅଟକିବାର ମୃଦୁ ଧକ୍କା ଖାଇ ବାପା ବି ଉଠି ବସିଲେ । ବୋଉ, ଦେବବାବୁଙ୍କୁ ବାପାଙ୍କ ସହିତ ଚିହ୍ନାଇ ଦେବା ଆଗରୁ ଦେବବାବୁ ବାପାଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କରି ପଚାରିଲେ—ଆପଣଙ୍କର ଦେହ ଟିକିଏ ଭଲ ଲାଗୁଛି ତ ?

ବାପା ଆନନ୍ଦରେ ହସ ହସ ହୋଇ ତାଙ୍କୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରି ତାଙ୍କ କଥାର ଉତ୍ତର ଦେବା ଆଗରୁ ବୋଉଆଡ଼େ ଚାହିଁ ରସିକତା କରି କହିଲେ – ତମର ଚିହ୍ନା କରାଇ ଦେବା ଦରକାର ନାହିଁ । ତମେ କ'ଣ ଭାବିଥିଲ; ଏ ଗାଡ଼ି ଚାଲିବା ଧଡ଼୍‌ଚକରେ ମୁଁ ଏକଦମ ଅଜ୍ଞାନ ହୋଇ ଶୋଇ ଯାଇଥିଲି ! ମୁଁ ଶୋଇରହି ସବୁ ଜାଣି ସାରିଛି ।

ବାପାଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ଦେବବାବୁ ହସି ଉଠିଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କ ସହିତ ହସିଲି ।

ତା'ପରେ ବାପା ଦେବବାବୁଙ୍କ ଆଡ଼େ ଚାହିଁ କହିଲେ—ହଁ ବାପା, ଦେହ ଟିକିଏ ଭଲ ଲାଗୁଛି । ତେବେ ବାଁ ପାଖ ଛାତିଟା କାହିଁକି ନିଶ୍ୱାସ ନେଲା ବେଳକୁ ସାମାନ୍ୟ ଦରଜ ଲାଗୁଛି ।

ବାପାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଛାତି ଦରଜ କଥା ଶୁଣି ଦେବବାବୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଛାତି ପରୀକ୍ଷା କରିବା ଯନ୍ତ୍ରଟିକୁ କମିଜ ପକେଟରୁ ବାହାର କରି—ବାପାଙ୍କୁ କହିଲେ, ଆପଣ ଟିକିଏ ଶୁଅନ୍ତୁ । ଛାତିଟା ଟିକିଏ ମୁଁ ଦେଖି ନିଏଁ ।

ବାପା ଖଟଣାରେ ଶୋଇ ରହିଲେ । ପ୍ରାୟ ଦୁଇମିନିଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେବବାବୁ ଛାତି ପରୀକ୍ଷା କରି ସାରି ହସିଦେଇ କହିଲେ—ଟିକିଏ ଥଣ୍ଡା ଲାଗିଛି । ଆପଣ ଛାତିକୁ ଭଲଭାବରେ ଘୋଡାଇ ରଖନ୍ତୁ । ତା'ପରେ ସେ କେମିତି ଟିକିଏ ବ୍ୟଥା ଅନୁଭବ କଲାଭଳି ହସିଦେଇ କହିଲେ—ଆପଣମାନେ ମୋତେ ବିଦାୟ ଦେବା ପୂର୍ବରୁ ସବୁ ଠିକ ହୋଇଯିବ ।

ଏତେବେଳଯାଏ ବୋଉ ତାଙ୍କ ଆଡେ ଅବାକାବା ହୋଇ ଚାହିଁଥିଲା । ଦେବବାବୁଙ୍କ ମୁହଁରୁ କିଛି ନୁହେଁ ବୋଲି ଶୁଣିସାରି ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ମାରି ଅଡଟିଲା ଭଙ୍ଗୀରେ କହିଲା—ମୁଁ ପରି ଆରମ୍ଭରୁ ହସିଆରରେ ଚଳିବାକୁ କହୁଛି, ସେ କଣ ଶୁଣିବା ଲୋକ । ବିଦେଶରେ ଦେହ ଦୁଃଖ ହେଲେ କି ଉପାୟ ଅଛି ଭଲା··· !

ବୋଉର ବ୍ୟସ୍ତ ହେବା ଦେଖି ଦେବବାବୁ ବୋଉକୁ ବୁଝାଇ ଦେଇ କହିଲେ—ସାମାନ୍ୟ ଥଣ୍ଡା ଲାଗିଛି । ମୁଁ ଔଷଧ ଦେଉଛି, ଆପଣମାନେ କଟକରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ସବୁ ଭଲ ହୋଇ ଯାଇଥିବ ।

ଗାଡି ଷ୍ଟେସନ ଛାଡି ଏକମୁହାଁ ହୋଇ ଦଉଡିଲାଣି । ବାପା ଛାତିରେ ଏଣ୍ଡି ଚାଦର ଚାରିପରସ୍ତ କରି ଘୋଡାଇ, ବେଞ୍ଚିକୁ ଆଉଜି ବସିଲେ । ଦେବବାବୁ ନିଜର ଚମଡା ବ୍ୟାଗଟି ଖୋଲି ଦୁଇଟି ବଟିକା ହାତରେ ଧରି, ମୋ ଆଡକୁ କମିତକା ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନୟନରେ ଚାହିଁ ଖୁସି ଗଳାରେ କହିଲେ—ଗ୍ଲାସରେ ଟିକିଏ ପାଣି ଆଣି ଶକୁନ୍ତଳା ?

ପ୍ରଥମ କରି ତାଙ୍କଠାରୁ "ଶକୁନ୍ତଳା" ଡାକ ଶୁଣି ଅଉ ବୋଲି କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପାଇ ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ନିଜକୁ ମୁଁ ଧନ୍ୟ

ମଣୁଥିଲି । ତର ତର ହୋଇ କାଚ ଗ୍ଲାସରେ ଆମ ସଙ୍ଗରେ ଥିବା ସୁରେଇରୁ ପାଣି ଢାଳି ଗ୍ଲାସଟି ତାଙ୍କ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଲାବେଳେ ତାଙ୍କର ଏକ ଆଙ୍ଗୁଠିର ଟିପ ମୋର ଏକ ଅଙ୍ଗୁଠି ଉପରେ ଆସ୍ତେ ଚୁପି ହୋଇଗଲା । ଏ ଘଟଣାଟି ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ବି ନୁହେଁ, ମୁହୂର୍ତ୍ତର କେତେ ଭାଗରୁ ଭାଗେ ସମୟ ଭିତରେ ଘଟିଗଲା ସିନା । କିନ୍ତୁ ମୋତେ ଲାଗିଲା ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରୁ ମୋ ଦେହରେ ବିଜୁଳିର ଚମକ ଲାଗିଲାପରି, ମୋର ମନ ଏପରି କି ମୋର ସାରା ଶରୀରରେ ଯେପରି ଏକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇ ଯାଉଛି । ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ଆଗରୁ ଯାହା ସବୁ ଭାବୁଥିଲି ସେ ସବୁ ଗୋଳମାଳ ହୋଇ ଗଲାଣି । ମୋ ଆଗରେ ଲହଡ଼ି ଖେଳୁଛି ଅସରନ୍ତି ଭାବନାର ଢେଉ ।

ବାପା ଔଷଧ ଖାଇସାରି ଗ୍ଲାସଟି ବୋଉ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଲେ । ଦେବବାବୁ ତାଙ୍କ ଜାଗାରେ ବସି ହସ ହସ ମୁହଁରେ ବାପାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ କହୁଥାନ୍ତି, ଏଥର ଆପଣ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଆରାମ ନିଅନ୍ତୁ ! ସବୁ ଭଲ ହୋଇଯିବ ।

ମୁଁ ବି ମୋ ଯାଗାକୁ ଯାଇଁ ବସିଲି । ବାହାରର ଥଣ୍ଡା ପବନ ଲାଗି ଲାଗି ଦେହଟା ଟିକିଏ ଶୀତେଇ ଉଠୁଥିଲେ ବି ସେଥିପ୍ରତି ମୋର ନଜର ନଥିଲା । ଏଇ କେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଆଗରୁ ମୋ ଆଗରେ ଯେଉଁ ଭାବନା ସମୁଦ୍ରର ଢେଉ ଖେଳୁଛି—ତାର ଭିତରେ ମୁଁ ନିଜକୁ ହଜାଇ ଦେଇ ଭାବୁଥିଲି, ସତେ କ'ଣ ଦେବବାବୁ ଜାଣି ଜାଣି ମୋ ଆଙ୍ଗୁଠି ସହିତ ତାଙ୍କ ଅଙ୍ଗୁଠି ମିଳାଇ ଦେଇଛନ୍ତି ! କ'ଣ ବା ଲାଭ ଏଥିରେ ! କେଇଘଣ୍ଟା ଆଗରୁ ମାତ୍ର ତାଙ୍କ ସହିତ ଚିହ୍ନାପରଚ—ପୁଣି ସେହି ଚିହ୍ନାପରଚ ଆଉ କେଇଘଣ୍ଟା ଭିତରେ ଶେଷ ହୋଇଯିବ । ହୁଏତ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ··ଏକଥା ଭାବୁ ଭାବୁ

ମନର ଗୋଳମାଳିଆ ଭାବନାକୁ ଠେଲି ଚିପଲି ସୁନେଲି ଆଶା ଜାଗି ଉଠିଲା । ମୁଁ ବି ପରମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଚମକି ପଡ଼ିଲି । କି ଅସମ୍ଭବ କଥା ! ସାଗର ମଝିରେ ଦଦରା ନାବ ଖଣ୍ଡେ ଧରି ବାହି ଚାଲିଥିବା ନାଉରୀ କିପରି ବା ଆଶା ରଖିବ, ଜୀବନର ଆରପାରି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣବେଳାରେ ପହଞ୍ଚି-ବାକୁ । ମନକୁ ମନ ବୁଝାଇ ନେଲି — ନା ନା, ସେ ଜାଣି ଜାଣି ସେପରି କରିନାହାନ୍ତି । ଗିଲାସଟି ହାତରୁ ନେଉ ନେଉ ଆଙ୍ଗୁଠି ଛୁଇଁ ସେମିତି ହୋଇଯାଇଥିବ ।

ମନକୁ ମନ ଏକଥା ବୁଝାଇଲି ସିନା, କିନ୍ତୁ କାହିଁକି କେଜାଣି ମନ ସେଥିରେ ଆଦୌ ମାନିଲାନାହିଁ । ବରଂ ଅନ୍ତର ଭିତରଟା କେମିତି କାଳିଚିଆ ଅଶାନ୍ତିରେ ଭରପୂର ହୋଇଗଲା । ଏହା ପରେ ମୋର ଭାବିବାକୁ ଯେପରି ଆଉ କିଛି ନାହିଁ — କେବଳ ଖାଲି ଅନ୍ଧାର — ଆଉ କଠେମିଠିଆ ଅନ୍ଧାର — ଫାଙ୍କା ।

ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି ବାହାରକୁ ଅନାଇଲି । ଅଧଘଣ୍ଟା ଆଗରୁ କନିମିନିଆ ଅନ୍ଧାର, ଉଇଁ ଆସୁଥିବା ଚନ୍ଦ୍ର କିରଣରେ ପତଳା ହୋଇ ଆସୁଥାଏ । ଗାଡ଼ିର ଚକା ସେମିତି ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ଭାବରେ ଲୌହ ଧାରଣା ଉପରେ ଗଡ଼ି ଚାଲିଛି । ଏଥିଭିତରେ କେତେ ଯେ ଛୋଟ ଛୋଟ ଷ୍ଟେସନ ଚାଲିଗଲାଣି, ସେଥିପ୍ରତି ମୋର ନଜର ନାହିଁ । ଦେବବାବୁ ବୋଉ ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉଥାନ୍ତି, ମୋର କିନ୍ତୁ ସେ ଆଡ଼କୁ ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ନଥିଲା । ମୋ ଆଙ୍ଗୁଠି ଉପରେ ତାଙ୍କ ଆଙ୍ଗୁଠିର ମୃଦୁ ଚାପ ପଡ଼ିଲାବେଳଠୁ ଝାଉଁଶିକାଠି ଛୁଆଁ ହେଲାପରି ମୁଁ ଯେପରି କ'ଣ କିମିତି ହୋଇ ଯାଇଥିଲି ।

ବାହାରେ ଅନ୍ଧାର ସହିତ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାର ମିଶାମିଶି ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଚାଲିଥାଏ । ମୁଁ ସେହିଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ରହି ପୁଣି ଭାବିଲି,

ସତକୁ ସତ ସେ ପଦ ମୋ ଅଙ୍ଗୁଠି ଉପରେ ଗୁପ ପକାଇଥାନ୍ତି ! ଏକଥା ଭାବିଲାକ୍ଷଣି ମୋର ଅନ୍ତର ଫୁଲର ମହକରେ ଚହଟି ଯାଏ । ମୋର ମନ ପକ୍ଷୀ ଆନନ୍ଦରେ ଭାବନାର ସୁନେଲି ଆକାଶରେ ଘୁରି ବୁଲେ ଦିଗଶୂନ୍ୟ ହୋଇ । ମୁଁ ସୁନ୍ଦରୀ, ମୋର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରେ ଦେବ-ବାବୁ ଆତ୍ମହରା ହୋଇଛନ୍ତି—ଏକଥା ଭାବି ଭାବି ଗର୍ବରେ ଛାତି ମୋର ଫୁଲି ଉଠେ । କ୍ଷଣିକପାଇଁ ମୁଁ ନିଜକୁ ଭୁଲିଯାଇ ଭାବିଯାଏ, ତାଙ୍କର ମୋର ମଧୁର ସମ୍ପର୍କ ··· ।

ଭାବନା ସ୍ରୁଅରେ ନିଜକୁ ହଜାଇ ଦେଇ ବାହାର ଆଡ଼େ ମୁଁ ଅନେକ ସମୟଯାଏ ଗୁହିଁ ରହିଥିବାରୁ ବୋଉ ଡାକି କହିଲା—ନିଦ ମାଡ଼ିଲାଣି କିଲେ ଝିଅ ? ବାହାରଆଡେ ଏତେ ଗୁହିଁ । ନାହିଁ । କୋଇଲା ଗୁଣ୍ଡି ପଡ଼ିଲେ ଆଖି ଖରାପ ହେବ ।

ମୁଁ ସୁଖ ଭାବନାରୁ ଫେରିଆସି ଥରେ ଦେବବାବୁଙ୍କ ଆଡେ ଚାହିଁଲି ଗୁହିଁ କଅଁଳ ଗଳାରେ ହସ ହସ ହୋଇ ବୋଉ କଥାର ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ କହିଲି—ଏଥର ଆଖିରେ କୋଇଲାଗୁଣ୍ଡି ପଡ଼ିଲେ କ'ଣ ହେବ ! ଡାକ୍ତରବାବୁ ତ ଆମର ପାଖେ ପାଖେ ଅଛନ୍ତି··· ।

ମୋ କଥା ଶୁଣି ବୋଉ ହସିଲା, ଦେବବାବୁ ବି ହସିଲେ । ବାପା ବି ହସିଦେଇ ମୋ ଦୁଷ୍ଟ ପଣିଆକୁ ପ୍ରକାରାନ୍ତରେ ପ୍ରଶଂସା କରି ଦେବବାବୁଙ୍କ ଆଗରେ ଦି'ପଦ ନ କହି ଛାଡ଼ିଲେ ନାହିଁ । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଏତିକି କହିସାରି ଭିତରେ ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଧକା ଖାଇଲାପରି ଅଟକି ଗଲି । ଛି, ଛି, ମୁଁ ମୁହଁ ଫିଟାଇ ଦେବବାବୁଙ୍କୁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କରି ଯାହା କହିଲି—ସେଥିରେ କେହି କିଛି ଭାବି ନଥିବେ ତ ! ମନକୁ ମନ ଲଜ୍ଜା ପାଇ ଚୁପ୍ ହୋଇ ବସି ରହିଲି ।

ହଠାତ୍ ବାପା ସିଧା ହୋଇ ବସି ବୋଉଆଡ଼େ ଗୁହିଁ କହିଲେ—କେଜାଣି କେତେ ବାଟ ଗପ ସପରେ ଗ୍ଲିଗଲାଣି । ରାତି

ପ୍ରାୟ ବାରଟା ବାଜିବ । ଦେବବାବୁଙ୍କୁ ଟିକିଏ ଜଳଖିଆ ଖାଇବାକୁ କି ଯାଚିବ ନା ? ତାଙ୍କୁ ଭାରି ଭୋକ କରିବଣି । ମୋତେ ବି ଟିକିଏ ଭୋକ ହେଲାଣି । ଏଥର ଗପ ବନ୍ଦ କର ।

ବୋଉ ଏତେବେଳଯାଏ ଦେବବାବୁଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦେଇ ନଥିବାରୁ ନିଜେ ଦୋଷୀ ଭଳି ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ କହିଲା, ଖୁସିରେ ଗପସପ କରୁ କରୁ ସବୁ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲି । ସତରେ, ପୁଅଟାକୁ ମୋର ବଡ଼ ଭୋକ ହେବଣି ।

ଦେବବାବୁ ବୋଉର ବ୍ୟସ୍ତ ଦେଖି ହସ ହସ ହୋଇ କହିଲେ—ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନା ମାଉସୀ, ଏଇତ ଠିକ୍ ଖାଇବା ବେଳ । ମୋତେ ସେମିତ ଭୋକ ନାହିଁ । ବରଂ ଆଗ ଶକୁନ୍ତଳାକୁ ଖାଇବାକୁ ଦିଅ । ମୁଁ ପରେ ଖାଇବି ଯେ !

"ମୋତେ ଭୋକ କରିବଣି ବୋଲି ତାଙ୍କର ଭାବନା" ଏକଥା ତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ବାହାରିଲାକ୍ଷଣି ମୁଁ ଭିତରେ ଭିତରେ ଚମକି ଉଠିଲି । ମୋତେ ଭୋକ କରିବଣି ବୋଲି ତାଙ୍କର ପୁଣି ଭାବନା ! ମନ ଭିତରୁ ମୋର ସହସ୍ର ଭାବନା ଏକାଠି ହୋଇ ଫିଟାଫିଟି ହେବାକୁ ଲାଗିଲେ । ମୋ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଏତେ ସ୍ନେହ ଯୋଗୁ ମୋର ମନ ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ବିନା ବାଧାରେ ଢଳି ପଡ଼ୁଥିଲା । ମୁଁ ଜାଣି ଜାଣି ତାଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ରୂପକୁ ଆଉ ଥରେ ଲୁଚେଇ ଲୁଚେଇ ଦେଖି ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତିଲି । ଆମେ ଏକା ଡ଼ବାରେ ବସି ଏତେ ବାଟ ଆସିଲୁଣି ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତାଙ୍କୁ ମୁଁ ଦେଖୁଛି, ତଥାପି ତାଙ୍କୁ ଦେଖିବାରେ ମନ ମୋର ତୃପ୍ତି ହେଉ ନାହିଁ । ଉତ୍ତର ଭାରତର ଦେଖି ଆସିଥିବା ସମସ୍ତ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ସ୍ମୃତି ମୋ ଆଗରୁ ଏଇ କେଇଘଣ୍ଟା ଭିତରେ କୁଆଡ଼େ ଉଭେଇ ଗଲାଣି । ମୋ ଆଖି ଆଗରେ ଏକମାତ୍ର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ଏକା ସେଇ ଦେବବାବୁ ।

ବୋଉ ତାଙ୍କୁ ଆକଟିଲା ଭଙ୍ଗୀରେ କହିଲା—ବାରଟାତ ଅଧି ବାଜିବ; ଆଉ ଖାଇବାକୁ ବେଳ ଅସୁଛି ନା କ'ଣ ! ଦେବବାବୁ ମୁରୁକି ହସି ନୀରବ ରହିଲେ । ବୋଉ ଆମ ସଙ୍ଗରେ ଥିବା ତିନୋଟି ସିଲ୍‌ଭର ଥାଳିଆରେ ଜଳଖିଆ ବାଢ଼ି ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ଦେବବାବୁ, ବାପା ଆଉ ମୋ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଲା । ମୁଁ ମନେ ମନେ ବୋଉ ଉପରେ ଚିଡ଼ି ହେଉଥାଏ । ମୁଁ କ'ଣ ପଛରେ କିମ୍ବା ତା ସଙ୍ଗରେ ଖାଇଥିଲେ ହୋଇ ନଥାନ୍ତା !

ଦେବବାବୁ ଖାଇବା ଆଗରୁ ଉଠି ଠିଆ ହେଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ସୁଟକେଶ ପାଖରେ ଥୁଆ ହୋଇଥିବା ଜଳଖିଆ ଡବାରୁ ପେଡ଼ା, ଲଡୁ ବାପାଙ୍କ ପାଖରେ, ମୋ ଥାଳିଆରେ ଦେବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଆନନ୍ଦ ସଙ୍କୋଚରେ ହସ ହସ ହୋଇ ମନା କରୁ କରୁ, ଅଧିକା ତିନି ଚାରୋଟି ପେଡ଼ା ମୋ ଥାଳିଆରେ ଦେଇ ସୋହାଗମିଶା ଗଳାରେ ହସି ଦେଇ କହିଲେ—ପେଡ଼ାତ ଭଲ ଜିନିଷ । ଏତିକି କଣ ଖାଇ ପାରିବ ନାହିଁ ?···ଖାଇଦିଅ ।

ମୁଁ ଥରେ ତାଙ୍କର ହସ ହସ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତିଲି ।

ଦେବବାବୁ ଡବା ଯାକ ସେହି ମିଠାତକ ବୋଉ ପାଖରେ ଥୋଇ ଦେଇ କହିଲେ—ଆଉ ବସିଲ କାହିଁକି ମାଉସୀ ?

ବୋଉ ମିଠାତକ ଦେଖି ଆଖି ବଡ଼ାଇ କହିଲା—ଛି ପୁଅ, ସବୁତ ଦେଲ; ଆଉ ଖାଇବ କ'ଣ ? ମୋ ପାଇଁ—ଦୋ'ଟି ନିଅ ।

ଦେବବାବୁ ବୋଉର ଆଖିକୁ ଏଡ଼ି ନ ପାରି ଦୋ'ଟି ଉଠାଇ ନେଇ କହିଲେ—ଏଥର ଖାଅ ମାଉସୀ··· ।

ଦେବ୍‌ବାବୁ ତାଙ୍କ ଥାଳଅଟି ଧରି ଖାଇ ବସିଲେ, ବୋଉ ଙ୍କ ବାପାଙ୍କୁ ଆଉ କଣ ନେବାକୁ ପଚାରି ଖାଇ ବସିଲା । ପେଟକୁ ଭେଳ କରୁଥିଲେ ବି ସେଆଡ଼କୁ ମୋର ଆଦୌ ନଜର ନଥିଲା । ଖାମ-ଖିଆଲୀଙ୍କ ପରି ଖାଇବା ଭିତରେ କେବଳ ଭାବୁଥିଲି ଦେବବାବୁଙ୍କର ଆଦର ସୋହାଗ କଥା । ଷଣିକର ପାଣିଫୋଟକା ପରି, ଆଉ କେଇଟି ଘଣ୍ଟା ଭିତରେ ଏ ସବୁ କୁଆଡ଼େ ଉଭେଇ ଯିବ ସିନା ! ତେଣିକି ରହିବ ଖାଲି ସ୍ମୃତି । ଅତୀତର ଏହି ସ୍ମୃତି ମନରେ ଅନାଦୃତ ଦେବ ନାହିଁ କେବେ, ଅନ୍ତର ଆଉଟି ଝୁରିବାହିଁ ସାର ହେବ କେତେ ଦିନ ଯାଏ । ତେବେ କାହିଁକି ଏ ସବୁକଥା ।

ମୋର ଖିଆଲକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେବ୍‌ବାବୁ ବୋଉକୁ ପଚାରିଲେ, ସୁରେଇରେ ପାଣି ଅଛିନା ମାଉସୀ ? ବୋଉ ପାଣି ନ ଦେଇ ଥିବାରୁ ଇତସ୍ତତ ହେଲା । ମନକୁ ମନକୁ କହିହେଲା, ଜଳଖିଆ ଦେଲା-ବେଳେ ପାଣି ଦେବାକୁ ଭାବିଥିଲି, ପୁଣି ଭୁଲିଗଲି··· ।

ବାପା, ବୋଉକୁ ଆକଟିଲା ଭଙ୍ଗିରେ କହିଲେ—ତମର ଘରେ ଯାହା, ବାହାରେ ବି ସେଇଆ । ଖାଇବାକୁ ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଯେ ପାଣି ଦେବାକୁ ହୁଏ, ଏକଥା ତମେ ଆଉ କେତେ କାଳରେ ଯାଇ ଶିଖିବ !

ବୋଉ ଚୁପ ରହିଲା । ଦେବବାବୁ ମୃଦୁକି ହସି କହିଲେ, ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନା ମାଉସୀ, ମୁଁ ଖାଇସାରିଲେ ପିଇବି । ପାଣି ଅଛିକି ନାହିଁ ବୋଲି ପଚାରୁଥିଲି ନା !

ଦେବବାବୁ ଖାଇ ବସିଲା ବେଳଠୁ ମୋ ଅନ୍ତରରେ ସହସ୍ରବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁଥିଲା—ମୁଁ କମିତି ସୁବିଧା ଦେଖି ପଚାରନ୍ତି କି 'ଆଉ କ'ଣ ଦେବି ଡାକ୍ତରବାବୁ ।" ମନକଥା ତୁଣ୍ଡରେ ଅଟକି ଯାଏ । ଆଗରେ

ବୋଉ ବାପା, ମୁଁ ପୁଣି ଅଭିଆଡ଼ୀ ଝିଅ । କମିତ ବା ପଗ୍ଭରବ ।, ସେମାନେ ଭାବବେ ବା କ'ଣ । ଏତେବେଳକେ ଯୋଗକୁ ସୁବିଧା ମିଳିଲା । ମୋ ଥାଳିଆରେ ଯାହା ବଳିଥିଲା, ସେତିକ ବୋଉ ପାଖରେ ଥୋଇ ଦେଇ ହାତ ଧୋଇଲି । କାଚ ଗ୍ଲାସରେ ପାଣି ଗଡ଼ାଇ ଦେବ-ବାବୁଙ୍କ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ଲାଜ ଲାଜ ହୋଇ କହିଲି—ନିଅନ୍ତୁ ?

ସେ ମୋ ହାତରୁ ପାଣି ଗ୍ଲାସଟି ନେଉ ନେଉ ମନେ ମନେ ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ—ସେ କଥା ତାଙ୍କ ମୁହଁର ଭାବ ଯେଉଁ ମୁରୁକି ହସରୁ ମୋତେ ଆଉ କିଛି ଅଛପା ରହିଲା ନାହିଁ । ଦେବବାବୁ ପାଣି ଗ୍ଲାସଟି ଏକା ନିଶ୍ୱାସରେ ପିଇସାରି ଗ୍ଲାସଟି ମୋ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କ ହାତରୁ ଗ୍ଲାସଟି ନେଉ ନେଉ ପଗ୍ଭରି ଦେଲି ଆଉ ପାଣି ଦେବି ?

ଦେବବାବୁ ହସି ହସି ବୋଉକୁ କହିଲେ—ମାଉସୀ, ତମ ଝିଅ ଶକୁନ୍ତଳା ବଡ଼ ସିଆଣୀ, ମୁଁ ଦୁଇଟି ପେଡ଼ା ଅଧିକା ଦେଇଥିଲି ବୋଲି, ସେ ବି ମୋତେ ଅଧିକା ପାଣି ଦେବାକୁ ଗ୍ଭହେଁ । ପାଣି ପିଇ ପିଇ ମୋ ପେଟ ଫାଟିଯିବ ଯେ···।

ବୋଉ ହସିଲା, ବାପାବି ହସିଲେ । ମୁଁ ସରମରେ ଗ୍ଲାସଟିକୁ ରଖିଦେଇ ମୋ ବସିବା ଯାଗାରେ ବସିବାକୁ ଯାଉଛି, ବାପା କହିଲେ କେଡ଼େ ଦୁଷ୍ଟ ଝିଅଟାଏ ଲୋ ତୁ ! ଦେବବାବୁଙ୍କୁ ଆଉ କିଛି ଦେବୁ ନାହିଁ କି । ବୋଉ କଲ୍ୟାଣରୁ ଆଉ ସେ ଡବାରେ କିଛି ଅଛି କି ନାହିଁ ଦେଖିଲୁ ? ବୋଉତ ତୋର ପାଟଣା ମିଠେଇର ଚଟକ ପାଇ ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ଗର୍ଭକୁ ଷେପୁଛନ୍ତି ।

ବାପାଙ୍କ ରସିକତାରେ ଦେବବାବୁ ହସି ଉଠିଲେ । ମୁଁ ବି ମୁହଁରେ ଲୁଗା ଦେଇ ନ ହସି ରହି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଉଠି ଠିଆ ହେଲି ଦେବବାବୁଙ୍କୁ କିଛି ମିଠା ଦେବାକୁ ।

ବୋଉ, ବାପାଙ୍କ କଥାରେ ଅଭିମାନ ଗଳାରେ କହିଲା, ପୁଅଟା ଆଗରେ ବି ତମର ଥଟ୍ଟା ଟାପରା ।

ଦେବବାବୁ ଖୁସି ମନରେ ଅଭୟ ଦେଲାପରି ବୋଉକୁ କହିଲେ—ତମେ ସେ କଥାରୁ ମାଉସୀ କ'ଣ ପାଇବ ! ବସି ବସି ଖାଅ ।

ଖିଆ ପିଆ ସରିଲା । ମୋତେ ଲାଗୁଥିଲା ଗାଡ଼ିଟା ଅଗ ଅପେକ୍ଷା ଆହୁରି ଛନ୍ନବାନିଆ ହୋଇ ଛୁଟିଛି ସତେଯେପରି ଆମର ଏଇ କେତେ ଘଣ୍ଟାର ସୁଖସ୍ୱପ୍ନକୁ ଚଞ୍ଚଳ ଭାଙ୍ଗି ଦେବାକୁ କି କଣ ! ବାହାରେ ଅନ୍ଧାର କାଟିଯାଇ ଚନ୍ଦ୍ର କେତେ ଉପରକୁ ଉଠିଲାଣି ।

ବାପା ବିଛଣାରେ ଶୋଇ ଶୋଇ କହିଲେ—ଦେବବାବୁ, ଏଥର ବିଶ୍ରାମ ନିଅ । ରାତି ଅନେକ ହେଲାଣି । ମାଉସୀ ତମର ବଡ଼ ଗପୁଡ଼ି ମଣିଷ । ଗପୁଥିଲେ ବି ରାତି ପାହିଯିବ ।

ବୋଉ ବି ତାଙ୍କୁ କଅଁଳ ଗଳାରେ କହିଲା—ସଅଳ ଶୋଇବା ତମର ଅଭ୍ୟାସ । ସତକୁ ସତ ବହୁତ ରାତି ହେଲାଣି, ଶୋଇପଡ଼ ।

ଦେବବାବୁ କମିତକା ଥରିଲା ଗଳାରେ କହିଲେ—ମୋର ଆଜି ବଡ଼ ଶୁଭଦିନ ମାଉସୀ ! ଆପଣମାନଙ୍କଠୁ ନିଜର ମା' ଭଉଣୀଙ୍କ ଠାରୁ ବଳି ଆଦର ସୋହାଗ ମୁଁ ଜୀବନରେ କେବେହେଲେ ଭୁଲି ପାରିବ ନାହିଁ...।

ବୋଉ ଟିକିଏ ଗମ୍ଭୀର ରହି କହିଲା—ଏ ଦୁନିଆରୁ କିଏ କ'ଣ ନେଉଛିରେ ପୁଅ । କେତେ ଦିନରୁ ଯେ ଏ ଦୁନିଆ ହେଲାଣି ସେକଥା କିଏ କହିବ ! କେତେ ଲୋକଙ୍କ ବଡ଼ିମା ପଣ ଯେ ମଶାଣିରେ ମିଶିଲାଣି ତାର କଣ କଳନା ଅଛି । ଏ ଦୁନିଆରେ ଖାଲି ସାର, ଗୁଣ ଆଉ ଦି'ପଦ ମଧୁର କଥା । ମୋତେ ପୁଅ, ଦୁନିଆ ଯାକର ସବୁ ପୁଅ, ଝିଅ ଠିକ୍ ନିଜର ପୁଅ ଝିଅ ପରି ମନେ ହୁଏ ।

ତାପରେ ମୋତେ ଅକଟିଲା ସ୍ୱରରେ କହିଲା—ତୁ ଆଉ କାହିଁକି ବସିଛୁ କଲେ ଦିଅ, ଶୋଇପଡ଼ । ମୋତେ ତ ରାତିରେ ମୋଟେ ନିଦ ହୁଏ ନା, ଖାଲି ଘାଲି ପଡ଼ିବା କଥା ।

ଦେବବାବୁ ତାଙ୍କ ବିଛଣାରେ ଶୋଇବା ଦେଖି, ମୁଁ ବି ଦେହଟାକୁ ମୋ ବିଛଣାରେ ଲମ୍ବାଇ ଦେଲି । କିନ୍ତୁ ଆଖିକୁ ତ ନିଦ ଆସିଲା ନାହିଁ ମୋଟେ, ଓଲଟି ନୀରବରେ ଦେବବାଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି କେତେ କଣ ଅସଂଯତ କଥା ଭାବିବାକୁ ଯେପରି ସୁଯୋଗ ମିଳିଲା । ବେଳେ ବେଳେ ଏଥିପାଇଁ ବୋଉକୁ ଦୋଷ ନଦେଇ ଛାଡେ ନାହିଁ । ତା'ରି ଲାଗି ଏ ସବୁ କଥା । ସେ ଯଦି ତାଙ୍କ ସହିତ ସୀରଙ୍ଗୀର ଘର ସମ୍ପର୍କ ଯୋଡ଼ି ନ ଥାନ୍ତା, ତାହାହେଲେ ମୁଁ କାହିଁକି ଏତେ କଥା ଭାବୁଥାନ୍ତି । ସେ କଣ ବି ସେଥିରୁ ବାଦ ଯାଇଥିବେ ! କଥାର ଆଡୁଆଳରେ ସେ ତ ସଫା କହି ପାରିଛନ୍ତି—ଆଜି ଦିନଟିକୁ ସେ ଜୀବନରେ କେବେହେଲେ ଭୁଲି ପାରିବେ ନାହିଁ, ଆଉ ସେ କଣ କହିବେ ! ପରସ୍ପର ମନକୁ ଘେନିଲାଭଳି ଦୁଇଟି ନୂଆ କଥା ନୂଆ ଜୀବନକୁ ଚିହ୍ନାପରିଚ କରି ଦେବାରେ ଯେ କେତେ ବିପଦ, ସେକଥା କ'ଣ ବୋଉ ଏଇ ବେଳକିବା ଭିତରେ ବି ଅନୁମାନ କରିଛି !

ରାତି କେତେ ହେଲାଣି କେଜାଣି, ମୋର ଅସରନ୍ତି ଭାବନା ସହିତ ତାଳ ମିଳାଇ ଗାଡ଼ି ବି ଛୁଟି ଚାଲିଛି । ଅକାଶ ତଳର ଅନ୍ଧାର, ବଉଦ ଆଡୁଆଳରେ ସେଇ ଲୁଚକାଲି ଖେଳି । ମୋର ଅଖିପତା ତନ୍ଦ୍ରାରେ ମାଡି ମାଡି ଆସୁଥିଲେ ବି ଇଚ୍ଛା ହେଉଥିଲା,--ଯେତେ ଯାହା ଅସୁବିଧା ଘଟୁ ପଛକେ, ଜୀବନସାରା ଏଇ ଗାଡ଼ିଟି ଇମିତି ଅବିରାମ ଗତିରେ ଛୁଟିଥାନ୍ତା କି ! ସେଥିରେ ବି ମୋର ଦୁଅନ୍ତା ଯଥେଷ୍ଟ ଆନନ୍ଦ ।

ବେଳେ ବେଳେ ଅଳ୍ପ ଆଖି ମେଲାଇ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଚାହେଁ । ମନେ ମନେ ଭାବେ ମୁଁ ଯେପରି ତାଙ୍କର କଥା ଭାବି ମୋ ଆଖି ଲଗା ପଡୁ ନାହିଁ, ସେ କ'ଣ ମୋ କଥା ସେମିତି ଭାବୁଛନ୍ତି—ସେ କ'ଣ ମୋ ପରି ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନି ଶୋଇ ନଥିବେ ! ଅପଲକନେତ୍ରରେ ତାଙ୍କର ଆଡେ ଚାହିଁ ରହେ କାନ୍ତିସମସ୍ତ । ସତକୁସତ ମୁଁ ଦେଖେ ସେ କେତେବେଳେ ଗୋଡ଼ ହଲାଉଛନ୍ତି, ତ କେତେବେଳେ କରେଇ ଘୋଷାଉଛନ୍ତି । ମୋର ବୁଝିବାରେ କିଛି ବାକୀ ରହେ ନାହିଁ । ସେ ବି ଶୋଇ ନାହାନ୍ତି କେବଳ ମୋର କଥା ଭାବି ଭାବି । ମୁଁ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି ଆଖି ବୁଜେ ।

ଏଣୁ ତେଣୁ ଭାବନା ଭିତରେ ମୋ ଅଜାଣତରେ କେତେ-ବେଳେ ମୋ ଆଖିକୁ ନିଦ ଆସି ଯାଇଥିଲା ।

ଗାଡ଼ି ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଦମ ଦମ ହେବାରୁ ମୁଁ ନିଦ ଗରଗର ହୋଇ ଉଠି ବସିଲି । ଚାହିଁଲା ବେଳକୁ ମୋ ଆଗରୁ ଦେବବାବୁ ଆଉ ବାପା ଉଠି ସାରିଲେଣି । ଦେବବାବୁ ବ୍ରସ ଆଉ ପାଉଡ଼ରରେ ଦାନ୍ତ ଘଷୁଛନ୍ତି । ନିଜକୁ ନିଜେ ମୁଁ ସରମିଗଲି, ମୋ ଆଗରୁ ଦେବବାବୁ ଉଠିଲେ ଆଉ ମୁଁ ଜାଣି ପାରିଲି ନାହିଁ । ବାହାରେ ସେତେବେଳକୁ ସକାଳର ପ୍ରଥମ ସୁନେଲି କିରଣ ବିଛୁରିତ ହୋଇ ପଡୁଥାଏ ।

ବାପା ମୋତେ ବାହାରକୁ ଅନାଇ ବସିବା ଦେଖି କହିଲେ, ଆଉ ବସିଛୁ କଣ ଝିଅ । ମହାନଦୀ ଉପରେ ପରା ଗାଡ଼ି ପଡ଼ିଲାଣି । ପୋଲ ପାର ହେଲେ କଟକ ଷ୍ଟେସନ । ବୋଉକୁ ଡାକ । ବାପା ଟିଉଲିଆ ଧରି ପାଇଖାନାକୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ଭାଲି ସତ ସାରା ମୁଁ ଯାହାଙ୍କ କଥା ଭାବୁଛି, ଆଉ ସେ ଯାହା କଥା ଭାବୁଛନ୍ତି, ସେଇ ଦୁଇଜଣ ଏଇକ୍ଷଣି ଆମେ ଏକୁଟିଆ । ଏହି

ମୁହୂର୍ତ୍ତିଟିକୁ ଜୀବନରେ ଏକ ମାହେନ୍ଦ୍ରବେଳା ନ କହିବା ଆଉ କହିବି କ'ଣ । ମନ ମୋର ଛଟପଟ ହେଉଥାଏ ସେ ମୋତେ ଆଗ କିଛି ପଚାରନ୍ତେ କି ।

ମୋର ଭାବନା ଶେଷ ନ ହେଉଣୁ—ଦେବବାବୁ କମ୍ପିତକଣ୍ଠ ସଙ୍କୋଚମିଶା ଗଳାରେ କହିଲେ—"କାଲି ମୁଁ ଏ ଗାଁରେ ଆସି ତମଘର ସ୍ୱାଧୀନତା ଉପଭୋଗ କରିବାରେ ବହୁ ବାଧା ଦେଇଛି -ନୁହେଁ ଶକୁନ୍ତଳା ? ମୋ ପାଇଁ ନିଶ୍ଚେ ବଡ ଅଶାନ୍ତି ଭୋଗ କରିଥିବ । ଯାହାହେଉ କାଲି ଦିନଟି, ତୁମମାନଙ୍କର ସ୍ନେହ ଆଦର ପାଇ ଚିରଦିନ ମୋ ଜୀବନରେ ଅଭୁଲା ହୋଇ ରହିବ । ···ଆକାଶରେ ଅଦିନିଆ ଭସାମେଘ ପରି ଭୁଲିଯିବ ନାହିଁ ଶକୁନ୍ତଳା···।

ମୁଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ବିଳମ୍ବ ନକରି କହିଲି—ମୋର ମନର କଥାକୁ ଆପଣ ନିଜେ ମୁହଁରେ କହୁଛନ୍ତି, ମୁଁ ଭସାମେଘ ପରି ଭୁଲିଯିବି ନାହିଁ ଯେ, ହୁଏତ ଭୁଲିଯିବେ ଆପଣ । ଏଇ କେଇଘଣ୍ଟା ଭିତରେ ହୋଇ ଆପଣଙ୍କୁ ଅତି ଆପଣାର କରି ନେଇଛି । ଛୁଟିରେ ଥରେ ଆମ ଘରକୁ ବୁଲି ଆସିବେ ନାହିଁ ?

ମୋ ପାଟିରୁ କଥା ଶେଷ ହେଲାକ୍ଷଣି ସେ ବଡ଼ ଆଗ୍ରହରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ନିଶ୍ଚୟ ତମ ଗାଁକୁ ବୁଲିଯିବି ଶକୁନ୍ତଳା ।

ବାପା ପାଇଖାନା ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସିଲେ । ମୋ କହିବା କଥା ପାଟିରେ ଅଟକିଗଲା । ଗାଡ଼ି ସେତେବେଳକୁ ପୋଲ ପାରହେବା ଉପରେ । ମୁଁ ତରବର କରି ବୋଉକୁ ହଲାଇ ଦେଇ କହିଲି, ଉଠ୍ ବୋଉ । କଟକ ଷ୍ଟେସନ ହେଲାଣି ପରା ।

ବୋଉ ଚମକି ଉଠି ବସିଲା । ବାପା ବି ପାଖକୁ ଆସି କହିଲେ, ଏଥର ମୁହଁହାତ ଧୋଇ ଜିନିଷ ପତ୍ର ସଜଡ଼ା ସଜଡ଼ି କର । କଟକ ଷ୍ଟେସନ ପରେ ବାରଙ୍ଗରେ ଗାଡ଼ି ମୋଟେ ପାଞ୍ଚମିନିଟ ରହିବ ।

ଆଉ ଗୋଟାଏ ଷ୍ଟେସନ ପରେ ଦେବବାବୁଙ୍କଠାରୁ ମୁଁ ଅଲଗା ହୋଇଯିବ—ଏକଥା ଭାବିଲାକ୍ଷଣି ଆତଙ୍କରେ ମୋ ଦେହ ଶିହରି ଉଠୁଥାଏ । ମୋ ଅନ୍ତରଆତ୍ମା ଭିତରେ ଭିତରେ ଛାଟିପିଟି ହୋଇ ମୃତ୍ୟୁ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦେଉଥାଏ ଖୁବ ଜୋରରେ । ଆମେ ଯେ ଆଉ ଘଣ୍ଟାକ ପରେ ଛାଡଛୁଡ଼ ହୋଇଯିବୁ—ଦେବବାବୁଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ଚେହେରା, ତାଙ୍କର ମଧୁର କଥା ଆଉ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳିବ ନାହିଁ, ଏକଥା ମୋର ଆଦୌ ବିଶ୍ୱାସ ହେଉ ନ ଥାଏ ।

କଟକ ଷ୍ଟେସନରେ ଗାଡି ରହିଲା । ଯାତ୍ରୀ ପରି ଲୋକ ଗହଳି । କୁଲିବାଲାମାନଙ୍କ ଡାକ ଆଉ ଗାଡ଼ିରୁ ଲୋକ ଯିବା ଆସିବା ପ୍ରତି ମୋର ନଜର ନଥାଏ । ଆଗରେ ପଡ଼ିବ ବାରଙ୍ଗ ଷ୍ଟେସନ, ସେଇଠୁ ଦେବବାବୁଙ୍କୁ ବିଦାୟ ଦେବାକୁ ପଡିବ, ସେଇକଥାହିଁ ମୁଁ ଜଡ ପ୍ରତିମା ପରି ବସି ଭାବୁଥିଲି । ସ୍ୱପ୍ନରେ ରାଜକୁମାର ପରି ହଠାତ୍ ସେ ମୋ ଆଗରେ ଆସି ଉଭା ହେଲେ କାହିଁକି—ପୁଣି ଆଖି ପିଛୁଳାକେ ମିଳାଇ ଯିବେ କେଉଁଆଡ଼େ ! ତା' ପରିରେ କେବଳ ସାର ହେବ, ତାଙ୍କ ରୂପ ଗୁଣକୁ ଅନ୍ତର ଭିତରେ ଥରକୁ ଥର ପୂଜି ଦେଇ; ନିଜେ ଛଟପଟ ହୋଇ ବ୍ୟାକୁଳ ହେବା ।

ମୋର ଭାବନାକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେବବାବୁ ହସ ହସ ହୋଇ କହିଲେ—ଗାଡ଼ିରେ ଏତେ ଅଳସୀ ହେଲେ ଚଳିବ ! ନିଅ ଦାନ୍ତ ଘସିପକା—ଶକୁନ୍ତଳା !

ମୁଁ ତାଙ୍କ ଆଡକୁ ସ୍ୱପ୍ନ ରାଇଜରୁ ଫେରିଲା ପରି ଚାହିଁ ଦେଖିଲି, ସେ ହାତରେ ଗୋଟାଏ ପାଣି ଧରି ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି । ମୋର ତାଙ୍କୁ କହିବାର ଯେପରି କିଛି ନଥିଲା । ନିର୍ବାହ ଶିଶୁଟି ଭଳି ତାଙ୍କ ଆଦେଶ ପାଳନ କରି ପାଣି ଗୋଟାଟି ନେଲି । ତାଙ୍କ କଥା ମାନିବାରେ ମୋତେ ଯେପରି ସ୍ୱର୍ଗସୁଖ ପରି ଲାଗୁଥାଏ ।

ମୋ ଆଡ଼୍ୁ ସେ ଆଖି ଫେରାଇ ବାପାଙ୍କୁ ପଗ୍ଚରିଲେ—ଦେହ କିମିତି ଲାଗୁଛି ମଉସା ? ଆପଣ ସକାଳୁ ଗୁ' ଖାନ୍ତି ନା କଫି ଖା'ନ୍ତି ?

ବାପା ଟିକିଏ ନୀରବ ରହି କହିଲେ—ଗୁ' ଟିକିଏ ହେଲେ ଚଳିବ । ମୋ ଦେହ କଥା ପଗ୍ଚରିଲ ପରା, ମୁଁ ଏଇକ୍ଷଣି ବେଶ୍ ସୁସ୍ଥ ବୋଧ କରୁଛି, କିନ୍ତୁ ଏହା ବାଦ ଆହୁରି ଏକ ରୋଗ ଧରିଲାଣି, ଯାହାକୁ ଦୁନିଆରେ କେଉଁ ଡାକ୍ତର ବଇଦ ବି ଭଲ୍ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ ।

ଦେବବାବୁ ବାପାଙ୍କୁ ଗ୍ଚହିଁ ବଡ଼ ବିସ୍ମିତ ହୋଇ ପଗ୍ଚରିଲେ, କ'ଣ ହେଉଛି ସତ କୁହନ୍ତୁ ମଉସା ?

ବାପା ମୁହଁରେ ଟିକିଏ ବେଦନାଭରା ହସ ଫୁଟାଇ କହିଲେ, ରୋଗ ଆଉ କଣ ବାପା ! ଆଉ ଅଧଘଣ୍ଟା ପରେ ତମକୁ ଛାଡ଼ିବା କଥା ଭାବି ଅନ୍ତରରେ ମୁଁ ଯେଉଁ ବ୍ୟଥା ଅନୁଭବ କରୁଛି, ତାର ଯନ୍ତ୍ରଣା କମ୍ ନୁହେଁ । କିମିତି ଯେ ମୁଁ ତମକୁ ବିଦାୟ ଦେଇ ବାଉଙ୍ଗ ଷ୍ଟେସନରୁ ଅନ୍ୟ ବାଟ ଧରିବି ସେଇକଥାହିଁ ଭାବୁଛି । ବାପାଙ୍କ ଗଲା ଥରି ଉଠିଲା ।

ଦେବବାବୁ ବାପାଙ୍କ କଥାରେ ଯେ ବ୍ୟଥା ଅନୁଭବ କରୁ ନଥିଲେ ଇମିତି ନୁହେଁ । ସେ ଅଧରକୋଣରେ ଟିକିଏ ଶୁଖିଲା ହସ ଫୁଟାଇ କହିଲେ—ଏଇକଥା ପାଇ ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ ! ମୁଁ କ'ଣ ଆପଣ ଡାକିଲାମାତ୍ରେ ଆପଣଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଇ ବୁଲି ଆସି ପାରିବି ନାହିଁ ! ଆପଣ ମୋତେ ଛାଡ଼ି ଯେପରି ବ୍ୟସ୍ତ ହେବେ, ମୁଁ କ'ଣ ଆପଣ-ମାନଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ସେମିତି ବ୍ୟସ୍ତ ହେବି ନାହିଁ । ତା'ପରେ ଦେବବାବୁ ଗୁ' ପାଇଁ ଯିବା ଆଗରୁ ବୋଉକୁ କହିଲେ—ତୁମେ ମାଉସୀ, ଦାନ୍ତ ଘଷିପକା, ବାଟରେ ଅସୁବିଧା ହେବ ।

ସେ ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଗଲେ । ମୁଁ ବ୍ୟଥାରେ ଗୋଟାଏ ପରେ ଗୋଟାଏ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି ଦାନ୍ତ ଘସି ପକାଇଲି । ତା'ପରେ ବୋଉକୁ କହିଲି—ଜନ୍ମପଥର ଆମର ଉଚିତ କଣ, ଅଛି ଯେ, ତୁ ଏଠି ଭରତର ହେଉଛୁ ସଜାଡ଼ିବା ପାଇଁ । ଦାନ୍ତ ଘସିପକା ।

ମୁଁ ଦାନ୍ତ ଘସିସାରି ତଉଲିଆରେ ମୁହଁ ପୋଛୁଛି, ଦେବବାବୁ ରୁ' ଆଉ ଗୋଟେ ବଡ଼ ଠୋଙ୍ଗାରେ ଗରମ ଗରମ ସିଙ୍ଗଡ଼ା, କଞ୍ଚା ମିଠା ଘେନି ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ ।

ବୋଉ ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ପକାଇ ଥରିଲା ଗଳାରେ କହିଲା; ତୁ କାହିଁକିରେ ପୁଅ ଏତେ ମୋହ ମାୟା ଲଗାଉଛୁ । ଏ ମୋହ ମାୟାରୁ କେବଳ ସାରୁ ହେବ, ତୋ ଗୁଣ ଗୁଣି ଆଖିରୁ ଲୁହ ଗଡ଼େଇବା ।

ଦେବବାବୁ ହସି ହସି କହିଲେ—ତୁମକୁ ଆଉ ମାଉସୀ ପାର ହେବନାହିଁ । ମୁଁ ଇମିତି କୋଉ ଗାଁଗର ଲୋକ ଯେ, ତମ ପାଖକୁ ଆଉ ଯାଇ ପାରିବି ନାହିଁ । ଗରମ ସିଙ୍ଗଡ଼ା ଆଣିଛି, ତମେ ଦି'ଟା ଖାଇବ ନାହିଁ ମାଉସୀ ?

ବୋଉ ଖୁସି ମନରେ କହିଲା—ଖାଇଲେ କ'ଣ ବେଶ ହେବ ପୁଅ । ମୁଁ ବୁଢ଼ୀ ମଣିଷଟା, ସକାଳୁ କ'ଣ ଖାଇବ । ମଉସା, ତୁ ଆଉ ଶକୁନ୍ତଳା ମିଶି ଖାଇଦିଅ ।

ବୋଉ ପାଟିରୁ କଥା ଶେଷ ହେଲାକ୍ଷଣି ବାପା କହିଲେ, ଏତେ ସକାଳୁ ଜଳଖିଆ ଖାଇବା ମୋର ଅଭ୍ୟାସ ନୁହେଁ । ତମେ ଯେତେ-ବେଳେ ଆଣିଛ, ନ ଖାଇଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ । ମୋତେ ଖାଲି ଦୁଇଟି ସିଙ୍ଗଡ଼ା ଦିଅ, ମୋର ମିଠା ଆଦୌ ଦରକାର ନାହିଁ ।

ଦେବବାବୁ ଠୋଙ୍ଗାଭିତରରୁ ବାପାଙ୍କ ହାତକୁ ଦୁଇଟି ସିଙ୍ଗଡ଼ା ଆଉ ମିଠା ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ମୋ ପାଖକୁ ଆସିଲେ । ଭଙ୍କ ଏ

ବ୍ୟବହାରରେ ମୋ ମନ ଯେ କ'ଣ ହେଉଥିଲା, ସେକଥା ମୋ ଛଡ଼ା ଆଉ କିଏ ଜାଣିବ । ସେ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ପଇରରେ ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ରଖି, ବଡ଼ ଠୋଲଟି ମୋ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ କହିଲେ, ଶକୁନ୍ତଳା, ତମେ ଭାଲ ସ୍ୱାଦରେ କଷ୍ଟ ଖାଇନାହଁ, ଏତକ ଖାଇ ପାଣି ପେଟେ ପିଇଦଅ । ଘରେ ପହଞ୍ଚୁ ପହଞ୍ଚୁ କେତେବେଳ ହେବ ଯେ ତୁମେ ପିଲାଲୋକ ଭୋକ ସମ୍ଭାଳି ପାରିବ ନାହିଁ ।

ତାଙ୍କର କଥାରେ ବାପା ଆଉ ବୋଉ ହସିଲେ ସିନା, କିନ୍ତୁ ମୋର ମନର ମଣିଷ ଭିତରେ ଭିତରେ ରକ୍ତ ଛାଡ଼ୁଥିଲା । ଆଉ ଅଧ-ଘଣ୍ଟା ଭିତରେ ତାଙ୍କର ସ୍ନେହ ସୋହାଗ ଆଉ ସେ ବି ଆଖି ଆଗରୁ କୁଆଡ଼େ ଅନ୍ତର ହୋଇଯିବେ । ତା' ଆଗରୁ ଏତେ ସୋହାଗ ଦେଖାଇ ସେ କଣ ଆନନ୍ଦ ପାଉଥିବେ କେଜାଣି, ମୋ ପକ୍ଷରେ ତା ଥିଲା ଠିକ୍ କଟା ଘା'ରେ ଚୂନ ଦେଲାପରି । ତାଙ୍କ ହାତରୁ ସେ ଠୋଲଟି ନେଲାବେଳେ ,ମୋତେ ଜଣା ଯାଉଥିଲା, ତାକୁ ଧରିବାକୁ ଯେପରି ମୋ ହାତରେ ଟିକିଏ ବି ବଳ ନାହିଁ । ଠୋଲଟି ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ରଖି ତାଙ୍କଆଡ଼େ ଟିକିଏ ସନ୍ନମେଇଁ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ଶିଷ୍ୟ କହିବା ଦେଲାପରି କହିଲି—ମୁଁ ଏତେ ଖାଇପାରିବି ନାହିଁ, ଆପଣ ଆଉ କିଛି ନିଅନ୍ତୁ । ସେ ନାହିଁ ନାହିଁ କରୁଥିଲେ, ବାଧ କରି ତାଙ୍କ ହାତରେ ଦୁଇଟା ମିଠା ଆଉ ଦୁଇଟି ସିଙ୍ଗଡ଼ା ଦେଲି । ଦ୍ୱିତୀୟ ଥର ପାଇଁ ତାଙ୍କ ହାତ ସହିତ ମୋର ଏ ହାତର ମିଳନ ! ସେ ଏ ସ୍ପର୍ଶରେ କଣ ଅନୁଭବ କରୁଥିବେ କେଜାଣି, ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲି ନାହିଁ କଥିବା ସୁଖ । ସତକୁ ସତ ମୋର ହାତ ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ ବି ଅବଶ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା ତାଙ୍କର ହାତ ଉପରେ ।

ଗାଡ଼ି ଛାଡ଼ିବ ବୋଲି ସତର୍କ କରି ଦ୍ୱିତୀୟ ଘଣ୍ଟା ବାଜି ଉଠିଲା । ସେ ଘଣ୍ଟିର ବିକଟ ଠନ ଠନ୍ ଶବ୍ଦରେ ମୋର ଅନ୍ତର ଥରି ଉଠିଲା !

ଦେବବାବୁଙ୍କ ଅନୁରୋଧକୁ ଏଡ଼ି ନପାରି ଯାହା ଢୋକେ ଢୋକେ ଖାଉଥିଲି, ତା' ଆପେ ଆପେ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ମୋତେ ଲାଗୁଥିଲା, ମୋର କଲିଜା ଉପରେ କିଏ ଯେପରି ନିର୍ଦ୍ଦୟଭାବରେ ଆଖିବୁଜା ମହଣେ ଓଜନର ହାତୁଡ଼ି ଧରି ପିଟୁଛି, ଏଇକ୍ଷଣି ମୋର ପ୍ରାଣବାୟୁ ଉଡ଼ିଯିବ କି କଣ ! ଆଉ ଖାଇଲି ନାହିଁ । ମଣିଷ ଯେ ଖାଏ, ତା ଦେହରେ ଯେ ଭୋକଶୋଷ ବସା ବାନ୍ଧି ରହିଛି, ସେକଥା ମୋର ପାଶୋର ଯାଇଥିଲା କେତେବେଳୁ । ଠୋଲଟି ଅଯତ୍ନ ଭାବରେ ବୋଉ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ଦେଇ କହିଲି--ରଖି ଦେ ବୋଉ ; ଆଉ ଖାଇ ପାରିବିନି ।

ମୁଁ ବୋଉ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇଦେବା ଦେଖି ମୋତେ ସେ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଚାହିଁଲେ । ମୁଁ ଯେ କାହିଁକି ତା' ନଖାଇ ଇମିତି ଶୁଖିଲା ମନରେ ବୋଉ ହାତକୁ ବଢାଇ ଦେଲି, ସେ କଥା ସତେ କ'ଣ ତାଙ୍କୁ ଅଛପା ଥିବ ! ସେ ତ ଆଉ ଛୁଆ ପିଲା ନୁହଁନ୍ତି । ସେ ମୋତେ ଆଉ କିଛି କହିଲେ ନାହିଁ । ମୁଁ ବି ବାଁରେଇ ହୋଇ ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲି, ଆଗ ଅପେକ୍ଷା ତାଙ୍କ ମନରେ ସରସତା ନାହିଁ, ମୁହଁ କପର ଶୁଖି ଯାଇଛି ।

ପୁଣି ଠନ୍ ଠନ୍ ତୃତୀୟ ଘଣ୍ଟି । ଗାର୍ଡ଼ ସାହେବ ହୁଇସିଲ୍ ମାରିଲା । ଗାଡ଼ି ବିକଟ ହୃଦୟ ବିଦାରକ ଶବ୍ଦ କରି ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଚାଲିବାକୁ ଲାଗିଲା । ସତକୁ ସତ ମୁଁ ଚମକି ପଡ଼ିଲି । ଆଉ ଷ୍ଟେସନଟି ଯେ ବାରଙ୍ଗ ! ଶୂଳିଖୁଣ୍ଟ ଉପରକୁ ମଣିଷକୁ ହାତ ଗୋଡ ବାନ୍ଧି ନେଲାବେଳେ ସେ ଯେପରି ବିକଳ ଆଉ ତାର ଦେହ କାଠ ପାଲଟି ଯାଇଥାଏ, ଗାଡ଼ି ଚାଲିଲା ବେଳଠୁ ମୋତେ ଠିକ୍ ସେମିତି ଲାଗୁଛି । ଦେବବାବୁ ବି କ'ଣ ଭାବି କେଜାଣି ଗାଡ଼ିର କବାଟ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ଉଡ଼ଭଳି ବାହାରକୁ ଚାହିଁ ରହିଥିଲେ ।

ଗାଡ଼ି କାଠଯୋଡ଼ୀ ପୋଲ୍ ପାର ହୋଇଗଲା । ବାପା ଜିନିଷ-ପତ୍ର ଓହ୍ଲାଇ ଏକାଠି କରୁଥାନ୍ତି । ପଶ୍ଚିମା ଭଦ୍ରଲୋକଟି ହିନ୍ଦିରେ ପଚାରିଲେ—ଆପଣ ଆଗ ଷ୍ଟେସନରେ ଓହ୍ଲାଇବେ ପରା ? ପୁରୀରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ଆଉ କେତେ ଡେରି ହେବ ?

ବାପା ଉତ୍ତର ଦେଲେ - ସାଢ଼େ ନଅଟା ଭିତରେ ଗାଡ଼ି ପୁରୀରେ ପହଞ୍ଚିବ । ବାପାଙ୍କର ଏ କଥାବାର୍ତ୍ତାରେ ଦେବବାବୁଙ୍କର ଯେପରି ଖିଆଲ ଭାଙ୍ଗିଲା । ସେ ପଛକୁ ଅନାଇ, ବାପା ଏତେବେଳଯାଏ ଜିନିଷ ପତ୍ର ରୁଣ୍ଡଉ ଥିବା ଦେଖି କହିଲେ—ଆପଣ କାହିଁକି ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି ? ଗାଡ଼ିତ ପାଞ୍ଚମିନିଟ ରହିବ । ସେଠିତ ଲୋକ ଚଢ଼ିବାର କିଛି ସମ୍ଭାବନା ନାହିଁ । ମୁଁ ସବୁ ଠିକ୍ କରି ଦେବି ଯେ ।

ବାପା ଦେବବାବୁଙ୍କୁ ଚାହିଁ କହିଲେ—ଏ ସବୁ [illegible] ଆଗରୁ କାହିଁକି ସଜାଡୁଛି ଜାଣ ? ଗାଡ଼ି ଯେଉଁ ପାଞ୍ଚମିନିଟ ରହିବ, ସେହି ସମୟକୁ ଭାଗକରି ଦୁଇମିନିଟ ଭିତରେ ଏ ସବୁ ଜିନିଷ ଛଡ଼ାଇ ଦେଲେ ବାକି ତିନି ମିନିଟ ଶାନ୍ତିରେ ତୁମ ସାଙ୍ଗରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେବାକୁ ମୋର ସୁବିଧା ମିଳିବ । ତମେ ଦେବ, ଆମକୁ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବ ସତ, କିନ୍ତୁ ଆମ ମନ ତମ ପଛେ ପଛେ ଗୋଡ଼ାଇ ଯିବ ତମ ଘର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ଦେବବାବୁ ଟିକିଏ ମୁରୁକି ହସିଲେ । ସେ ଶୁଖିଲା ହସରେ ଆନନ୍ଦ କି ସରସତା ନଥିଲା ମୋଟେ ।

ଆଉ ମୋ କଥା ! ସତରେ ଯେ ମୁଁ ଗାଡ଼ିରେ ବସିଛି, ମୁଁ ଯେ କ'ଣ ଭାବୁଛି, ଆଉ ମୁଁ ଯେ ରକ୍ତ ମାଂସ ଶରୀରରେ ଗଢ଼ା ଏକ ମଣିଷ, ସେକଥା ମୋଟେ ମୋର ଖିଆଲ ନଥିଲା । ବାପା ଯେତେବେଳେ କହିଲେ—"ଦେବ, ତମେ ଚାଲିଯିବ ସିନା, କିନ୍ତୁ ଆମ ମନ

ତମ ଘର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତମ ସାଙ୍ଗରେ ଗୋଡ଼ାଇଯିବି ।" ଏକଥା ଶୁଣି ମୁଁ ଚମକି ପଡ଼ିଲି । ବାପା ତାଙ୍କ ମନ କଥା କହିଲେ ସିନା, ମିଶେଇ, ଟୋଳିଲେଇ ମୋ ମନ କଥା କହିଲେ କାହିଁକି ! ସତରେ କଣ ମୋ ମନ କେବଳ ତାଙ୍କର ସଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କର ଘର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗୋଡ଼େଇ ଯିବ ! ସ୍ନେହ ମମତା ସେଇଠୁ ତାହାହେଲେ ଛିଣ୍ଡିବ ! ଭଲ ପାଇବାର କଣ ତାହାହେଲେ ସୀମା ଅଛି । ନା, ତା କେବେ ନୁହେଁ । ବାପାଙ୍କୁ ମନ ଖୋଲି ଏକ ଅଭିଆଡ଼ି ଝିଅ ପକ୍ଷରେ ବଡ଼ ମନକଥା କହିବାର ଶକ୍ତି ବା ଶିକ୍ଷାଗୁର ଥାନ୍ତା, ତାହାହେଲେ ମୁଁ କହନ୍ତି, ତାଙ୍କ ସହିତ ମୋ ମନ ତାଙ୍କ ଘର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗୋଡ଼ାଇ ଯିବ ନାହିଁ ; ତା ଗୋଡ଼ାଇଯିବ ଜୀବନର ଶେଷ ସୀମା ଯାଏ ।

ଗାଡ଼ି ପୁଣି ହୁଇସିଲ୍ ମାରିଲା । ଷ୍ଟେସନ ଯେ ଅଗରେ । ଆଉ ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ପରେ ଗାଡ଼ି ଅଟକିବ । ସେଇଠୁ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଓହ୍ଲାଇବୁ, ଆଉ ଦେବବାବୁ ରହିବେ ସେଇ ଗାଡ଼ିରେ ଏକା ! ମୁଁ ଶିହରି ଉଠିଲି । ହାୟ ହାୟ କଣ ଏହା ସମ୍ଭବ ହେବ ? ମୋର ଦେହକୁ ସାରା ପଞ୍ଜରା ଥରାଇ କେବଳ ଘନ ଘନ ଉଷ୍ଣ ନିଶ୍ୱାସ ବାହାରି ଆସୁଥିଲା ।

ଗାଡ଼ି ଅଟକିଲା । ଦେବବାବୁ ଆଗ ଦୁଆର ଖୋଲି ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇଗଲେ । ତା'ପରେ ବାପା ତାଙ୍କ ହାତକୁ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ଜିନିଷ ବଢ଼ାଇ ଦେଉଥାନ୍ତି । ସେ ଯତ୍ନରେ ତଳେ ରଖୁଥାନ୍ତି । ଜିନିଷ ଓହ୍ଲା ସରିବାରୁ ବାପା ମୋତେ ଡାକିଲେ—ଆସ, ଆଉ ବସିଲୁ କାହିଁକି । ବୋଉ କଣ କହିବ, ମୁଁ କି ବୁଦ୍ଧି ବିବେକ ହରାଇ ପଥର ପରି ବସିଥିଲି ସେଇ ବେଞ୍ଚ ଉପରେ । ଯେଉଁ ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ଦେବବାବୁ କେତେ ସମୟ ବସିଥିଲେ, ସେଇ ବେଞ୍ଚର

ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଛାଡ଼ି ମୋର ଉଠିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉ ନଥିଲା ମୋଟେ । ବୋଉ ମୋର ଖିଆଲ ଭାଙ୍ଗି ଡାକିଲା—ଅ’ ଝିଅ ।

ବୋଉର ଡାକରେ କେତେ ବରଷ ମଲା ମଣିଷ ପରି ଉଠି ଠିଆ ହେଲି । କିନ୍ତୁ ମନେ ମନେ ଭାବୁଥାଏ ମୋର ମୁଣ୍ଡ ଘୂରୁଛି ନାହିଁ ତ ! ମୁଁ ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଓହ୍ଲାଉ ପଡ଼ିଯିବି ନାହିଁ ତ ! ବୋଉ ପଛେ ପଛେ କବାଟର ଲୁହା ହେଲ୍‌କୁ ଧରି ପାହାଚରେ ଗୋଡ଼ ଦେଲି । କିନ୍ତୁ ମୋତେ ଲାଗୁଥିଲା ପଛରୁ ଯେପରି ସେହି କୋଠରୀଟି ମୋତେ ଛାଡ଼ି ନ ଆସିବାକୁ ଇସାରା ଦେଉଛି । ଗୋଟାଏ ଖିଆଲରେ ଓହ୍ଲାଇ ଆସୁ ଆସୁ ପଛକୁ ମୁଁ ଯେଉଁ ବେଞ୍ଚିରେ ବସିଥିଲି, ସେଇ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲି । ଏକ ପଞ୍ଝାରା ଥରା ନିଶ୍ୱାସ ବାହାରି ମନ ଆଉଟି ହେଲା । କ’ଣ ହେବ ସତେ ! ଆଉ ଦୁଇଟି ମିନିଟ ପରେ ଦେବବାବୁ ପୁଣି ଫେରିଆସି ସେଇ ବେଞ୍ଚରେ ବସିବେ—ଆଉ ଆମେ ବାଲି, ପାହାଡ଼ ଭିତରେ ତାଙ୍କର ସ୍ମୃତିକୁ ଧରି କୁଆଡ଼େ ଲୁଚିଯିବୁ ।

ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଆଉ ଠିଆ ହୋଇ ପାରିଲି ନାହିଁ । ଗନ୍ତ୍ରି ଦୂରକୁ ଆଡ଼େଇ ଗୋଟାଏ ଲାଇଟଖୁଣ୍ଟ ପାଖରେ ଠିଆ ହେଲି । ଭିତରେ ଭିତରେ ମୋର ଆଖିର ଲୁହ, ଆଉ କୋହକୁ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଅନ୍ତର ଭିତରେ ଚୁପି ରଖିଥାଏ । ଏବେ ବେଳେ ମନେ ହେଉଥାଏ; ପ୍ରବଳ ବେଗରେ ମାଡ଼ି ଆସୁଥିବା ପାଣିସୁଅ ଆଗରେ ବାଲିବନ୍ଧ ପରି ହୁଏତ କେଉଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମୋର ଏ ଦମ୍ଭ ଭାଙ୍ଗିଯିବ । ବାପା ବୋଉ ମୋର ଆଖିରୁ ଲୁହ ବୋହିବା ଦେଖି କଣ ଭାବିବେ । ମୁଁ ଯେ ଅଭିଆଡ଼ି ଝିଅ !

ମନ ପୂରାଇ ଦେବବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖିନେବା ପାଇଁ ଥରକୁଥର ତାଙ୍କୁ ଚାହୁଁଥାଏ । ତାଙ୍କ ଆଖିରେ ବି ଲୁହ, ସେ ରୁମାଲରେ ଆଖି କୋଣ ପୋଛୁଥାନ୍ତି । ବାପାଙ୍କ ମୁହଁ ଦୁଃଖରେ ଶୁଖି ଯାଇଥାଏ ।

ଗାଡ଼ି ଛାଡ଼ିବାକୁ ଘଣ୍ଟା ବାଜିଲା । ବୋଉ ଦେବବାବୁଙ୍କ ହାତ ଛାଡ଼ିଦେଇ କହିଲା—ଯା'ପୁଅ । ମନେ ରଖି କିଷ୍ଟସ୍ ଆସିବୁ । ଶକୁନ୍ତଳା କୁଆଡେ଼ ଗଲା । ତେଣେ ପାଇଁ ତା ମନ କମ ଭ କଷ୍ଟ ହେବ ନାହିଁ ।

ମୁଁ ଲାଇଟ ଖୁଣ୍ଟମୂଳେ ଯେ କାହିଁକି ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି, ସେ କଥା ତାଙ୍କୁ ଅଜଣା ନଥିଲା । ଚଞ୍ଚଳ ପାଦ ପକାଇ ମୋ ଆଗରେ ଆସି ସେ ଠିଆ ହେଲେ । ତେଣେ ଗାଡ଼ି ଛାଡ଼ିବା ଉପରେ । ମୁଁ ବିଦାୟ ବେଳରେ ଖୁସିରେ ଟିକିଏ ହସିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲି କିନ୍ତୁ ପାରିଲି ନାହିଁ । ମୋ ଆଖିରୁ ଟପ୍ ଟପ୍ ଲୁହ ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ।

ମୋତେ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେବାକୁ ସେତେବେଳେ ବେଳ ନଥିଲା । ଥରିଲା ଗଳାରେ ସେ ମୋତେ ଭଅଁଳେଇ କହିଲେ—ଛି ଶକୁନ୍ତଳା, ତମେ କାନ୍ଦୁଛ । ମୁଁ କିଷ୍ଟସ୍ ତମ ଘରକୁ ଏଇ ଭିତରେ ଯିବି ।

ନୀରବ ରହିବାର ବା ଆଉକିଛି ଭାବି କହିବାକୁ ବେଳ ନଥିଲା । ଗାର୍ଡ ସାହେବ ହୁଇସିଲ ମାରି ନେଳି ପତାକା ହଲାଇଲାଣି । ସବୁ ଲାଜ ସରମକୁ ପକାଇ କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ଗଳାରେ କହିଲି--ଭସାମେଉ ଯର ଭୁଲିଯିବେ ନାହିଁ । କିଷ୍ଟସ୍ ଆସିବେ ।

ସେ ମୋ ହାତକୁ ଚର ଉର କରି ବାପା ବୋଉଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଖଣ୍ଡିଏ ଲଫାପା ବଢ଼ାଇ ଦେଲେ ଆଉ କହିଲେ—ଭୁଲିବି ନାହିଁ ଶକୁନ୍ତଳା ।

ବାପା ଡାକିଲେ ଦେବବାବୁ ଗାଡ଼ିକୁ ଉଠ, ଚଳନ୍ତା ଗାଡ଼ି ଷବ ! ବୋଉ ବି ଶେଷଥର ପାଇଁ ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛି କହିଲା, ଆସିବୁ ପୁଅ !

ଦେବତାବୁ ଚଞ୍ଚଳ ପାଦ ପକାଇ ଗାଡ଼ିକୁ ଉଠିଗଲେ । ସଂସାରର ସବୁଠାରୁ ମୂଲ୍ୟବାନ ଜିନିଷଟିଏ ପାଇଲା ପରି ସେ ଲଫାଫା ଖଣ୍ଡିକ ନେଇ ବ୍ଲାଉଜ ଭିତରେ ରଖିଲା । ଗାଡ଼ିର ଗତି କ୍ରମେ ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠିଲା । ସେ ଆମ ନିକଟରୁ କ୍ରମେ ଦୂରେଇ ଗଲେ । ମୁଁ ପାଷାଣ ମୂର୍ତ୍ତି ପରି ଅପଲକ ନୟନରେ ତାଙ୍କର ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ରହିଥାଏ । ବାପା ବୋଉ ମଧ୍ୟ । ଦେବତାବୁ ବି ଆମେ ତାଙ୍କ ଆଖି ଆଗରୁ ଅଦୃଶ୍ୟ ହେବାଯାଏ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଠିଆ ହୋଇ ଆମର ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ରହିଥାନ୍ତି । ମୋର ମନ ହେଉଥାଏ, ମୋର ଯଦି ଶକ୍ତି ଥାନ୍ତା, ତାହାହେଲେ ଏଇ ଗାଡ଼ିକୁ ଏଇଠି ଟାଣି ଧରି ରଖି ଦିଅନ୍ତି । ସେତିକି ନୁହେଁ, ମୁଁ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଡାକୁଥାଏ, ଗାଡ଼ି ଇଞ୍ଜିନଟା କଣ ଖରାପ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତା କି, ଗାଡ଼ି ପୁଣି ଫେରି ଆସନ୍ତା ଏଇଠିକୁ, କିନ୍ତୁ ମୋର ଏ ଭାବନାକୁ ମାଡ଼ି ମକଚି ଗାଡ଼ିର ଶେଷ ସନ୍ତୁଟିକିକ ବି ମୋ ଆଖି ଆଗରୁ କେଉଁଆଡ଼େ ଛପିଗଲା ।

ଗୋଟାଏ କଳଙ୍କିତ ମଣିଷ ଭଳି ମୁଁ ମୁହଁ ଫେରାଇଲି । ସେତେବେଳକୁ ଭିତରେ ଭିତରେ ମୁଁ କେତେ ଲୁହ ଢାଳି କାନ୍ଦୁଥିଲେ ବି ମୋ ଆଖିପତା କାଳେ ଓଦା ହୋଇଥିବ, ବୋଉ କି ବାପା ଦେଖିଲେ କ'ଣ ଭାବିବେ, ସେଥିପାଇଁ ବଡ଼ ସାବଧାନରେ ଆଖିକୁ ରୁମାଲରେ ପୋଛି ଦେଉଥାଏ । ବାପା ସେତେବେଳକୁ ଖଣ୍ଡେ ବଳଦଗାଡ଼ି ଆମ ଗାଁକୁ ଯିବାପାଇଁ ଦର ଦାମ କରୁଥାନ୍ତି ।

ମୁଁ ନିର୍ବାକ ହୋଇ ବୋଉ ପାଖରେ ଆସି ଠିଆ ହେଲି । ମୁଁ ଫେରି ଆସିବା ଦେଖି ବୋଉ ମନକୁମନ କହି ହେଲା, ଦେବଟି ଖୁବ ଭଲ ପିଲା । ତାକୁ ଛାଡ଼ି ମନଟା କଡ ଗୋଳେଇଘାଣ୍ଟି ହେଉଛି ।

ଏହାର କି ଉତ୍ତର ଦେବି ମୁଁ ତାକୁ । ମନ ହେଉଥାଏ ସହସ୍ର-ମୁଖ ହୋଇ ତାଙ୍କର ପ୍ରଶଂସା ବୋଉ ଆଗରେ ଗାଇ ଯା'ନ୍ତି, କିନ୍ତୁ

ମୁଁ ଷୋଳବର୍ଷର ଝିଅ, ଜଣେ ଅବିବାହିତ ଯୁବକଙ୍କର ପ୍ରଶଂସା କରନ୍ତି କେମିତି । ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି ଭୁଲି ରହିଲି । ଜୀବନର ସର୍ବସ୍ୱ ହଜାଇ ମଣିଷ ପାଗଳ ହେଲାପରେ ମୋତେ ଜଣା ଯାଉଥାଏ । ଏତେ-ଦିନେ ଏଣେତେଣେ ବୁଲି ଘରକୁ ଫେରିଆସିବାରେ ଯେଉଁ ଆନନ୍ଦ, ସେ ଆନନ୍ଦ ମୋର ମରି ଯାଇଥିଲା, ଦେବବାବୁଙ୍କଠୁ ଅନ୍ତର ହେବା ବେଳଠୁଁ ।

ଗାଡ଼ି ସଜାଇ ହେଲା । ଗାଡ଼ି ପଛପଟକୁ ଟ୍ରଙ୍କ ବାକ୍ସ ଲଦା ହେଲା । ବୋଉ ପଚାରିଲା—ପଛପାଖକୁ ବସିବୁ ନା ଝିଅ, ଆଗରେ ବସିବୁ ?

ଗାଡ଼ି ପଛପଟ ଖୋଲା ଦେଖି କହିଲି—ନା ମୁଁ ପଛପଟରେ ବସିବି ବୋଉ । ପଛପଟରେ ମୋର ବସିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା, ଖୋଲା ଆକାଶଆଡେ ଚାହିଁ ଦେବବାବୁଙ୍କ କଥା ଭାବିବାକୁ ମୋତେ ସୁଯୋଗ ମିଳିବ । ମୋ ମୁହଁର ଭାବଭଙ୍ଗୀ ବା ବିରସତାକୁ ବାପା ବୋଉ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିପାରିବେ ନାହିଁ ।

ଗାଡ଼ିବାଲା ବଳଦ ଯୋଚିବା ଆଗରୁ କହିଲା—ବାବୁ ଗାଡ଼ିରେ ଏ ଖଣ୍ଡ ଦୁଇଟି ଉପରେ କିଛି ବିଛଣା ପାରିବେ ନା, ସେମିତି ବସିବେ ?

ବାପା କହିଲେ—ଗାଡ଼ିର ଧକାଚକାରେ ବିଛଣା ନପାରିଲେ ଦେହ ବଥି ହେବ । ସେଇ ବିଛଣାକୁ ଭଲକରି ବିଛାଇ ଦେ ।

ଗାଡ଼ିବାଲା ବିଛଣାଟି ଭଲକରି ବିଛାଇ ଦେଲା । ତା'ପରେ କହିଲା—ବସନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା, ପହଞ୍ଚୁ ପହଞ୍ଚୁ ଛାଇ ନେଉଟିବ ।

ବାପା ମୋଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ କହିଲେ—ବସ ଝିଅ । ମୁଁ କିଛି ନ କହି ଦେବବାବୁ ଦେଇଥିବା ଲଫାପାଟି ବ୍ଲାଉଜ ଭିତରୁ ନଇଁ ନଇଁ ଯିବାବେଳେ ଯେପରି ଖସି ନ ପଡେ, ସେଥିପାଇଁ ତାଁ ହାତର

ଷ୍ଟେସନ ପାଖରେ ଖାଲି ଥିବା ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଭିତରକୁ ପଶିଗଲି । ତା' ପଛକୁ ବୋଉ, ଆଗରେ ବାପା ।

ଗାଡ଼ିବାଲା ବଳଦ ଯୋଚି ଗାଡ଼ି ଚଳାଇବାକୁ ଲାଗିଲା । ଡିହା ପଥର ଆଉ ଖାଲ ଦେଇ ଗାଡ଼ିଟି ଠକଠକ ହୋଇ ଚାଲିଥାଏ ଆଗକୁ । କ୍ରମେ ଗାଁ ଗଣ୍ଡା ଟପି ଫାଙ୍କା ପଲ୍ଲୀରାସ୍ତାରେ ଚାଲିବାକୁ ଲାଗିଲା । ମୁଁ ଗାଡ଼ିର ପଛପଟରେ ରଖା ହୋଇଥିବା ସୁଟ୍‌କେଶ ଉପରେ ବିଛଣାକୁ ରଖି ଏକରକମ ଅଡ଼ୁଆ, ଉଦାସୀ ମନରେ ଚାହିଁ ରହିଥାଏ ପଛକୁ । ମୁଁ ଆଡ଼କୁ ଚାହେଁ, ସିଆଡେ ଦିଗନ୍ତବ୍ୟାପୀ ସବୁଜ ଧାନ କ୍ଷେତ । ଦୂରରୁ ସେହି ସବୁଜ ଧାନକ୍ଷେତ ଭିତରେ କେଉଁଠି କିମିତି ପାଚିଲା ବିଲଥାନ, ଆଉ ହୁଡ଼ମାନଙ୍କରେ କାଶତଣ୍ଡି ଫୁଲ ଫୁଟି ଜଣା ଯାଉଥାଏ—ସତେଯେପରି କିଏ, ସରଗରୁ କେଉଁ ରାଜକୁମାର ମନ୍ତ୍ରୀର କେଉଁ ରୂପସୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀପିଠୁଳା ଅଳଅଳ ରାଜଜେମାକୁ ଭେଟିବ ବୋଲି, ସବୁଜ ଗାଲିଚା ଉପରେ ସୁନା, ରୂପାର ଫୁଲସବୁ ଫୁଟେଇଛନ୍ତି । ଏସବୁ ନୂଆ କଅଁଳ ମନରେ କେଡ଼େ ଆନନ୍ଦ ଦେବାର କଥା, କିନ୍ତୁ ଏ ସବୁଥିରୁ କାହିଁକି ମୁଁ ମୋଟେ ଆନନ୍ଦ ପାଇଲି ନାହିଁ । ବରଂ ଏସବୁ ପଲ୍ଲୀର ମନମତାଣିଆ ଦୃଶ୍ୟ ଭିତରେ ଦେବବାବୁଙ୍କ କଥା ଆହୁରି ବେଶି ବେଶି ମନେ ପଡ଼ିଲା । ସେ ଏଠି ଏ ଗାଡ଼ିରେ ବସିଥିଲେ, ଏସବୁ ସୁନ୍ଦର ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିବା ଯେମିତି ସାର୍ଥକ ହୁଅନ୍ତା ! ଏସବୁ ଭାବିଲାକ୍ଷଣି ପୁଣି ମୋର ମୁଣ୍ଡ ଘୁରିଯାଏ । ଆଖି ଆଗରେ ନାଚିଯାଏ, ସେହି ବିରାଟ ରେଲ ଗାଡ଼ିଟା, ତା ଭିତରେ ଆମେ ବସିଥିବା ସେଇ ଇଣ୍ଟରକ୍ଲାସ ଡବାଟି, ଆଉ ତା' ଭିତରେ ଦେବବାବୁ ଏକୁଟିଆ ମନ ମାରି ଏଇକ୍ଷଣି ବସିଥିବେ, ନୋହିଲେ ଉଦାସ ମନରେ କବାଟ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ଚାହିଁ-

ଥିବେ ଏଇ ସୀମାହୀନ ଦଳ୍‌ବଳସ୍ପୃ ଆଡ଼େ । ଆଉ ଭାବିପାରେ ନାହିଁ, ପଞ୍ଜୁରୀ ହଲାଇ ଦୀର୍ଘଶ୍ବାସ ବାହାରି ଆସେ ଥରକୁ ଥର ।

ହଠାତ୍ ଗାଡ଼ିବାଲାଟି କହିଲା—ବାବୁ, ଆଗରେ ସେ କାଠ ପୋଲ ପାଖରେ ବଡ଼ ଖାଲ ହୋଇଛି । ସେଇଠି ଟିକିଏ ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ିବେ । ନୋହିଲେ ବଳଦ ଉଠି ପାରିବେ ନି । ତା'ପରେ ଆଉ କିଛି ନାହିଁ, ସଅଳ ସଅଳ ମୁଁ ଗାଡ଼ି ଚଲାଇ ନେବି ଯେ !

ବାପା ଭଲ ମନରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ହଉ, ଆମେ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ିବୁ ଯେ—ପୋଲ ପଡ଼ୁ ।

ବୋଉ କ'ଣ ଭାବି ମୋ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ କହିଲା—ଜଳଖିଆ ଟିକେ ଖାଇଦେ ଝିଅ, ଏତେବେଳ ତ ହେଲାଣି ।

ତାକୁ ଜବାବ ଦେଇ କହିଲି—ମୁଁ ପରା ଏଇ ଅଳ୍ପବେଳା ହେଲା ଅଧେ ଖାଇଛି । ଆଉ କଣ ଏତିକି ବାଟ ଭିତରେ ମୋତେ ଏତେ ଭୋକ କଲାଣି ଯେ ଖାଇବାକୁ ଯାଉଛି ! ଦେବବାବୁ ପରା ବହୁତ ଗୁଡ଼ାଏ ଆଣିଥିଲେ ।

ବୋଉ ଦରଦୀ ସ୍ୱରରେ କହିଲା – ଦେବ, କି ସୁନ୍ଦର ପିଲାଟିଏ ! ଏଇକ୍ଷଣି ଦ'ଟା କି ତିନଟା ଇଷ୍ଟେସନ ପାରି ହୋଇ ଯିବଣି । ଏତେ କରି ସବୁ ଠିକଣା ପକାଇ କହିଛନ୍ତି, ଦେଖାଯାଉ, ଆଉଛି କି ନାହିଁ । ତା'ପରେ ବାପାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ କହିଲା—ଦେବର ଠିକଣାଟା ରଖିଛ ନା ?

ବାପା କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଦାମିକା ଜିନିଷ ହଜାଇଲା ପରି ପକେଟ ହାତ ପକାଇ କହିଲେ—କେଉଁ ପକେଟରେ ରଖିଲି କେଜାଣି ! କାଗଜପତ୍ର ଖୋଜି ଖୋଜି କହିଲେ—ଏଇଠି ମିଳିଲା । ଭାବୁଥିଲି, କୋଉଠି ପକାଇଦେଲିଣି କି କଣ !

ତା'ପରେ ବୋଉ ତାଙ୍କୁ ଆବଟିଲ ଭଙ୍ଗୀରେ କହିଲା, ମୁଁ ଜାଣେ ପରା ତମ କଥା । କେଉଁଠି ପକାଇ ଦେବ ମନେ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ଦେଲ ଦେଲ ସେ ଖଣ୍ଡିକ, ମୁଁ ସାଇତି ରଖେ । ଘରେ ପହଞ୍ଚି ତା'ପାଖକୁ ଖଣ୍ଡେ ଚିଠି ଦେବ । କେଇ ଘଣ୍ଟା ଭିତରେ ସେ କେତେ ଉପକାର ଆମର ନ କରନ୍ତି ?

ବାପା ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ନା, ହଜିବ ନାହିଁ । ତମର କ'ଣ କମିଜ ପକେଟ ଅଛି ଯେ, ସାଇତି ରଖିବାକୁ ଏତେ ତାଗିଦ୍ ।

ବାପାଙ୍କ କଥାରେ ମୋ ଶୁଖିଲା ମୁହଁରେ ବି ଟିକିଏ ହସି ଦେଲି । ବୋଉ ବି ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଉତ୍ତର ଦେଲା – ଆମର କଣ ସାହେବ ଘର ନା ଯେ ମାଇପେ ଜାମାରେ ପକେଟ ରଖିବେ ।

ଦେବବାବୁଙ୍କର ଗୁଣର ପ୍ରଶଂସା ନେଇ କଥା ପଡ଼ିଥିବାରୁ ମୋତେ ଭାରି ଆନନ୍ଦ ଲାଗୁଥାଏ । ଦେବବାବୁ ବହୁତ ଗୁଡ଼ାଏ ଜଲ-ଖିଆ ଆଣିଥିଲେ ଏକଥା କହିବାରେ କିଛି କାରଣ ନ ଥିଲେ ବି ମୁଁ ଜାଣି ଜାଣି ତାହା ବୋଉକୁ କହିଲି । କାହିଁକି କେଜାଣି ସେଇ ନା'କୁ ଥରକୁ ଥର ମନେ ପକାଇବାରେ ମୋର ଅନ୍ତର ପୁଲକି ଉଠୁଥାଏ ।

ଗାଡ଼ିବାଲା କହିଲା – ଆଗରେ ଖମା ବାବୁ, ଓହ୍ଲାନ୍ତୁ । ସେ ଆଗ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ି ବଳଦ କାନ୍ଧରୁ ଜୁଆଳି ବାହିଦେଲା । ବାପା ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ିଲେ । ତା'ପଛକୁ ବୋଉ । ମୁଁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସୁଥିଲି, ଗାଡ଼ିବାଲା ଗାଡ଼ି ଟେକିଦେଇ କହିଲା—ଗୋଡ଼ ବାଲି ମାଟି ହେବ, ଛଇମେ ଭିତରେ ଥା' ଦେଇ । ଏଥର ଗାଡ଼ି ନେବାରେ କିଛି ଅସୁବିଧା ହେବ ନାହିଁ । ମୁଁ ପଛକୁ ଘୁଞ୍ଚାଇ ମୋ ଜାଗାରେ ବସିଲି । ଖୁବ୍ ଜୋର ଖଟାଇ ଗାଡ଼ିବାଲାଟି ଗାଡ଼ିଟି ଖମା ପାର କରିଦେଲା । ତା'ପରେ ଗାଡ଼ି ଅଟକାଇ ଟିଣରେ ଟିକିଏ ପାଣି ଆଣି, ବାପାଙ୍କ ପାଦରେ

ଥୋଇ କହିଲା —ଗୋଡ଼ ଧୋଇପକାନ୍ତୁ, ଗୋଡ଼ ଧୂଳିଆ ହୋଇଛି ।
ବୋଉ ଆଗ ଗୋଡ଼ ଧୋଇଲା, ତା'ପରେ ବାପା । ପୁଣି ଗାଡ଼ିଟା ମୋଡ଼ ରାସ୍ତା ଦେଇ ଆଗକୁ ଧକ୍-ଚକ୍ କେଁ କଟର ହୋଇ ଚାଲିଲା ।

ମୁଁ ଦେବବାବୁଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ଅସଂଖ୍ୟ ଭାବନାରେ ବୁଡ଼ି ରହିଥିଲେ ବି, ଯେତେବେଳେ ସବୁଜ ଧାନକ୍ଷେତ ଉପର ଦେଇ ଆକାଶରେ ଫଲ୍‌ଫଲ୍ ପକ୍ଷୀ ଉଡ଼ିଯାନ୍ତି, ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଖୁବ ଶିହରି ଉଠେ । କେତେ ଭାଗ୍ୟବାନ ଏମାନେ । ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଏ ଆମକୁ ଦେଖିଲେ ପୁଣି ଠିକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସେହି ରେଲ ଗାଡ଼ିଟିକୁ ବି ଦେଖିବେ, ଯେଉଁ ଗାଡ଼ିରେ ଦେବବାବୁ ମନମାରି ମୋରି କଥା ଭାବି ବସି ରହି-ଥିବେ । ମନହୁଏ, ଏମାନେ ଯଦି ମନର କଥା ଜାଣି ପାରୁଥାନ୍ତେ, ଆଉ ଜାଣି ଦେନ୍ତେ ଏଇଠି ଅଟକି ଯାଆନ୍ତେ, ତାହାହେଲେ ମୁଁ ଦେବବାବୁଙ୍କୁ ମନେ ପକାଇ ଯେ କେତେ ଅଧୀର ହେଉଛି, ସେ ଖବର ଜଣାଇ ଦିଅନ୍ତି ।

ମୋର ଭାବନାକୁ ଭାଙ୍ଗି ଗାଡ଼ିବାଲାଟି ବାପାଙ୍କୁ ପଚାରିଲା, ଯାବଣ ଆଉ କେତେଦିନ ଅଛି—ବାବୁ ?

ବାପା ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଆଉ ମୋଟେ କୋଡ଼ିଏ କି ପଚିଶ ଦିନ ଥିବ ।

ଗାଡ଼ିବାଲା ଚମକିଲା ପରି ହୋଇ କହିଲା—ଏତେ ନିକଟରେ ଆସିଲାଣି ! ଆଉ ହାଟ ବଜାରର ତ ଖବର [ଏ ବରଷ ବଡ଼-ଠାକୁରେ କ'ଣ କରୁଛନ୍ତି କେଜାଣି । ହାତରେ ପାଞ୍ଚୁଟା ଟଙ୍କା ବି ନାହିଁ !

ବୋଉ ତାର ଘର ଖବର ଜାଣିବା ପାଇଁ ପଚାରିଲା—ଘରେ ତୋର ଆଉ କିଏ, କେଇଟି ପିଲାପିଲି ରେ ?

ଗାଡ଼ିବାଲାଟି ଟିକେ ଖଙ୍କାର କହିଲା—ମୋ କଥା ମା' ପଚାରୁଛନ୍ତି, ଗରିବ ଘରର କେଉଁ କାହାଣୀ ଶୁଣିବ ! ଘରେ ମୁଁ ଆଉ ସ୍ତ୍ରୀ । ବଡ଼ ପୁଅଟିକୁ ଦଶବରଷ, ସାନ ଝିଅଟିକୁ ପାଞ୍ଚ ବରଷ; ଆଉ ଗୋଟିଏ ପୁଅ ମା କ୍ଷୀର ଖାଉଛି । ବୁଢିମା ତ ଅଶୀ ବରଷରେ ଗଲସାଲେ ମାଟି ଘେନିଲା । ବାପ ମରିଥିଲା ବେଉଁଦାନ୍ଲୁ ଦ'ମାଣେ ବୋଲି ଜମି, କୌଣସିମତେ ଚାରି ପାଞ୍ଚମାସ ଖୋରାକ ଚଳେ । କଣ କହିବି ମା' । ଏ ସାଲେ ଗାଁରେ ସେମିତି କିଛି ରୋଜଗାର ନ ହେବାରୁ, ଚାରିଟଙ୍କାର ଧାନ ବିକିଦେଲି । କଣ କରନ୍ତି କହିଲେ ? ଘରଣିଟି ମୋର ସେମିତି ଶାନ୍ତ ବୋଲି ସିନା କିଛି କହେ ନାହିଁ, ମୁଁ ତ ପୁଣି ତାର ହାତ ଧରିଛି ଆଉ ମୋର ଆଖି ବି ଅଛି । ଖଣ୍ଡେ ବୋଲି ଲୁଗା । କେତେ ଧୋଇ ଶୁଖେଇ ପିନ୍ଧିବ । ସେଇ ଚାରିଟଙ୍କାରେ କିସ୍ତା ଖଣ୍ଡେ କିଣି ଦେଲି । ଆଉ କାହା ହାତ ଧରିଥିଲେ ସେ କେତେ ପିନ୍ଧୁଥାନ୍ତା । ତାର କରମ ଖରାପ ।

ବାପା ତା କଥା ଶୁଣି ଶୁଣି ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଏଠି ଯଦି ରୋଜଗାର ନ ହେଉଛି, କଲିକତା ଯାଉନୁ । ତୋର ଭଳିଆ ଲୋକେତ ପୁଣି ମୁଠା ମୁଠା ଟଙ୍କା ଆଣୁଛନ୍ତି ।

ଗାଡ଼ିବାଲାଟି ଟିକିଏ ବିଦ୍ରୂପ ହସ ହସି କହିଲା—ତା' ଢଙ୍ଗ ମୁଁ ଜାଣି ନାହିଁ ବାବୁ ! ସେଇ ତ ମୋର ଦୁଃଖର କାରଣ । ଟଙ୍କା ମିଳିଲେ କ'ଣ ହେବ, ସେଥିରେ ମୋଟେ ଶାନ୍ତି ନାହିଁ ବାବୁ । ଏଠି କୁକୁର ହେଲେ ଟିକିଏ ଶାନ୍ତିରେ ଅଛି, ସେଠି ତା ନାହିଁ । ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ଘୋଟ କୁଡ଼ିଆ ଭିତରେ ଦଶ ଦଶ ଜଣ ମଣିଷ । କୋଇଲାଚୁଲି ଭାତ, ଅଉ କଳ ଘରେ ଯେଉଁ ଗଧ ଖଟଣି, ତା ମୋ ମନ ଜାଣେ ବାବୁ । ବାହା ହବାର ଦ'ମାସ ପରେ କରଙ୍ଗ ସୁଡ଼ିବା ପାଇ ଚାରିମାସ

ସଂ
ନଂ..........

ଗୃହକର କରି ଯାଇଥିଲି । ଯା ଅବସ୍ଥା ମୋ ମନ ଜାଣେ । ନାଲରକ୍ତ ଝାଡ଼ା ଧରିଲା ଯେ, ଗାଁରେ ଦଶଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି, ଠାକୁରଙ୍କ ଦୟାରୁ ଭଲ ହେଲି । ସେଇଦିନ ସ୍ତ୍ରୀ ମୋର ପୁଅମୁଣ୍ଡ ଛୁଆଁଇ ନିୟମ କରାଇଲା, ଆଉ ଯେମିତି ମୁଁ କଲିକତା ନ ଯାଏ । ମୁଁ ବି ସେଇଦିନୁ ମନ କରିନାହିଁ ଯିବାକୁ ।

କରଜ ସୁଝିଲ କିମିତି ? ବାପା ପଚାରିଲେ । ମୁଁ ଗୋଟାଏ ଖିଆଲରେ ତାର ସଂସାରର ଦୁଃଖ ସୁଖ କଥା ଶୁଣୁଥିଲି ।

ଗାଡ଼ିବାଲାଟି ଟିକିଏ ହସି ଦେଇ କହିଲା—କରଜ କଣ ଆଉ ରହୁଛି ବାବୁ । ଘରେ ଶାଗ ପେଜ ଆମେ ଖାଇଲୁ, ପଛକେ, ଟଙ୍କା ଦି'ଟଙ୍କା କରି ଦି'କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା ସୁଝିଲି । ବାକି କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା ସୁଧ ବାବଦକୁ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା, ମୋଟ ପଚିଶ ଟଙ୍କାକୁ ଛୋଟ ଦାମୁଡ଼ିଟିଏ ବିକି ପରିଶୋଧ କରିଦେଲି । ନୋହିଲେ ଆମର ଅଭାବ ହୁଅନ୍ତା କାହିଁକି ।

ବାପା ଖୁସି ମନରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଭଲକଥା ।

ଗାଡ଼ିବାଲା ପୁଣି କହିଲା—ଶୀତଳ ପାର୍ବଣକୁ ଟିକିଏ ବାକି । ଗାଁର ପାଞ୍ଚଟା ପିଲା ନାଲିଫୁଲି ଲୁଗା, ଜାମା ପିନ୍ଧିବେ, ମୋ ପିଲା ସେମିତି ଯିବେ କିମିତି । ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଦି'ଖଣ୍ଡ ଲୋଡ଼ା, ଦେଖାଯାଉ । ଆପଣଙ୍କ ଠାଉଁ ଯେଉଁ ଗୃରେଟି ଟଙ୍କା ପାଇବି, ସେଥିରେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ପାଇଁ ଖଣ୍ଡେ ହଳଦିଆ କସ୍ତା କିଣିବି । ବାକି ରହିଲେ ଛୁଆ, ଭଗବାନ ଜୁଟେଇ ଦେବେ ଯେ ।

ବୋଉ ତାର ଘର କଥା ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ କହିଲା—ଭଗବାନ ବଡ଼ଲୋକ, ମଣିଷ ହାତରେ କ'ଣ ଅଛି ।

ଗାଡ଼ିବାଲା ବଳଦ ଲାଙ୍ଗୁଳ ମୋଡ଼ି ଜୋରରେ ଗାଡ଼ି ଚଳାଉ ଚଳାଉ କହିଲା—ହଁ ମା, ସେଇଆ । ଦୁନିଆଟା ତାର ଖେଳଘର ।

ତା'ପରେ ଗାଡ଼ିବାଲାଟି ଆମ ଖବର ବୁଝିବ ବୋଲି ପଚାରିଲା—ବାବୁ, ଆପଣ ତୀର୍ଥ କରି ଯାଇଥିଲେ ନା, ଗୃକର ଗାଁରୁ ଫେରୁଛନ୍ତି ?

ବାପା ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ତୀର୍ଥ କରି ଯାଇଥିଲୁ ।

ଗାଡ଼ିବାଲା ଖୁସି ମନରେ ଉତ୍ତର ଦେଲା—ସେଇପରି ଜଣା-ଯାଉଛି । ଆମେ ଗରିବ ଲୋକ ଆଉ କୁଆଡେ ଯାଇପାରିବୁ ! ଘରେ ହଜୁର ଆପଣଙ୍କର କିଏ ?

ବାପା କିଛି କହିବା ଆଗରୁ ବୋଉ କହିଲା—ଆମେ ଏଠି ଯେତିକି ଘରେ ବି ସେତିକି । ବଡ଼ଝିଅଟି ତ ବାହାହୋଇ ଯାଇଛି । —ଏ ଦେଖ, ଆପଣଙ୍କର ସାନଝିଅ ନୁହେଁ ? ବାହାଘରର କେବେ ହେବ ।

ବୋଉ ଉତ୍ତର ଦେଲା—କେତେ ଜାଗାରେ ଲଗିଛି । ଭଲ ଘର, ବର ଦେଖି ପୁଣିତ ଦଆଯିବ ।

ଗାଡ଼ିବାଲା ପାଞ୍ଚଣରେ ବଳଦଙ୍କୁ ପିଟୁ ପିଟୁ କହିଲା—ହଁ ଆଜ୍ଞା, ଆମ ଘର ଭଳି କଣ ହେଇଛି ଯେ ଯେଉଁଠି ପାରି ସେଠି ଉଠେଇ ଦେବେ । ମନଲାଖି ବର ହେଲେ ଯିନା । ଦେଖ ତ ଠିକ ସରସ୍ୱତୀ ଠାକୁରାଣୀ ପରି, ଭଲ ବର ଆଉ ଘର କ'ଣ ମିଳିବ ନାହିଁ ଯେ··· ।

ବୋଉ ଖୁସି ହୋଇ କହିଲା—ତୋ ତୁଣ୍ଡ ସୁତୁଣ୍ଡ ହେଉ ।

ମୁଁ ମୋ ବାହାଘର କଥା ଶୁଣି ଚମକି ପଡ଼ିଲି । ମୋର ଘର, ବର ଦେଖା ଭିତରେ ହେବବାରୁ ଯଦ······ । ଆଉ ଭାବିପାରିଲି ନାହିଁ । ମନ କୁହୁଳି ଉଠିଲା କ୍ଷଣକ ପାଇଁ ।

ଗାଡ଼ି ସେମିତି ଚାଲିଛି । ଅଦୁର ଘର ଦ'ମାଇଲ ବାଟ । ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ମୁଣ୍ଡ ଉପରକୁ ଉଠିଲେଣି । ମନ ହେଉଥାଏ ବୋଉକୁ

ପଚାରନ୍ତି—ଦେବବାବୁ କେତେବେଳୁ ପୁରୀରେ ପହଞ୍ଚି ଥିବେଣି ନା ହେଁ ? କିନ୍ତୁ ପଚାରି ପାରିଲି ନାହିଁ ! ଲାଜ ଭିତରେ ଭିତରେ ଅଟକି ଗଲି । ବୋଉ କଣ ଭାବିବ, ମୁଁ କାହିଁକି ତାଙ୍କ କଥା ଏତେ ଭାବୁଛି ।

କେତେବେଳକେ କଥାକୁ ଫେରେଇ ପଚାରିଲି—ବୋଉ, ଗାଡ଼ି ପୁରୀରେ ପହଞ୍ଚି ଥିବଣି ନା ହେଁ ?

ବୋଉ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଉତ୍ତର ଦେଲା—ଏତେବେଳଯାଏ ! କେତେବେଳୁ ପହଞ୍ଚିବଣି । ଦେବ ବି ଆମଭଳି ଗାଡ଼ିରେ ତାଙ୍କ ଗାଁକୁ ଯାଉଥିବ କି କଣ ।

ତାଙ୍କର କଥା ଯେପରି ପଡ଼ୁ, ସେଇଆ ଆଳ କରି ପଚାରିଲି କାହିଁକି ତାଙ୍କ ଗାଁକୁ କଣ ମଟର ନାହିଁ ?

ବୋଉ କହିଲା—କହୁଥିଲା ତ, ବର୍ଷାଦିନେ ମଟର ଯାଏନାହିଁ ବୋଲି । ଏ ଦିନେ ବଳଦ ଗାଡ଼ିରେ ଯିବା ସୁବିଧା । ଆଉ କିଛି ପଚାରିଲି ନାହିଁ—ବାପା ପାଖରେ ବସିଛନ୍ତି, କ'ଣ ଯଦି ଭାବୁଥାନ୍ତି । ମନକୁ ମନ ଚୁପ ରହିଗଲି । ଆଖି ଆଗରେ ଭାସିଉଠିଲା—ଏମିତି ଏକ ଖୋଲା ବଳଦଗାଡ଼ି । ସବୁଜ ଧାନ କ୍ଷେତ କଡ଼ରେ କଡ଼ରେ ଧକ ଧକ ହୋଇ ଚାଲିଥିବ । ଆଉ ଦେବବାବୁ ବର୍ଷାର୍ତ୍ତ ମନରେ ଦିଗବଳୟରେ ଆଖି ରଖି ହୁଏତ ତାର କଥା ଭାବୁଥିବେ । ଅବେ ତ ଏଠି ତନିକଟ, ତାଙ୍କୁ ପୁଣି କେତେ ଏକୁଟିଆ ଲାଗୁ ନଥିବ । ମନ ମୋର ଟୋଳେଇ ଘାଣ୍ଟି ହେଲା । ଛୁଆଙ୍କ ପରି ମନେ ମନେ ଭାବିଗଲି ସେଇ ନିଛାଟିଆ ବାଟରେ ସେଇ ଶଗଡରେ ଆମେ ଦୁଇଜଣ ଯଦି ବସିଥାନ୍ତୁ··· । ବୁଢ଼ୀଆଣୀର ଅସରନ୍ତି ସୁତା ପରି ଆମର ଗପ ସରନ୍ତା ନାହିଁ । କ୍ଷଣକପାଇଁ ମୁଁ ମନେ ମନେ କୁରୁଳି ଉଠିଲି ।

ମୋର ଏ ମୁହଁଫୁଟା ଭାବନାକୁ ଭଙ୍ଗି, ଗାଡ଼ିବାଲାଟି କୁହାଟ ଛାଡ଼ି ଗାଇ ଉଠିଲା—

ଅରେ — ରେ — ରେ — ରେ —

ଯମୁନା କୂଳରେ, କଦମ୍ବ ମୂଳରେ; କାଳିଆର ବଂଶୀ ସ୍ୱନ !
ଘରେ ନ ପଶେ ରାଧାର ମନ, ଯିବାକୁ ଚିତ୍ତ ଉଚ୍ଛନ୍ନ ଲୋ ଓଁ ।

ତାର ଗୀତର ଲହରରେ ସେହି ନିର୍ଜନପଥ ଶିହରି ଉଠୁଥାଏ । ମୁଁ ମନେ ମନେ ଖୁସି ହେଉଥାଏ ଭାରି । ମୁଁ ଦେବବାବୁଙ୍କୁ ଇମିତି ସ୍ୱପ୍ନରେ ତୁଟରଇ ଭାବିବା କିଛି ନୂଆକଥା ନୁହେଁ । କାହ୍ନୁ କେତେ ଯୁଗର କଥା, କୃଷ୍ଣଙ୍କର ରୂପ ଗୁଣରେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ତନ୍ମୀ ରାଧା ସବୁ ଅପବାଦକୁ ପଛରେ ପକାଇ, କେତେ ନିର୍ଜନ ରାତିରେ ଦଉଡି ଥିଲେ ସେହି କୃଷ୍ଣଙ୍କ ସ୍ପର୍ଶ ପାଇବାକୁ । ଆଉ ମୁଁ ଇମିତି ଭାବି-ବାରେ ଦୋଷ କ'ଣ ।

ଗାଁ ପାଖ ହୋଇ ଆସିଲା । ଆଖପାଖ ଗାଁର ଜଣାଶୁଣା ଲୋକେ ବାପାଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କରି କୁଶଳ ବାର୍ତ୍ତା ପଚାରିଗଲେ । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଗାଁକୁ ଫେରି ଆସିଥିବାରୁ ଖୁସି ହୋଇ ପାରିଲିନି ମୋଟେ । ବରଂ ଭାରି ନିଛାଟିଆ ଅଶାନ୍ତି ବୋଧହେଲା । ମନ ହେଉଥାଏ ସେହି ରେଲ-ଗାଡ଼ିରେ ଦେବବାବୁଙ୍କ ସହିତ ଆହୁରି ମାସେ ଖଣ୍ଡେ କଟିଥାନ୍ତା କି । ସେଥିରେ ଯେତେ ଯାହା ଅସୁବିଧା ପଡ଼ିଥିଲେ ବି ତା ମୋ ପକ୍ଷରେ ପରମ ସୁଖ ହୋଇଥାନ୍ତା । ତାଙ୍କ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଲାକ୍ଷଣି ମନ ମୋର ଦବି ଯାଉଥାଏ । ସେ ସନ୍ଧ୍ୟା ନ ହେଉଣୁ ତାଙ୍କ ଗାଁରେ ଥିବେ ଆଉ ମୁଁ ବି ଆମ ଗାଁରେ । କେଇ ଘଣ୍ଟା ଭିତରେ କେତେ ବ୍ୟବଧାନ ! ମୋର ମନ ପକ୍ଷୀ ଛଟପଟ ହୋଇ ଡେଣା ମେଲାଏ, ଏଇକ୍ଷଣି ତାଙ୍କୁ ଆଉଥରେ ଦେଖି ଆସନ୍ତା କି ।

ଧାଡ଼ି ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଗାଡ଼ି ଅଟକିଲା । ଆମେ ଆସିଲେଣି ବୋଲି ସାଇର ଯେତେକ ପିଲା ଆଖିକାନ ବୁଜି ଦଉଡ଼ି ଦଉଡ଼ି ଆସି ଆମ ଗାଡ଼ି ଚାରିପାଖରେ ରୁଣ୍ଡ । ମୋ ସାଙ୍ଗସାଥି ପ୍ରିୟମୋହନ ବି ଅଟନ୍ତା ଲୋକ ଭଳି, ମୋ ଆଡ଼କୁ କଡ଼େଇ କଣେଇ ଚାହୁଁଥାନ୍ତି ।

ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲାଇ ମୁଁ ମୋ ସାଙ୍ଗ ସାଥିମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଦଉଡ଼ି-ଗଲି । ଯିବାବେଳେ ବ୍ଲାଉଜ ଭିତରେ ଥିବା ଲଫାପାଟିକୁ ମନେ ମନେ ନଜର ରଖିଥାଏ । ଯେମିତି କେହି ନ ଦେଖନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ସେହି କେତେ ସମୟ ଦେଖା ସାକ୍ଷାତ ଭିତରେ କେତେଅଡ଼ୁ କେତେ କଥା ପଡ଼ିଲା । କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳେ ମୋ ମନ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ନ ଥିଲା ମୋଟେ । ଦୀ'ରାତ ହେଲା ଭଲକରି ନିଦ ହେଇ ନ ଥିବାରୁ ଆଉ ସେତେବେଳଯାଏ ଅଗାଧୁଆ ଥିବାରୁ ନିଜକୁ କେମିତି ବି ଝାପ୍‌ସା ଲାଗୁଥାଏ କିନ୍ତୁ ମୋର ଅସଲ ମନରକଥା ହେଉଛି କେମିତି ଗାଧୋଇ ମୋ ଶୋଇବା ଘରକୁ ଯାଇ ନିରୋଳା ହେଲେ—ଦେବବାବୁ ଦେଇଥିବା ଲଫାପାଟି ଖୋଲି ପଢ଼ିବି । ସେ ସେଥିରେ କ'ଣ ଲେଖିଥିବେ । ସେଇ ଭାବି ଲାଜକୁଳା, ମନକୁମନ ଭାରି ହସୁଥାଏ ।

କାନଫଟା ଘରକା ବୁହା ସରିଲା । ଅମଘରୁ ମାଇପେ ଆଉ ପିଲାଙ୍କର ଭିଡ଼ ବି କମି ଆସିଲା । ବୋଉ ମୋତେ ଆକଟି କହିଲା, ସୂର୍ଯ୍ୟ ତ ପଶ୍ଚିମକୁ ଢଳିଲେଣି । ଅଉ ଗାଧୋଇବୁ କେତେ-ବେଳେ । ଗଲ, ଚଞ୍ଚଳ ।

ମୋ ଶୋଇବା ଘରେ ଚୁଡ଼ିଅଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଲଫାପାଟି ବାହାର-କଲି । ସେ ଲଫାପାଟିକୁ ଦେଖି ମୋତେ ଏତେ ଖୁସି ମାଡ଼ୁଥିଲା ଯେ, ସେକଥା ଅଉ କଥାରେ କହି ହେବନାହିଁ । ଓଲଟ ପାଲଟ କରି

ଦିଁ ତିନି ଥର ଦେଖିଲି । ହୃଦରେ ଗାଲରେ ଲଗାଇଲି । ସେହି ଲଫାପା ସ୍ପର୍ଶରେ ଦେବବାବୁଙ୍କ ହାତର କଅଁଳ ସ୍ପର୍ଶ ମନେ ପକାଇ ଆଖି ମୋର ବୁଜିହୋଇ ଆସୁଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଲଫାପାଟି ଫିଟାଉ ନଥାଏ । ଡରଡରରେ ମନର ସବୁଗ ଭାଳେ ଭାଙ୍ଗିଯିବ ।

ବୋଉ ପୁଣି ଡାକ ଛାଡିଲା କ'ଣ କରୁଛୁ କାଲେ ।

ଆଉ ଡେରି କରି ପାରିଲି ନାହିଁ । ମୋ ଟ୍ରଙ୍କ ଫିଟାଇ ମୁଁ ଯେଉଁ ସିଲକ୍ ଲୁଗାକୁ ସବୁଠାରୁ ପିନ୍ଧିବାକୁ ଭଲ ପାଏ, ତାର ଭିତରେ ଲଫାପାଟିକୁ ରଖି ଗୁଡ଼ି ପକାଇ ଦେଲି । ତା'ପରେ ଡଙ୍କଲଆଠା ହାତରେ ଧରି ବାହାରିଗଲି କୂଅ ମୂଳକୁ ।

ଯାଇତାଇ ଗଣ୍ଡାଏ ଖାଇ ମନର ଉଦ୍‌ବେଗରେ ଶୋଇବା ଘରକୁ ଆସୁଛି, ମୋର ସବୁଠାରୁ ପ୍ରିୟ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ସାଥି ସେହି ହେମ, ହସ ହସ ମୁହଁରେ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଆସି ଠିଆ ହେଲା । ମନେ ମନେ ମୋର ଆଗ୍ରହ ଆନନ୍ଦ ଭାଙ୍ଗି ଗଲେ ବି ଉପରେ ହସି ହସି କହିଲି, ମୁଁ କେତେବେଳୁ ଆସିଲିଣି, ତୁ କେଉଁଠି ଥିଲୁ, ହେମ ?

ସେ ଅଭିମାନ ଗଳାରେ କହିଲା—ତୁ କ'ଣ ଆଉ ମୋତେ ମନେ ରଖିଛୁ ଯେ ! ମୋ ପାଖକୁ ତୁ ଆସିଲୁଣି ବୋଲି କେଉଁ କୁଆ ହାତରେ ଖବର ଦେଲୁନାହିଁ ?

ମୁଁ ତା ହାତଧରି ମୋ ଖଟ ଉପରକୁ ଟାଣି ନେଇ ନେଇ କହିଲି—ମୁଁ ଜାଣେ ତୁ ତ ଆସିବୁ । ପର ଅପର ପରି ଖବର ଦିଅନ୍ତି କାହିଁକି ?

ତା ଅଭିମାନ କୁଆଡ଼େ ଭାଙ୍ଗି ଗଲା । ତା'ପରେ ଆମେ ଏଠୁ ଛାଡ଼ିଗଲା ଦିନଠୁ ଆସିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେଉଁଠି ଯାହା ଦେଖିଲୁ, କେଉଁଠି

କଣ ଖାଇଲ, ତାର ଅନ୍ତଷ୍ଠା ଗପ ପଡ଼ିଲା । ହେମ ମଝିରେ ମଝିରେ କହୁଥାଏ ସୁବିଧା ହେଲେ ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ ଥରେ ସିଆଡ଼କୁ ବୁଲିଯିବି ।

ମୁଁ ବି ମଝିରେ କଥା ଅଟକାଇ ତାକୁ ପଚାରେ—କାହା ସଙ୍ଗରେ ଯିବୁ ତୁ । ତୋ ବାପାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ନା ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ । ହେମ ହସେ । ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ନା ଶୁଣି ତା’ମନ ଭିତରେ ଭିତରେ କୁରୁଳି ଉଠେ । ଯୌବନର ମତଉଗୁର ହସ ହସି ମୁହଁଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ କହେ, ହେଲେ କ’ଣ ହେଲା । ଏ ତ କିଛି ନୂଆ କଥା ନୁହେଁ ।

ତା’ପରେ ମନ ଖୁସିରେ ତା କଥା ଉପରେ କଥା ମଡ଼ାଇ କହିଲି—ସତରେ ହେମ; ମୁଁ ଅନୁମାନ କରୁଛି, ଦେଶ-ବିଦେଶକୁ ସ୍ୱାମୀ ସଙ୍ଗରେ ବୁଲିଗଲେ ଭାରି ଆନନ୍ଦ ଲାଗୁଥିବ । ମନ ଖୋଲି ବେପରୁଆ, ଭାବରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେବା ଆଉ କାହା ସଙ୍ଗରେ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ତେବେ ସ୍ୱାମୀ ଯଦି ଯୁବକ ଆଉ ସୁନ୍ଦର ହୋଇଥିବେ, ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଭାରି ଭଲ ପାଉଥିବ, ତାହାହେଲେ ସେ ବୁଲା ଆହୁରି ସହସ୍ର-ଗୁଣେ ଆନନ୍ଦ ଦେବ—ନୁହେଁ ?

ସେ ହସିଲା । ମୋ ମୁହଁକୁ କେମିତିକା ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦଣ୍ଡେ ଚାହିଁ ପଚାରିଲା—ଏଇ କେତେଦିନ ଭିତରେ ବହୁତ କଥା ତ ଅନୁମାନ କରୁଛୁ । କେଉଁଠି ଏ ସବୁ କଥା ଶୁଣିଛୁ ନା ଅଙ୍ଗେ ନିଭେଇଛୁ ।

ହସି ହସି କହିଲି—ଚୁପ, ତୁଠା ଏତେ ପାଗଳ । ବାଟରେ ଯାଉ ଯାଉ ଖାଲି ଯୋଗାଡ଼ ହେଉଛି । କିନ୍ତୁ ଏକଥା କହିଲାବେଳେ ଦେବବାବୁଙ୍କ ରୂପ ଆଖି ଆଗରେ ନାଚିଯାଉଥାଏ । ମନେ ହେଉଥାଏ ମୋର ତୀର୍ଥ ଭ୍ରମଣ ଭିତରେ ଯେତେ ଯାହା ମଧୁର ସ୍ମୃତି, ହୋଇ ମାନସପଟରେ ଅଙ୍କି ହୋଇ ରହିଛି, ସେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଦେବବାବୁଙ୍କ ସାଥିରେ ସେଇ କେତେ ଘଣ୍ଟା ହେଉଛି ସମସ୍ତ ମଧୁର

ସ୍ମୃତି ଅପେକ୍ଷା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସ୍ମୃତି । ମନ ହେଉଥାଏ ଦେବବାବୁଙ୍କ ରୂପ ଗୁଣରୁ ତାଙ୍କର ଉଦାର ସୋହାଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେତେ ଯାହା, ତାକୁ ସହସ୍ର ମୁଖ ହୋଇ ହେମ ଆଗରେ ଗପନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ପରକ୍ଷଣରେ ମନ ଦବିଯାଏ, ଏକଥା ଅଡ଼ିଆଡ଼ ଝିଅ ମହଲରେ କାନକୁ ପାଞ୍ଚ କାନ ହେଲେ ମିନିଟ୍‌ରେ କେତେ ଥର ସହିବାକୁ ହେବ ।

ହେମକୁ କିଛି କହିଲି ନାହିଁ, ଅନ୍ୟ ଗପରେ ମାତିଗଲି ।

ସଞ୍ଜ ହେଲା । ବୋଉ ଅଚେତଆ ହୋଇ ଶୋଇଥାଏ । ମୋତେ ବିଛଣାରୁ ଡାକ କହିଲା—ସଞ୍ଜ ଦେଇ ଦେ ଝିଅ ।

ହେମ ବି ନିଦରୁ ଉଠିଲା ପରି କହିଲା—ମୁଁ ଆଜି ବୋଉ ଠୋଉଁ ଗାଳି ଖାଇବି ନସ୍ତେ । ଏତେବେଳ ହେଲାଣି, ମୁଁ କିଛି କାମ କରିନାହିଁ ।

ତର ତର କରି ସଞ୍ଜବତୀ ନେଇ ଚଉଁରା ପାଖକୁ ଗଲି । ସବୁଦିନ ପରି ଯେପରି ସଞ୍ଜ ଦେଇ କେବଳ ବାପାଙ୍କ ମଙ୍ଗଳ କାମନା କରେ, ସେଦିନ ସେମିତି ବି କଲି । କିନ୍ତୁ ମନ ଭିତରେ ଅନ୍ୟ ଜଣଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ କାମନା କରିବା ପାଇଁ ମନ ଉଛାଟ ହେଲା । ମନ ପ୍ରାଣ ଦେଇ, ପୁଣି ଥରେ ଚଉଁରାମୂଳେ ମୁଣ୍ଡ ଲଗାଇ କାମନା କଲି, ହେ ମା ବୃନ୍ଦାବତୀ, ଦେବବାବୁଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ କର । ସେ ଥରେ ଆମକୁ ମନେ ପକାଇ ଆମ ଘରକୁ ଆସନ୍ତୁ ।

ଘରକୁ ବୋଉ ପାଖକୁ ଫେରି ଆସିଲି । ପଚାରିଲି—ଆଜି ରାତିକୁ ରନ୍ଧାବଢ଼ା ହେବ ନାହିଁ କି । ବାପା କଣ ଖାଇବେ ?

ବୋଉ କହିଲା—ପିଉସୀଙ୍କୁ କହ, କ'ଣ ଟିକିଏ ଜଳଖିଆ କରିଦେବେ । ମୋର ତ ଖାଇବାକୁ ମୋଟେ ଇଚ୍ଛା ନାହିଁ । ତୁ ଆଉ ବାପା ଯାହା ଖାଇବ ।

ମୁଁ ବି ଖୋଜୁଥିଲି ସେଇଆ । ନିରୋଳାରେ ମୋତେ ଯେତେ ସମୟ ମିଳେ, ମୋର ହେତେ ଭଲ । ହଁ ଭରି, ବୋଉ ପାଖରୁ ଫେରି ଆସିଲି । ପିଉସୀଙ୍କୁ ବୋଉ କହିବା ମୁତାବକ ବସ୍ୱଦ କରି ମୋ ଶୋଇବା ଘରକୁ ଆସି କବାଟ ଦେଲି । ତା'ପରେ ଖଟ ଉପରେ ଲନଠନଟି ତେଜି କେତେ ସବିଗ ମନରେ ସୁଟକେଶ ଖୋଲି ସେଥିରୁ ଆଦରର ଲଫାପା ଖଣ୍ଡି ବାହାର କଲି । କେତେ ଖୁସି ଲାଗୁଥାଏ ମୋତେ । ଛୋଟ ଝରକା ବାଟ ଦେଇ ନୀଳ ଆକାଶରେ ଜହ୍ନର ମନ ଭୁଲାଣିଆ ରୂପ-କାନ୍ତି ଟସ ଢନ ଦିଶୁଥାଏ କି ସୁନ୍ଦର । ମନ ହେଉଥାଏ, ସେଇ ଲଫାପା ଖଣ୍ଡିକ ଧରି ସେଇ ନିର୍ଜନ କୋଠରୀ ଭିତରେ ବି ବହେ ନାଚିପାନ୍ତି ।

ତକିଆରେ ମୁଣ୍ଡ ଦେଇ ଶୋଇଲି । ଲଫାପାଟି ଖୋଲିବାକୁ ବଡ କୌତୁହଳ ଲାଗୁଥାଏ । କ'ଣ ଲେଖିଥିବେ ଦେବବାବୁ ! ଏ ଚିଠିପତ୍ର ମୋ ଜୀବନରେ ନୂଆ କଥା । ବଡ ସାହସ ବାନ୍ଧି ଲଫାପାଟି ଖୋଲିଲି । ତା'ଭିତରେ ଯେଉଁ ଖଣ୍ଡିକ ଥିଲା ସେ ଖଣ୍ଡିକ ବାହାର କରି ହସ ହସ ମୁହଁରେ ନିର୍ବାକ ହୋଇ ଚାହିଁ ରହିଲି ତାର ଆଡେ । ସେ ଖଣ୍ଡିକ ଚିଠି ନୁହେଁ—ଦେବବାବୁଙ୍କ ଫଟୋ । ଅବିକଳ ଚେହେରା ଉତୁରିଛି । ସେମିତି ଢଳଢଳ ଆଖି, ସେମିତି ହସ ହସ ମୁହଁ, ସେମିତି ଗଜସ୍ତ ଛୋଟ ଛୋଟ ନିଶ । ମୁଁ ସେହି ସୁନ୍ଦର ଫଟୋକୁ ଚେତକି ଦେଖୁଥିଲି, ମୋତେ ଲାଗୁଥିଲା ମୋର ମନ ଭିତରେ ତାଙ୍କର କଥା ଟୁରେଇ ଚୁରେଇ ଭାବିବାକୁ ଯେମିର କି ଜିନିଷ ଜମାଟ ବାନ୍ଧୁଛି । ମୋତେ ସେ ଫଟୋଟି ଦେଇଛନ୍ତି କାହିଁକି ? କ'ଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ! ସତକୁ ସତ କ'ଣ ସେ ମୋତେ ଏତେ ଅଳ୍ପ ସମୟ ଭିତରେ ନିଜର କରି ନେଇଛନ୍ତି ! ଅଉ ସେ ଏ ଫଟୋଟି ଦେଇ କ'ଣ କହିବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ନିଜର କରିନେବି ବୋଲି !

ମୋର ଅନ୍ତର ଫଟାଇ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ବାହାରି ଆସିଲା । ସତେ କ'ଣ ଏହା ସମ୍ଭବ ହେବ ! ମନ ମୋର ବିକଳ ହୋଇ ଡାକିଲା ଭଗବାନଙ୍କୁ । ସେଦିନ ଅନେକ ରାତିଯାଏ ଦେବବାବୁଙ୍କ ଫଟୋଟିକୁ ଥରକୁଥର ଦେଖି, ଛାତି ଉପରେ ପକାଇ କେତେ ସୁନେଲି କଳ୍ପନା ଯେ କରିଛି ତା'ର ଇୟତ୍ତା ନାହିଁ ।

ସେଇଦିନଠୁ ଟିକିଏ ନିରୋଳାରେ ସମୟ ପାଇଲେ, ସେଇ ଫଟୋଟି ଆଖିପୁରାଇ ଦେଖିନିଏ । ଆମ ଅଗଣାରେ ଫୁଟିଥିବା ଟଙ୍ଗଣିଫୁଲ ତୋଳି ସେଇ ଫଟୋଟି ଚାରିପାଖରେ ଦେଇ ଅଶେଷ ତୃପ୍ତି ଲାଭକରେ । ବେଳେ ବେଳେ ତାଙ୍କର ଫଟୋ ପାଖରେ ମୋ ଫଟୋଟି ଯୋଡ଼ି ଏତେ ଆତ୍ମହରା ହୁଏ ଯେ, ମୋ ଆଖିରୁ ଆନନ୍ଦରେ ଲୁହ ଗଳେଇ ଆସେ ମୋ ପଙ୍କାଣିତରେ । ପୁଣି ଯେତେବେଳେ ମନେ ପଡ଼ିଯାଏ, ଆମ ଦୁ'ଜଣଙ୍କର ସମ୍ବନ୍ଧ କଥା ଉଠାଇବ କିଏ ! ସେତେ-ବେଳେ ନିଜକୁ ଲାଗେ ଯେପରି କିଏ କେଉଁ ଆକାଶରୁ ରସାତଳରେ ନିର୍ଦ୍ଦୟଭାବରେ କଚାଡ଼ି ଦେଉଛି । ଛାତି ଦୁମ୍ ଦୁମ୍ ପଡ଼େ । ଚାରିଆଡେ ଦିଶେ ଅନ୍ଧାର । ମନ ବାଉଳି ହୁଏ ଦିଗଶୂନ୍ୟ ହୋଇ । ଇମିତି ଭଙ୍ଗା ଗଢ଼ା କଳ୍ପନା ମୋର ଦିନ ଗୁଡ଼ିକ ଗଡ଼ିଚାଲେ ।

ଯା' ଭିତରେ ପ୍ରାୟ ପନ୍ଦର ଦିନ କଟିଗଲାଣି । ବୋଉ ବାପାଙ୍କ ପାଖରେ ଚିଠି ବି ଲେଖାଇ ଦେଇ ସାରିଥିଲି ତାଙ୍କ ପାଖକୁ । ବୋଉ ଚିଠି ଦେଲାଦିନ ମନ ଉତ୍ଫୁଲ୍ଲ ହେଉଥାଏ, ଯାଣ ପକାଇ ଆମ ଘରକୁ ଥରେ ଆସିବା ପାଇଁ ସେ ଚିଠି ସଙ୍ଗରେ ଖଚଣ୍ଡେ ଲେଖି ଦିଅନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ପାରିଲି ନାହିଁ ; ବୋଉ ବାପାଙ୍କ ଉପରେ ନୁହେଁ ଯେ, ସେ ଜାଣିଲେ କ'ଣ ଭାବିବେ ବୋଲି ।

ଦିନପରେ ଦିନ ଗଡ଼ିଗଲା । ତାଙ୍କ ପାଖରୁ କୌଣସି ଖବର କି ଚିଠି ଆସିଲା ନାହିଁ । ମୁଁ ତାଙ୍କ ଆସିବା ପଥକୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ହତାଶ ହେଲି । ରାଗ ଅଭିମାନରେ ବି ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ମନ ମୋର ଭରିଗଲା ।

ଆମ ଦାଣ୍ଡର ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ମାଟିଗୋଡ଼ିର ସଡ଼କଟିଏ । ସେଇଠି ସିଧା ସଳଖ ଆସିଛି ବାରଙ୍ଗରୁ । ସଡ଼କ ଆରପାଖରେ ଦିଗନ୍ତବ୍ୟାପୀ ପାଟ ଏବଂ ତାର ମଝିରେ ମଝିରେ ତାଳ ଆମ୍ବଗଛ ଢେର ଛୋଟ ଛୋଟ ଗାଁଟିମାନ । ବର୍ଷା ଦେଲେ ଆମ ଦାପିଣ୍ଡାରେ ଠିଆହୋଇ ଆଗକୁ ଚାହିଁଲେ ମନଟା କାହିଁକି ଆପେ ଆପେ ଉଦାସିଆ ହୋଇ ଉଠେ । ସେହି ଉଦାସିଆ ଭାବ ମୋର ଏଇ କେଇଦିନ ହେଲା ଖୁବ ବେଶି ବଢ଼ିଛି । ମୁଁ ପ୍ରାୟ କାମ ନ ଥିଲା ବେଳେ ଦାଣ୍ଡ ବାରଣ୍ଡା ଖୁଣ୍ଟକୁ ଧରି ଆଗକୁ ଚାହେଁ । ଆଖିରେ ଦିଶୁଥିବା ଯାବତୀୟ ଦୃଶ୍ୟଭିତରେ ଆଖି ଗୁଡ଼ିକ ପରି ଚାହିଁ ରହୁଥାଏ ସେହି ଦେବବାବୁଙ୍କ ବାଟକୁ । ଚାହିଁ ଚାହିଁ ମୋ ଆଖିରୁ ପାଣି ମରେ । କେତେ ଲୋକ ସାଇକେଲ ଚଢ଼ି ଦାଣ୍ଡ ଆଗ ଦେଇ ଚାଲିଯାନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଦେବବାବୁ !

ହତାଶରେ ଘରକୁ ଫେରିଆସେ । ଖଟ ଉପରେ ଶୋଇ ପୁଣି ସେ ଫଟ ଖଣ୍ଡିକ ଦେଖେ, ତତଲା ପାଣିରେ ଜୀଅନ୍ତା ଜୀବ ପଡ଼ିଲାପରି ଛଟପଟ ହୁଏ । ଅଭିମାନରେ ଭାବେ ମୁଁ ଏଣିକି ତାଙ୍କୁ ଭାବି ବଡ଼ ଭୁଲ କରୁଛି । ଗାଡ଼ିରେ କେତେ ଲୋକ ଯାଉଛନ୍ତି ଆସୁଛନ୍ତି । ଗାଡ଼ି ଭିତରେ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାଇ ବନ୍ଧୁପରି ସମସ୍ତେ ଚଳନ୍ତି, ମମତା ଲାଗିଯାଏ କ୍ଷଣିକ ପାଇଁ । ପୁଣି ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲାଇଲେ, ତା କଥା କିଏ କାହିଁକି ଭାବିବ । ସେମିତି ତାଙ୍କ ସହିତ କେଇଘଣ୍ଟାର ସ୍ନେହ ମମତା ଲାଗି ଯାଇଥିଲା, ସେ ଘରେ ପହଞ୍ଚି ଆମର କଥାକୁ ଭାବିବେ ବା କାହିଁକି । ମୁଁ କେବଳ ଅଯଥାରେ ତାଙ୍କର କଥା ଭାବି ଏତେ କଷ୍ଟ

ପାଉନ୍ଥି ସିନା ! ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତିରେ ମନକୁ ଦୃଢ଼ କରି ତାଙ୍କୁ ମନ ଭିତରୁ ତଡ଼ି ଦେବାକୁ ଖୁବ ଚେଷ୍ଟା କରେ--କ୍ଷଣକ ପାଇଁ ତଡ଼େ ମଧ୍ୟ, କିନ୍ତୁ ପରମୁହୂର୍ତ୍ତିରେ ସେଇ ଫଟୋଟିର ହସ ହସ ମୁହକୁ ଦେଖିଦେଲେ, ମୋର ରାଗ, ଅଭିମାନ କୁଆଡ଼େ ଉଭେଇଯାଏ । ପୁଣି ମନରେ ଆଶା ବାନ୍ଧେ—ହୁଏତ କିଛି କାମ ଥିବ, ଆସିପାରି ନଥିବେ କି ଚିଠି ଦେଇପାରି ନ ଥିବେ । ସେ ଭୁଲିଯିବେ ନାହିଁ କେବେ । ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବେ । ବୋଉଠୁ ତ ମୁଁ ଶୁଣିଛି, ପୋଥି ପୁରାଣରେ ଅଛି ମଧ୍ୟ, ଯିଏ ଯାହାକୁ ଭାବେ—ସେ ତାକୁ ନିଶ୍ଚୟ ଭାବିବ । ସେ ଯଦି ମୋତେ ମୁଁ ଯେମିତି ତାଙ୍କୁ ଭାବୁଛି, ସେ ମୋତେ ସେମିତି ଭାବୁ ନ ଥିଲେ, ମୁଁ କାହିଁକି ତାଙ୍କୁ ଏତେ ଭାବୁଥାନ୍ତି । ଫଟୋଟିକୁ ଗାଲ ପାଖରେ ଜାକିଧରି ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଭାବନାକୁ ସ୍ଥିର କରିଦିଏ । ସାଙ୍ଗ ସାଥି କିଏ ପହଞ୍ଚିଲେ ମନକୁ ଭୁଲାଇ ଦେଇ ଖେଳରେ କି ଖୁସି ଗପସପରେ ମାତିଯାଏ ।

ପୁଣି ଗୁରୁ ପାଞ୍ଚଦିନ କଟିଲା । ବୋଉ ବି ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ କହିଲା—ଗାଡିରେ ଯିବା ଆସିବାରେ ସ୍ନେହ ମମତା ଲାଗେ, ତା'ପରେ କିଏ କାହାକୁ ପଚାରୁଛି । ଦେବ ଆଉ ଆସିବ ନାହିଁ !

ମୁଁ ବୋଉ କଥାର ଉତ୍ତର ଦେଇ କହିଲି—ଆଉ ଚିଠି ଦେଉନୁ, କାଲେ ଏ ଚିଠି ତୋର ସେ ପାଇ ନ ଥିବେ ।

ବୋଉ କହେ, ଯାଉ ଗୁରୁ ପାଞ୍ଚଦିନ । ତା'ପରେ ଖଣ୍ଡେ ଚିଠି ଦେବା ।

ସେଦିନ ସକାଳୁ ବଉଦ ଆକାଶଟା ଢାଙ୍କିଛି । ଖରା ବୋଲି ଟିକିଏ ପଡ଼ିବାକୁ ନାହିଁ । ଚାରିଆଡ଼ କିପରି ଗମ୍ଭୀର ଆଉ ଅନ୍ଧାରିଆ ଦିଶୁଥାଏ । ବୋଉ ଦି'ପହର ବେଳୁ ପିଉସୀଙ୍କୁ ବରାଦ କଲା,

ରାତିକୁ ଆଜି ଖୁବ୍ ମେଘ ହେଇ ପଡ଼ି ଜଣାପଡୁଛି । ବେଳୋବେଳି ଖେଳୁଛି କରିଦିଅ । ଖାଇ ଶୋଇବା ।

ଘଣ୍ଟା ବାଜିଲା, ମୋର ଶୋଇବା ଘରେ ଯେଉଁ ଝିଅମାନେ ଖେଳୁଥିଲେ, ସେମାନେ ଯିଏ ଯାହା ଘରକୁ ଗଲେ । ମୁଣ୍ଡଟା ଦି' ଦିନ ହେଲା କୁଣ୍ଡାଇ ନ ଥିବାରୁ କାଲେ ବୋଉ ଗାଳିଦେବ, ସେଇ ଭୟରେ ବାସନା ତେଲ ଟିକିଏ ମାରି ମୁଣ୍ଡ କୁଣ୍ଡାଇଲି । ଅଗଣାର ହେନା ଗଛରୁ ଗୋଛେ ଫୁଲ ନେଇ ଝୁଣ୍ଟିଏ ଗନ୍ଧରେ ଖୋସି କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଖିଆଲରେ ଦାଣ୍ଡ ପିଣ୍ଡାରେ ଯାଇ ଠିଆହେଲି । ସବୁଦିନ ଅପେକ୍ଷା ସେଦିନ ସୀମାହୀନ ଧାନକ୍ଷେତ ଅନ୍ଧାରିଆ ପାଗରେ କିପରି ବଡ଼ ଭୟଙ୍କର ଦିଶୁଥିଲା । ସବୁଦିନେ ମେଞ୍ଚୁ ଦେବବାବୁଙ୍କ କଥା ଭାବି ଭାବି ଅଗ ରାସ୍ତାକୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ମୁଁ ଏତେ ନିରାଶ ହୋଇ ଯାଇଥିଲି ଯେ, ସେକଥାକୁ ଭାବିବାକୁ ମୋଟେ ମୋର ଆଗ୍ରହ ନଥିଲା । ସତେ କଣ ସେ ଆଉ ଆସିବେ ନା ଆମକୁ ମନେ ରଖିଛନ୍ତି ଯେ !

ହଠାତ୍ କିଏ ଜଣେ ପ୍ୟାଣ୍ଟପିନ୍ଧା ବାବୁ ଆମ ଦାଣ୍ଡ ଫାଟକ ପାଖରେ ଓହ୍ଲାଇ ପଚାରିଲେ—ଏଇ ଗୋପାଳବାବୁଙ୍କ ଘର ନା ? ମୁଁ ଚାହିଁଦେଇ ଦେଖିଲି, ସେ ଆଉ କେହି ନୁହନ୍ତି—ଦେବବାବୁ । ମୁଁ କିଛି କହିବା ଆଗରୁ ସେ ମୋତେ ଚିହ୍ନି ମନେ ମନେ ଲାଜ ପାଇ ହସ ହସ ମୁହଁରେ ଦାଣ୍ଡ ଭିତରକୁ ପଶିଆସିଲେ । ମୁଁ ଯେ ସତରେ ଦେବବାବୁ ଆସିବା ଦେଖିଲି କି ସପନ ଦେଖିଲି ସେକଥା ମୋତେ କିଛି ଜଣା ଗଲନାହିଁ । ମୁଁ ମନର ଅପୂରନ୍ତ ଆନନ୍ଦରେ ବୋଉକୁ ଏଇ ଶୁଭ-ସମ୍ବାଦ ଦେବାପାଇଁ ଦାଣ୍ଡ ଖୁଣ୍ଟ ମୂଳରୁ ଏତେ ଜୋରରେ ଦଉଡ଼ିଲି ଯେ, ମୁଁ କେଉଁଠି ପଡ଼ିବି କି ମୋର ମୁଣ୍ଡ କେଉଁଠି ବାଜିବ, ସେ ଅଡ଼କୁ ମୋର ନଜର ନଥିଲା ମୋଟେ ।

ବୋଉ ଶୋଷଘର ପିଣ୍ଡାରେ ବସି ପଳିତା କାଟୁଥିଲା । ମୁଁ ଧଇଁ ସଇଁ ହୋଇ ତା ପାଖରେ ଯାଇଁ ଠିଆହୋଇ ଡାକିଲି—ବୋଉ, ବୋଉମ !

ମୋତେ ସେ ଧଇଁ ସଇଁ ଆସିବା ଦେଖି ପନିକି ଉପରେ ହାତ ରଖି ପଚାରିଲା ଭଳି କଲେ । ଇମିତ କାହିଁକି ଦଉଡ଼ୁଛୁ ?

କୁରୁଳି ହୋଇ କହିଲି—ତୁ ଆସିଲୁ ଦାଣ୍ଡକୁ ଆଗ । ତୁ ଯାହାଙ୍କୁ ଏତେ ଖୋଜୁଥିଲୁ ସେଇ ଦେବବାବୁ ପରା ଆସିଲେଣି ।

ବୋଉ ତର ତର ହୋଇ ପନିକି ଉପରୁ ଉଠି ଦାଣ୍ଡକୁ ଦଉଡ଼ିଲା । ମୁଁ ତାର ପଛେ ପଛେ ବି ଚାଲିଲି ।

ଦେବବାବୁ ସେତେବେଳକୁ ଦାଣ୍ଡପିଣ୍ଡା ଉପରକୁ ସାଇକେଲ ଉଠାଇ ହସ ହସ ମୁହଁରେ ଦୁଆର ମୁହଁ ବନ୍ଧ ପାଖକୁ ଆସିଥିଲେ । ବୋଉ ଘରଆଡ଼ୁ କହୁ କହୁ ଚାଲିଛି—କେମିତ ଆସିଲୁ ପୁଅ, ଭାବିଥିଲି ତୁ ଏକବାରେ ଭୁଲି ଯାଇଛୁ । ଠିକ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ବୋଉକୁ ଦେଖି ଦେବବାବୁ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଇଁ ଦଣ୍ଡବତ ହେଲେ । ବୋଉ କଲ୍ୟାଣ କଲା—ସୁଖରେ ଘର ଦ୍ୱାର କର । ବୁଢ଼ାଟିଏ ହୋଇଥା ପୁଅ ।

ବୋଉର କଲ୍ୟାଣ ସଙ୍କଲରୁ ମୁଁ ଲାଜ ଲାଜ ହୋଇ ମୁରୁକି ହସୁ ହସୁ ହାତଯୋଡ଼ି ଦେବବାବୁଙ୍କୁ କହିଲି—ନମସ୍କାର ।

ସେ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଟିକିଏ ଚାହିଁ ଅଧର କଣରେ ମନଭୁଲା ହସରେଖା ଫୁଟାଇ ଧୀର ଗଳାରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ନମସ୍କାର । ତା'ପରେ ସାଇକେଲରୁ କଣ ଫିଟାଇବାକୁ ଗଲେ । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଗୋଟିଏ ପୁଡ଼ିଲା ମିଠାଇ ଆଣି ବୋଉ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇଦେଇ କହିଲେ ମହାପ୍ରସାଦ, ମାଉସୀ ।

ବୋଉ ତାଙ୍କ ହାତରୁ ନେଇ ନେଇ କହିଲା—ଏମା ହାତକୁ ମହାପ୍ରସାଦ ଦେଲ ପୁଅ ! ତା'ପରେ ସେ କଣ କହିବ କହିବ ହୋଇ ନୀରବ ରହିଲା ।

ଦେବତାରୁ ସାଇକେଲ ପଛରୁ ଗୋଟିଏ ଚମଡ଼ା ବ୍ୟାଗ ଆଣୁ ଆଣୁ ପଚାରିଲେ—ମଉସା, କାହାନ୍ତି ମାଉସୀ ?

ବୋଉ ତାଙ୍କ ଭିତରକୁ ଡାକୁ ଡାକୁ କହିଲା—ହାଁ ଆଉ ଯାଇଛନ୍ତି, ମୁଁ ଡାକି ପଠାଉଛି ଏଇକ୍ଷଣି । ଶୁଣି ପାଇଲେ ତ ତୋର କଥା, ଦଶ ପଦାନ୍ତି । ତାପରେ ମୋତେ କହିଲା—ଠିଆ ହୋଇଛୁ କଣ । ପାଣିନୋଠା ନେଇଆ, ତୋ ଭାଇ ହାତ ଧୋଇ ଜଳଖିଆ କରି ସାରୁ; ତା'ପରେ ଗପସପ ହେଉଥିବ ।

ବୋଉ ଚାଲିଗଲା । ବୋଉ ପଛେ ପଛେ ମୁଁ ବି ପାଣି ଆଣିବାକୁ ଚାଲିଗଲି । ଦାଣ୍ଡ ମେଲରେ ସେ ଯୋଡ଼ା କମିଜ ଓହ୍ଲାଉ ଥାନ୍ତି । ଚର ଚର ହୋଇ ସୁଟକେଶରୁ ମୋର ଧୋବ ଉଲିଆ ଖଣ୍ଡେ କାଢ଼ି କାନ୍ଧରେ ପକାଇ ଦୁଆର ମୁହଁ ପଥରପାହାଚ ତଳେ ନୋଠାଟି ଥୋଇ ଖୁସି ମନରେ ତାଙ୍କୁ ମୁହଁ ପୋଛି ଡାକିଲି—ଆସନ୍ତୁ ? ସେ ଆସୁ ଆସୁ ଥରେ ଥରେ କହିଲେ ଏତେ ସଙ୍କୋଚ କଲେ ମୁଁ ଏଇକ୍ଷଣି ଚାଲିଯିବି । ତାଙ୍କର ସେ କଥାରେ ମୋ ଅନ୍ତରରେ ଆନନ୍ଦର ଜୁଆର ଉଠିଲା ସିନା କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ମୁଁ ଚାହିଁ ପାରିଲି ନାହିଁ । ବୋଉ ସେତେବେଳେ ସେ ଘରେ ଜଳଖିଆ ଯୋଗାଡ଼ କରିବାରେ ଲାଗିଥାଏ ।

ସେ ମୋ ପାଖକୁ ଆସି ଠିଆହେଲେ । ଗୋଡ଼ ଧୋଇବା ଆଗରୁ ମୋ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ଚମକି ପଡ଼ିଲେ । ମୁଁ କିଛି ବୁଝିପାରିଲି ନାହିଁ । ସେତିକିବେଳେ ବୋଉ ବି ଆରଘରୁ ବାହାରି ଆସୁ ଆସୁ

କହିଲା ତୁ ଆଗ ଗୋଡ଼ଧୋଇ ଦ'ହା ଖାଇଲୁ, ତା'ପରେ ଯେଉଁ କଥା ।

ଦେବବାବୁ ବୋଉକୁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କରି କହିଲେ—ମାଉସୀ, ମୁଁ ଗୋଡ଼ ଧୋଇବି କଣ ! ଶକୁନ୍ତଳାକୁ ଦେଖିଲ, ତା ମୁଣ୍ଡରେ କେତେ ରକ୍ତ ! ତାକୁତ ଏଇକ୍ଷଣି ଚିକିତ୍ସା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ବୋଉ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଆମ ପାଖକୁ ଆସୁ ଆସୁ କହିଲା, କଣ ହେଲା କି ?

ଏତେବେଳେ ମୋର ଯାଇ ଖିଆଲ ହେଲା । ଦେବବାବୁ ଆସିଲାବେଳେ ବୋଉକୁ ଖବର ଦେବାକୁ ଆସୁ ଆସୁ ଲୁଗା ଶୁଖିବା ପାଇଁ ପୋତା ହୋଇଥିବା ପିଚିକ କଣ୍ଟା ପଛଟା ମୁଣ୍ଡରେ ଟିକିଏ ବାଜି ଯାଇଥିଲା । ହେଇଥିରୁ ଯେ ରକତ ବୋହିବ, ଏ ଧାରଣା ମୋର କାହିଁକି ହେବ । ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ବୋଉକୁ କହିଲି—ନାହିଁ ମ; କିଛି କଣ୍ଟା ବାଜି ଯାଇଛି ।

ଦେବବାବୁ ମୋ ଆଗରୁ ଯାଇ ଖଟ ଉପରୁ ତାଙ୍କ ଗମଛା ବ୍ୟାଗଟି ଆଣି ଫିଟାଇଲେ । ତା'ପରେ ତୁଳା ବାହାର କରି, ବ ହାତରେ ମୋ ମୁଣ୍ଡଟିକୁ ଧରି ଡାହାଣ ହାତରେ ତୁଳା ଦ୍ୱାରା ଅସ୍ତେ ପୋଛି-ଦେଲେ । କାହିଁକି କେଜାଣି ଏକ ନାହିଁ ନଥିବା ଶାନ୍ତିରେ ଆଉ ପୁଲକରେ ମୋ ଦେହ ଭରୁଥିଲା । ମନେ ହେଉଥିଲା, ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଅଘାତ ବାଜି ଥାନ୍ତା କି, ସେ ବେଶି ସମୟ ଇମିତି ଧରି ମୋର ଶୁଶ୍ରୂଷା କରୁଥାନ୍ତେ । କିନ୍ତୁ ଦେବବାବୁ ତୁଳାରେ ରକ୍ତ ପୋଛିଦେଇ ଔଷଧ ଲଗାଇ ଦେଲେ । ସାମାନ୍ୟ ଟିକିଏ ପୋଡ଼ିବାରୁ ମୁଁ ଚମକି ପଡ଼ିଲି । ସେ ମୋ କଷ୍ଟରେ ଖିସିହୋଇ ହସିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

ମୁଁ ବି ମନ ଖୁସିରେ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ନ ରହି ବୋଉ ପାଖକୁ ପଳାଇ ଗଲି । ସେଠାରେ ଦେଖିଲି ବୋଉ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଚୁଡ଼ା ଧୋଇ ଦୁଧ ରଖି, ନଡ଼ିଆ କୋରୁଛି । ସେତେବେଳେ ମୁଁ ଆଉ କିଛି ନ ଭାବି ପଚାରିଲି, ଖାଲି ଯାକୁ ସେ କେମିତି ଖାଇବେ ! ଡାକ୍ତର ମଣିଷ, ତୋର ବୋଉ ମୋଟେ ପସନ୍ଦ ନାହିଁ ।

ବୋଉ ନିଜକୁ ନିଜେ ଶଙ୍କିପାରି କହିଲା—ଭୋକ କରିବଣି ତାଙ୍କୁ । ଏତେବେଳେ ଆଉ କଣ କରିବୁ ।

ମୁଁ ଆଗ୍ରହରେ କହିଲି – ତୁ ଆଳୁ ବାଇଗଣ କାଟିଦେ । ମୁଁ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଭଜି ଦେଉଛି । ମୋର ବୋଲ ମାନିଲାପରି ବୋଉ ଆଳୁ ବାଇଗଣ କାଟି ବସିଲା ।

ଦେବବାବୁ ମୋ ଦେଇଥିବା ତଉଲିଆରେ ମୁହଁ ପୋଛୁ, ଆମ ଘର ଦ୍ୱାରଆଡେ ଆଖି ପକାଉଥାନ୍ତି । ମୁଁ ତାଙ୍କ ଆଗରେ ନହର ପହର ହେଉଥିଲେ ବି, ଜାଣି ଜାଣି ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଆଉ ଚାହିଁଲି ନାହିଁ । ସେତେବେଳକୁ ସାଇର ଦୁଇ ତିନୋଟି ପିଲା ବି ନୂଆ ମଣିଷ ଦେଖି ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଠିଆ ହେଲେଣି ।

ରୋଷଘରେ ଚୁଲି ଲଗାଇ ଆଳୁ ପିଆଜ ଭଜିଦେଲି । ବୋଉ ଦାଣ୍ଡ ଘରେ ଆସନ ପକାଇ ଦେଲା । ଆଉ ମୋତେ ତାଙ୍କର ପାଖରେ ରହି କହିଲା—ଶନ୍ତୁନ୍ତଲ ଜଳଖିଆ ନେଇଆ । ତା'ପରେ ତାଙ୍କୁ କହୁ ହେଉଥାଏ, ଘର ପରି ମଣିବୁ ପୁଅ । ମଫସଲ ଜାଗା, ଯାହା ମିଳିଲା ।

ଦେବବାବୁ ହସ ହସ ହୋଇ କହୁଥାନ୍ତି—ମୁଁ ମାଉସୀ କେଉଁ ବିଲାତରୁ ଏଠିକି ଆସିଛି କି ! ଆମ ଘର ତ ସେଇ ମଫସଲରେ ।

ବୋଉ, ତାଙ୍କର କଥାବାର୍ତ୍ତା ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ଥାଳିରେ ଲୁଚି, ଦୁଧ, ନଡ଼ିଆ; ଆଉ ଗୋଟିଏ ଥାଳିଆରେ ଆଳୁ ବାଇଗଣ ଭଜା ନେଇ ଆସନ ପାଖରେ ଥୋଇଲା । ସେଇ ଯିବା ଆସିବା ଭିତରେ ମୁଁ ଅନୁମାନ କରନ୍ତି—ମୋର ନେବା ଅଣିବାରେ ସେ ଭାରି ଖୁସି ହେଉଥାନ୍ତି ।

ବୋଉ କହିଲା—ବସ ପୁଅ ।

ଦେବବାବୁ ଖାଇ ବସିଲେ । ମୁଁ ଦୂରେଇ ଠିଆ ହୋଇଥାଏ ।

ତାଙ୍କର ଥାଳିଆରୁ ଭଜା ଶେଷ ହୋଇ ଆସିଲରୁ ପୁଣି ରୋଷ-ଘରକୁ ଯାଇ ଭଜା ଆଣି ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଠିଆ ହେଲି । ତାଙ୍କୁ ଦେଲ-ବେଳକୁ ସେ ହାତ ଦେଖାଇ ହସି ହସି କହିଲେ—ମଉସା ଆସିଲେ ଏଇକ୍ଷଣି ଜଳଖିଆ ଖାଇବେ ନାହିଁ ନା କ'ଣ ! ଥାଉ ଥାଉ ସେତିକି ।

ମୁଁ ତାଙ୍କ କଥା ନ ମାନି, ତାଙ୍କର ହାତ ଉପରେ ଜାଣି ଜାଣି ଭଜା ପକାଇ ଦେଲି । ସାମାନ୍ୟ ଗରମ ହୋଇଥିବାରୁ ସେ ମିଛୁଟି ମିଛୁଟି, ଭାରି ଗରମ ହୋଇଛନ୍ତି ବୋଲି ଛଳନା କରି ମୋ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲେ । ମୁଁ ବି ନ ହସି ରହି ପାରିଲି ନାହିଁ । ବୋଉ ବି ମୋର ପଛ ନେଇ କହିଲା, ତୁ ଖା, ପୁଅ—ଆଉ ଭଜା ଥିବ ଯେ !

ଦେବବାବୁ ଖାଇ ହାତ ଧୋଇ ଚଦରଲଗରେ ମୁହଁ ପୋଛିଲେ । ବୋଉ ତାଙ୍କର ଘରକଥା, ତାଙ୍କ ବୋଉ କଣ କରୁଥିଲେ, ଭଉଣୀଟି, ତାଙ୍କ ଉପର କ ନ୍ଦେଇ—କେତେ ପଚାରୁଥାଏ । ସେ ଖୁସି ମନରେ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ଉତ୍ତର ଦେଉଥାନ୍ତି । ତାର ମଝିରେ ବୋଉ ମତେ ଡାକିଲା—କ'ଣ କରୁଚୁ କଲେ ଝିଅ ! ମସଲା ଦ'ଟା ଆଣୁନୁ ।

ଅରଘରେ ଥାଇ ଦୁଷ୍ଟାମି କରି କହିଲି ପାନ ଭାଙ୍ଗୁଛି ପରା । ଚାବି ଦେଇ ଯା, ଟ୍ରଙ୍କରୁ ମସଲା କାଢ଼ିବି । ବୋଉ ମୋ ଡାକ ଶୁଣି ଉଠିଗଲା ଟ୍ରଙ୍କ ଫିଟାଇବା ପାଇଁ ।

ଗୋଟିଏ କାଚ ଥାଳିଆରେ ଦୁ’ଖଣ୍ଡ ସାଧା ପାନ, ଲବଙ୍ଗ ଗୁଜୁରାତି ଧରି ତାଙ୍କର ପାଖରେ ଠିଆହେଲି । ସେ ମୋତେ ଦେଖି ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସି ହସି କହିଲେ—ମୋ ପାଇଁ ତମକୁ ଆଜି ଭାରି କାମ ଲାଗିଛି ନୁହେଁ । ମୁଁ କ’ଣ ପାନ ଖାଏ ଯେ ଆଣିଛ ?

ପାଖରେ କେହି ନ ଥିବାରୁ ବଡ଼ ସାହାସ ବାନ୍ଧି ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ କଡ଼େଇ ଚାହିଁ କହିଲି—ସାଧା ପାନ ପରି, ଖାଇଲେ କିଛି ହେବ ନାହିଁ ।

ମୋ ପାଟିରୁ କଥା ଶେଷ ନ ହେଉଣୁ, ସେ ମୋ ହାତମିଶା ଥାଳୀଆଟିକୁ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ନେଇ ସାଧାପାନ ଦୁ’ଖଣ୍ଡି ଉଠାଇ ନେଇ କହିଲେ--- ତମେ ମୋତେ ଭାବିଥିଲ ଶକୁନ୍ତଳା ?

ମୋ ଜୀବନରେ ପ୍ରଥମ ଥର ବଡ଼ ସଙ୍କୋଚରେ ପାଟି ଫିଟାଇ କହିଲି---ସେକଥା ମୋ ମନ ଜାଣେ ।

ସେ ବି ଟିକିଏ ନୀରବ ରହି ଦରଦୀ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ--କେଉଁ ଶୁଭ-ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତମ ସଙ୍ଗରେ ଦେଖା ହେଲା କେଜାଣି, ମୁଁ ଦିନେକ ପାଇଁ ବି ଭୁଲି ପାରିଲି ନାହିଁ ।

କୃତଜ୍ଞତାରେ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ମୋ ମନ ନଇଁ ଆସିଥିଲା । କିଛି କହି ପାରିଲି ନାହିଁ । ସାଇର ଜଣେ ପିଲା ଆସି ଯିବାରୁ ମୁଁ ଫେରି ଆସିଲି ।

ସେ ଆସିବା ଆଗରୁ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିବାପାଇଁ ମନଟା ଯେପରି ଛଟପଟ ହେଉଥିଲା ବର୍ତ୍ତମାନ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ବି ଅତି ଆନନ୍ଦରେ କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ସେ ଇଚ୍ଛାହଟା କମି ଯାଇଥିଲା । ଏଇକ୍ଷଣି ମୋର ଏକମାତ୍ର ଚିନ୍ତା ସେ କପରି ଭଲରେ ଖାଇବେ ଆଉ ତାଙ୍କର ଯେପରି କୌଣସି କଥାରେ ଅସୁବିଧା ନ ହେବ । ସେଥିପାଇଁ ଚୋଉ

ପଚିଛ ପଚିଛ ଲଗାଇ ଥାଏ ବାପାଙ୍କୁ ଡକାଇ ପଠା । ରାତିକୁ କଣ ତରକାରୀ ପାଇଁ ହେବ ବନ୍ଦ କର । ଦେଖୁଛତ କମିତ ମେଘ ଲଟେଇ ଆସିଲାଣି ।

ବୋଉ ମୋର କଥାରେ ହଁ ଭରି କହିଲା—ସତକଥା ଝିଅ । ପରିବାପତ୍ର ନ ଆଣିଲେ ଚଳିବ ତ ନାହିଁ । ସାଇରୁ ଗୋଟିଏ ଛୁଆକୁ ଡାକି କହିଲା—ଗଲୁ, ଦାଦାଙ୍କୁ ଡାକି ଆଣିବୁ ।

ପିଲାଟି ହସି ହସି କହିଲା—ମୁଁ ପରା ଗଲି, ଦାଦାଙ୍କୁ ସେ ସାଇରେ ହରି ଘଡ଼େଇ ପିଣ୍ଡାରେ ଦେଖି ଆସିଲି । ମୋ ବାପା ବି ସେଇଠି ଅଛନ୍ତି, ଆମ ସାଇର ଆହୁରି କେତେ ଲୋକ ବି, ତା ପିଣ୍ଡାରେ ସାଗୁଆତ ହେଉଛି । ଭାଗ ବସି ସାରିଥିଲା, ବୋଉ ଡାକିବାରୁ ପଳେଇ ଆସିଲି ।

ସାଗୁଆତ ନାଁ ଶୁଣି ମୋ ମନ ଖୁସି ହୋଇଗଲା । ଯୋଗକୁ ଦେବବାବୁଙ୍କର ଖାଇବାରେ ଆଉ ବିଶେଷ କିଛି ଅସୁବିଧା ହେବ-ନାହିଁ । ବୋଉ କିଛି କହିବା ଆଗରୁ ମୁଁ ସେ ପିଲାଟିକୁ କଅଁଳେଇ କହିଲି—ଯା'ଆ ଦାଦାଙ୍କୁ କହିବୁ, ତମ ଘରକୁ କିଏ କୁଣିଆ ଆସିଛନ୍ତି, ବେଗି କରି ମାଂସ ଆଣିବେ । ପିଲାଟି ବୋଲି ମାନି ଦଉଡ଼ି ଚାଲିଗଲା ।

ଦେବବାବୁ ଆମ ଦାଣ୍ଡ ଘର ଦୁଆର ମୁହଁ ପାଖରେ ଚେୟାର ଖଣ୍ଡିକରେ ଦେହରେ ଖଣ୍ଡେ ଗେଞ୍ଜି ଗଳାଇ ବସିଥାନ୍ତି । ମୁଁ ଏପାଖ ସେପାଖ ହୋଇ ଥରକୁ ଥର ତାଙ୍କୁ ଅନେଇ ହସୁଥାଏ । ତାଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ଗୋରା ଟକଟକ ଦେହରେ ଗେଞ୍ଜି ଖଣ୍ଡିକ ଦିଶୁଥାଏ କି ସୁନ୍ଦର ! ସେ ଏକୁଟିଆ ପାଟି ବନ୍ଦକରି ବସିଥିବାରୁ ମୋତେ ବଡ଼ ଖରାପ ଲାଗୁଥାଏ । ମନ ହେଉଥାଏ ତାଙ୍କର ପାଖରେ ଯାଇ ଠିଆହୋଇ

ଏଣୁତେଣୁ ଗପସପ କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏ ସାଇ ମାଇପଙ୍କ ଆଖିରେ କ'ଣ ତା ଥିବ ! କିଏ ଦେଖି ପକାଇଲେ ବେଉଁଠି କ'ଣ ହେଲାପରି ଖାଲି ଫୁସ୍‌ଫାସ ହେବେ ।

ବୋଉଁ ଆରଘରେ ନାଲି ହରଡ କାଢୁଥାଏ, ରାତିକୁ ଡାଲି ହେବବୋଲି । ମୋର କିଛି କାମ ନଥିଲେ ବି କାମ ଥିଲା ପରି ଏପାଖ ସେପାଖ ହେଉଥାଏ । ଆଉ ପାରିଲି ନାହିଁ । ବାଁଟରେଇ ହୋଇ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଜିନିଷ ଆଣିବା ପାଇଁ ହସ ହସ ମୁହଁରେ ସେ ଘରକୁ ପଶିଗଲି । ମୋତେ ସେ ଦେଖିପକାଇ ତାଙ୍କର ଆନନ୍ଦରେ ଆଉ ସୀମା ରହିଲା ନାହିଁ । ହଠାତ୍ ସେ ମୋ କାନିର ଅଗ ଧରି ପକାଇ ଚୁପ ଚୁପ କହିଲେ—ସତେ ଶକୁନ୍ତଳା, ତମର ଏହି ସୁନ୍ଦର ରୂପକୁ ଦେଖିବାପାଇଁ ଏତେବାଟ ଧାଇଁ ଆସିଛି । ତମେ ଯଦି ଇମିତି ଲୁଚି ଲୁଚି ବୁଲିବ, ତାହାହେଲେ, ମୁଁ କ'ଣ ଏଇ ସବୁଜ ଧାନକ୍ଷେତ ଦେଖି ଦେଖି ଘରକୁ ଫେରିବି !

ବ୍ୟାଘ୍ର ଦେଖି ହରିଣ ଚମକିଲାପରି, ଚାରିଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ, ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତିଲି । ମୋର କହିବାର ଅନେକ କିଛି ଥିଲେ ବି, ସେଇ ଟିକିଏ ସମୟ ଭିତରେ କ'ଣ କହନ୍ତି । ଲୁଗା କାନିକୁ ଗୋଟାଏ ଖିଅଲରେ କୁଞ୍ଚି କରୁ କରୁ ଦୁଷ୍ଟାମି କରି କହିଲି, କାହିଁକି ଏଇ ସବୁଜ ଧାନକ୍ଷେତ ଦେଖିବାରେ କଣ ଆନନ୍ଦ ମିଳିବ ନାହିଁ ?

ସେ ହସିଦେଇ କହିଲେ—ଏଇ ସବୁଜ ଧାନକ୍ଷେତକୁ ଦେଖି ଆନନ୍ଦ ମିଳିବ ସତ, ଯଦି ତୁମେ ମୋ ପାଖରେ ବସିବ । ନୋହିଲେ ମୋ ଆଖିରେ ଏହା ମରୁଭୂମିରେ ପରିଣତ ହୋଇ ରହିବ ।

ତାଙ୍କ ହାତରୁ ମୋ କାନି ଯେପରି ବାହାରି ଆସିବ ସେହିଭଳି ସାମାନ୍ୟ ଟାଣିହୋଇ ଥରିଲା ଗଳାରେ କହିଲି—ଏଟା ପର ଗାଁ । କାନ୍ଥ ବାଡ଼ର ବି ନାଲି ଆଖି ନିଆଁ ପରି ଜଳୁଛି ।

ମୋ ମନ କଥାକୁ ସେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବୁଝି ନେଇ ନରମ ଗଳାରେ କହିଲେ— ମୁଁ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲି ଶକୁନ୍ତଳା ! ଏଇଟା ସହର ନୁହେଁ ଗାଁ । ସତକଥା, କାନ୍ଥ ବାଡରେ ବି ସମାଜର ନାଲି ଆଖି ଜଳୁଛି ।

ବାପା ଖଡ଼ମ ମାଡି ଦାଣ୍ଡ ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲେ । ମୁଁ ତରତର ହୋଇ ଅମ ଘଞ୍ଚା ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଠିଆହୋଇ ଦାଣ୍ଡକୁ ଚାହିଁଥାଏ । ବାପା ଫାଟକ ପାଖରୁ ଦେବବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖି, ଅରେ ଦେବବାବୁ, ଦେବବାବୁ, କହି ହସରେ ତାଙ୍କର ଦ'କଳ ଫାଟି ପଡୁଥାଏ । ଦେବବାବୁ ବି ତାଙ୍କର ଆଦରର ପୁଅ ପରି ଚଉକିରୁ ପିଣ୍ଡା ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଯାଇ ବାପାଙ୍କ ଗୋଡ଼ତଳେ ମୁଣ୍ଡ ଲଗାଇ ନମସ୍କାର କଲେ । ବାପା ନିଜ ହାତରେ କେତେ ଗରଧାରେ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡକୁ ଟେକିଦେଇ କହିଲେ— ମୋର ମନରେ ଆଦୌ ବିଶ୍ୱାସ ନ ଥିଲା, ତମେ ଆସିବ ବୋଲି । ଚାଲ ବାବା ଉପରକୁ, ପିଲାଟି କହିଲା— କିଏ କୁଣିଆ ଆସିଛନ୍ତି ବୋଲି । ମନେ ମନେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଡାକୁଥାଏ ସେଇ କୁଣିଆ ତମେ ହୋଇ ଥିବ କି । ଯୋଗକୁ ମନସ୍କାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି ।

ବାପା ଓ ଦେବବାବୁଙ୍କ ଭିତରେ ଏହି ମଧୁର କଥାବାର୍ତ୍ତା ଚାଲିଥିଲା ବେଳେ ମୋ ମନ କୁଣ୍ଡେ ମୋଟ ହୋଇ ଯାଉଥାଏ । ମୋର ମନ ହେଉଥାଏ ଦୁନିଆଯାକର ଯେତେ ସମ୍ମାନ ଓ ଆଦର ସୋହାଗ ସବୁ ଦେବବାବୁଙ୍କୁ ଯଦି ଦେଖା ହୁଅନ୍ତା, ତାହାହେଲେ ମୋ ମନ ଯାଇଁ ତୃପ୍ତି ହୁଅନ୍ତା । ବାପା ଦେବବାବୁଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଦିନର ଚିହ୍ନା ପରିଚୟରେ ଏତେ ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରୁଛନ୍ତି; ଯଦି ସେ ତାଙ୍କର ଜ୍ୱାଇଁ ହୋଇଥାନ୍ତେ··· ! ଆଉ ଭାବି ପାରେନାହିଁ । ଓଠ ଥରି ଆଖି ବୁଜି ହୋଇ ଅସେ ।

ବାପା ସିଡ଼ି ଉପରକୁ ଉଠି ଆସି ଡାକ ଛାଡ଼ିଲେ---ଶକୁନ୍ତଳା ? ଶକୁନ୍ତଳା ? ମୁଁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦାଣ୍ଡ ମେଲାକୁ ପଶିଯାଇ ପଚାରିଲି, କ'ଣ ବାପା ? ବାପା ବଲଡା ପତରଟରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା ସାଗୁଆଡ ପୁଡ଼ିଆଟି ମୋ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ କହିଲେ—ମା, ହିଅ ତ ଦେବବାବୁଙ୍କୁ ଦିନ ରାତି ଖୋଜା ଥିଲ, ସେ ଜଳଖିଆ ଖାଇ ସାରି-ଲଣିତ ? ତାଙ୍କ ଭଲକରି ଖାଇବା ପିଇବା ଯୋଗାଡ଼ କର ।

ମୁଁ ବାପାଙ୍କ ହାତରୁ ପୁଡ଼ିଆଟି ନେଇ କହିଲି---ଆମ ମଫସଲି ଜଳଖିଆ ଦେଇଚି । ଦେବବାବୁ ହସି ଉଠିଲେ, ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ମୁଁ ଦେଖି ନ ଦେଖିଲାପରି ଅନ୍ୟଆଡ଼କୁ ମୁହଁ ଓଠ ଚିପି ହସିଲି । ବାପା ଖୁସି ମନରେ କହିଲେ—ଘର ମଣିଷକୁ ଘର ଜଳଖିଆ ଦେବା ଦରକାର । ବାହାର ଲୋକଙ୍କୁ ସିନା ବାହାର ଜଳଖିଆ ଲୋଡ଼ା । ହଉ ହିଅ । ସତକ ଭାରି ମେଘ ହେଲାପରି ଜଣା ଯାଉଛି । ମୁଁ ଟିକିଏ ଦୋକାନରୁ ଫେରିଆସେ । ମୁଣିଟା ଆଣିବୁଟି ।

ମୁଁ ତର ତର ହୋଇ ବୋଉ ପାଖରେ ସାଗୁଆଡ ରଖିଦେଇ ମୁଣି ଆଣି ବାପାଙ୍କ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଲି । ବାପା ଯିବାକୁ ତଳ ପାହାଚକୁ ଓହ୍ଲାଇଲା କ୍ଷଣି, ଦେବବାବୁ ମନ ଶୁଖାଇ କହିଲେ, ମଉସା ଆପଣ ମୋ ଲାଗି ବହୁତ କଷ୍ଟ ପାଇଲେ । ଗାଁରୁ ପଢ଼ିବା ନ ଆଣିଲେ କ'ଣ ଚଳିବ ନାହିଁ ।

ବାପା ହସିଲେ ଆଉ କହିଲେ—କଷ୍ଟ କ'ଣ ! ତମ ପାଇଁ କଷ୍ଟ କଲେ ମୋର ଅଶେଷ ଆନନ୍ଦ ହେବ । ତମେ ଦେବ ବସ । ମୁଁ ଏଇକ୍ଷଣି ଆସୁଛି । ଆଜି ସନ୍ଧ୍ୟାଟି ଗପସପରେ ଖୁବ୍ ଭଲଭାବରେ କଟିଯିବ । ବାପା ଆନନ୍ଦରେ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ବାହାରି ଗଲେ ।

ଦେବବାବୁ ପିଣ୍ଡାରୁ ଚୌକିକୁ ଫେରି ଆସୁ ଆସୁ ଭୁଲଣିଆ ମନରେ ଅଜସ୍ରେ ପଚାରିଲେ—ତମେ ମୋତେ ଶକୁନ୍ତଳା ଏତେ ଖୋଜୁଥିଲ କାହିଁକି ? ମଉଷା ତ କହିଲେ··· ।

ତାଙ୍କ କଥାରେ ସରମେଇ ପଳାଇ ଆସୁ ଆସୁ କହିଲି, ଖୋଜିଲେ କ'ଣ ହେଲ କି ?

ଦେବବାବୁ ପଛରୁ ଡାକି କହିଲେ—କ'ଣ ପଡିଗଲା ଶକୁନ୍ତଳା !

ପଛକୁ ବୁଲିପଡି ଦେଖିଲେ—ମୁଣ୍ଡବାନ୍ଧି ବେଣୀମୂଳରେ ଯେଉଁ ହେନା ଫୁଲ ନେନ୍ଥାଟି ଖୋସିଥିଲି, ତାହା ତର ତର ହୋଇ ବୁଲିଗଲା ବେଳେ ମୁଣ୍ଡରୁ ଖସି ପଡ଼ିଛି । ସେଇଟିକୁ ଦେବବାବୁ ଝଟ କରି ଉଠାଇ ନେଇ ଡାହାଣ ହାତର ଦୁଇ ଆଙ୍ଗୁଠି ମଝିରେ ଧରି ନାକ ପାଖରେ ଘୁରାଉଛନ୍ତି ।

ମୋତେ ତା ଦେଖି ଭାରି ଆନନ୍ଦ ଲାଗିଲେ ବି, ଉପର ମନରେ ଅନୁନୟ କରି କହିଲି—ଇଡା ଫୁଲ ନେନ୍ଥାଟିକୁ ଫୋପାଡି ଦିଅନ୍ତୁ ! ମୁଁ ବାଡ଼ିରୁ ଆଜି ଯେଉଁ ନୂଆ ଗୋଲାପଫୁଲ ଫୁଟିଛି ଆଣି ଦେଉଛି । ସେ ମୁରୁକି ହସିଲେ । ମୋତେ ଲାଗିଲା, ସେ ହସ ଭିତରେ ଯେମିତି ମୋ ମନରେ ଭାବ ଉଠାଇବା ପାଇଁ କେତେ କ'ଣ ଗୁପ୍ତ ହୋଇ ରହିଛି । ପୁଣି ଥରେ କହିଲି—ଫୋପାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତୁ ସେଇଟା । ସେ ଫୋପାଡି ଦେବା ତ ଦୂରର କଥା, ଅଧିକ ଓଲଟି ଗାଲ ପାଖରେ ଲଗାଇ ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କଲେ ଆଉ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ କହିଲେ, ତମେ ଏଥର ଯାଅ ଶକୁନ୍ତଳା, ମୋର ସଜ ଗୋଲାପ କି ହେନା ଦରକାର ନାହିଁ । ମୋର ଦରକାର ତମର ସେ ସୁନ୍ଦର ଚିକ୍କଣ ଗଭାରେ ଯେଉଁଟି ଖୋସା ହୋଇଥିବ, ସେଇଫୁଲ । ତା ହାତ ମୋ ହାତରେ । ତୁମ କବରୀର ଗନ୍ଧ ମୋର ମନପ୍ରାଣ ପୁଲକିତ କରି ରଖିଛି । ମୁଁ ଏଇଟିକୁ କେବେ ଫୋପାଡ଼ି ଦେବି ନାହିଁ ।

ମୋ ନୂଆ ଜୀବନରେ ପ୍ରଥମ କରି ତାଙ୍କ ଠାରୁ ଏଭଳି କଥା ଶୁଣି, ଭାରି ଭଲ ଲାଗୁଥିଲା । ତାଙ୍କୁ ଆଉ କିଛି କହିଲି ନାହିଁ । ହସ ହସ ହୋଇ ସେଠୁ ପଳାଇ ଆସିଲି । ବୋଉ କହିଲା—ଦିନ ଅସ୍ତ ଯିବା ଉପରେ, ଲଣ୍ଠନ ପୋଛୁଚୁ ? କହିଲି ମେଘୁଆ ପାଗ ବୋଲି ସେମିତି ଜଣାପଡୁଛି, ଆଉ ଟିକିଏ ଦିନ ଅଛି । ଲଣ୍ଠନ ପୋଛୁ ଦଉଡ଼ି ରହ । ଲଣ୍ଠନଟି ଆଣି କନା ଖଣ୍ଡିକରେ କାଚ ପୋଛୁ ପୋଛୁ ଭାଙ୍ଗିଲି, ବୋଉମ !

କ'ଣ କଲେ !

ଟିକିଏ ରହିଯାଇ କହିଲି—ତୁ ଦେଖିକାବେଳୁ ଅସି ଇଆଡେ ଅଛୁନା ! ଦେବବାବୁ ଏଠି ନୂଆଲୋକ, ତାଙ୍କର ଏଠି କିଏ ଅଜ ଚିହ୍ନା ପରିଚିତ ଅଛନ୍ତି ଯେ..... । ଏକୁଟିଆ ବସି ବସି ବଡ଼ ଖରାପ ଲାଗୁଥିବ ତାଙ୍କୁ । ଯାଉନୁ ଟିକିଏ !

ବୋଉ ହରଡ ରଗଡୁ ରଗଡୁ କହିଲା—ସେଇଆ ମୁଁ ଭାବୁଥିଲି, ଏକୁଟିଆ ଖରାପ ଲାଗୁଥିବ । କ'ଣ କରିବ, ତା'ଖାଇବା କଥା ତ ପୁଣି ବୁଝିବ । ଏଇତ ମୋ କାମ ସରିଲା । ତୁ ଚଞ୍ଚଳ ଯା, ପୋଖରୀ-ପାଣି ଆସିବୁ, ମୋ ରନ୍ଧାତ ବାପାଙ୍କ ମନକୁ ଯିବନାହିଁ । ତୁ ଅଜ ରନ୍ଧ । ସନ୍ଧ୍ୟାସାରି ମୁଁ ଯାଇଁ ତା'ପାଖରେ ବସିବି ।

ଲଣ୍ଠନ ପୋଛି ସାରିଲା ବେଳକୁ ମୋର ସାଙ୍ଗ ହେମ ଆସି ଡାକିଲା—କିଲେ ! ଘରଛୁଡ଼ ଅଜିତ କୁଅଡେ ବାହାରୁନୁ । କିଏ ତମ ଘରକୁ ବୁଲିଆ ଆସିଛନ୍ତି କି ! ମୋ ପାଖରେ ଯାଇଁ ସେ ବସିପଡ଼ିଲା ।

ସାଧାରଣ ଭାବରେ କହିଲି – ତାଙ୍କ ଘର ପୁରୀ ପାଖରେ । ପାଠଶାରେ ଡାକ୍ତର ପଢ଼ୁଛନ୍ତି । ଅମେ ଗାଡ଼ରେ ଆସିଲାବେଳେ,

ଗାଡ଼ି ଭିତରେ ବାପାଙ୍କର ବହୁତ ସେବା ଶୁଶ୍ରୂଷା ସେ କରିଛନ୍ତି । ବୋଉ ତାଙ୍କୁ ପୁଅ କରିଛନ୍ତି । ଦ'ତିନିଖଣ୍ଡ ଚିଠି ବାପା ଲେଖିଲା ପରେ ଦ'ଦିନ ପାଇଁ ସେ ବୁଲି ଆସିଛନ୍ତି ଆମ ଘରକୁ । ଚଷ ବ ଆମର ଭରଣ୍ଡ ଜାତ ।?····?

ମୁଁ ଇମିତ ସାଧାସିଧା ଭାବରେ କହିଲି ସିନା, ସେ ଜାଣିସିଆଣୀ ଟୋକୀ କମ୍ ନୁହେଁ । ମୋର ଏତେ କଥା ଶୁଣିସାରି, ମୁରୁକି ହସି ଭାରି ଓଜନିଆ ହୁଁଟିଏ ମାରି କହିଲା—ଆମର ଜାତ—ନୁହେଁ ?

ମୁହଁର ଭାବକୁ ନ ବଦଳାଇ କହିଲି—ହଁ ।

ପୁଣି ସେ ସିଆଣୀ ହସି ହସି କହିଲା—ବୁଝିଲି, ସେଇଥିପାଇଁ ଆଜି କୁଆଡ଼େ ଯାଉନୁ । ଅତିଥି ସେବା କରିବାରେ ମନପ୍ରାଣ ଢାଳି ଦେଇଛୁ, ଆଉ ବେଳ କାହିଁ ? ପୋଖରୀପାଣି ଯିବୁ ନା ନାହିଁ ? ମେଘ ଅନ୍ଧାର ମାଡ଼ି ଆସୁଛି ପରା ।

କହିଲି, ମୋର ତ କାମ ସରିଲାଣି, ଚାଲେ ।

ଗାମୁଛା ଧରି ବାହାରିଛି, ହେମ ଚୁପ କରି କହିଲା—କାହାନ୍ତି ତମର ଅତିଥି, କିମିତିକା ଦେଖି ଆସିବା ଅଇଲୁ ।

ମନେ ମନେ ମୁଁ ସେଇଆ ଖୋଜୁଥିଲି । ଦେବବାବୁଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ଚେହେରାକୁ ହେମ ଦେଖନ୍ତା କି ! ଉପର ମନରେ କହିଲି, ଆଉ ବେଳ ନାହିଁ । କାଲି ଦେଖିବୁ ଯେ ଚାଲ । ସେ ଛାଡ଼ିଲା ନାହିଁ ମୋ ହାତଧରି ଟାଣିନେଲା ।

ଦେବବାବୁ ଖୁସି ମନରେ ବସିରହି ମୋ ମୁଣ୍ଡର ଛିଣ୍ଡାଫୁଲ ନେଣ୍ଡାଟିକୁ ସେମିତି ନାକ ପାଖରେ ଘୂରଉଥିଲେ । ମୁଁ ହେମକୁ ଆଗରେ ରଖି, ମୁଁ ତା ପଛରେ ରହି କହିଲି—ସେ ସେଆଡ଼କୁ ମୁହଁକରି ବସିଛନ୍ତି, ତୁ ଦେଖ । ସେ କବାଟ ପାଖକୁ ଯାଇ ଠିଆହୋଇ

ତାଙ୍କ ଉପରେ ଆଖି ରଖିଥାଏ । ମୁଁ କୌତୁକ କରିବା ପାଇଁ କବାଟ କଡାକୁ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ହାତରେ ହଲାଇ ଦେଲି । ଦେବବାବୁ ହଠାତ୍ ଏଆଡକୁ ଚାହିଁ ଦେଲାକ୍ଷଣି, ହେମ ଲଜ୍ଜାରେ ମୋ ଉପରେ ଉଗ୍ରୁଣ୍ଡି ହୋଇ ପଡେ଼ କି ନ ପଡେ଼ । ଲାଜରେ ତା' ମୁହଁ ଲାଲିଗଲା । ମୋତେ ଠେଲି ପଳାଇ ଗଲା ଚଟକୁ । ମୁଁ ନ ହସି ରହିପାରିଲି ନାହିଁ । ଦେବବାବୁ ବି ହସି ଉଠିଲେ। ହେମ ମୋତେ ଟାଣି ନେଇ ନେଇ କହିଲା—ତୁ ଏତିକି ପାଜିଲି ଶକୁନ୍ତଳା! ଏ ଗାଁର ବି ସେ ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବ ନୁହନ୍ତି, କ'ଣ ଭାବିଥିବେ ମତେ ।

ମୋର ସେଯାଏ ହସ ବନ୍ଦ ହୋଇ ନ ଥିଲା । ତୋତ କାଳେ ଗାଳିଦେବ କି କ'ଣ ଭାବିବ ବୋଲି ପାଟିରେ ଲୁଗାଦେଇ ତାକୁ ଟାଣି ନେଇଗଲି ବାହାରକୁ ।

ଆମ ବାଡ଼ି ପଛପଟେ ବଗିଚା ପଡ଼ିଆ । ତା ପାଖକୁ ଲାଗି ପୋଖରିଟିଏ । ବର୍ଷା ଦିନେ ପାଣି ଭରପୂର ହୋଇ ସୁଅ ଚାଲିଛି । ହେମ ଓ ମୁଁ ବାଟେ ବାଟେ ଯାଉ ଯାଉ ହେମ ପଚାରିଲା ସତରେ ଶକୁନ୍ତଳା, ମୋତେ ଭାରି ଲାଜ ମାଡ଼ିଲା । ତାଙ୍କ ତ ବେଶି ବୟସ ହେବନି, ବାଇଶ କି ତେଇଶ । ଦେଖିବାକୁ ସତରେ ଭାରି ସୁନ୍ଦର । ଗୋଟିଏ କଥା ପଚାରିବି, ସତ କହିବୁ ?

ଖୁସି ମନରେ କହିଲି—ତୋ ମୋ ଭିତରେ କେଉଁ କଥା ଅଛପା ଅଛି ଯେ !

ଅଚ୍ଛା, ମୋ ରାଣ କହ, ତୋ ମନରେ କ'ଣ ତାଙ୍କ ବାବଦର ଲାଗୁଛି ?

କହିଲି—ସତ କହୁଛି ହେମ, ସେମିତି କିଛି ନୁହେଁ । ତାହେଲେ ଚେତୁତ ବାଟ ଅସି ଅସି ଭଲକରି ଚିହ୍ନାପରିଚୟ ହୋଇ ଯାଇଛି ।

କଥାବାର୍ତ୍ତା ବ ମୁଁ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ହୋଇଛନ୍ତି । ତା' ନ ହୋଇଥିଲେ ମୁଁ କେମିତି କବାଟକଡ଼ା ହଲାଇ ତାଙ୍କୁ ତୋତେ ଦେଖାଇ ଦେଇଥାନ୍ତି ।

ହେମ ଠିକଏ ମୁମ ମାରି କହିଲା – ତୁ ଯଦି ତାଙ୍କୁ ବିଭା ହୁଅନ୍ତୁ ଭାରି ଭଲ ହୁଅନ୍ତା । ସେ ଡ଼ାକ୍ତର ମଣିଷ କନା, ତୋ ମନ ବେଦନା ଜାଣି, ତୋତେ ଦେଖିବାକୁ ଦଉଡ଼ି ଆସିଛନ୍ତି । ନିଶ୍ଚୟ ବିବାହ କଥା ପଡ଼ିବ, ଦେଖିବୁ ରହ !

ମୁଁ ବା କି ଉତ୍ତର ଦିଅନ୍ତି ତା' କଥାରେ । ବାଁରେଇ କହିଲି, ମୋ ରାଣ ହେମ, ମୁଁ ତୋତେ ଠେଲିଦେଲି ବୋଲି କେଉଁଠି କହିବୁ ନାହିଁ ତ । ଶୁଣିଲେ କିଏ କ'ଣ ଭାବିବ ! ତୋ ଅପେକ୍ଷା ମୁଁ ଗାଲି ଖାଇବ ବେଶି ।

ହେମ ବଡ ଜାଣିଲା ଶୁଣିଲା ଲୋକପରି କହିଲା—ମୋତେ ଆଉ ବୁଦ୍ଧି ଶିଖାନା । ସତ କହୁଛି ଶକୁନ୍ତଳା, ତୋ ରୂପକୁ ତାଙ୍କ ରୂପ ଠିକ ମିଶିବ । ଠାକୁରେ କଲେ ହେଲା ।

ପୋଖରୀପାଣି ଯାଇ ଅଣ୍ଟାପାଣି କରି ଫେରିଲୁ । ମୁଁ ଆଗରେ ସେ ପଛରେ ! ବେବବାବୁଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ରୂପକୁ ସେ ଭୁଲିପାରୁ ନ ଥିଲା କି କଣ, ମୋଆଡ଼କୁ କଥା ଢଳେଇ ମନକୁମନ କହିଦେଲା—

ସୁନାର ବନଶି ଧରିଛି, ବୋଲେ ହୁଁ ଉଁଠି,
ମିଛେ ମିଛେ ମାଛ ମାରୁଛି, ବୋଲେ ହୁଁଉଁଠି ।
ରଜାପୁଅ ବଡ଼ ହଠିଆ; ବୋଲେ ହୁଁଉଁଠି......

ତା' ଗୀତ ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ଭିତରେ ଭିତରେ ମୁଁ ହସୁଥିଲି । ତା'ଗୀତ ବନ୍ଦ ହେଲାରୁ ତା ହାତକୁ ହଲାଇ ଦେଇ କହିଲି, କାହିଁକି ଏ ଗୀତ ବୋଲୁଥିଲୁ, ଶୁଣେ ?

ହେମ ଖାମଖେୟାଲଙ୍କ ପରି କହିଲା—ମନହେଲା ବୋଲି କି, ତୋ ଦେହକୁ କାହିଁକି ଲାଗୁଛି ।

କହିଲି, ମୋ ଦେହକୁ କାହିଁକି ଲାଗିବ । ତୁ ମନ ଇଚ୍ଛା ଏଥର ବୋଲ ।

ମୁଁ ଘରକୁ ଫେରିଲା ବେଳକୁ ବୋଉ ସଞ୍ଜବତୀ ଦେଇସାରିଥିଲା । ମନରେ ଦୁଃଖ ହେଲା, ଯେଉଁ ବୃନ୍ଦାବତୀଙ୍କୁ ଡାକି ଡାକି ମୋ ଆଶା ପୂରଣ କରିଛନ୍ତି, ତାଙ୍କ ପାଖରେ ସଞ୍ଜ ଦେଇ ଆଜି ମନର କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଇ ପାରିଲି ନାହିଁ । ମେଘ ସେତେବେଳକୁ ଟିପି ଟିପି ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ତର ତର ହୋଇ ଶୁଖିଲା ଲୁଗା ପାଲଟି ସାରିଲା ବେଳକୁ ବୋଉ ଆସି କହିଲା—ପିଉସୀ ହରଡ଼ଡାଲି ବସାଇଛନ୍ତି । ସେ ଭଜାଭଜି ଆଉ ସାଦା ତରକାରି କରିବେ । ତୁ ବାହାର ଚୁଲିରେ ମାଂସ ତରକାରିଟା ରାନ୍ଧ ।

କହିଲି—ହଉ ।

ଆମ ଘରକୁ କିଏ ନୂଆ କୁଣିଆ ଆସିଛନ୍ତି ବୋଲି ସାଇର ଆଉ ଚାରି ପାଞ୍ଚଜଣ ବାପାଙ୍କ ସାଙ୍ଗମାନେ ଦାଣ୍ଡ ପିଣ୍ଡାରେ ଯୁଟି ଗଲେଣି । ପିଣ୍ଡାରେ ସତରଞ୍ଜି ବିଛା ହୋଇଛି । ତା'ଉପରେ ଲଣ୍ଠନ । କେତେ ଆଡୁ କେତେ କଥା । ବୋଉ କବାଟ ଏ ପାଖରେ ବସି ପାନ ଭାଙ୍ଗୁଥାଏ । ମୁଁ ମିଛରେ କାମ ନ ଥିଲେ ବି ବୋଉ ପାଖକୁ ଯାଇ ଥରେ ଥରେ ଅନାଇ ଆସୁଥିଲି । ଦେବବାବୁଙ୍କୁ ସମସ୍ତେ ପାଟଣା ଆଡ଼ର କଥା ପଚାରୁଥାନ୍ତି । ଦେବବାବୁ ଶାନ୍ତ ସରଳ ଭାବରେ ଉତ୍ତର ଦେଉଥାନ୍ତି ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ।

ମେଘ ବେଳକୁ ବେଳ ଜୋର୍‌ରେ ବର୍ଷିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲାଣି । ରାତି କ୍ରମେ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ଆସୁଛି । ଚାରିଆଡ଼େ ଖାଲି ଝିଙ୍କାରିଙ୍କର

ଟିଂ ଟିଂ ଶବ୍ଦ । ରାତି ପ୍ରାୟ ନ'ଟା ହେବ । ମୋର ମାଂସ ରନ୍ଧା ବି ସରିଗଲା । ଗୋଡ଼ ହାତ ଧୋଇ ମୋ ଶୋଇବା ଘରକୁ ଆସି ଅଉ ଖଣ୍ଡିଏ ଲୁଗା ପିନ୍ଧି ବୋଉ ପାଖରେ ଯାଇ ବସି ପଡ଼ିଲି । ବୋଉ ପଚାରିଲେ—ସରିଲଣି ଝିଅ । କହିଲି—ହଁ ସବୁ ସରିଲଣି ବୋଉ । ରାତି କେତେ ହେଲାଣି, ଦେବବାବୁ ସକାଳେ ଯାଇ ଘରେ କ'ଣ ଖାଇ ଆସିଥିବେ । ଏ ଗପ କଣ ଏଇକ୍ଷଣି ସରିବ ।

ବୋଉ କହିଲା -ନା, ତୁ ଆରଘରେ ଯାଇ ତିନି ଜାଗାରେ ଆସନ ପକା ।

ବିସ୍ମିତ ହେଲାପରି କହିଲି—ଅଉ କିଏ ଖାଇବେ କି ?

ସନାତନ ଦାଦା ଖାଇବେ ।

ମନେ ମନେ ମୁଁ ଶଙ୍କିଗଲି । ବାପା ଥିଲେ ଦେବବାବୁଙ୍କ ପାଖରେ ମୋର ଯେଉଁ ସ୍ୱାଧୀନତା ଟିକକ ଥାନ୍ତା, ସନାତନ ଦାଦା ଯେତେବେଳେ ଖାଇବେ; ତା' ହୋଇ ପାରିବ କେଉଁଠି । ସନାତନ ଦାଦା ହେଉଛନ୍ତି, ହେମର ବାପା । କରଣ ସାହି ଭିତରେ ସମସ୍ତଙ୍କଠୁ ଙ୍କ ବାଞ୍ଚ ହେଉଛନ୍ତି ତାଙ୍କର ବେଶି । ପୁରୁଣା କାଳିଆ ଘର । ସନାତନ ଦାଦାଙ୍କୁ ଚଉଖଣ୍ଡି ମଉଜାରେ କିଏ ଯେ ନ ମାନେ ଇମିତି ନୁହେଁ । ସାଇଭାଇ ଭିତରେ, ବାପାଙ୍କୁ ସେ ଭାଇ ବୋଲି ଡାକନ୍ତି, ସମ୍ମାନ ବି କରନ୍ତି । ବାପାଙ୍କଠାରୁ ବୟସରେ ଦି'ବର୍ଷ ସାନ । ସେଥିପାଇଁ ବାପା ତାଙ୍କୁ ଡାକନ୍ତି ସନାତନ ।

ସନାତନ ?

ସନାତନ ଦାଦା, ବୋଉ ଡାକ ଶୁଣି କହିଲେ—କଣ କି ହେଲା ଭାଉଜ !

ତମ ଗପ ଏଥର ବନ୍ଦ କର । କୁଣିଆ ମଣିଷ, ପୁଣି ପିଲାଲୋକ ଖାଇବ ପରା । ସନାତନ ଦାଦା କଥାଟା ମନକୁ ନେଲେ । ବାପା ବି

ଚୁପ ହେଲେ । ଅନ୍ୟ ଦୁଇଜଣ ଛତା ଫିଟାଇ, ବଡ଼ ଖୁସି ମନରେ ଦେବବାବୁଙ୍କଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ଗଲେ ଘରକୁ । ସନାତନ ଦାଦା ଯିବାକୁ ବାହାରିଥିଲେ, ବାପା କହିଲେ--କରେ, ଯାଉଛୁ କୁଆଡେ ? ଏଠି ଗଣ୍ଡା ଖାଇଯିବୁ ପରା !

ସନାତନ ଦାଦା ନରମ ଗଳାରେ କହୁଥାନ୍ତି—ନା ଥାଉ, ଘରେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବେ । ମୁଁ ଯାଉଛି ।

ବାପା ମୁରବିଗିରି ଦେଖାଇ କହିଲେ—ନା, ସେକଥା ହେବ ନାହିଁ । ଆମ ସଙ୍ଗରେ ଦି'ଟା ଖାଇବୁ ।

ଦେବବାବୁ ହସି ହସି କହିଲେ--ମଉସା ଏତେ ଅଟକାଉଛନ୍ତି ରୁହନ୍ତୁ ଆପଣ ।

ସନାତନ ଦାଦା ଯାଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ସତରଞ୍ଜି ଉପରେ ବସି ପଡ଼ିଲେ । ମୁଁ ତର ତର ହୋଇ ଆର ଘରେ ଆସନ ପକେଇବାକୁ ଚାଲିଗଲି ।

ପିଉସୀ ଥାଳି, ତାଟିଆରେ ସବୁ ସଜେଇ ବାଢ଼ି ଦେଲେ । ମୁଁ ଆସନ ପାଖରେ ଥୋଇ ମାଂସ ତରକାରୀ ବାଢ଼ି ଥୋଇଲି । ତାପରେ ବୋଉ ଡାକିବାରୁ ବାପା, ସନାତନ ଦାଦା, ଆଉ ଦେବବାବୁ ହାତ ଧୋଇ ଖାଇ ବସିଲେ । ମୁଁ କାହାର କ'ଣ ସରୁଛି ଦେଖିବା ପାଇଁ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଠିଆ ହୋଇଥାଏ । ବୋଉ ସେମାନଙ୍କ ଆଗରେ ଏଣୁ ତେଣୁ ଗପସପ ଭିତରେ ଦେବବାବୁଙ୍କର ପ୍ରଶଂସା ଗାଉଥାଏ ।

ଦେବବାବୁଙ୍କ ପାଖରେ ମାଂସ ଝୋଳ ସରିବାରୁ, ସନାତନ ଦାଦା ବୋଉକୁ କହିଲେ—ଦେବବାବୁଙ୍କ ପାଖରେ ତରକାରୀ ଦିଅ ।

ବୋଉ ଉଠି ଯାଉଥିଲା, ସନାତନ ଦାଦା ପାଟିକରି କହିଲେ; ତମେ କୁଆଡ଼େ ଯାଉଛ ଭାଉଜ । ଶକୁନ୍ତଳା କୁଆଡ଼େ ଗଲା କି ?

ଦେବୁ ହସିଦେଇ କହିଲା—ତମେ ଅଛ ବୋଲି, ସେ ଆସିବ ନାହିଁ ।

ସନାତନ ଦାଦା ଖାଇବା ବନ୍ଦ କରି କହିଲେ—ତମେ ଭାଉଜ ତମ କାଳରେ ଯେତିକି ବୁଦ୍ଧି ଶିଖିଛ, ଝିଅମାନଙ୍କୁ ବି ସେଇଆ ଶିଖାଉଛ । ସେ କାଳ କ'ଣ ଆଜି ଆଉ ଅଛି । ଝିଅ ସବୁ ଆକାଶରେ ଉଡ଼ିଲେଣି, ପାଣିରେ ଜାହାଜ ଚଳେଇଲେଣି । ଆଉ ଆମ ଝିଅ ଘରେ ଖାଲି ନୁ ନୁ ମାରିବେ । ଏ ଜାତି ଆଉ ରହିବ ତ ! ଝିଅ ଲାଜ ସରମ କରି ବାପା ଦାଦାଙ୍କ ସମ୍ମାନ ଦେଖାଇବା ଅପେକ୍ଷା, ଯିଏ ଖୁସିରେ ବାପ, ଦାଦାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କଲା, କୁଣିଆ ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବଙ୍କର ଖବର ବୁଝିଲା, ତାକୁ ମୁଁ ବେଶି ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରେ । ଲାଜ ଗୋଟାଏ କ'ଣ । କଥାବାର୍ତ୍ତା କଲେ କ'ଣ ଆମ ଝିଅଙ୍କର ସବୁ ଅଶୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ତା'ପରେ ସେ ଡାକିଲେ କୁଆଡେ ଗଲୁ ଶକୁନ୍ତଳା ? ତୁ ଆସି ଦେଇ ଯାଅ, ପାଠଶାଠରେ କ'ଣ ଏଇଆ ଗୁଣ ।

ସନାତନ ଦାଦାଙ୍କ କଥା ମୋତେ ଭାରି ଭଲ ଲାଗୁଥିଲା । ତାଙ୍କ ପାଟିରୁ କଥା ଶେଷ ହେଲାକ୍ଷଣି ମୁଁ ମାଂସ ତରକାରୀ, ଚାମୁଚ ଘେନି ସେ ଘରେ ହାଜର ହେଲି ।

ସନାତନ ଦାଦା ହାତ ଦେଖାଇ କହିଲେ—ଦେବବାବୁଙ୍କୁ ଆଗ ଦେ । ମୁଁ ଚାମଚେ ଚାମଚ କରି ଦେବା ଭିତରେ ସେ ହସ ହସ ହୋଇ ମନା କରୁଥାନ୍ତି । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ବାଛି ବାଛି ଭଲ ମାଂସ ଦେଉଥାଏ । ସନାତନ ଦାଦା ବି ମୋର ପକ୍ଷ ନେଇ କହୁଥାନ୍ତି, ତମେ ସରମ କରୁଛ ! ଠୋକା ମଣିଷ, ପଥର ଖାଇଲେ ହଜମ ହେବ । ଖାଇବାରେ ଲାଜ କଣ—ଏଁ ।

ଦେବବାବୁ ହସି ହସି କହିଲେ—ଏତେ ଖାଇଲିଣି ଆଉ କେତେ ଖାଇବି ।

ନଂ 1.21
16.3.59

ସନାତନ ଦାଦା ଖୁସି ମନରେ କହିଲେ—ବସି ବସି ଖାଅ । ପିଲାଲୋକ, ଡରୁଛ କାହିଁକି ।

ମୁଁ ମନେ ମନେ ହସୁଥାଏ, ଦେବବାବୁ ପୁଣି କେଉଁ ପିଲାମ ! କଥା ଇମିତି ବାଟେଇ କହୁଛନ୍ତି ଯେ ସେକଥା ଭିତରେ ପଶିବା ମୁସ୍କିଲ ।

ସନାତନ ଦାଦା ଖାଉ ଖାଉ ପୁଣି ବାପାଙ୍କୁ ଚାହିଁ କହିଲେ, ଦେଖୁଛ ପରା ଗୋପାଳଭାଇ, ମୋ ଘରକୁ ଯିବା ଆସିବା କିମିତି ଲାଗିଛି । ଯିଏ ଗଲା ଆସିଲା ସମସ୍ତଙ୍କର ଖବର ବୁଝିବା—ଧର୍ମ ! ଏଥିରେ କ୍ଷତି କଣ—ଦେବବାବୁ ।

ଦେବବାବୁ ବଡ଼ ନରମ ଗଳାରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଏ ସବୁ ପ୍ରଥା, ଆମ ସମାଜ ଭିତରେ ନ ଚଳିଲା ଯାଏ, ସମାଜ କେବେ ଆଗେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ମଣିଷକୁ ମଣିଷ ଲାଗିବ କାହିଁକି ?

ମୁଁ ମନେ ମନେ ଭାବୁଥାଏ, ସନାତନ ଦାଦାଙ୍କ କଥା ଯାଙ୍କ ମନକୁ ବେଶ ପାଉଛି ।

ଖିଆପିଆ ସରିଲା । ବାହାରେ ମେଘ ସେମିତି ବର୍ଷୁଛି । ସନାତନ ଦାଦାଙ୍କ ଚାକର ଲଣ୍ଠନ ଛତା ଧରି ଆସିଲାଣି ତାଙ୍କୁ ନେବାକୁ ।

ସନାତନ ଦାଦା ଖଡ଼ମ ମାରି ଯାଉଁ ଯାଉଁ ଦେବବାବୁଙ୍କ ପାଖରୁ ଖୁସି ମନରେ ବିଦାୟ ନେଇ କହିଲେ—ନିଦ ମାଡ଼ିବଣି, ଶୋଇ ପଡ଼ନ୍ତୁ । କାଲି ସକାଳେ ପୁଣି ଦେଖାହେବ ଯେ । ଦେବବାବୁ ବଳେଇ ଦେବାପାଇଁ ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଦାଣ୍ଡ ପିଣ୍ଡା ଯାଏ ଗଲେ । ପୁଣି ଫେରି ଆସିଲେ ବୋଉ ପାଖକୁ । ମୁଁ ଜାନୁ ପାଖରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥାଏ । ସେ ମୋ ପାଖଦେଇ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ମୋ ହାତକୁ ଚିପିଦେଇ

ଆଗେଇ ଯାଇ ବୋଉକୁ କହିଲେ—ଯାଅ ମାଉସୀ ଖାଇବ । ମୁଁ ମାଉସୀଙ୍କ ପାଖରେ ଗପସପ ହେଉଛି ।

ବୋଉ ଟିକିଏ ହସି କହିଲା ମୁଁ ଖାଇବି ଯେ, ଶକୁନ୍ତଳା ବି ଖାଇନାହିଁ । ତୋ ଶୋଇବା ବନ୍ଦ କଲେ, ମୁଁ ଯାଇ ଖାଇବି ।

ଦେବବାବୁ ତାଙ୍କ ଘଣ୍ଟାକୁ ଅନାଇ କହିଲେ—ମେଘ ବର୍ଷୁଛି ବୋଲି, ସେମିତି ଜଣା ଯାଉଛି । ତମେ ଖାଇସାର, ତା'ପରେ ମୁଁ ଯାଇଁ ଶୋଇବି । ମୋର ବି ଅଭ୍ୟାସ ନାହିଁ ଏତେ ଚଞ୍ଚଳ ବିଛଣାକୁ ଯିବାକୁ ।

ସେ ଦାଣ୍ଡକୁ ଯିବାକୁ ବାହାରିଲେ । ମୁଁ ଜାଣେ ସେ ପୁଣି ମୋ ହାତକୁ ଧରି ପକାଇବେ କି କ'ଣ ! ତା ଯେମିତି ବୋଉ ଆଖିରେ ନ ପଡୁ, ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ଜାଣି ଜାଣି ଦୁଆରମୁହଁ ଅଢ଼ୁଆଳରେ କାନ୍ଥକୁ ଆଉଜି ଗଲି ।

ସେ ଯାଉ ଯାଉ ପୁଣି ମୋ ଓଠକୁ ଚିପି ଦେଇ ଦାଣ୍ଡକୁ ଚାଲିଗଲେ । ମୁଁ କାଉଁରିକାଠି ଛୁଆଁ ହେଲାପରି ସେଇଠି ପଥର ମୂର୍ତ୍ତିପରି ଠିଆହୋଇ ରହିଲି । ଟିକିଏ ଛୁଙ୍କ ବୋଉ ଡାକିଲା, ଶକୁନ୍ତଳା କୁଆଡେ ଗଲୁ କିଲୋ ? ମୁଁ ବାପାଙ୍କ ଥାଳୀରେ ବସୁଛି; ପିଉସୀଙ୍କୁ କହ, ସେ ତୋ ପାଇଁ ଆଉ ତାଙ୍କର ଏଇଠିକୁ ବାଢି ଆଣିବେ ।

ମୋର ଖିଆଲ ଭାଙ୍ଗିଲା । ମନ୍ତ୍ରମୁଗ୍ଧ ଅବସ୍ଥାରୁ ଫେରି ରୋଷଘରକୁ ପଶିଗଲି । ପିଉସୀ ସେତେବେଳକୁ ବାଢି ସାରିଲେଣି । ମୁଁ ତାଙ୍କ ପାଖରୁ ଥାଳୀ ଆଣି ବୋଉ ପାଖରେ ଥୋଇଲି । ମାଂସ ବାଢି ତାକୁ ଦେଇ, ମୋର ଆଣିଲି । ପିଉସୀ ବିଧବା ମଣିଷ, ଆମିଷ ଖାଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେ ତାଙ୍କର ଅଲଗା ବସିଲେ ।

ଖିଆ ପିଆ ସରିଲାରୁ ବୋଉ ମୋତେ ପଚାରିଲା—କେଉଁଠି ଦେବ ଶୋଇବ ?

କହିଲି—ତୁ ଯେଉଁଠି ବସିବ କହିବୁ, ସେଠି ଯାଇ ବିଛଣା ପକେଇ ଦେଇ ଆସିବ ।

ବୋଉ ଟିକିଏ ନୀରବ ରହି କହିଲା – ବାପା ଦାଣ୍ଡରେ ଶୁଅନ୍ତୁ ! ତୋ ଶୋଇବା ଘରେ ଦେବଙ୍କୁ ବିଛଣା କରି ଦେ । ତୁ ମୋ ପାଖରେ ଶୋଇବୁ ।

ତା କଥା ମନକୁ ପାଇଲା । କହିଲି—ଭଲ ହେବ । ମୁଁ ଆଉ ତା ପାଖରେ ନ ରହି ମୋ ଶୋଇବା ଘରକୁ ଗଲି । ମୋ ବିଛଣା ଉପରୁ ଚଦରଟା ଉଠାଇ ଭଲ ବାସ୍ନା ଚଦର ବିଛାଇ ଦେଲି । ଭଲ ତକିଆ ଦେଇ, ମୋ ଟେବୁଲ ଉପରେ ଥିବା ବହିକୁ ସଜାଡ଼ିବାରେ ଲାଗିଲି । ଦେବବାବୁଙ୍କ ପାଇଁ ଏସବୁ କାମ କରିବାରେ ଖାଲି ଆନନ୍ଦ ଆସୁ ନଥାଏ, ମନରେ ଆସୁଥାଏ ଅଶେଷ ତୃପ୍ତି । ହଠାତ୍ କାହିଁକି ମନକୁ ଆସିଲା—ମୋତେ ସେ ଯେଉଁ ଫଟୋଟି ଦେଇଥିଲେ, ସେ ଫଟୋଟିକୁ ଯେ ମୁଁ ଦିନରାତି ପୂଜା କରୁଛି, ସେକଥା ସେ କିମିତି ଜାଣିବେ ! ସେଥିପାଇଁ ଖଣ୍ଡେ ଉପନ୍ୟାସ ବହିର ଦ୍ୱିତୀୟ ପୃଷ୍ଠାରେ ସେ ଫଟୋଟିକୁ ରଖି, ତା'ପାଖରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଲାପ ଫୁଲ ରଖି-ଦେଲି । ମନକୁମନ ଭାବୁଥାଏ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଏ ବହି ଖୋଲିବେ, ଆଉ ପୃଷ୍ଠା ଭିତରେ କ'ଣ ଅଛି ଦଶୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଖୋଲି ଦେଲା-ବେଳକୁ ଦେଖିବେ , ତାଙ୍କର ଛବିଖଣ୍ଡି । ସେଇଥିରୁ କଣ ମୋର ମନର କଥା ସେ ବୁଝିପାରିବେ ନାହିଁ !! ନିଶ୍ଚୟ ବୁଝିବେ, ନିଶ୍ଚୟ ।

ଖଟପାଖ ଝରକାଟିକୁ ଖୋଲି ଦେଲି । ବାହାରେ ଝରଝର ବର୍ଷା ଗଛପତ୍ରରେ ପଡ଼ି କିମିତି ଏକ ତାନ ଧରିଥାଏ । ହଠାତ୍ ଦମକାଏ କାଉଁଳିଆ ପବନ ପଶିଆସି ମନରେ କିମିତି ଶିହରଣ ଆଣିଦେଲା ।

ମୁହିଁ ବୁଲାଇ ସେଇ ଧୋବ ଫରଫର ବିଛଣାକୁ ଚାହିଁଲି । ଅନ୍ୟଦିନ ଅପେକ୍ଷା ସେଦିନ କାହିଁକି ସେ ବିଛଣାଟି ମୋ ଆଖିକୁ ଭାରି ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଥିଲା । ମନ ହେଉଥିଲା, ସତେ ଯେପରି କିଏ ସେହି ବିଛଣାରେ ଚୁମ୍ବକ ପାଣି ଢାଳି ଦେଇଛି, ଆଉ ସେହି ଚୁମ୍ବକ ଶକ୍ତି ମୋ ମନକୁ ଟାଣୁଛି, ସେଇ ବିଛଣାରେ ଶୋଇ ଯିବାକୁ । ଗୋଟାଏ ଖିଆଲରେ ମୁଁ ସେହି ବିଛଣାରେ ବସି ପଡ଼ିଲି । ମୁଁ ଜାଗ୍ରତ ଥିଲେବି ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଲିପରି ଅତୀତର ଏକ କାହାଣୀ ଆଖି ଆଗରେ ରୂପ ଧରିଲା ।

"ଅଗନାଅଗ୍ନି ବନସ୍ତ, ପକ୍ଷୀଙ୍କର ରାବ ନାହିଁ କି କୁଆ କୋଇଲିର ରବ ନାହିଁ । ତାରି ଭିତରେ ଝଙ୍ଗମଲମଲ ପଥରର ଅମୁହାଁ ସୁନ୍ଦର ଘର । ଘର ଭିତରେ ଗଜଦନ୍ତ ପଲଙ୍କରେ ଫୁଲଶେଯ ବିଛା ହୋଇଛି । ତାରି ଉପରେ ଶୋଇଛି ଅପୂର୍ବ ସୁନ୍ଦରୀ ଷୋଡ଼ଶୀ ରାଜକୁମାରୀ । ହେଲେ କଣ ହେବେ, ଶାପ୍ୟ ପାଇ ତା ଦେହରେ ଚେତା ନାହିଁ । ଯଦି କେବେ କୌଣସି ରାଜକୁମାର ଏଇ ଅମୁହାଁ ମନ୍ଦିରରେ ପଶି ଘୁମନ୍ତ ରାଜକୁମାରୀ ଗଣ୍ଡରେ ଚୁମ୍ବନ ଦେବ, ତାହାହେଲେ ଯାଇଁ ସେ ଶାପ୍ୟରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇ ତାର ଚେତା ଫେରି ଆସିବ ।

ହଠାତ୍ ଦିନେ କ'ଣ ହେଲା ନା, କେଉଁଦେଶର ଏକ ଦିବ୍ୟ ରାଜକୁମାର କଳା ଘୋଡା ଚଢି ବନସ୍ତକୁ ପାରିଧି କରି ଆସିଥିଲେ । ବଣରେ ବୁଲି ବୁଲି ବାଟବଣା ହେଲେ ଯେ ଆଉ ବାଟ ପାଇଲେ ନାହିଁ । ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଲା । ଯୋଗକୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ମେଘ ପବନ ମାଡ଼ି ଆସିଲା । କଣ କରିବେ । ବାଘ ଭାଲୁର କୁହାଟ ଚାରିଆଡେ ଶୁଭିଲାଣି, ଆଉ ରକ୍ଷା ନାହିଁ । ଇମିତି ସାତପାଞ୍ଚ ଭାବି ଘୋଡ଼ାକୁ ଚଲାଇ ଚଲାଇ ନେଉଛନ୍ତି, ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ କଣ ଧଳା ଧଳା ଦିଶିଲା । ରାଜକୁମାର

ଭଣ୍ଡି ଭଣ୍ଡି ସେଇଠି ପହଞ୍ଚିଲେ । ଦେଖିଲା ବେଳକୁ ସେ ଗୋଟିଏ ପକାଘର । ତାଙ୍କର ବିସ୍ମୟର ସୀମା ରହିଲା ନାହିଁ । ବନସ୍ତ ଭିତରେ ଘର ପୁଣି କାହାର । ଯାହାହେଉ, ଭାଗ୍ୟକୁ ଆଦର ସେହି ପିଣ୍ଡା ଖୁଣ୍ଟରେ ଘୋଡ଼ାକୁ ବାନ୍ଧି ରାତିଟି କୌଣସିମତେ କଟାଇ ଦେବାକୁ ବସିଲେ । ପକେଟରୁ ମହମବତୀ କାଢ଼ି ଆଲୁଅ ଲଗାଇଲେ । ଚାରି-ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲେ-କେଉଁଠି ଦୁଆରମୁହଁ ଥିବ, ସେଠିକି ଯାଇଁ ଭିତରର ଲୋକଙ୍କୁ ଡାକିବେ । କେଉଁଠି କିଛି ପାଇଲେ ନାହିଁ । ଡାକି ଡାକି ତଣ୍ଟି ଶୁଖିଲା । ଶେଷକୁ ନିରସ୍ତ ହୋଇ ଯେମିତି କାନ୍ଥର ଗୋଟାଏ ପାଖକୁ ଆଉଜି ଯାଇଛନ୍ତି, ସେମିତି ସେ ଅମୁହାଁଘରର ଦୁଆର ମୁହଁ ଖୁଏଁ ଖୋଲିଗଲା । ରାଜକୁମାର ଭିତରକୁ ପଶିଗଲାକ୍ଷଣି ତାଟକା ହୋଇ ଚାହିଁ ରହିଲେ ।

ଏ କ'ଣ ! ସାଜସଜା ସୁନ୍ଦର ଘର । ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ନାନା ପ୍ରକାର ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ସୁସ୍ୱାଦୁ ଫଳ ସୁନାଥାଳିରେ ସଜଡ଼ା ହୋଇ ରଖା ହୋଇଛି, ଆଉ ଗଜଦନ୍ତ ପଲଙ୍କରେ ଫୁଲଶେଜରେ ଶୋଇଛନ୍ତି ଏକ ଅପୂର୍ବ ସୁନ୍ଦରୀ କନ୍ୟା । ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ରତ୍ନ ଦୀପଟିଏ ଧକ୍ ଧକ୍ ହୋଇ ଜଳୁଛି । ସେହି ଆଲୋକରେ ସଜଫୁଟିଲା ଗୋଲାପ ଫୁଲର ଜ୍ୟୋତି ପରି, କନ୍ୟାର ହସ ହସ ମୁହଁରୁ ଜ୍ୟୋତି ବାହାରୁଛି ।

ଏତେ ସୁନ୍ଦରୀ ନାରୀ ଜଗତରେ ପୁଣି ଅଛନ୍ତି ! ରାଜକୁମାର ପଲକ ନ ପକାଇ ମୁଖର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ତାଙ୍କର ମନେ ହେଲା, ଦେବକନ୍ୟା ଏଠି ଆସି ଶୋଇ ନାହିଁ ତ ! ନିଦ୍ରାଭଙ୍ଗ କଲେ ଶାପ ଦେବ । ପୁଣି ମନକୁ ଦୃଢ଼ କଲେ, ଯାହା ହେବାର ହେଉ ପଛକେ, ତାଙ୍କୁ ଡାକିବେ । ବଡ଼ ସାହସ ବାନ୍ଧି କେତେ ଡାକିଲେ,

ପୁଣି ଫୁଲପରି କୋମଳ ଦେହକୁ ତାର ହଲାଇଲେ, କିନ୍ତୁ ସେ କନ୍ୟା ଉଠିବାକୁ ନାହିଁ । ତେବେ କ'ଣ ତା ଦେହରେ ଜୀବନ ନାହିଁ ? ନାକ ପାଖରେ ହାତ ଦେଲେ—ନିଶ୍ୱାସ ଚାଲିଛି । ତେବେ କଥା କଣ ! ...ରହରେ ତାଙ୍କ ଦେହ ସେତେବେଳକୁ ଅଚଳ ଥିଲା । ସେ ଆଉ ନିଜକୁ ସମ୍ଭାଳି ନପାରି ସେହି ଘୁମନ୍ତ କନ୍ୟାର ଗଣ୍ଡରେ ଗାଢ଼ ଚୁମ୍ବନ ଅଙ୍କିଦେଲେ । ହଠାତ କ'ଣ ହେଲା ନା, ରାଜକୁମାରୀ ନିଦରୁ ଉଠିଲା ପରି ହସ ହସ ହୋଇ ଉଠିବସିଲେ । ଆଗକୁ ଚାହିଁ ଦେଖନ୍ତି, ତାଙ୍କର ମନଲାଖି କାମଦେବ ପରି ରାଜକୁମାର X X X ସେମିତି, ଦେବବାବୁ ଯଦି ମୁଁ ଘୁମେଇ ପଡ଼ିବା ଅବସ୍ଥାରେ ମୋ ଗଣ୍ଡରେ ... । ଆଉ ଭାବି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଲୁଭ ମୋର ୧ର- ଉଠିଲା । ନିଜକୁ ନିଜେ ମୁଁ ଲଜ୍ଜା ପାଇ ଖଟ ଉପରୁ ଉଠି ପଡ଼ିଲି । ମୁଁ ପେ ରାଜକୁମାରୀ ନୁହେଁ କି ଏ ବି ଅଜଣା ଅଜ୍ଞ ବନସ୍ତ ନୁହେଁ! ଏ ଗାଁ, ମୁଁ ଗାଉଁଲି ଝିଅ । ଆଉ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ସେଠି ନ ରହି ଦାଣ୍ଡଘରକୁ ଯାଇ ବାପାଙ୍କୁ ଶୁଣେଇ କହିଲି—ଦେବବାବୁଙ୍କୁ ଡାକିଦିଅ ବାପା, ରାତି ବେଶି ହେଲାଣି ଶୋଇବେ ପରା !

ବାପା ଆଉ ଟପ ନ କରି କହିଲେ ଯା, ଶୋଇବ ଦେବ !

ଦେବବାବୁ ହଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନରମ ଗଳାରେ କହିଲେ, ମାଉସୀ ଛଡ଼ା ମୋତେ ଆଉ କେହି ନିଜର ବୋଲି ଭାବି ନାହାନ୍ତି । ଆପଣ ଡ଼ାକୁଛନ୍ତି ଦେବବାବୁ । ଶକୁନ୍ତଳା ଡାକୁଛି ଦେବବାବୁ ! ଖାଲି ବାବୁ, ବାବୁ । ମୁଁ କଣ ବାବୁ ଶୁଣିବାକୁ ଆସିଛି ? ଆପଣ ମୋତେ ଇମିତି ଡାକିଲେ, ମନରେ ମୋର କଷ୍ଟ ହେଉଛି ।

ବାପା ହସି ହସି କହିଲେ—ମୋର ଭୁଲ୍ ହୋଇଛି । ମୁଁ ଏଥର ଡାକିବି ଦେବ । ଶକୁନ୍ତଳା ବି ଡାକିବ ଦେବଭାଇ ।

ଦେବବାବୁ ମୋ ପଛେ ପଛେ ଉଠିଆସିଲେ । ଆନନ୍ଦରେ ତାଙ୍କ ମୁହଁରେ ଯେମିତି ହସ ଲାଗି ରହିଥିଲା, ମୋ ମୁହଁରେ ମଧ୍ୟ ସେମିତି ।

ଅସ୍ତୁ ଅସ୍ତୁ ଦେବବାବୁ ପଚାରିଲେ—ମୋର କେଉଁଟି ବିଛଣା କରିଛ କି ଶକୁନ୍ତଳା ? ମୁଁ ବାହାର ମଣିଷ, ଏଇ ବାହାରେ ବିଛଣା କରି ଦେଲନାହିଁ ? ତା'ପରେ ଚୁପ ଚୁପ କରି କହିଲେ—ତୁମଭଳି ଅପସ୍ୱରୂପ ଜଣି ଯୁବତୀ ଝିଅ ଯାହାଙ୍କ ଘରେ ଅଛି, ସେ ଘରେ ମୋ ଭଳି ଯୁବକଙ୍କୁ ଦାଣ୍ଡ ପିଣ୍ଡାରେ ନ ବସାଇ, ଭିତର ମଡ଼ାଇ ଦେବା ବି ଉଚିତ ନୁହେଁ ।

ଅନ୍ତରରେ ଡ଼ର ଉଠିଲା ଭଳି ତାଙ୍କର କଥା ଶୁଣିହାଉ ଥଇଥାନିଆ ଗଳାରେ ଥିର ଥିର କହିଲି—ମୁଁ ଜାଣିଥିଲି ଦେବଭାଇ ତମେ କିଛି ଜାଣିନା ବୋଲି ! ଗାଡ଼ିରେ ଆସିଲ ବେଳେ ତମେ ଦିଶୁଥିଲ କେଡେ ଶାନ୍ତ ସରଳ; ଆଉ ଏଇକ୍ଷଣି ଭାରି ବାଗେଇ ବାଗେଇ ତ କଥା କହି ଶିଖିଲଣି ।

ସେ ମୋ କଥାରେ ଉତ୍ତର ଦେଇ କହିଲେ—କାହିଁକି ମୁଁ ଛୁଆ ନା ପିଲା ?

ତାଙ୍କ କଥା ଶେଷ ନ ହେଉଣୁ, ତାଙ୍କ କଥା ଉପରେ କଥା ମଡ଼ାଇ ଦୁଷ୍ଟାମୀ କରି କହିଲି—ନା, ତମେ ଭାରି ଜାଣିବା ଶୁଣିବା ଲୋକ । ଘର ସଂସାର କରି ପୁଅ ଝିଅ ହେଲେଣି । ଆଉ କେଉଁକଥା ତୁମର ବାକି ଅଛି । ସତ ବେଶି ହେଲଣି ଶୋଇବ ଚାଲ ।

ବୋଉ ସେ ଘରୁ ପାନ ଭୁଙ୍ଗୁ, ଭୁଙ୍ଗୁ, ଡାକିଲା—କିଲୋ ଶକୁନ୍ତଳା । ଦେବକୁ, ମସଲା ଦା'ଣ୍ଟା ଦେଇଛୁ ନା ନାହିଁ ।

ମୁଁ କିନ୍ତୁ ବୋଉକୁ ଉତ୍ତର ନ ଦେଉଣୁ, ଦେବବାବୁ କହିଲେ, ମୋ ଲାଗି ଆଜି ଶକୁନ୍ତଳା ବଡ଼ କଷ୍ଟ ପାଇବଣି । ସେ ନିଦରେ ଢୁଳୁ ଢୁଳୁ । ମୋତେ ମସଲା ଦେବ କ'ଣ ?

ମୋ ନାଁରେ ସେ ମିଛରେ ବୋଉ ଆଗରେ କହୁଥିବାରୁ, ମୁଁ ଆନନ୍ଦରେ ଏକବାରେ ତରଳି ଗଲା ପରି ଲାଗୁଥାଏ । ମନେ ମନେ ଭାବୁଥାଏ; ଦେବବାବୁ ଭାରି ଦୁଷ୍ଟ, ମୁଁ ଢୁଳେଇଲି କେତେବେଳେ ! ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଦୁଷ୍ଟାମୀ ଚାହାଣି ଚାହିଁ ହସିଲି । ମୋ ନାଁରେ ସେ ବୋଉ ଆଗରେ ଲଟେଇ କହୁଥିବାରୁ ଆନନ୍ଦରେ ତାଙ୍କ ମନ ଫାଟି ପଡୁଥାଏ । ତାଙ୍କ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଛିଡ଼ାହୋଇ କହିଲି—ବସିଥା ଦେବଭାଇ, ମୁଁ ମସଲା ଆଣି ଦେଉଛି । ତମେ ଭାରି ମିଛୁଆ ହେଲଣି !

ପ୍ରାୟ ଦଶମିନିଟି ପରେ ମସଲା ଥାଳିଆଟି ଆଣି ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଠିଆ ହୋଇ ତାଙ୍କୁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲି, ମୋ ଅନୁମାନ ଠିକ ହୋଇଛି । ସେ ଖଟ ଉପରେ ବସିରହି ସେହି ଉପନ୍ୟାସ ଖଣ୍ଡିକ ଖୋଲି ତାଙ୍କ ଫଟୋ ଆଡ଼େ ଆଖି ପକାଇ କେତେ କ'ଣ ଯେମିତି ଭାବୁଛନ୍ତି । ଗୋଲାପ ଫୁଲଟି ତାଙ୍କର ଡାହାଣ ହାତ ଆଙ୍ଗୁଠି ଭିତରେ ସ୍ଥିର ହୋଇ ରହିଛି ।

ଚୋର ଧରା ପଡ଼ିଲେ ଯେମିତି ହୁଏ, ଦେବବାବୁ ତାଙ୍କ ଫଟକୁ ମୁଁ ପୂଜା କରୁଛି ବୋଲି ଜାଣି ଦିବାରୁ ମୋତେ ସେମିତି ଲାଗୁଥିଲା । ଲାଜରେ ଭିତରକୁ ଦିବାକୁ ମୋଟେ ଗୋଡ଼ ଚଳିଲାନାହିଁ । ଥାଳିଆଟି ଧରି ସେମିତି ଠିଆହୋଇ ରହିଲି ।

ମୁଁ ଆସିବା ଜାଣି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦେବବାବୁ ମୁହଁରେ ସ୍ନେହ ସୋହାଗର ଭାବ ଫୁଟାଇ ହସ ହସ ହୋଇ ଡାକିଲେ—ଆଡ଼େ ଆସ । ଏ କାହା ଫଟ । ଚୋର ଧରା ପଡ଼ିଛି । ମୁଁ ଲାଜ ଲାଜ ହୋଇ ହସି ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତିଲି ।

ପୁଣି ଟିକିଏ ସମୟ ବିତିଲା । ମୁଁ ଦୁଆରବନ୍ଧ ଡେଇଁ ଘରକୁ ନ ପାଉଥିବାରୁ ସେ ଉଠିଆସି ମୋ ହାତ ଧରି ଭିତରକୁ ଟାଣିନେଲେ ।

ତାଙ୍କ ମନରେ ଚମକ ଆଣିବା ପାଇଁ କହିଲି—ଏଇକ୍ଷଣି ପରା ତୁମେ କହୁଥିଲ ଦେବଭାଇ, ତମଭଳି ଯୁବକଙ୍କୁ ଘରେ ଛୁଇ ମଢ଼ାଇବାର ନୁହେଁ । ସେଥିପାଇ ମୁଁ ଦୁଆରବନ୍ଧ ଆରପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଥିଲି । ତୁମେ କାହିଁକି; ପର୍ଣ୍ଣ-କୁଟୀର ଆଗରେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ, ଶର ଅଗରେ କାଟିଥିବା ଚିହ୍ନ ଗାରକୁ ରାବଣ ଲଙ୍ଘି ସୀତାଙ୍କୁ ଘେନିଗଲା ପରି, ମୋତେ ଦୁଆର ମୁହଁ ଟପେଇ ଆଣିଲ ?

ସେ ଖୁସି ମନରେ କହିଲେ---ତମେ ରାମାୟଣ ଗୋଟାକଯାକ ମୁଖସ୍ଥ କରି ପକାଇଛ, ପରା ?

କହିଲି—ଘରେ ବସି ବସି ଆଉ କ'ଣ କରନ୍ତି ।

ବେଶ୍ ଭଲ କରିଛ । ସତ କୁହ ଶକୁନ୍ତଳା, ମୋ ଫଟୋକୁ ତୁମେ କାହିଁକି ସାଇତି ରଖିଛ ?

ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି କହିଲି—ଖାଲି ଘରରେ ସାଇତି ରଖି-ନାହିଁ ଫୁଲ, ଚନ୍ଦନ ଦେଇ ପୂଜା କରୁଛି ।

ସେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଖୁସି ମନରେ ଉତ୍ତର କଲେ···ପୂଜାକରି ଲାଭ କ'ଣ ?

ହସ ହସ ହୋଇ କହିଲି---ଲାଭ କ୍ଷତି କଥା ମୁଁ ବୁଝେନାହିଁ । ଟିଲଏତ ପୂଜାରି ଠାକୁରଙ୍କୁ ଫୁଲ, ଚନ୍ଦନ ଦେଇ ପୂଜା କରନ୍ତି; ସେ ତ ଲାଭ କ୍ଷତି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ ।

ସେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ---ଦେବତା ବର ଦିଏ । ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କର ଏତେ ପୂଜା ।

ମୁଁ ବି ଛାଡ଼ିଲି ନାହିଁ, କହିଲି—କାଠ ପଥର ଦେବତାଠାରୁ ବରପାଇଁ ଆଶାରଖି ଯଦି ମଣିଷ ଏତେ ପୂଜା କରେ, ତାହାହେଲେ

ଜୀବନ୍ତ ମଣିଷକୁ ପୂଜା କରି, ତା'ଠାରୁ ବର ପାଇବାକୁ ଆଶା ରଖିବ ନାହିଁ କାହିଁକି ?

ଦେବଭାଇ କିଛିକ୍ଷଣ ନୀରବ ରହି କହିଲେ—ତମ ପାଖରେ ମୁଁ ଆଜି ହାର ମାନୁଛି ଶକୁନ୍ତଳା ! ତାହାହେଲେ ତୁମେ ବର ପାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା କର ? କି ବର ମାଗୁଛ ମାଗ ।

ସାହସ କରି କହିଲି—ମୁଁ କାମନା ରଖି ବର ମାଗି ମୋର ପୂଜାର ମୂଲ୍ୟ ହ୍ରାସ କରିବି ନାହିଁ । ଦେବତା ଯଦି ଭକ୍ତ ଉପରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି, ତାହାହେଲେ ସେ ଯାଚିକରି ବର ଦେବା ଉଚିତ ।

ଦେବବାବୁ ଆଗ ଅପେକ୍ଷା ଟିକିଏ ଗମ୍ଭୀର ଦେଖା ଯାଉଥିଲେ ବି ତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ହସ ଲିଭି ନଥିଲା । ସେ କହିଲେ—ତାହାହେଲେ ତୁମେ ଚାହିଁ, ମୋ ଇଚ୍ଛା ଅନୁସାରେ ମୁଁ ବର ଦେବି ବୋଲି ? ତାହାହିଁ ହେଉ । ସାବିତ୍ରୀ ବର ଗ୍ରହଣ କଲା ପରି ତୁମେ ମୋ ଠାରୁ ବର ଗ୍ରହଣ କର । ତୁମ ସହିତ ମୋର ବିବାହ ବନ୍ଧନ ସ୍ଥାପିତ ହେଉ ଏବଂ ତା'ର ମଧୁର ସ୍ମୃତି ସ୍ୱରୂପ ତୁମ ଗର୍ଭରୁ ପୁତ୍ର କନ୍ୟା ଜାତ ହୁଅନ୍ତୁ ।

ଲଜ୍ଜା ସଙ୍କୋଚରେ ଏ କଥା ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ମୋତେ ଜଳିଗଲା ପରି ଲାଗୁଥିଲେ ବି, ଆନନ୍ଦ ଗର୍ବରେ ମୋ ଛାତି ପୁରି ଉଠୁଥିଲା । ସେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଆଉ ମୁଁ ଚାହିଁ ପାରିଲି ନାହିଁ ।

ତା'ପରେ ସେ ଆହୁରି ଖୁସି ହୋଇ କହିଲେ—ମୋର ଏ ବର ଠିକ୍ ହୋଇଛି ତ ।

ଉତ୍ତର ଦେବାର କିଛି ନ ଥିଲା । ମୌନ ରହିଲି ।

ଭିତରଘରେ ବୋଉ କି ପିଉସୀ କବାଟ ଦେବା ଶୁଣି, ମୁଁ ଚମକି ପଡ଼ିଲି । ମୁଁ ଏତେ ସମୟ ମସଲା ଦେବାକୁ ଆସି ଗପସପ ହେଉଛି

ବୋଲି ବୋଉ ମନେ ମନେ ଚିଡୁ ନଥିବ ତ ! ଗୋଟାଏ ଖିଆଲରେ ଦୁଆର ମୁହଁକୁ ଆସି ଚାଲିଗଲି । ତା'ପରେ ଦେବଭାଇଙ୍କ ପାଖରୁ ବିଦାୟ ନେବାକୁ ଯାଇଁ କହିଲି – ରାତି ବେଶି ହେଲାଣି ଶୋଇପଡ଼ । ମୁଁ ଯାଉଛି । ଅଠଦିନ କମରେ ଆମେ ତମକୁ ଛାଡ଼ିବୁ ନାହିଁ ।

ଦେବବାବୁ ହସି କହିଲେ – ମୋଟେ ଅଠଦିନ, ଆଉ ତେଣିକି ରଖିବାର ସାହସ ନାହିଁ ପରା । ତା'ପରେ ଟେବୁଲ ପାଖ କାନ୍ଥରେ ମୋର ଫଟୋଟିକୁ କାଢିଆଣି, ଦେଖୁ ଦେଖୁ ସୋହାଗ ମିଶା ଗଳାରେ କହିଲେ—କି ସୁନ୍ଦର ମୁହଁ । ଏତେ ସୁନ୍ଦର ଆଖି ମୁଁ କେଉଁଠି ଦେଖିନାହିଁ । ମୋର ରୂପର ପ୍ରଶଂଶାରେ ମୁଁ ଆଉ ସେଠି ଠିଆ-ହୋଇ ପାରିଲି ନାହିଁ । ମୁହଁ ବୁଲାଇ ଆସୁ ଆସୁ କହିଲି ଯାଉଛି ଦେବଭାଇ ।

ସେ ମୋତେ ବାରଣ ନ କଲେ ବି କିମିତିକା, ଦରଦୀ ସ୍ୱରରେ ଡାକିଲେ—ଟିକିଏ ଶୁଣ ଶକୁନ୍ତଳା ।

ହସ ହସ ହୋଇ ମୁହଁ ବୁଲାଇଲି । ସେ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ କହିଲେ— 'ରାମାୟଣ' ସବୁପାକ ପଢ଼ିଛ ପରା ।

କହିଲି—ହଁ ।

ସୀତା ବନବାସ ପରେ, ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଯେଉଁ ଅଶ୍ୱମେଧ ଯଜ୍ଞ କଲେ, ସେଥିରେ କ'ଣ ହୋଇଥିଲା ? ରାମ ବିପତ୍ନୀକ ହୋଇ ଯଜ୍ଞ ଉତ୍ସବ ସମାପନ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ ବୋଲି, ମୁନି ଋଷିଙ୍କ ପରାମର୍ଶରେ, ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୀତା ଗଢ଼ାଇ ଉତ୍ସବ ସମାପନ କରିଥିଲେ ନୁହେଁ ?

କହିଲି—ହଁ, ଏକଥା କାହିଁକି ପଢ଼ିଛି, ବୁଝି ତ ପାରିଲି ନାହିଁ ।

ତୁମେ ବୁଝିବ କ'ଣ, ନିହାତି ପିଲା ଲୋକ ।

କହିଲି—ହେଲେ ହେଲା । କହି ଚାଲି ଆସୁଥିଲି । ପୁଣି ଡାକିଲେ—ଶୁଣ ! ତମକୁ ଅଟକାଇବା ଏଇକ୍ଷଣି କାହାର ସାଧ୍ୟ ନାହିଁ । ତେବେ, ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୀତା ଭଳି ତୁମର ଏ ଫଟୋଟି ଏଇ ସ୍ଥାନରେ ରହିଲା ।

ନିଜରେ ପାଟିରେ ଲାଗା ଚାମୁଡ଼ି ହସି ହସି କହିଲି—ତମେ ଭାରି ଦୁଷ୍ଟ ଦେବାଭାଇ ! ତମ ପାଖରେ ମୁଁ ବି ଏଇକ୍ଷଣି ହାରି ମାନିଲି । ଗୋଟାଏ ହୋସରେ ବାହାରକୁ ଚାଲି ଆସିଲି ସିନା । ମୋତେ ଲାଗୁଥାଏ ଲୁହା ଶିକୁଳିରେ ମୋ ଗୋଡ଼କୁ ଯେପରି କିଏ ପଛରୁ ଟାଣି ଧରୁଛି ।

ସିଧା ବୋଉ ପାଖକୁ ଚାଲି ଆସିଲି । ବୋଉ କହିଲା—ଦେବ ଘରେ ପାଣି, ଗ୍ଲାସ ଦେଇଛୁ ତ ! ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ରାତିରେ ସେ କାହାକୁ ଡାକିବ ।

ଆଉ ଥରେ ମୋତେ ସେ ଘରକୁ ଯିବାକୁ ହେବ ବୋଲି ମନେ ମନେ ଖୁସି ହୋଇ ପାଣି ନୋଟାଏ ଆଉ ଗ୍ଲାସଟିଏ ଧରି ସେ ଘରକୁ ପଶିଗଲି । ମୁଁ ଯେ ସେ ଘରକୁ ଆଉ ଥରେ ଯିବି, ସେ ଧାରଣା ତାଙ୍କର ନଥିଲା । ସେ ଶୋଇଥିବା ଅବସ୍ଥାରୁ ଉଠିପଡ଼ି କହିଲେ—ପୁଣି କଣ ଆଣିଛ ?

କହିଲି - କ'ଣ ଅଣନ୍ତ୍ର । ରାତିରେ ଯଦି ଶୋଷ କରିବ, ପାଣି ପିଇବେ । ସେ କିଛି କହିବା ଆଗରୁ ମୁଁ ହସି ହସି କବାଟ ଅଉଜେଇ ଆଣିଲି । ଦୁଆରବନ୍ଧ ଏପାଖରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ କବାଟ ଫାଙ୍କବାଟେ ଚାହିଁ ଦେଖିଲି—ସେ ଶୋଇରହି ମୋର ଫଟୋଟିକୁ

ଦେଖିବାରେ ଲାଗୁଛନ୍ତି । ସେ ଦୃଶ୍ୟ ମୁଁ ବେଶୀ ସମୟ ଦେଖିପାରିଲି ନାହିଁ । ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘନିଃଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଆସିଲି ବୋଉ ପାଖକୁ ।

... ...

ସେ ରାତିଟି ବିଛଣାରେ ପଡ଼ି ରହି ଶୋଇବାକୁ କେତେ ଚେଷ୍ଟା କଲି ସତ, କିନ୍ତୁ ପାରିଲି ନାହିଁ । ସେ ମେଢ଼ୁଆ ପାଗରେ ବି ଦେହଟା କିମିତି ଗରମ ଗରମ ଲାଗିଲା, ଆଖି ଜମା ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ ମୋଟେ । ବାହାର ପିଜୁଳି ଗଛରେ ବାଦୁଡ଼ି ଗୁଡ଼ାକର ଚେଁ ଚେଁ ଶବ୍ଦ ବରାବର କାନରେ ବାଜୁଥାଏ । ରାତି କେତେ ହେବ କେଜାଣି × ×

ତହିଁ ଆରଦିନ ସକାଳ । ମୋର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲାବେଳକୁ ଖରା ପଡ଼ିଗଲାଣି । ପିଉସୀ ପିଠୋଉ ବାଟୁଛନ୍ତି, ଆଉ ବୋଉ ଗାଧୋଇ-ସାରି ନଡ଼ିଆ କୋରୁଛି । ଚାକର ଟୋକାଟି ଯାଇଛି ଗଉଡ଼ସାହିକି ଛେନା ପାଇଁ । ଏତେବେଳଯାଏ ଶୋଇଥିବାରୁ ନିଜକୁ କିମିତି ସଙ୍କୋଚ ଲାଗିଲା । ଦେବବାବୁ ଦାନ୍ତ ଘଷି ସାରିଲେଣି ତ ! ତାଙ୍କର ଜଳଖିଆ ହେବ ଆଉ କେତେବେଳେ ।

ମୁଁ ଉଠିବା ଦେଖି ବୋଉ କହିଲା—ଯା' ଚଞ୍ଚଳ ଗାଧୋଇ ପଡ଼ । ଜଳଖିଆ ତିଆରି କରିବୁ ପରା ।

କହିଲି—ଯାଉଛି ।

ତରତର କରି ଗାଧୋଇ ଲୁଞ୍ଚିପତର, ସରୁଚକୁଳି କରୁଛି, ବୋଉ ଯାଇଁ ଦେବବାବୁଙ୍କୁ ଗାଧୋଇବା ପାଇ ଡାକି ଆଣିଲା ।

ଦେବବାବୁ କୂଅମୂଳକୁ ଆସି ଏପାଖ ସେପାଖକୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ କହିଲେ—ସାବୁନ ନାହିଁ—ମାଉସୀ ?

ବୋଉ ଡାକିଲା—ଶକୁନ୍ତଳା, ସାବୁନଟା ଦେବଙ୍କୁ ଦେଇଗଲୁ ! ମୁଁ ସେଇ ପିଠୋଉ ହାତରେ ମୋ ଶୋଇବା ଘରକୁ ଯାଇ ଆଣି

ଲକ୍ସ ସାବୁନ ଖଣ୍ଡିକ କୁଅମୂଳେ ରଖି ଦେବବାବୁଙ୍କୁ, ମୁହଁ ମୁରୁକି ହସି କହିଲି—ଆମେ ଗରିବ ମଣିଷ ବୋଲି କ'ଣ ସାବୁନ ଖଣ୍ଡେ ବି ରଖିନୁ ?

ସେ ଖୁସି ମନରେ କହିଲେ—ମୋ ସଙ୍ଗରେ ତର୍କ କରିଲା ବେଳକୁ, ସିଅଡ଼େ ପଲମ ପୋଛିଯିବ ଯେ ।

ଧଉଡ଼ି ପଳେଇଲି ଚୁଲି ପାଖକୁ ।

ମୋ ଶୋଇବା ଘରେ ଆସନ ପକାଇ, କଳଶିଆ, ପାଣି ନେଲାବେଳକୁ ହେମ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ମୋତେ କାମରେ ଲାଗିଥିବାର ଦେଖି ଦୁଷ୍ଟାମୀ କରି କହିଲା—ବଉ ମିଳିବ ଯେ, ଏତେ ସକାଳୁ କାମରେ ଲାଗି ଯାଉଛୁ ନା ? ପାଣି ଗ୍ଲାସଟା ତାଳ ହୋଇଯିବ । ମୁଁ ଧରି ନେଉଛି, ଚାଲ ।

ହସିଦେଇ କହିଲି—ତୁ ପରା ଲାଜ କରୁଛୁ । ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବୁ ତ !

ସେ ଖୁସି ମନରେ କହିଲା—ମୁଁ ପରା ତାଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି ଆସିଛି । ନ ହେଲେ କମିତ ହେବ । ବାପା କହୁଛନ୍ତି, ସେ ଆଜି ଆମ ଘରେ ଖାଇବେ । ତୁ ବି ମୋ ସଙ୍ଗରେ ଚାଲ, ମୋ ସଙ୍ଗରେ ମୋଟେ ଖାଇବାସ କରିବୁ । ବୋଉ କାନ ବିନ୍ଧୁଛି ଯେ, ସେ ଖଟ ଉପରେ ପଡ଼ି ଅସ୍ଥିର ହେଉଛି ।

ମୁଁ ତା ହାତକୁ ଗିଲାସଟି ବଢ଼ାଇଦେଇ କହିଲି—ଆ, ମୋ ସାଙ୍ଗରେ । ଡାକ୍ତର ଯାଇଁ ଏଇକ୍ଷଣି ତୋ ବୋଉକୁ ଭଲ କରିଦେବେ ଯେ ।

ଦେବଭାଇ ମୋ ଶୋଇବା ଘର ଖଟ ଉପରେ ବସି ମୁଣ୍ଡ କୁଣ୍ଡାଉଥିଲେ । ମୁଁ ଆସେନ ପାଖରେ କଳଶିଆ ଥୋଇ କହିଲି, ଏଣେ କିଏ ଆସିଛି, ଦେଖିଲଣି ଦେବଭାଇ ।

ସେ ଅନାଇଁ ମୁରୁକି ହସିଲେ, ଆଉ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କହିଲେ, ମୁଁ କ'ଣ ଚିହ୍ନିନାହିଁ । କାଲି ପିଏ ମୋତେ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ତମ ଉପରେ କରୁଣ ହୋଇ ପଡ଼ିଥାନ୍ତେ ।

ହେମ ସରମରେ କାଲିକା କଥା ମନେ ପକାଇ ମୁରୁକି ହସୁ ହସୁ ଦେବଭାଇଙ୍କୁ ଉଦ୍ଦେଶୀ କରି କହିଲା—ବାପା! ମୋତେ ପଠାଇଛନ୍ତି, ଅପଣ ଆଜ ଆମ ଘରେ ଖାଇବେ । କାଲିତ ଶକୁନ୍ତଳା ହାତର ରାନ୍ଧଣା ଖାଇଛନ୍ତି, ଅଜ ନଖାଇଲେ କ'ଣ ହବ କି ?

ଦେବଭାଇ ଖାଲି ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସୁଥାନ୍ତି ।

ମୁଁ ଦେବଭାଇଙ୍କୁ ହେମକୁ ଚିହ୍ନାଇ ଦେଇ କହିଲି--ଏ ହେମ ପରି ! ମୋର ଅନ୍ତରର ସାଥି, ସେଥିପାଇଁ ତମକୁ ଇମିତ କହୁଛି ; ମୁଁ ବି ଯାଉଛି, ତାଙ୍କ ଘରେ ହେମ ସହିତ ତମ ପାଇଁ ରନ୍ଧାବଢ଼ା କରିବି । ତାର ବୋଉଙ୍କ କାନ ଏତେ ବଥୁଛି ଯେ, ସେ ଭାରି ବେସ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି ।

ହେମ ବୋଉର କାନବିନ୍ଧା କଥା ଶୁଣିଲାକ୍ଷଣି, ଦେବଭାଇ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ କହିଲେ—ଡ଼ାକ୍ତର ଏଠି ଅଛନ୍ତି, ତାଙ୍କ ବୋଉଙ୍କୁ ଭଲ କରିଦେବେ । ତା'ପରେ ହେମକୁ ଅନାଇଁ କହିଲେ—କ'ଣ କହୁଛ କୁହ । ଡାକ୍ତର ଫିସ ପଡ଼ିବ, ଦେଇ ପାରିବ ?

ହେମ କମ ସିଆଣୀ ଟୋକୀ ନୁହିଁ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୋ କାନ୍ଧ ଉପରେ ମୁହିଁ ରଖି କହିଲା—ଫିସ ବାବଦରେ ଏଇ ଶକୁନ୍ତଳାକୁ ବନ୍ଧା ରଖ । ନଦେଇ ପାରିଲେ, ତାକୁ ଅପଣ ନିଜ ଘରକୁ ନେଇ ନିବେ ।

ଦେବଭାଇ ଖୁସି ମନରେ କହିଲେ—ହଉ । ତେବେ ମୁଁ ଖାଇଯାଏ ।

ମୁଁ, ହେମ କଥାରେ ଲଜ୍ଜିତ ହୋଇ; ତା'ର ଗାଲରେ ଧରୁ ଚୁପୁଡ଼ାଟିଏ ମାରି ଚୁପ ହୋଇ ରହିଲି ।

ଦେବଭାଇ ଗାଉସାର କମିଜ ପିନ୍ଧିଲେ । ହାତରେ ଘଣ୍ଟାଟିକୁ ବାନ୍ଧି ଡାହାଣ ହାତରେ ଚମଡ଼ା ବ୍ୟାଗଟିକୁ ଧରି, ହେମକୁ ଅନାଇ କହିଲେ—ଚାଲ ଏଥର ତମ ଘରକୁ ।

ହେମ ମୋତେ ଟାଣିଲା, ତୁ ଆ ଶିକୁନ୍ଲା ।

ମୁଁ କହିଲି—ହଟୁଛି କାହିଁକି, ସଙ୍ଗରେ ନେଇ ଯା; ମୁଁ କାମ ସାରି ଯାଉଛି, ଚାଲେ ।

ଦେବଭାଇ ଘରୁ ବାହାରି ଯାଉଁ ଯାଉଁ କହିଲେ—ଆସ ହେମ ! ଏଠି କେଉଁ ରଜାପୁଅ ନାହିଁ ଯେ ଘୋଡାରେ ବସାଇ କେଉଁଆଡ଼େ ଉଡାଇ ନିବ ।

ହେମ ଲାଲ ଲାଜ ହୋଇ ଚାଲିଲା ଆଗରେ ।

... .

ଦେବବାବୁ ସନାତନ ଦାଦାଙ୍କ ଘରର ସୋଟିଆ ପଥର ପିଣ୍ଡା ପାହାଚ କାରୁକାର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଖମ୍ବ ସବୁ ଦେଖି ହେମକୁ କହିଲେ—ଏଇ ପିଣ୍ଡା ଉପରକୁ ଉଠିଲେ ତୁମେ ଯେ କେତେ ବଡ଼ଲୋକ ତାହା ସହଜରେ ଜଣା ପଡୁଛି ।

ହେମ ତାଙ୍କୁ ବାଟ କଡ଼ାଇ ନେଉ ନେଉ କହିଲା—ଆପଣଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା କମ, ଦେବଭାଇ !

ଦେବବାବୁ ହସିଦେଇ କହିଲେ—ତମେ ବି ଦେବଭାଇ ଡାକ ନିଜର କରି ନେଲଣି । ପୁଣି ଆପଣ ଡାକ କାହିଁକି ?

ମୋର ଭୁଲ ହୋଇଛି—ହେମ କହିଲା ।

କଏ ନୂଆ ଡ଼ାକ୍ତର ଆସିଛନ୍ତି ବୋଲି, ଗୁଡ଼ାର ବାଳର ଘରର ଛୁଆ ବି ତାଙ୍କ ପଛରେ ଲାଗି ଗଲେଣି ।

ହେମ ତାଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ କୋଠରୀ ଦେଖାଇ ଦେଇ କହିଲା; ବୋଉ ଏଇଠି ଶୋଇଛନ୍ତି ।

ସେ ଘରେ ଏକ ବଡ଼ଖଟ ପଲଙ୍କ ଉପରେ ହେମବୋଉ ଶୋଇଥିଲେ । ବ୍ୟସ୍ତରେ ଏକବାର ଅସ୍ଥିର । ଦେବବାବୁ ଅଚାହ୍ନା ଘରରେ ଭିତରକୁ ପଶିବାକୁ ସଙ୍କୋଚ ବୋଧ କରିବାରୁ, ହେମ ତାଙ୍କୁ ପଶିଯାଇ କହିଲା—ବୋଉ, ଦେବବାବୁ ଆସିଛନ୍ତି । ତୋ କାନ ଭଲ କରିଦେବେ । ସେ ବଡ଼ ଡାକ୍ତର । ବାପା କାଲି ରାତିରେ ସବୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରଶଂସା ତୋ ଆଗରେ ଗାଉଥିଲେ ।

ହେମବୋଉ ସଙ୍କୋଚରେ ଉଠି ବସିପଡ଼ିଲେ ।

ଦେବବାବୁ ଖଟ ଉପରେ ତାଙ୍କ ବ୍ୟାଗଟି ରଖି ପଚାରିଲେ, କ'ଣ ହେଉଛି ମାଉସୀ ?

ସନାତନବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଯାହା ହେଉଥିଲା, ଗୋଟି ଗୋଟି କରି କହିଗଲେ । ତା'ପରେ ଦେବବାବୁ ହେମକୁ ଅନାଇ କହିଲେ, ସବୁ ଭଲ ହୋଇଯିବ । ଭଲ ପାଣି ଗ୍ଲାସେ ଆଣ । ହେମ ପାଣି ଆଣି ଥୋଇଲା । ଦେବବାବୁ ବ୍ୟାଗ ଫିଟାଇ ତୁଳାରେ କାନ ସଫା କରି-ଦେଲେ । ତା'ପରେ କ'ଣ ଔଷଧ ପକାଇ କାନମୁହଁ ବନ୍ଦ କରିଦେଲେ । ତା'ପରେ ସାବୁନରେ ହାତ ଧୋଇ, ବ୍ୟାଗ ଭିତରୁ ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ଶିଶିରୁ ଦୁଇଟି ବଟିକା ବାହାର କରି କହିଲେ—ଏଥିକୁ ଖାଇ ପାଣି ପିଇଦିଅ ମାଉସୀ । ଅଳ୍ପସମୟ ଭିତରେ ସବୁ ଠିକ ହୋଇଯିବ । ସାମାନ୍ୟ ଯେଉଁ ଜ୍ୱର ଅଛି, ତା'ବି ଛାଡ଼ିଯିବ ।

ବୋଉ ତାଙ୍କ କଥା ମାନି ଔଷଧ ଖାଇ ପାଣି ପିଇଲା ।

ହେମ ଡାକିଲା—ଆସ ଦେବଭାଇ, ଆମ ଘର ଚାରିଆଡ ଟିକିଏ ବୁଲି ଆସିବ ।

ଆଗେ ଆଗେ ହେମ, ପଛେ ପଛେ ଦେବବାବୁ । ହେମ ଅମାରଘର, ତା' ବାପାଙ୍କ ଶୋଇବାଘର ଦେଖାଇ ଦେଖାଇ ତା'ଶୋଇବା ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ଘରଟିର ସାଜସଜା ଦେଖି ଦେବବାବୁ କହିଲେ—ଏଇଟି ଖୋଦ ହେମ ଦେଈଙ୍କ ଶୋଇବାଘର, ନୁହେଁ !

ହେମ ହସିଦେଇ କହିଲା—ଶକୁନ୍ତଳା ଅପା ଶୋଇବା ଘର ଅପେକ୍ଷା ଏ ଘରଟି ସୁନ୍ଦର ନୁହେଁ ! ମୁଁ ମସଲା ଦ'ଟା ଆଣେ । ହେମ ଅନ୍ୟ ଘରକୁ ଦଉଡ଼ ଗଲା ମସଲା ପାଇଁ ।

କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ଦେବବାବୁଙ୍କ ହାତକୁ ମସଲା ବଢ଼ାଇ ଦେଇ, ଖୁସି ମନରେ କହିଲା—ମୁଁ ତମ ଘରକୁ ଥରେ ନିଶ୍ଚୟ ବୁଲିଯିବି, ଶକୁନ୍ତଳା ଅପା ଯାଉ ।

ଦେବବାବୁ ଭିତରେ ଭିତରେ ହେମର କଥା ବୁଝୁଥିଲେ ବି ବିସ୍ମିତ ହେଲାପରି କହିଲେ—ଆମ ଘରକୁ ଶକୁନ୍ତଳା ଅପା କାହିଁକି ଯିବ ?

ହେମ ଢଙ୍ଗରେ ଚାହିଁ କହିଲା—ଏତେ ଜାଣିସିଆଣା ହୁଅନା । ସବୁକଥା ଜାଣିଛି ଯେ !

ଦେବବାବୁ ଯିବାକୁ ଉଠି କହିଲେ—ହଉ ଚାଲ, ବୋଉଙ୍କ ପାଖକୁ ।

ହେମ ଆଗେ ଆଗେ ଆସିଲା । ସେତେବେଳକୁ ତାଙ୍କର କାନଫେଣା ପ୍ରାୟ ବନ୍ଦହୋଇ ଆସିଲାଣି ।

ଦେବବାବୁ ଭିତରକୁ ପଶିଯାଇ ପଚାରିଲେ—କିମିତ ଲାଗୁଛି ?

ହେମ ବୋଉ, ଖୁସିରେ ଅଧୀର ହୋଇ କହିଲେ—ଏ ହେମଟା କ'ଣ ତମ କଥା କାଲଠୁ ମୋତେ କହୁଛି ! ଚାରିଦିନ ହେଲା ଯେଉଁ

କଷ୍ଟ ! ମନ୍ତ୍ର କଲପରି ମୋର କମି ଆସିଲଣି ପୁଅ । ତା'ପରେ ହେମକୁ ଡ଼ାକି କହିଲେ—ବାପା, କୁଆଡେ ଗଲେ ! ପୁଅଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଡାକି ଦିନ ଦି'ଟା ବଜେଇବ ନା କ'ଣ !

ହେମ ହସି କହିଲା—ତୋ ଦାଦ ଭଲ ହୋଇ ଗଲାଣି ବୋଲି କହୁଛୁ ନା କ'ଣ ! ମୁଁ ତ ଶକୁନ୍ତଳା ଅପାକୁ ଡ଼ାକି ଆସିଛି, ମୋତେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ବୋଲି ।

ସନାତନବାବୁ ସକାଳୁ କୁଆଡେ ଯାଇଥିଲେ । ଗଡ଼ ଜିତିଲା ପରି ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଆସି ଡାକିଲେ—ହେମ, କୁଆଡେ ଗଲୁ ଝିଅ !

ହେମ ପାଟି ଶୁଣି ଦଉଡି ଆସି କହିଲା—କ'ଣ ବାପା ? ଦେଖିବ ଆସିଲ, ବୋଉ କିମିତି ହସି ଖୁସିରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଛି । ଦେବବାବୁ ଆସି ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ତାକୁ ଭଲ କରିଦେଲେଣି ।

ବାପାଙ୍କର ଆନନ୍ଦର ସୀମା ରହିଲା ନାହିଁ । ସେ ଖୁସି ମନରେ ଚଞ୍ଚଳ ପାଦ ପକାଇ ବୋଉ ଘରକୁ ପଶିଯାଇ ଦେଖିଲେ, ଦେବବାବୁଙ୍କ ସହିତ ହେମବୋଉ ବସି ଖୁସି ଗପସପ ହେଉଛନ୍ତି । ଦେବବାବୁ ସନାତନବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖି ଚୌକିରୁ ଉଠି ନମସ୍କାର କଲେ । ସନାତନବାବୁ ଆନନ୍ଦ ଆଉ ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ତାଙ୍କ ହାତ ଧରି ଚୌକିରେ ବସାଇ ଦେଇ କହିଲେ—ଜାଣିଲେ ଦେବବାବୁ, ଗ୍ରହଦାନ ହେଲା କମ ତୁଚ୍ଛୁକା ଔଷଧ ପଡିନାହିଁ । କେଉଁଥିରେ କଷ୍ଟ ହେଉ ନ ଥିଲା, କାଲି ରାତିରେ ଅମେ କେହି ଶୋଇନୁ । ମୋର ଯଦି କାଲିଠାରୁ ଖିଅଲ ଥାନ୍ତା, ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଡ଼ାକି ଅଣିଥାନ୍ତି ।

ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଦେଖି ହେମ ବୋଉ କହିଲେ—ମାଛ ପାଇଁ ପରା ଯାଇଥିଲ, ଅଣିଲ ? ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଛ ବୋଲି ଦିନ ଦି'ଟା ବଜାଇବ ନା କ'ଣ ।

ସନାତନବାବୁ ଚାକର ନାଁ ଧରି ଡାକିଲେ—ସପନା, ସପନା ?

ମାଛ ଦିଟା ଆଣିଲା ।

ସପନା ଖୁବ ବଡ଼ ବଡ ଦୁଇଟା ଭାକୁର ମାଛ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଆଣି ଥୋଇଦେଲା । ମାଛକୁ ଦେଖି ଦେବବାବୁ ଖୁସିହୋଇ ଚେୟାରରୁ ଉଠିପଡିଲେ । ହେମବୋଉ ବି ଭାରି ଖୁସି ହେଲେ । ସନାତନବାବୁ, ଦେବବାବୁଙ୍କୁ କହିଲେ—ଆମ ଖମାର ପୋଖରୀରେ ଯା'ଠୁ ବଡ ବଡ଼ ମାଛ ଅଛନ୍ତି । ବର୍ଷା ପାଣିରେ ଏଇକ୍ଷଣି, ପୋଖରୀ ଭରପୁର । ବହୁ କଷ୍ଟରେ ଜାଲ ପକାଇ ଏଇ ଦି'ଟା ପଡ଼ିଲେ । ତା'ପରେ ଚାକରକୁ ଆଦେଶ ଦେଲେ—ଯା, କାଟିଦେ ।

ଚାକର ଚାଲିଗଲା ପରେ, ସନାତନବାବୁ ହେମକୁ ଡାକି କହିଲେ—ଶକୁନ୍ତଳାଙ୍କ ଘରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି ଆସିଛୁ ତ ?

ହେମ ଶଙ୍କିଗଲା ପରି କହିଲା—ନାହିଁ ତ !

ଆଚ୍ଛା ମୁଁ ଯାଉଛି । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି ଆସେ । ଗୋପାଳଭାଇ ଏ ମାଛ ନ ଖାଇଲେ ମୋ ମନରେ ଶାନ୍ତି ନାହିଁ ।

ସେ ଦିନ ହସ ଖୁସିରେ ଖାଉ ଖାଉ ଦିନ ଗୋଟାଏ ବାଜିଥିଲା । ସମସ୍ତଙ୍କର ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଅଜାଡ଼ି ହୋଇ ପଡୁଥାଏ ଦେବବାବୁଙ୍କ ଉପରେ ।

× × ×

ସେଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟା । ପୁଣି ଗୋପାଳବାବୁଙ୍କ ପିଣ୍ଡାରେ ସାଇର କେତେକ ମୁଖିଆ ଲୋକ ଦେବବାବୁଙ୍କ ଚାରିପାଖରେ ଘେରି କେତେ-ଅଡୁ କେତେ ଗପ ପକାଇଥାନ୍ତି । ସେଦିନ ମେଘ ନଥିବାରୁ ଆକାଶ ସଫା ହୋଇ ଜହ୍ନ ଆଲୁଅରେ ଚାରିଆଡ ଝଲସି ଉଠିଥାଏ । କାଏ ଜଣେ ବାଙ୍ଗ ଖଞ୍ଜେ ଧରି ପଥର ପାହାଚ ପାଖରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଓଲଗି ହେଲା ।

ଏମନ୍ତେ ସେ ଅଟକି ଚାହିଁଲେ । ସନାତନବାବୁ ଜାଗିଣି ଚାହିଁ କହିଲେ—କିଏ ! ହରିଆଭେଇ କିରେ ।

ହଜୁର ! ହରିଆ ଭେଇ ଧୁଁ ଧୁଁ ହୋଇ କାନ୍ଦିବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ସନାତନବାବୁ ପଚାରିଲେ—ଆରେ କାନ୍ଦୁଛୁ କାହିଁକି ! କ'ଣ କହ ।

ହରି ଭେଇ ମୁହଁରେ ଲୁଗା ଦେଇ କହିଲା--ରକ୍ଷା ନ କଲେ, ମୋର ଛୁଆ ଛନୋଟି ଛଟପଟ ହୋଇ ମରିଯିବେ । ସ୍ତ୍ରୀ କି ମୋର ଅଠଦିନ ହେଲା ଜର, ଘରୁ ଉଠିପାରୁ ନାହିଁ । ଗରିବ ଘର, ଦି'ପ୍ରାଣୀ ମୂଲଲାଗି ଛୁଆଙ୍କୁ ବଞ୍ଚାଉଥିଲୁ । ମୁଁ ତାକୁ ଛାଡ଼ି ମୂଲ ବି ଲାଗି ଯାଇ ପାରୁନି । ଥାଳି ଘଟିକ ବନ୍ଧା ପକାଇ, ଯୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା ନେଇ ଆର ଗାଁ ବଇଦ ପାଖରୁ ଔଷଧ ଆଣିଥିଲି ଯେ, କିଛି କାମ କଲା ନାହିଁ । ବାରଙ୍ଗ ଯାଇ ଡାକ୍ତର ଆଣିଲେ କୁଆଡେ କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା ପଡ଼ିବ । ମୁଁ କିଏ, କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା କିଏ !

ହରି ଭେଇ ଏ କଥା କହୁଥିଲା ବେଳେ ମୁଁ ବୋଉ ପାଖରେ ବସି ସେ କଥା ଆରମ୍ଭ କଲାବେଳୁ ଅନୁମାନ କରୁଛି--ସେ ନିଶ୍ଚେ ଦେବଭାଇଙ୍କ ନାଁ ଶୁଣି ଔଷଧ ନେବାକୁ ଆସିଛି ।

ହରିଭେଇ କଥା ବନ୍ଦ କଲା ନାହିଁ । କହିଲା ହଜୁର, ଶୁଣିଲି ସାଆନ୍ତଙ୍କର ଯିଏ ସାନ କୋଉଁ ହେବେ--ସେ କୁଆଡେ ବଡ ଡାକ୍ତର, ଆଜ୍ଞା । ଏଠିକୁ ବୁଲି ଆସିଛନ୍ତି । ଛୁଇଁଲେ ରୋଗ ଭଲ ହେଉଛି । ତାଙ୍କର ପାଖକୁ ଆସିଛି ଆଜ୍ଞା ! ନ ଦେଖିଲେ ମୋ ସଂସାର ଉଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇଯିବ ।

ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ପାଇଁ ସମସ୍ତେ ନୀରବ ରହିଗଲେ । ଦେବଭାଇଙ୍କ ମୁହଁ ସରମରେ ତଳକୁ ହୋଇଗଲା । ବୋଉ ବି ଗୁଆ କଟା ବନ୍ଦ କରି ସେଆଡ଼କୁ କାନ ଦେଲା । ମୁଁ ବି ଲାଜରେ ବାଁରେଇ ହୋଇ ଚାଲିଗଲି ଘରଆଡ଼କୁ । ମନେ ମନେ ଭାବୁଥାଏ, ଏ ହରି ଭୋଇଟାର ଜମାରୁ ଅକଲ ନାହିଁ । କିଛି ବୁଝିଅଡ଼େ ନ ହେଉଣୁ, ଶୁଣା ଶୁଣିରେ ପାଞ୍ଚ ଲୋକଙ୍କ ଆଗରେ କିମିତି ପୁଣି ଏ କଥା କହୁଛି । ବାପା କ'ଣ ଭାବୁଥିବେ । ଆଉ ଦେବଭାଇ ଏତେ ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ! ଛି, ଛି; ଲାଜ କଥା । ଘର ଭିତରେ ପଶି ଝରକା ପାଖରେ କାନ ଡେରିଲି ।

ସନାତନ ଦାଦା କଥାର ଗୁରୁତ୍ୱ କମାଇ ଦେବାକୁ କି କ'ଣ କହିଲେ—ତୋ ଗୁଣ୍ଡି ସୁଗୁଣ୍ଡି ହେଉ ହରି ଭୋଇ ! ଡାକ୍ତରବାବୁ ଗୋପାଳଭାଇଙ୍କ ଶଳା ହୁଅନ୍ତି ।

ହରି ଭୋଇ ଭଗବାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ହାତ ଟେକି କହିଲା, ନମସ୍ତେ ହଜୁର ନହେବ, ନମସ୍ତେ ।

ତା'ପରେ ସନାତନ ଦାଦା, ଦେବବାବୁଙ୍କୁ ଚିହ୍ନାଇ ଦେଇ କହିଲେ—ଏଇ ହେଉଛନ୍ତି ଡାକ୍ତରବାବୁ ।

ହରି ଭୋଇ କୋଟିନିଧି ପାଇଲା ପରି ପୁଣି ନମସ୍କାର କଲା । ହଜୁର ଧରମ ହେବ । ନ ଦେଖିଲେ ମୁଁ ସଢ଼ିବି । ସକାଳ ପହରୁ ଝିଅଙ୍କ ପେଟକୁ ଆହାର ଯାଇନି । ଦୁଇଟା ପଇସାର ମୁଢ଼ି କିଣି ମୁଠେ ମୁଠେ ଦେଉଛନ୍ତି । ତା'ପରେ ଅଣ୍ଟାରୁ ପାଞ୍ଚୋଟି ଟଙ୍କା ବାହାର କରି ଥୋଇଲା—ଏତକ ଘେନା କରନ୍ତୁ ବାବୁ । ତା' ମାଆର ବାଜୁବନ୍ଧ ବା'ପଟ ବନ୍ଧା ପକେଇ ଆଣିଛି, ଔଷଧ ଖର୍ଚ୍ଚ । ଗରିବ ଲୋକ, ହଜୁରଙ୍କୁ ଖର୍ଚ୍ଚ ଦେଇ ପାରିବି ନାହିଁ ।

ଦେବବାବୁ ତାର ଦୁଃଖ କାହାଣୀ ଶୁଣି, ଟିକିଏ ଶୁଖିଲା ହସ ହସି କହିଲେ—ମୁଁ ଏଠିକୁ ଟଙ୍କା ରୋଜଗାର କରିବାକୁ ଆସିନାହିଁ ।

ତୁଅଙ୍କୁ ପରି ଖାଇବାକୁ ଦେଇ ନାହିଁ । ଟଙ୍କାକୁ ନିଅ । ମୁଁ ବୁଲି ଆସିଥିଲି, ଔଷଧପତ୍ର ଯେମିତି ତ କିଛି ଆଣିନାହିଁ । ତେବେ ଯାହା ଅଛି, ଚଳିଯିବ ବୋଲି ଭାବୁଛି । ଯିବା ଚାଲ, କ'ଣ ହୋଇଛି ଦେଖି ଆସିବା ।

ଦେବଭାଇ ତାଙ୍କର ବ୍ୟାଗଟି ଆଣିବା ପାଇଁ ମୋର ଶୋଇବା ଘରକୁ ପଶିଗଲେ । ମୁଁ ଟେବୁଲ ଉପରେ ହାତ ଭରା ଦେଇ ଦାଣ୍ଡର କଥା ଶୁଣୁଥିବାରୁ, ସେ ତାଙ୍କ ବ୍ୟାଗଟି ନେଇ ନେଇ ହସ ହସ ହୋଇ କହିଲେ —ହରି ଭାଇର କଥା ଶୁଣିଲ, ଶକୁନ୍ତଳା ?

ମନର ଅବୁରନ୍ତ ଆନନ୍ଦରେ ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ମୁହଁ ବୁଲାଇଲି ।

ଦେବଭାଇ ଟର୍ଚ୍ଚ ଲାଇଟ ଧରି, ପାହାଚ ପାଖରୁ ଓହ୍ଲାଇଲା କ୍ଷଣି ସନାତନ ଦାଦା ବି ଓହ୍ଲାଇଲେ ଯିବାକୁ । ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଆଉ ଚାରି ପାଞ୍ଚଜଣ ବି ବାହାରିଲେ । ହରି ଭାଇର ମନ କୁଣ୍ଢେ ମୋଟ । ବଡ ଡାକ୍ତର ତା' କୁଡ଼ିଆରେ ପାଦ ଦେବେ । କେତେ ସୌଭାଗ୍ୟ ତାର ।

ଛୋଟ କୁଅଣିଆ କୁଡ଼ିଆ ଘର । କାନ୍ଥରେ ଠେଣାଟିରେ ଡିବିରି-ଟିଏ ଧକ୍ ଧକ୍ ହୋଇ ଜଳୁଛି । ଘରର ଗୋଟିଏ ପାଖକୁ ହେଂସ ଖଟିଆରେ ବାଉଳାପରି ହୋଇ ପଡ଼ିଛି ହରି ଭାଇର ସ୍ତ୍ରୀ । ତା'ର ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ଛୋଟ ପିଲା ଦୋ'ଟି ଖଜୁରୀପଟି ଉପରେ ଓପାସରେ ଶୋଇ ଗଲେଣି । ପେଟ ଯାକ ପିଠିରେ ଲାଗିଛି । ଘରର ଅନ୍ୟ କଣରେ ବଣା ଦ'ଟା ଗଡୁଛି । ଦେବବାବୁ ନୀରବରେ ଦଣ୍ଡେ ଠିଆହୋଇ ଗରିବର ସଂସାରଟି ଦେଖିନେଲେ । ତା'ପରେ ତା'ର ସ୍ତ୍ରୀ ପାଖରେ ବସିପଡି ତାର ହାତଟିର ନାଡ଼ି ଦେଖିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ତା'ପରେ

ଷ୍ଟେଥିସ୍କୋପରେ ଛାତି ପିଠି ପରୀକ୍ଷା କରିସାରି ଖୁସି ମନରେ ହରି ଭୋଇଙ୍କୁ କହିଲେ— କିଛି ଭାବନାହିଁ, ସବୁ ଠିକ ହୋଇଯିବ । ସେତେବେଳକୁ ହରି ଭୋଇ ଘରକୁ କିଏ ବଡ଼ ଡାକ୍ତର, ପୁଣି ସଙ୍ଗରେ ସନାତନ ବାବୁ ଆସିଛନ୍ତି ବୋଲି ବାଉରୀସାହିର ମାଇପେ ମରଦ ହୋଇ ପଚିଶ ଲୋକ ଜମା ହେଲେଣି ।

ଦେବବାବୁ ତାଙ୍କର ବ୍ୟାଗଟି ଫିଟାଇ ଇଞ୍ଜେକ୍ସନ ଦେବାର ଯନ୍ତ୍ର ବାହାର କଲେ । ଔଷଧ ପୁରାଇ, ଛୁଞ୍ଚିମୁନ ପରୀକ୍ଷା କଲାବେଳକୁ ବାଉରୀସାହିର ଯେ କେତେଜଣ ସେ ଘରେ ଭିଡ଼ କରିଦେଲେ-ତାଙ୍କ ଆଖି ଖୋସି ହୋଇଗଲା । ତା’ପରେ ହରି ଭୋଇ ସ୍ତ୍ରୀର ବାହାରେ ଇଞ୍ଜେକ୍ସନ ଫୋଡ଼ିଦେଲେ । ଏବଂ ବ୍ୟାଗରୁ ୧୦ଟି ବଟିକା ଆଉ ପକେଟରୁ ପାଞ୍ଚଟି ଟଙ୍କା ବାହାର କରି ହରି ଭୋଇ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ କହିଲେ ଔଷଧକୁ ରଖ, ଚବିଶଘଣ୍ଟା ପରେ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଁ ଦେବ । ଆଉ ପାଞ୍ଚଟି ଟଙ୍କାରେ ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ଚାଉଳ ଆଉ ତମ ସ୍ତ୍ରୀ ପାଇଁ ପଥ୍ୟ କିଣିବ । ଦେବବାବୁ ଘରୁ ବାହାରି ଆସିଲେ ।

ହରି ଭୋଇ ଆନନ୍ଦରେ ଗୋଡ଼ଧରି ପକାଇଲା, ଏ ଉପକାର କିମିତି ସୁଝିବି ହଜୁର ? ବାଉରୀସାହିର ଆଉ ପାଞ୍ଚଜଣ ଦେଖଣା-ହାରୀ ବି କଥା ହୋଇଗଲେ । ଓଲଟି କେଉଁଠି ଡାକ୍ତର ପଇସା ଦିଅନ୍ତି, ଏ କଥା ଶୁଣି ନ ଥିଲୁ । ଆମ ଗାଁର ସେ ବଇଦ, ଲୋକ ମରିଗଲେ ପଛକେ ପାଉଣା ନ ପାଇଲେ ଦାନ୍ତ ମଡ଼ାଇ ଦେବନାହିଁ । ଆଉ କିଏ ନିଜର ବାହାଦୁରୀ ଦେଖାଇ କହିଲା--ତମେ ଜାଣିଛ କ’ଣ! ହରି ଭୋଇର ପିଉ କେତେ ଯେ ସେ ବଡ଼ ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ ଅଣେନ୍ତା । ଗୋପାଳ ସାଆନ୍ତଙ୍କର, ଡାକ୍ତରବାବୁ ସାନକୋଉଁ ହେବେ ପରା ! କୁହା ବୋଲା କରି ଆଣିଛି । ଯାହାହେଉ ଏ ଡାକ୍ତରବାବୁ ସାକ୍ଷାତ ଯେମିତି ଦେବତା । ଭଗବାନ ତାଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ କରନ୍ତୁ ।

ଦେବବାବୁ ସେମାନଙ୍କର ଚୁପଚାପ କଥା ଶୁଣି ମନେ ମନେ ହସୁଥିଲେ । ହରି ଭୋଇ ଓ ବାଉରୀସାଇର ଆଉ ଦଶଜଣ ପୁରୁଣା ଲୋକ ବଳେଇ ଦେବାକୁ ଆସିଲେ । ବାଟରେ ସନାତନ ବାବୁ ହରି ଭୋଇକୁ କହିଲେ—ଜାଣିଲୁ, ହରି, କାଲି ସକାଳେ ଆମ ଘରୁ ଯାଇଁ ଦଶଗୌଣି ଧାନ ନେଇ ଆସିବୁ । ମୂଲପାଡ ଲଗି ଯୁଟେଇ ଦେବୁ ପଛେ । ତୋ ପିଲା ଉପାସରେ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ବୋଲି ମୋତେ ତ କହିନୁ ।

ହରି ଭୋଇ କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଇ କହିଲା—ଧାନ ଦଶ ଗୌଣି କରଜ କରିଛି, ସୁଝି ନାହିଁ, ପୁଣି କେଉଁ ମୁହଁରେ ଯା'ନ୍ତି । ସନାତନ ବାବୁ ଟିକିଏ ହସି କହିଲେ—ନା' ହରି, ସେ ଦଶଗୌଣି ଆଉ ଫେରେଇ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ ।

× × ×

ତହିଁ ଆର ଦିନ ଜଳଖିଆ ଖାଇସାରିବା ପରେ ଦେବବାବୁ ବାପାଙ୍କୁ କହିଲେ···ମୁଁ ଏଇକ୍ଷଣି ଯିବି ମଫସଲ । ବୋଉ ଦେହ ଘଟରେ ଭଲ ନଥିଲା ।

ବାପା ବିସ୍ମିତ ହୋଇ କହିଲେ—ତୁମେ ଯେ ଏତେ ଚଞ୍ଚଳ ଯିବ, ଏ କଥା ତ ମୁଁ ମନକୁ ଆଣି ନାହିଁ । ବୋଉ ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ଆଖି କୋଣ ପୋଛୁ କହିଲା---ଏ ଦୁଇଦିନ ତୋ ଲାଗି ଦିନ କେତେବେଳେ ଯାଇ ରାତି କେତେବେଳେ ହୋଇଛି ମୋତେ ଜଣା ଯାଇନି । ମୋ କଥା ତ ଛାଡ଼, ତାଙ୍କ ପାଟିରୁ ଯିବା କଥା ବାହାରିଲା-କ୍ଷଣି ମୋ ଛାତିଟା ଗୁଇଁକିନା ହୋଇ ଉଠିଲା । ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଘୂରିଗଲା ।

ଶେଷକୁ କେତେ କୁହାବୋଲାରେ ଠିକ ହେଲା--ସେ ଏଇକ୍ଷଣି ନଯାଇ ଖାଇ ପିଇ ଓପର ଓଳକୁ ଯିବେ । ମନରେ ଟିକିଏ ଆଶ୍ୱାସନା ପାଇ ପୁଣି ତାଙ୍କ ଚର୍ଚ୍ଚାରେ ନିଜକୁ ଲଗାଇଦେଲି ।

ଯିବାର କିଛି ସମୟ ଆଗରୁ ଦେବଭାଇ ବୋଉ ଆଗକୁ ଯାଇ କହିଲେ – ମାଉସୀ, ବୋଉ ଶକୁନ୍ତଳାର ଫଟ ଦେଖିବାକୁ କହିଥିଲା । ମୁଁ ତାର ଫଟଟିକୁ ନେଇଯାଉଛି । ବୋଉ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆନନ୍ଦରେ ଆଖି କୋଣରୁ ଜକେଇ ଆସୁଥିବା ଲୁହ ପୋଛିଲା । ମୁଁ ଲାଜରେ ଦଉଡ଼ି ପଳାଇ ଆସିଲି ମୋର ଶୋଇବା ଘରକୁ ।

ଦେବବାବୁ ମୋ ପଛେ ପଛେ ଆସି କାଲି ଗୁଡାକ ସେ ଫଟଟିକୁ ମୋର ଆଗରେ ତାଙ୍କ ପିନ୍ଧା କାମିଜରେ ପୋଛି ପୋଛି କହିଲେ, ମୁଁ ମାଉସୀଙ୍କୁ କହି ଏ ଫଟ ନେଉଛି । ତମର କହିବାର କିଛି ଅଧିକାର ନାହିଁ । ଏ ଫଟୋଟି ପାଖରେ ଥିଲେ, ତୁମେ ମୋ ପାଖରେ ଅଛ ବୋଲି ମନେ କରିବ । ବୋଉ ଏ ଫଟଟି ଦେଖିସାରିଲା ପରେ, ମୁଁ ଯାଙ୍କୁ ପାଠଶା ନେଇଯିବି । ମୋର ପ୍ରଶଂସାରେ ମୁଁ ଭିତରେ ଭିତରେ ଟିକେ ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ ବି, ଉପରେ ଲାଜ ଲାଜ ହୋଇ କହିଲି—ମୋରାଣ, ଦେବଭାଇ, ଫଟକୁ ନେଲେ ନିଅ ପଛକେ ! କାହାକୁ ଦେଖାଇବ ନାହିଁ !

ସେ ତାଙ୍କ ଆଗରେ ଫଟଟି ରଖି ପେଣ୍ଟ କମିଜ ପିନ୍ଧି ପିନ୍ଧି କହିଲେ—ଏ ସ୍ୱଣକୁ ରକ୍ଷାକରି ପାରିବ ନାହିଁ । ଯାହାର ଯିଏ ପ୍ରିୟ ଜିନିଷ, ତାକୁ ଅନ୍ୟ ଆଗରେ ଦେଖାଇ ସେ ଯେ କେତେ ଆନନ୍ଦ ପାଏ, ସେକଥା ତୁମେ କୁଆଡୁ ବୁଝିବ !

ତାଙ୍କ କଥାର କିଛି ଉତ୍ତର ନ ଦେଇ କହିଲି—ହଉ ତମର ଇଚ୍ଛା, ପୁଣି କେବେ ଆସିବ ଏଣେ ?

ସେ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ କହିଲେ—ମୋର ତ ଆଉ ଦୁ'ଟା ମାସ ପରେ ସେଠୁ ପାଠପଢ଼ା ସରିଯିବ । ତା'ପରେ କେଉଁଠି ଚାକିରି କରିବି ନଚେତ୍ ନିଜେ ଡ଼ାକ୍ତରଖାନା ଖୋଲିବି । ମୋର ଆସିବା ନ ଆସିବା କଥା ତମ ବାପାଙ୍କ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ।

ମୁଁ ବିସ୍ମିତ ହୋଇ ପଚାରିଲି—କାହିଁକି, ବାପା କ'ଣ ତୁମ ଆସିବାକୁ ମନା କରିବେ ନା କ'ଣ !

ଦେବଭାଇ କ'ଣ କହିବା ଆଗରୁ ହସି ପକାଇ କହିଲେ—ମୁଁ ଏଥର ତମ ଗାଁକୁ ପ୍ରଥମ ଥର ଆସି ଶିଶୁପାଳ ହୋଇ ଫେରିଲି, ତା' ମାନେ ବିଭା ନ ହୋଇ ବି ତମ ଗାଁରେ, ଇମିତକି ବାଡ଼ିବସାଇରେ ବି ମୁଁ ଏ ଘରର ଜୋଇଁ । ଠିକ ଶିଶୁପାଳ ଭଳି ନୁହେଁ ତ ଆଉ କ'ଣ ! ଏଥର ତମ ବାପା, ବୋଉଙ୍କର ଦୟା, ଯେଉଁଦିନ ଆସିବି ସେଦିନ ବାଣ ନିଶାଣ୍ଡରେ ଗାଁ ଫାଟିପଡ଼ିବ ।

ଦୁଷ୍ଟାମୀ ଗଳାରେ ହସୁ ହସୁ କହିଲି—ତମେ କେଡେ ବେହିଆ ଦେବଭାଇ ! ଅଭିଆଡ଼ି ଝିଅଙ୍କ ଆଗରେ ଇମିତ କଥା କହିବାକୁ ତମକୁ ଲଜ ମାଡୁନାହିଁ । ତମେ ଚାଲିଯିବ ବୋଲି, ମୋ ମନ ଭାରି ଖରାପ । ସତରେ ତମେ ଏ ଦୁଆରୁ ଗୋଡ କାଢିଲା ପରମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଏ ଘର ଦ୍ୱାର ଯେ କେମିତି ଲାଗିବ, ସେକଥା ମୁଁ ବି ଭାବି ପାରୁ ନାହିଁ ।

ଦେବଭାଇ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦରଦୀ ସ୍ୱରରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ, ତମେ ଶକୁନ୍ତଳା କେବଳ ତମର କଥା କହୁଛ । ଯିଏ ଏ ଘରୁ ପାଦ କାଢି ଯିବ, ତାର କିଛି ଦୁଃଖ ନାହିଁ ପରା ! ମୁଁ ଘରେ ପହଞ୍ଚି ଚିଠି ଦେବି, ପୁଣି ପାଟଣା ଗଲେ ମୋଠାରୁ ଚିଠି ପାଇ, ଚିଠି ଦେବ ।

ଛଳ ଛଳ ଆଖିରେ ମୁଣ୍ଡ ଢୁଙ୍କାଇଲି ।

ସେ ମୋର ଛଳ ଛଳ ଆଖି ଶୁଖିଲା ମୁହଁକୁ ଦେଖି ମୋର ବାଳ ଉପରେ ହାତ ସାଉଁଳାଇ କହିଲେ—ମୋ ବଣି ଶକୁନ୍ତଳା, ମୋ କଥା ମନେ ପକାଇ ବେଶି ମନ ଖରାପ କରିବ ନାହିଁ । ସେମିତି କଲେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରେ ବଡ଼ ହାନି ଘଟେ ।

ବୋଉ ଦାଣ୍ଡଘରୁ ଡାକିଲା—ଦେବ, ଯଦି ଯିବାକୁ ଜିଦ୍ ଧରିଲ, ତାହାହେଲେ ବେଲାବେଳି ବାହାରିଯା ।

ମୁଁ ବି ତାଙ୍କୁ ଅଟକାଇଲି ନାହିଁ । ଏଠି, ଅଧିକା ଅଧଘଣ୍ଟା ରହି ବାଟରେ ଅସୁବିଧା ଭୋଗିବେ କାହିଁକି ! କହିଲି—ଚାଲନ୍ତୁ ଏଥର ଦେବଭାଇ ।

ତା'ପରେ ସେ ଦୁଆରବନ୍ଧ ଛାପି କହିଲେ—ଯାଉଛି ଶକୁନ୍ତଳା !

ସେତେବେଳକୁ ମୁଁ ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଅନାଇ ପାରିଲି ନାହିଁ । ସେ ବି ଏକମୁହାଁ ହୋଇ ଚାଲିଗଲେ ଦାଣ୍ଡକୁ । ବାପା, ବୋଉଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କରି ସାଇକେଲରେ ଉଠିଲେ ।

ମୁଁ ଆଉ ଦାଣ୍ଡଆଡ଼କୁ ଯାଇ ଚାହିଁ ପାରିଲି ନାହିଁ । ସେ ଶୋଇଥିବା ଖଟଟାରେ, ତାଙ୍କର ପାଲଟା ଧୋତିକୁ ମୁହଁରେ ଦେଇ ଅନ୍ତର ଭିତରୁ ଉଠୁଥିବା ହାବୁକା କୋହକୁ ଚାପି ରଖିଲି ।

× × ×

ଦିନ ପରେ ଦିନ ଗଡ଼ିଗଲା । ଏମିତି କୋଉ ଦିନ ନାହିଁ, ଏମିତି କୋଉ ସକାଳ କି ସନ୍ଧ୍ୟା ନାହିଁ, ଯେତେବେଳେ କି ମୁଁ ଦେବଭାଇଙ୍କୁ ମନେ ନ ପକାଏ । ହେମ ବି ଅନେକ ସମୟରେ ଆସି ତାଙ୍କର ଭଲ ଗୁଣ କହେ । ତାଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ଆମେ ଦୁହେଁ କେତେ ଥଟ୍ଟା ପରିହାସ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉ ।

ସେଦିନ ଉପରବେଳା । ଆମ ଦାଣ୍ଡ ଆଗ ଦିଗନ୍ତବ୍ୟାପୀ ସବୁଜ ଧାନକ୍ଷେତର ରଙ୍ଗ ବଦଳି ଗଲଣି । ଚାରିଆଡ଼େ ଖାଲି ସୁନା ରଙ୍ଗର ଧାନକେଣ୍ଡା ସବୁ ନଇଁ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ପିଣ୍ଡା ପାଖ ବରକୋଳି ଗଛଟାରେ ଏତେ ଫୁଲ, କଷି ଧରିଛି ଯେ, ସକାଳୁ ସଞ୍ଜଯାଏ ମହୁମାଛିଙ୍କର ଯେପରି ମଉଚ୍ଛବ ଲାଗିଛି । ପିଣ୍ଡା ଆରପାଖ ଡେଙ୍ଗା

ଅମ୍ବଗଛଗୁଡ଼ାରେ ପଲକୁ ପଲ ଶୁଆ ଧାନକେଣ୍ଡାଟିମାନ ଥଣ୍ଟରେ ଧରି ଉଡ଼ି ଆସୁଛନ୍ତି ଗଛ ଅଗକୁ, ପୁଣି ପଲକୁ ପଲ ଉଡ଼ି ଧାଉଁଛନ୍ତି ଧାନ କ୍ଷେତକୁ । ମୋତେ ଏସବୁ ଦେଖିବାକୁ ଭଲ ଲାଗୁଥିଲେ ବି, ତାରି ମଝିରେ ଦେବଭାଇଙ୍କ ମୁହଁ ନାଚି ଯାଉଥାଏ । ହେମ ମୋର ମୁଣ୍ଡ ଦାଣ୍ଡ ପିଣ୍ଡାରେ ବାନ୍ଧି ବସିଥାଏ ।

ଏଣୁ ତେଣୁ ଗପ ଭିତରେ ହେମ ମୋ ବେଣୀମୂଳରେ କେତୋଟି ରଙ୍ଗଣୀଫୁଲ ଖୋସି ଦେଇ ଦେଇ କହିଲା—ଦେବଭାଇ ଚିଠି ଦେଇଥିଲେ ?

ଉଦାସ ମନରେ କହିଲି—ଘରକୁ ବୋଉ ପାଖକୁ ଚିଠି ଦେଇ-ଥିଲେ । ପନ୍ଦର ଦିନ ହେବ ପାଠଶାଳା ଗଲେଣି । ଚିଠିତ ଦେଇ ନାହାନ୍ତି । ସେତିକିବେଳେ କାଉଟା କାହୁଁ ଉଡିଆସି ଚଉଁରି ଉପରେ ବସି ବୋବାଇଲା—କାଆ କାଆ ।

ହେମ ଖୁସି ହୋଇ କହିଲା—ଅଜି ଡାକବାଲାର ପାଳି, କାଉ ବୋବାଉଛି, ନିଶ୍ଚୟ ଚିଠି ଆସିଯିବ । ତା'ପରେ କହିଲା ଉଡି-ଯାଆନି କାଉ, ଦେବଭାଇ ଚିଠି ଦେଇଛନ୍ତି କି ନାହିଁ ।

କାଉ ମୁରୁକିନା ଉଡିଗଲା—ପାଖ ବରକୋଳି ଗଛକୁ ।

ହେମ ଖଲସି ଉଠି କହିଲା ନିଶ୍ଚୟ ଚିଠି ଦେଇଥିବେ ।

ବାପା ଗାଁ ଦାଣ୍ଡରୁ ଖଣ୍ଡେ ଲଫାପା ହାତରେ ଧରି ଖୁସିମନରେ ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲେ ।

ହେମ କହିଲା - ଦେଖିଲୁ, ମୋ କଥା ସତ କି ମିଛ ହେଲା ?

ମୁଁ ବାପାଙ୍କୁ ଦେଖି ମୁଣ୍ଡରେ ଲୁଗା ଦେଇ ଠିଆ ହୋଇ ପଡ଼ିଲି । ବାପା ଖାଲି କହି ଗଲେ—ଦେବ ଚିଠି ଦେଇଛି । କ'ଣ ଦେଇଛନ୍ତି, କ'ଣ ଲେଖିଛନ୍ତି ଜାଣିବା ପାଇଁ ମନ ଛକପକ ହେଉଥାଏ ।

ଟିକିଏ ପରେ ବୋଉ ଖଣ୍ଡିଏ ଚିଠି ନୀଳକାଗଜ ହେମ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ କହିଲା—ଦେବ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ମୁଁ ଶକୁନ୍ତଳା ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେବି କ'ଣ ନିଜେ ପିଇଗଲି ଚିଠି ଖୋଲି ପଢ଼ିଲି । ଲେଖାଅଛି—

ସ୍ନେହର ଶକୁନ୍ତଳା,

ଭଲରେ ପାଠଶାଳାରେ ପହଞ୍ଚିଲି । ଚିଠି ଦେବାକୁ ଡେରି ହୋଇ ଯାଇଛି । ଏ ଦୁ'ମାସ ଖୁବ ମନ ଧ୍ୟାନ ଦେଇ ପଢ଼ାପଢ଼ି କରିବାକୁ ହେବ । ସବୁବେଳେ ସମସ୍ତଙ୍କ କଥା ମନେ ପଡ଼ୁଛି । ମୋର ସ୍ନେହ ଗ୍ରହଣ କରିବ ଓ ତୁମର ସାଥି ହେମ ଦେଈଙ୍କୁ ଦେବ । ଇତି ।

ଦେବଭାଇ

ହେମ ତା' ନାଁ ପଢ଼ି ଆନନ୍ଦରେ କୁରୁଳି ହୋଇ ମୋ ହାତକୁ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ବଢ଼ାଇ ଦେଲା । ସେତେବେଳକୁ ମୁଁ ସେ ଚିଠିଖଣ୍ଡିକ ପଢ଼ି ସାରିଥିଲି ।

ହେମ କହିଲା—ତୁ ଯେଉଁଦିନ ଚିଠି ଦେବୁ ଶକୁନ୍ତଳା ଅପା, ମୋତେ ନିଶ୍ଚେ କହିବୁ ।

ହଉ; ତୁ ଚିଠି ଲେଖ, କାଲି ଦେବା ।

ଦୁ'ଦିନ ପରେ ।

ବୋଉ କହିଲା –ଦେବ ପାଖକୁ କ'ଣ ଲେଖିବୁ । ମୁଁ ଚିଠି ଦେଉଛି ।

କହିଲି—ହେମ କହୁଥିଲା ଦେବ ବୋଲି । ତା' ଚିଠିରେ ଦୁ'ଧାଡ଼ି ଲେଖି ଦେବି । ସେଦିନ ରାତିରେ ମନର ସବୁ ସ୍ନେହ ସୋହାଗକୁ ଏକାଠି କରି ଲେଖିଲି ।

ସ୍ନେହର ଦେବଭାଇ,

ତମର ଛୋଟ ଚିଠିଖଣ୍ଡିକ ପଢିଲାବେଳେ ହେମ ବି ମୋରି ପାଖରେ ଥିଲା । ସେ ଚିଠିଖଣ୍ଡିକ ପଢ଼ି ଅମେ ଦୁହେଁ ଭାରି ଖୁସି ହେଲୁ । ତମର ପରୀକ୍ଷା ଥିବାରୁ ଓଁଣୁ ତେଣୁ ଚିଠି ଲେଖି ତମ ମନକୁ ଚହଲାଇବି ନାହିଁ । ହେମ ଅଉ ମୁଁ ତମ କଥା ସବୁବେଳେ ମନେ ପକାଉ । ହେମ ଚିଠି ପଠାଇବ । ତମେ ଏଠାକୁ ଆସିଲାବେଳେ ଯେଉଁ ଆଖି ପାଉନଥିବା ସବୁଜ ଧାନକ୍ଷେତ ଦେଖିଥିଲ, ତାହା ଏବେ ସୁନେଲି ରଙ୍ଗ ପାଲଟି ଗଲାଣି । ଆମ ଦାଣ୍ଡଅଗ ତାଳ ଗଛରେ ବାଇଆ ଚଢ଼େଇସବୁ ଛୁଆ ଦେଇଁଛନ୍ତି । ଟିକିଟିକି ସୁନ୍ଦର କେତେ ଛୁଆ ! ସକାଳୁ ସଞ୍ଜପାଏ, ଯେପରି ସେ ଗଛରେ ହଟହାଟ ବସିଛି । ତୁମେ ଦେଖିଲେ ଭାରି ଖୁସି ହୁଅନ୍ତ ।

ରାତି ଦଶଟା ବାଜିବ । ନିଦ ମାଡ଼ିଲାଣି । ସମୟ ଥିଲେ ଚିଠି ଦେବ । ତମ କଥା ମନେ ପକାଇ ଶୋଇଲି ।

ସ୍ନେହର
ଶକୁନ୍ତଳା

ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ଲେଖିସାରି ବହି ଭିତରେ ରଖିଦେଲି, ସକାଳେ ବୋଉକୁ ଦେବି ବୋଲି ।

× × ×

ପନ୍ଦରଦିନ ପରେ । ଉପର ବେଳା । ବାପା ଯାଇଥାନ୍ତି ଗାଁଅଡେ଼କୁ ପୁନେଇ ଥିଲା ବୋଲି ବୋଉ ଅଉ ପିଉସୀ ପିଠାପଣା କରିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ମୁଁ ଅଉ ହେମ କଉଡି ଖେଳୁଛୁ । ଆମ ଗୁଡ଼ର ଟୋକାଟି ଆସି ଖବର ଦେଲା—ବାବୁ କାହାନ୍ତି ଦେଇ ?

କହିଲି—କାହିଁକି ;

ଟୋକାଟି ତରତର ହୋଇ କହିଲା—ଦେବବାବୁଙ୍କ ଗାଁରୁ କଏ ଦି'ଜଣ ବାବୁ ଆସିଛନ୍ତି, ଆମ ବାବୁଙ୍କୁ ଖୋଜୁଛନ୍ତି ।

ମୁଁ ଫେରକା ବାଟେ ଅନାଇଲା ବେଳକୁ ଜଣେ ପୌଢ଼ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଆଉ ଜଣେ ଭଦ୍ରଲୋକ । ହେମ ସେତେବେଳକୁ ବୋଉକୁ ଖବର ଦେଇ, ପିଲାଟି ହାତରେ ଦାଣ୍ଡକୁ ସତରଞ୍ଜି ପଠାଇ ଦେଲାଣି ।

ବୋଉ ପିଠାଗଡ଼ା ବନ୍ଦ ରଖି ଦାଣ୍ଡ ମେଲାକୁ ଉଠିଯାଇ, ଚାକର ଟୋକାକୁ ପାଣି ଆଣିବାକୁ ବରାଦ କଲା । ହେମ ସେତେବେଳକୁ କୁତୁହଳ ହୋଇ ମୋ ଆଗରେ କହି ସାରିଲାଣି – ମୋ କଥା ସତ କି ମିଛ ଦେଖିବୁ ରହ । ତୋ ବାହାଘର କଥା ଠିକ କରିବାକୁ ଏମାନେ ଆସିଛନ୍ତି ।

ବୋଉ ସେମାନଙ୍କୁ ଆଡ଼େଇ ଚାକର ଟୋକା ଜରିଆରେ କହିଲା--ବାବୁମାନଙ୍କୁ କହ, ବିଛଣାରେ ବସନ୍ତୁ । ମୁଁ ବାବୁଙ୍କୁ ଡାକି ଆଣୁଛି ।

ଦୁଇଜଣ ଭଦ୍ରଲୋକ ଗୋଡ଼ ଧୋଇ ବିଛଣାରେ ବସିଲେ । ହେମ ପାନ ମସଲା ସବୁ ରୁପା ଥାଳିଆରେ ପଠାଇ ଦେଲା । ତା'ପରେ ଚାକର ଟୋକାକୁ ବରାଦ କଲା—ଯା, ବାବୁଙ୍କୁ ଚଞ୍ଚଳ ଡାକି ଆଣିବୁ ଶୀଘ୍ର ।

ଟୋକାଟି ଦଉଡ଼ିଲା ଗାଁ ଭାଗବତ ଘରକୁ ।

ପଶାଖେଳ ବନ୍ଦ କରି ଗୋପାଳବାବୁ ଉଠି ଆସିଲେ । ଦାଣ୍ଡରେ ଦି'ଜଣ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କୁ ଦେଖି ନମସ୍କାର କରି, ଖୁସି ମନରେ ଆସିବାର କାରଣ ପଚାରିଲେ ।

ଆସିଥିବା ଆଗନ୍ତୁକ ଦୁଇଜଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ କରଣ ସା'ନ୍ତ । ଅନ୍ୟ ଜଣେ ପୁରୋହିତ ।

ସାଆନ୍ତ ଇଶାର କରନ୍ତୁ କହିବା ଆଗରୁ ପୁରୋହିତ ଭଗବାନଙ୍କ ନାମ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି କହିଲେ—ଆମେ ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁରରୁ ଆସିଛୁ, ଦେବବାବୁଙ୍କ ଗାଁରୁ । ଦେବବାବୁ ମା'ଙ୍କର ଏକ ଜିଦ୍ ଏଇ ମାଘ ମାସରେ ଯେପରି ଶୁଭ-କାର୍ଯ୍ୟ ବଢ଼ିଯାଏ । କନ୍ୟା ଚାଲିଚଳଣ ଦେଖି, ଦେବବାବୁଙ୍କ ମା, ତାଙ୍କୁ ବୋହୂ କରି ନେବାକୁ ପାଗଳ । ଦିନ ଠିକ୍ କରିବା ଭାର ଆପଣଙ୍କ ଉପରେ ।

ମୁଁ ଜାଣି ପରି ମୋ ଶୋଇବା ଘର ଝରକା ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଥିଲି । ହେମ ମୋ ପାଖରେ ଠିଆହୋଇ, ପୁରୋହିତଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଏ କଥା ଶୁଣିଲାକ୍ଷଣି ଆନନ୍ଦରେ ଅଧୀର ହୋଇ କହିଲା—ଦେଖିଲୁ, ଶକୁନ୍ତଳା ଅପା, ମୋ କଥା ସତ କି ମିଛ ! ସେତେବେଳେ ମୋର କୌଣସି କଥାକୁ କାନ ନ ଥିଲା । ମୋ ଆଖି ଆଗରେ ଖାଲି ରୂପ ଧରୁଥିଲେ ଦେବବାବୁ ।

ବାପା ତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଏ କଥା ଶୁଣିଲାକ୍ଷଣି ଆନନ୍ଦରେ ଅଧୀର ହୋଇ କହିଲେ—ପୁରୋହିତ ମହାଶୟ; ବର୍ତ୍ତମାନ ସେ କଥା ବନ୍ଦ କରନ୍ତୁ । ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର ଏ ଘର, ଯାହା ସୁବିଧା ଦେଖିବ ସେପରି କରିବ । ଆଗ ଖାଇପିଇ ବିଶ୍ରାମ ନିଅନ୍ତୁ, ତା ପରେ ସବୁକଥା । ବାପା ସେମାନଙ୍କୁ ଚର୍ଚ୍ଚା କରିବାରେ ଲାଗିଗଲେ ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଲା । ବୋଉ, ହେମ ବୋଉ ଖୁଡ଼ୀ ପ୍ରଭୃତି ଆମ ଘରେ ଜମା ହେଲେଣି । ଦାଣ୍ଡରେ ସନାତନ ଦାଦ, ବାପା ଆଉ କେତେ ଜଣ ମୁଖିଆ ଲୋକ । ବାହାଘର ଦିନ ଠିକ ହେବ । ଆମ ଗାଁ ପଣ୍ଡିତେ ବି ପାଞ୍ଜି ଧରି ବସିଛନ୍ତି । ଦୁଇ ତରଫରୁ ପୁଞ୍ଜା ହେଲାଭଳି ଗୋଟିଏ ଦିନ ଠିକ ହେଲା । ତା ପରେ ସନାତନ ଦାଦ, ଆଗନ୍ତୁକ କରଣ ସାଆନ୍ତଙ୍କ ନାଁ ଧରି ପଚାରିଲେ—କହନ୍ତୁ; ଗୋପିନାଥବାବୁ,

ଦେବାନେବା କଥା କ'ଣ ! କ'ଣ ସେ ଗୃହସ୍ଥାନ୍ତ ? ତାଙ୍କ ପୁଅ ବଡ ଡାକ୍ତର, ଆଉ ଆମର ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଘର .... । ସନାତନ ଦାଦା ଓ ଅନ୍ୟମାନେ ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ରହିଲେ ।

ଗୋପିବାବୁ ଅଟକୁ ଟିକିଏ ଘୁଞ୍ଚିଆସି ହସ ହସ ହୋଇ କହିଲେ—ଆପଣମାନେ ଏ କଥା ଯେ ଉଠାଇବେ, ସେକଥା ମୁଁ ଆଦୌ କଳ୍ପନା କରି ନ ଥିଲି । ଆଗପରି ପୁରୁଣାକାଳିଆ ପ୍ରଥା ଚାଲି ରଖିବା ଆଉ ଉଚିତ ନୁହେଁ । ବନ୍ଧୁ ଅର୍ଥ, ଦୁଃଖ ସୁଖରେ ଭାଗି ହେଉଥିବା କୌଣସି ଲୋକ । ଅମେ ଯେତେବେଳେ ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧିବୁ ସେତେବେଳେ ହଉ ମୂଲ୍ କଲି ପରି, ମଟର ଦିଅ, ଭରଣି ଭରି ସୁନା ଦିଅ, ଇମିତି ମୂଲେଇ କରିବୁ କାହିଁକି ! ଏ ସବୁଥିରେ ମୁଁ ଘୋର ବିରୋଧୀ । ଦେବବାବୁଙ୍କ ମା' ମଧ୍ୟ ଏକଥା ଯେପରି ନ ଉଠେ, ସେକଥା ମୋତେ ତାଗିଦ୍ କରି କହିଛନ୍ତି । ଆପଣଙ୍କର ଯାହା ଇଚ୍ଛା ତା' ଦେବେ । ଅମେ କୌଣସି କଥା ଭୁଲରେ ଉଠାଇବୁ ନାହିଁ ।

ଏ କଥା ଶୁଣି ସମସ୍ତେ ଅବାକ ହୋଇଗଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁଖରେ ଗୋପିବାବୁ, ଆଉ ଦେବବାବୁଙ୍କ ମା'ଙ୍କର ପ୍ରଶଂସା ।

ଦାଣ୍ଡରେ ଭଲଲୋକଙ୍କ କଥାକୁ କାନେଇ ଥିବା ମାଇପଙ୍କ ଭିତରୁ ଚୁପ ଚୁପ କରି ହେମ ବୋଉ ଖୁଡ଼ୀ କହିଉଠିଲେ, ଶକୁନ୍ତଳାଟି ସାକ୍ଷାତ୍ ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ତାର କରମ ଭଲ । ବର ଯେମିତି ଘର ବି ସେମିତି । ଅମ ହେମ ପାଇଁ ଯେଉଁ ବର ସଜ୍ଜିଲା ହୋଇଛି, ସେଦିନ ପସନ୍ଦ ଦେଖିଲି, କେତେ ଝିଙ୍କ୍ ଝାଙ୍କ୍‌ରେ ଦେବା ନେବା କଥା ତାଙ୍କ ବାପା ଛିଣ୍ଡାଇ ଗଲେ । ମଟର ସାଇକଲ, ଚାଳିଶ ଭରି ସୁନା । ସବସ୍ୱାନ୍ତ ହୋଇଯିବା କଥା ଛଡା ଅଉ କ'ଣ ! ଅଧର ଖୁଡ଼ୀ କେତେ କ'ଣ କହିଗଲେ ।

ଭଦ୍ର ଆଉ ଦିନ ଭଲଲୋକ ବିଦାୟ ହୋଇଗଲେ । ଅଉ ଦେଢ଼ଟା ମାସ ରହିଲା ବାହାଘର । ବୋଉର ସବୁ ସ୍ନେହ ମମତା ମୋର ଉପରେ ଅଜାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ୁଥାଏ । ବାପା ଟଙ୍କା ଧାର କରି ବାହାଘର ସରଞ୍ଜାମ ଯୋଗାଡ଼ କରିବାରେ ଲାଗି ଯାଇଥାନ୍ତି । ବୋଉ କେବେଳେ କେବେଳେ ମୋ ପିଠି ଆଉଁସି ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛେ ।

ବାହାଘର ଯେତିକି ନିକଟେଇ ଆସୁଥାଏ ମନ ମୋର କାହିଁକି ସେତିକି ଉଦାସ ହୋଇଯାଉଥାଏ । ଏ ଗାଁ ଭୂଇଁ ଛାଡ଼ିଯିବା କଥା ପଡ଼ିଲେ ଛାତି ଥରିଉଠେ । ଯୁଆଡ଼େ ଚାହେଁ ସିଆଡ଼େ ଯେମିତି ମାୟା ମମତା ଲାଗିଯାଇଛି । ମନକୁ ମନ କେତେ କଥା ଆସେ, ଏଇ ଡଗ୍ରାଠ ଗଛ ଏମିତି ଥିବ—ଏମିତି ଫୁଲ ଭାରରେ ନଇଁହୋଇ ପଡ଼ୁଥିବ, ମୁଁ ବାଡ଼ିରେ ଯେଉଁ ଗୋଲାପ ଗଛଟି ଲଗାଇଛି, ଠିକ୍ ଏ ବର୍ଷ ଭଲ ଆଉ ବର୍ଷ କଢ଼ ଧରିବ; କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଆଉ ଏଠି ତା ଦେଖି ଖୁସି ହେବାକୁ ନଥିବି । ଦାଣ୍ଡ ଆଗର ଏଇ ତାଳଗଛ ବାଉଁଶରେ ଇମିତି ବାଇଆ-ଚଢ଼େଇ ଚୁଆ କରିଥିବେ—ସକାଳୁ ସଞ୍ଜଯାଏ ଚରିହାଟ ବସିଥିବ, କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଥିବି ଯାଇ କେଉଁଠି । ମନଟା ଭାରି ଗୋଟାଳିଆଣ୍ଟ ହୁଏ ।

ବାହାଘର ମୋଟେ ଆଉ ପନ୍ଦର ଦିନ । ସାଇ ସାଇ ବୁଲି ମୁଁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ଖାଇଲିଣି । ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବଙ୍କୁ ବି ଗୁଆ ଗଲାଣି । ସେ ଦିନ ଆର ସାଇରୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ଖାଇ ଆସୁ ଆସୁ ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଲା । ହେମ ସହିତ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲାଣି, ବୋଉ ଖୁସିହୋଇ କହିଲା, ଶୁଣିଲୁଣି, ଦେବ ପାଶ କରିଛି । ଦି'ଦିନ ପରେ ଘରକୁ ଆସିବ । ଭାବିଥିଲି କ'ଣ ସେ ଚିଠି ଦେଇଥିବେ ବୋଲି । କିନ୍ତୁ ଚିଠି କାହିଁ ! ହେମ କହିଲା—ଚିଠି ଆଉ କ'ଣ ଦେବେ ଲୋ । ଆଉ ପନ୍ଦରଟା ଦିନ ପରେ ତ ମନଇଚ୍ଛା ତାଙ୍କୁ ଦେଖିବୁ । ଟିକିଏ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧର । ହସି ହସି ତା' ହାତ ଧରି ଟାଣି ନେଇଗଲି ମୋ ଶୋଇବା ଘର ଖଟ ଉପରକୁ ।

ଆଉ ଦୁ'ଟା ଦିନ ବାହାଘର । କୁଣିଆ ମଇତ ଯିବା ଆସିବା, ଲୋକଙ୍କ ପାଟିରେ ଘର ଉଚ୍ଛୁଳୁଛି । ବାପା, ବୋଉଙ୍କୁ ଏକୁଟିଆ ଛାଡି କିମିତି ମୁଁ ଯେ କେଉଁ ଦୂର ଯାଗାରେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇ ରହିବି, ସେଇ-କଥା ଭାବି, ଆଖିରୁ ଶ୍ରାବଣ ଧାର ପରି ଲୁହ ଗଡ଼ି ପଡୁଥାଏ । ମୋ ଛଡ଼ା ଦୁନିଆରେ ଆଉ ତାଙ୍କର କିଏ ଅଛି ! କେମିତି ମୋତେ ଛାଡି ସେମାନେ ରହିବେ ! ବୋଉ ଗାଈ ନ ଥିଲେ, କିଏ ତାକୁ ଡାକି ଖୋଇବ । ମୁଁ ଗଲା ପରେ ଏ ଘର ଦ୍ଵାର କେତେ ନିଛାଟିଆ ବୋଧ ବାପାଙ୍କୁ ନ ଲାଗିବ । ବୋଉ କାହାକୁ ଦାଣ୍ଡବାଟରୁ ଡାକିବ---ଝିଅ ଝିଅ ବୋଲି ! ମନ ହେଉଥାଏ, ବାହା ନ ହେଲେ ନାହିଁ ପଛକେ, ବାପା ବୋଉଙ୍କୁ ଛାଡି ନ ଯାଆନ୍ତି କି ! ହେମର ବି ମୋରି ଦଶା । କେହି କାହା ଦୁଃଖ କାହା ଆଗରେ କହିବାକୁ ନାହିଁ । ମୋର ବି ଯେଉଁଦିନ ବାହାଘର, ତାର୍ ବି ଠିକ ସେଇଦିନ । ଆମେ ଦିହେଁ, ଏତାବେଳେ, ଗାଁର ସବୁ ସ୍ନେହ ମମତାକୁ ପଛରେ ପକାଇ, କେଉଁ ଅଜଣା ମୁଲକକୁ ଚାଲିଯିବୁ ।

ଆଜି ଜୀବନର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶୁଭଦିନ । ରାତି ଦଶଟା ସବୁକି ଦମକାଳ ଗଛ ଫୁଟି ଗାଁ କମ୍ପାଇ ଦେଲା । ଛନଖଣ୍ଡି ଟାଁରୁ ମାଇପେ ମଣିପେ ଦଉଡ଼ୁଛନ୍ତି, ବରଣୀ ଦେଖିବା ପାଇଁ । ଗୋଟାଏ ବରଣୀ ନୁହେଁ—ଏକାଠି ଆସିବ ଦୁଇଟା । ହେମ ବରର, ଆଉ ଆମର । ଗାଁ ଖାଲି ଆନନ୍ଦ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସରେ ଉଠୁଛି ପଡୁଛି । ଘରେ ଖିଆ ପିଆ, ବରଜାତଙ୍କ ପାଇଁ ଖାଇବାରେ ଯୋଗାଡ । ଯେତେ ଲୋକ ଆସିଛନ୍ତି, ସମସ୍ତଙ୍କ ଗୋଡ଼ରେ ଯେପରି ଚକ ଲାଗିଛି । ନାନା ଜାତିର ବାଜଣା, ତୁରୀର ହୃଦୟସ୍ପର୍ଶକାରୀ ସ୍ଵରରେ ମୁଁ ଖାଲି ଧରୁଥିଲି । ବିବାହର ଶେଷ ଆନନ୍ଦ, ଦେବବାବୁଙ୍କ ସହିତ ମିଳନ ଆଶା, ସବୁ

ମନ ଭିତରେ କେଉଁ ଅନନ୍ତ ଗର୍ଭରେ ଗୁପ୍ତ ପଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ଖା
ମୋର ଏକମାତ୍ର ଭାବନା ବାପା ବୋଉଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ମୁଁ କିମିତି ରହିବି

କେଡ଼େ ଆଡମ୍ବରରେ ମୋର ଓ ହେମର ବିବାହ ସରିଲା
ଆଜି ବରକନ୍ୟା ବିଦାୟ ହୋଇଯିବେ । ମୋର ଗାଁରେ ଯେତେ ଯି
ଚିହ୍ନାପରିଚିତ ଥିଲେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଢାଳି କହୁଛନ୍ତି, ମୋ
ବୋଉ ଲାଗିଲା ଚମକ୍ରି ।

ବିଦାୟ ହେବାକୁ ଦି’ଘଣ୍ଟା ଆଗରୁ ଦେବଭାଇ ବାହାରିଲେ
ହେମକୁ ଦେଖିବାକୁ । ହେମର ମୋର ପରି ଅବସ୍ଥା ହେଲେ ବି, ତା
ବାପା ବୋଉଙ୍କ ପାଇଁ ତାର ଚିନ୍ତା ନଥିଲା । ଘରେ ତାର ଭାଇ ଭଉଣୀ
ଆହୁରି ଅଛନ୍ତି । ଦେବବାବୁ ଆସିଥିବାରୁ ହେମ ବୋଉ ଖୁଡ଼ୀ କେତେ
ଆଦର ସୋହାଗରେ ହେମ ପାଖକୁ ନେଇଗଲେ । ଶୁଣିଲି, ସେତେ
ବେଳେ ସେହି ମନ ଦୁଃଖରେ ବି ହେମ ଦେବଭାଇଙ୍କୁ ଦେଖି
ଟିକିଏ ହସିଲେ ବି ତାର ଆଖିରୁ ଲୁହ ଗଡ଼ିପଡ଼ିଲା । ଦେବଭାଇ
ତାର ହାତ ଧରି ନିଜ ରୁମାଲରେ ତାର ଲୁହ ପୋଛିଦେଲେ
ନ କାନ୍ଦିବାକୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇ କେତେ ମନା କଲେ । ନିଜ
ପକେଟରୁ ଗୋଟିଏ ଦାମିକା ସୁନାହାର, ତାର ବେକରେ ପିନ୍ଧାଇ
ଦେଇ କହିଲେ—ମୁଁ ଜାଣେ ହେମ, ତୁମେ କେଡ଼େ ବଡ଼ ଜମିଦାର
ଘରେ ବିବାହ ହୋଇଛ । ମୋର ଏହି ସାମାନ୍ୟ ଉପହାରଟି ଭିତରେ
ସ୍ନେହ ମମତା ଭରିହୋଇ ରହିଛି--କେବେ ହତାଦର କରିବ ନାହିଁ
ହେମ ପୁଣି ତାଙ୍କର ପିନ୍ଧିବା ଜାମାକୁ ଧରି ସୁଁ ସୁଁ ହୋଇ କାନ୍ଦିଉଠିଲା
ମୁଁ ବି ଯିବା ଆଗରୁ ତା’ ପାଖକୁ ପାଇଁ କେତେ ଦୁଃଖ ସୁଖ ଭିତରେ
ଆମ ଦିହିଙ୍କର ଛାତି ଆଉ ଆଖିର ଲୁହ ଏକାଠି ମିଶାଇ ଦେଲୁ ।

ତାପରେ ! ତାପରେ ଆଉ କ’ଣ ? ଏତିକିଏ ଦିନରୁ ଆଦର
ସୋହାଗରେ ବଢ଼ାଇଥିବା ବାପା, ବୋଉ, ଭାଇ, ଭଉଣୀ ଏମାନଙ୍କ

ଯୋଗଣି ଭୂତ, ତତ୍ର ଗଛ, ଶଙ୍ଖି ବିଲେଇ, ବୁଢ଼ୀ ଗାଈ ଠାରୁ ଯେ ସ୍ନେହ ମମତା ଲୁଣ୍ଠାଇ ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଚାଲି ଯିବାକୁ ହୁଏ, ଆଉ ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତଟି ଯେ କି କରୁଣ, ହୃଦୟ ବିଦାରକ, ସେ କଥା ଅଙ୍ଗେ ଲଭିଥିବା ଝିଅଙ୍କ ଛଡ଼ା ଆଉ କିଏ ବୁଝିବ ।

ଆଜି ଚଉଠି ରାତି । ଦେବବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ ଏଇ ସମୟ ଭିତରେ ଯେତେ ଲୋକ ବୋହୂ ଦେଖିବାକୁ ଆସିଛନ୍ତି, ସମସ୍ତେ ମନ ଖୁସିରେ ଫେରିଛନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଖିରେ ମୁଁ ସ୍ୱର୍ଗର ଅପସରା । ସାକ୍ଷାତ ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ଏ କଥା ମୁଁ ଶୁଣି ଶୁଣି କାନ ବଧିର ହେଲେ ବି, ମୋର ଯିଏ ଶାଶୁ, ବୟସ ହୋଇ ଗଲାଣି, କେଡ଼େ ଭଲ ମଣିଷ ସିଏ । ଯିଏ ଥରେ ମୋର ପ୍ରଶଂସା ଗାଇଲା, ତା'ର ମୁହଁରୁ ଆଉଥରେ ମୋର ପ୍ରଶଂସା ଶୁଣିବାକୁ ପୁଣି ଉତ୍ସୁକ ହୁଅନ୍ତି । ତା'ଛଡ଼ା ଦେବବାବୁଙ୍କ ସାନ ଭଉଣୀ ଆଶା, କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ତାର ରୂପ । ଏଗାର ବାର ବରଷର ଝିଅ, ପାଚିଲା କଦଳୀ ପରି ତାର ଦେହର ରଙ୍ଗ । ମୁହଁରେ ସବୁବେଳେ ଯେମିତି ହସ ଲାଗି ରହିଛି । ସେ ବି ମୁଁ ଆସିଲା ବେଳଠୁ ମୋତେ ଛାଡ଼ିବାକୁ ନାହିଁ । ତାର ସୁନ୍ଦର କଥା, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ଆଦର ସୋହାଗରେ ମୋର ମନର ଦୁଃଖ ଅନେକ କମି ଗଲାଣି । ମନକୁ ମନ ବୁଝାଇ ନେଉଛି ବଡ଼ ଅପା, ତାର ପୁଅ ଝିଅମାନେ ଘରେ ଅଛନ୍ତି । ବୋଉ ମନକୁ ବଦଳାଇ ଦେବେ ସେ । ନାତି ନାତୁଣୀଙ୍କ କାମରେ ବୋଉ ବାପା ନିଜକୁ ଭୁଲାଇ ଦେଇ ପାରିବେ ।

ରାତି ଦଶଟା । ଆଜି ମଧୁଶଯ୍ୟା ରାତି । ଜୀବନରେ ଏପରି ଆନନ୍ଦ-ପୁଲକଭରା ଶୁଭଦିନ ଥରୁଟି ମାତ୍ର ଆସେ, ଆଉ ତା ହେଉଛି ଚିରଦିନ ପାଇଁ ।

ଦିନ ଗତ ରାତି ବେଳୁ ଯାଇର ଜଣେ ଭାଉଜ ହେବେ, ମୋର ମୁଣ୍ଡ କୁଣ୍ଡାଇ ଖୋଷାରେ ରଜନୀଗନ୍ଧା ଫୁଲ ଖୋସି ଦେଇଥିଲେ । ସେ ଦିନ ବେଳାବେଳି ଖିଆପିଆ ସରିଲା । ସେହି ଭାଉଜ ଭଲ ନୀଳ ସିଲ୍କ ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧାଇ, ଚନ୍ଦନ ଫାଟି ନାଇ ଦେଲେ ! ମୋର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣର ନଣନ୍ଦ ଆଶା, ସଂସାର କଥା କିଛି ନ ଜାଣିଥିଲେ ବି, ରଙ୍ଗ ଡବାଟି ଆଣି ସେହି ଭାଉଜଙ୍କୁ କହିଲା--ନୂଆବୋଉଙ୍କ ଅଧରରେ ଏ ଗୋଲାପି ରଙ୍ଗ ମାରିଦିଅ । ଅନାଦରରେ ସରମେଇ ଦୂରକୁ ତାକୁ ଠେଲିଦେଲି । ସେହି ଭାଉଜ ହସିଦେଇ କହିଲେ—ଅଧରତ ଗୋଲାପ ଫୁଲର ରଙ୍ଗ ପରି ହୋଇଛି, ଅଉ ରଙ୍ଗ ଦେବା କ'ଣ ?

ବେଳାବେଳି ମୋତେ ଖୁଆଇ, ଗୋଟିଏ ଘରେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଆସିଲେ । ସେ ଘରଟି ବେଶ ସାଜସଜା ହୋଇଥିଲା । ଫୁଲ ଅତର ବାସନାରେ ଘରଟି ମହକି ଉଠୁଥାଏ । ଉଦାସ ମନରେ ଖଟ ଉପରେ ଯାଇ ବସିଲି ।

ଏ ଘରଟି ଯେ କାହିଁକି ଏମିତି ସଜାସଜା ହୋଇଛି, ସେକଥା ମନେ ପକାଇ ଭିତରେ ଭିତରେ ମୋତେ ହସ ମାଡୁଥିଲେ ବି ଦେବବାବୁ ଏ ଘରକୁ ଆସିଲେ-କମିତି ମୋତେ ଯେ କ'ଣ କହିବେ, ମୁଁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପରି ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ତାଙ୍କୁ ଲାଜ କରିବି ନା, କଥା କହିବି, ସେଇକଥା ଭାବି ଭାବି ମନ ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲରେ ଛନ୍ଦିହୋଇ ପରି ଛନ୍ଦ ହେଉଥାଏ । ମନେ ହେଉଥାଏ ଘରଟି ଯେପରି କୁହୁକ ଘର । ଏ ଘରର ଅକାଶ ପବନରେ ସୁବାସିତ ଫୁଲ ସବୁ ଉଡୁଛନ୍ତି ।

ମୋର ଭାବନାକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେବବାବୁ ସେ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଆସିଲେ । ବାହାରୁ କିଏ ଥଟ୍ଟାଳିଆ ଗଳାରେ କୁହୁଳି ହୋଇ କହିଲା—ଦେଖି ସମସ୍ତ ଅନାଇ ହେବନି । ଆଗରୁ ଦେବବାବୁଙ୍କ

ସମ୍ଭବତ ଏତେ ଚହଳ ପଡ଼ିଥିଲେ ବି, ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ କାହିଁକି ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ଚମକି ପଡ଼ିଲି । ଛାତି ଥରି ଉଠିଲା । ଅଳପ ଓଢ଼ଣା ଦେଇ, ଲୁଗା ଫାଙ୍କ ବାଟେ ତାଙ୍କୁ ହସ ହସ ହୋଇ ଚାହିଁ ରହିଥାଏ ।

ଦେବବାବୁ ଜରିଧଡ଼ିଆ ଶାନ୍ତିପୁରୀ ଲୁଗା ଚାଦର ପିନ୍ଧି, ମୁହଁରେ ଉଛୁଳା ଆନନ୍ଦର ତେଜ ଖେଳାଇ ମୋ ପାଖକୁ ଆଗେଇ ଆସିଲେ ।

ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ମୋର ପଞ୍ଚପ୍ରାଣ ପୁଲକିତ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲେ ବି ପର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଜୀବନର ଏକ ଅଜଣା ଝଡ଼ ବହିଯିବାର ଆଶଙ୍କା ଭରି ମନ ମୋର ଦବି ଯାଉଥିଲା । ଦେବବାବୁ ଆସି ମୋ ପାଖରେ ଠିଆ ହେଲେ । ଆଉ ଦୁଇ ହାତରେ ଆସ୍ତେ ମୋର ଓଢ଼ଣାକୁ ଟେକି ଆନନ୍ଦରେ ଗଦ୍ ଗଦ୍ ହୋଇ କହିଲେ—ମୋତେ ଚିହ୍ନି ପାରୁନା ଶକୁନ୍ତଳା ? ଆଜି ତ କାହିଁକି ହରିଣୀ ପରି ପଳେଇ ଯିବାକୁ ଛନ୍ ଛନ୍ ହେଉନାହିଁ ।

କାହିଁକି କେଜାଣି, ଲାଜରେ ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ପାରିଲି ନାହିଁ ! ସେ ଓଢ଼ଣା ଟେକିବା ବେଳୁ ଆଖିପତା ମୋର ତଳକୁ ନଇଁ ଆସିଥିଲା । ତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ଓଠ ଚପି ହସିବାକୁ ଲାଗିଲି ।

ସେ ମୋ ବଧୂ ବେଶକୁ ଅନିମେଷ ନୟନରେ ଚାହିଁ ରହି କହିଲେ—ଶିଳ୍ପୀ ତାର ରଙ୍ଗ ତୂଳୀରେ ଜଗତର ସବୁ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଦେଇ ମାନସ ଦେବକୁମାରୀ ଆଙ୍କି ଆନନ୍ଦ ପାଏ ସିନା, କିନ୍ତୁ ମୋ ଜୀବନରେ ତା ଜୀବନ୍ତ ହୋଇଛି । ସତ ଶକୁନ୍ତଳା, ତମର ଆଜି ବଧୂ ବେଶ; ଆଗର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ସହସ୍ର ଗୁଣ ବଢ଼ାଇ ଦେଇଛି । ତମକୁ ପାଇ ମୋ ଠାରୁ ଭାଗ୍ୟବାନ ଆଉ କିଏ ? ମୁଁ ଯଦି ସେଦିନର ଦିଲ୍ଲୀ ସମ୍ରାଟ ଜାହାଙ୍ଗୀର ହୋଇଥାନ୍ତି, ତାହାହେଲେ ତମର ଏଇ ଗୋଲାପି ପାଦକୁ ମାଟି ଉପରେ ନ ପକାଇ କେବଳ ଗୋଲାପ ଫୁଲ

ଉପରେ ଚଳନ୍ତି । ଏକଥା କି, ଭାବୁ ସେ ମୋ ମୁହଁଟିକୁ ଦୁଇହାତରେ ଆସ୍ତେ ଶୁପିଧର ଅନ୍ଧିର ଚିତ୍ରରେ ମୋର ଅଧର ସହିତ ତାଙ୍କ ଅଧର ମିଶାଇଲେ । ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ଭିତରେ ମୋର କ'ଣ ହେଲା କେଜାଣି ମୁଁ ଗୋଟିପଣେ ଥରୁଥିଲି । ମୋର ସାରା ଦେହ ରୋମାଞ୍ଚିତ ହୋଇ, ରକ୍ତରେ ବିଜୁଳି ଖେଳୁଥିଲା । ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତିରେ ମୁଁ ଯେ କେଉଁଠି ଥିଲି, ତାହା ମୁଁ ଭୁଲି ଯାଉଥିଲି ଏକାବେଳକେ ।

... .

ଦିନ ପରେ ଦିନ ଗଡ଼ିଗଲା । ଏଣିକି ଅଗନାଅଗ୍ନି ବନସ୍ତ ଝିପି; ସାତ ସମୁଦ୍ର ତେରନଈ ଆରପଟେ ସୁନା ଗଛରୁ ଅମୃତଫଳ ଖାଇଲା ପରି, କେପରୁଆ ଆନନ୍ଦ ସୁଖ ଶାନ୍ତିରେ ଆମ ଦିନଗୁଡ଼ିକ କଟି ଯାଉଥାଏ । ଦିନେ ଦିନେ ନିଦଘେଲାରେ 'ସେ' ମୋ ଚିବୁକକୁ ହଲାଇ ଦେଇ ପରିହାସ କରି କହନ୍ତି--ବାଇଆ ଚଢ଼େଇ ଏଥର ତମ ତାଳଗଛରେ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଠିକ୍ ଠିକ୍ ଛୁଆ କରିବେଣି—ନୁହେଁ ?

ହସ ହସ ହୋଇ ପଚାରେ—କାହିଁକି ଏକଥା କହୁଚ ଶୁଣେ ?

'ସେ' ଆଖି କୋଣରେ ଭାବ ଫୁଟାଇ କହନ୍ତି —ବାଇଆ ଚଢ଼େଇ ଛୁଆଙ୍କୁ ଦେଖି, ତମଙ୍କୁ ଏତେ ଖୁସି ଲାଗେ ପରା କିନ୍ତୁ ଯେଉଁଦିନ ତମ କୋଳରେ କୁଳୁକୁଳିଆ ଛୋଟ ଶିଶୁଟିଏ କଲ୍ଲୋଳ କରିବ, ସେଦିନ ତୁମେ କେଡ଼େ ଖୁସି ନ ହେବ—ଶକୁନ୍ତଳା !

ଆନନ୍ଦ ଆଉ ସରମରେ ଢାଁରେଇ ହୋଇ ଅନ୍ୟଆଡ଼କୁ ଚାହେଁ । ସେ କି ମୋ ପାଖରୁ କଥା ଆଦାୟ କରିବାକୁ ଛାଡ଼ନ୍ତି ନାହିଁ ସୋହାଗରେ ମୋର ଚିବୁକକୁ ହଲାଇ ଦେଇ ପଚାରନ୍ତି—ନୁହେଁ, ଶକୁନ୍ତଳା ?

ଆନନ୍ଦରେ ମୁଣ୍ଡ ନୁଙ୍ଗରେ ।

× × ଧୁଁ'ଭିତରେ ଦୁ'ମାସ ଗଡ଼ିଗଲଣି । ମନେ ହେଉଥାଏ, ଏ ଦୁନିଆରେ ଆନନ୍ଦ ଛଡ଼ା ଦୁଃଖ ବୋଲି ଯେପରି କିଛି ଜିନିଷ ନାହିଁ । ଏଇ ସମୟ ଭିତରେ ବାପା ବି ମୋତେ ଆସି ଦେଖି ଗଲେଣି । ହେମ ବି ତା' ବିବାହ ଜୀବନର ଅନୁଭୂତ କଥା ଲେଖି, ଆମ ଦୁ'ଜଣଙ୍କୁ ନ ହସାଇ ଛାଡ଼ିନାହିଁ । ଆମେ ଦୁହେଁ ବି ଚିଠି ଦେଉଛୁ ତା' ପାଖକୁ ।

× × ×

ଛ'ମାସ ପରେ ।

ସେଦିନ ରାତି କି ଦୁର୍ଯୋଗରେ ପାହୁଥିଲା କେଜାଣି, ଖୁବ୍ ଭୋରୁ ଅଶା ଛୁନିଆ ଧୋଇ କବାଟରେ ହାତମାରି ଡାକିଲା—ନୂଆ-ବୋଉ, ନୂଆବୋଉମ ! ଭାଇଙ୍କୁ ଡାକ, ତମେ ଅସ, ବୋଉ ପରା ଦୁଆର ମୁହଁରେ ପଡ଼ିଲେଣି ।

ମୁଁ ଛୁନିଅରେ ତାଙ୍କୁ ହଲାଇ ଦେଇ, କବାଟ ଫିଟାଇ ଶାଶୁଙ୍କୁ ପଡ଼ିବା ଅବସ୍ଥାରୁ ପିଣ୍ଡାକୁ ଟେକିଆଣି କୋଡ଼ରେ ଆଉଜାଇ ଧରିଲି । ସେ ବଲବଲ କରି ଚାହିଁ ଥିଲେ ବି ତାଙ୍କର କଥା କହିବାର ଶକ୍ତି ନଥିଲା ! ପଚାରିଲି—ଅଶା, ଇମିତି କ'ଣ ହେଲା ?

ଅଶା ତାଙ୍କୁ ସେଁକା କରୁ କରୁ କହିଲା—ବୋଉର ଇମିତି ବେଳେ ବେଳେ ହୁଏ । ପେଟ ଅଗ୍ନି ଭଟି, ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଉ ଓହ୍ଲାଉ ଇମିତି ହେଲା !

'ସେ' ଘର ଭିତରୁ ଏ କଥା ଶୁଣିଲାଛଣି, ଔଷଧ, ଇଞ୍ଜେକ୍‌ସନ୍ ଧରି ଦଉଡ଼ି ଆସିଲେ । ତା'ପରେ ଆମେ ତାଙ୍କୁ ଟେକିନେଇ ଖଟ ଉପରେ ଶୁଆଇ ଦେଲୁ । ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଖିରୁ ଲୁହଧାର ଛୁଟିଥାଏ ।

ମତ କହୁଥାନ୍ତି ଦଳେ, ସେ ଯେପରି ଦୟା ସ୍ନେହର ଏକ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ! ତାଙ୍କ ଭଳିଆ ଲୋକ ଦୁନିଆରେ ମିଳିବା ଖୁବ କମ !

ପଚାରିଲି—ଇମିତ କ'ଣ ହେଲା ? ସେ ପଦାକୁ ଆଉଁସୁ ଆଉଁସୁ କହିଲେ—ବୋଉର ରକ୍ତଗ୍ରୁପ କେମିତି ଅଛି । ଏଥର ଦେଖି ହୋଇଛନ୍ତି ଦେଖାଯାଉ ଭଗବାନ କ'ଣ କରୁଛନ୍ତି ।

ତାଙ୍କଠାରୁ ଏ ନୀରାଶିଆ କଥା ଶୁଣି ମୁଁ ଆହୁରି ଚମକି ପଡ଼ିଲି । ପଚାରିଲି କ'ଣ ହେବ ଆଉ ?

'ସେ' କହିଲେ—ଏଭଳି ଅବସ୍ଥାରୁ ଖୁବ କମ ରୋଗୀ ଭଲ ହୁଅନ୍ତି । ଭଗବାନ ଦୟା ନ କଲେ ଆଜି ବୋଉ ଆମକୁ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବ । ତାଙ୍କ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଗଡ଼ିପଡ଼ିଲା । ମୁଁ ଆହୁରି କାତର ହୋଇ କାନ୍ଦିବାକୁ ଲାଗିଲି । ଅଶାନ୍ତି କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ତା ମୁହଁ ଲାଲ ହୋଇ ଉଠିଲାଣି ।

ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏଇ ଖବର ଗାଁ ସାରା ବ୍ୟାପିଗଲା । ଦିନ ଦି'ଘଡ଼ି ସତିକି ଆମ ଦୁଆରେ ଯାତ୍ରା । ପାଇର ସବୁ ସ୍ତ୍ରୀ ଆସି ହାଜର, ବୁଢ଼ାଠାରୁ ଛୋଟପିଲାଏ ଯିଏ ଯେତେ । ଗାଁର ଅଳ୍ପ ଜଣେ ଡାକ୍ତର ବି ଦୌଡ଼ି ଆସିଲେ । ତାଙ୍କର ଚେତା ଫେରାଇ ଆଣିବାକୁ ସମସ୍ତ ଚେଷ୍ଟା କରି ଯାଉଥାଏ ।

ଗାଁର ମାନ୍ୟଗଣ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ତାଙ୍କର ବିଛଣା ଚାରିପାଖରେ ଘେରି ଯିବାରୁ ମୁଁ ଘରର ଗୋଟାଏ କଣକୁ ଆଉଜି ଗଲି ।

ସବୁ ଚେଷ୍ଟା ବୃଥା ହେଲା । 'ସେ' ହଠାତ୍ ହାତର ନାଡ଼ି ଦେଖି, କହିଁ କହିଁ ହୋଇ ତାଙ୍କ ଉପରେ ଲୋଟିପଡ଼ିଲେ । ମୁଁ ବି ସେଇ କଣରେ ହୁଁ ହୁଁ ହୋଇ କାନ୍ଦି ଉଠିଲି । ତାଙ୍କ ପାଖରୁ ଲୋକ ଅଡେଇ ଗଲାରୁ, ମୁଁ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡଟି ଜଙ୍ଘ ଉପରେ ରଖି ତାଙ୍କ

ମୁହଁକୁ ଅଇଁସି ପକାଇଲି । ଅଟେପର ଠିକ ସତେକି ଚେହେରା । ଯେମିତି ନିଦରେ ଶୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି, ଅଉ ଟିକକ ପରେ ଉଠିବେ ! ସେ ନିଦ୍ରାରୁ ଆଉ କ'ଣ କିଏ ଉଠେ ! ଦିନ ଦଶଟା ସରକି ଗାଁ ମଶାଣି କିଆବଣ ପାଖରେ ତାଙ୍କର ଦେହ ପୋଡ଼ି ପାଉଁଶ ହୋଇଗଲା ।

ସକାଳ ଆଉ ସନ୍ଧ୍ୟା—ପୁଣି ସକାଳ, ସମୟ ଘୁରିଗଲା । ମହା ଆଡମ୍ବରରେ ଶ୍ରାଦ୍ଧକ୍ରିୟା ଶେଷ ହେଲା । ବାପା ଗୃହଦାନ ନେଲା ଆସି ଅଜା ଯିବାକୁ ବାହାରିଛନ୍ତି । କୋଉଁ ତାଙ୍କର ଅଭିମାନ କରି କହିଲେ—ଆପଣ ଚାଲିଗଲେ କିମିତି ହେବ ! ବୋଉ ଚାଲିଗଲା ପରେ, ଏ ଘର ଦ୍ୱାରକୁ ବି ସମ୍ଭାଳିବାକୁ ହେବ ଆପଣଙ୍କୁ । ତା'ପରେ ବାପାଙ୍କର ପରାମର୍ଶ ନେଲେ—ପୁରୀରେ ସମୁଦ୍ର କୂଳରେ ଆମର ସୁନ୍ଦର ଘର ଅଛି । ସେଠି କେହି ନ ରହୁ ଥିବାରୁ ଘର ଭଡ଼ା ଲାଗିଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ତାହା ଖାଲି ଅଛି । ମୋର ଇଚ୍ଛା, ସେ ଘରକୁ ଆଉ ଥରେ ଚୂନ'ଭିତରେ ରଙ୍ଗ କରାଇ ଦେବା ଏବଂ ଶକୁନ୍ତଳା ଇତ୍ୟାଦି ଆମେ ସେଠି ରହିବୁ । ଯାହାପାଇଁ ଏ ଗାଁର ଲୋକ ମନକୁ ଛାଣୁଥିଲା, ସେ ଆଜିକୁ ପନ୍ଦର ଦିନ ହେବ ମାଟି ସଙ୍ଗରେ ମିଶି ଗଲାଣି । ଏଠି ଘରଦ୍ୱାର ଦେଖିବାକୁ ଲୋକ ଅଛନ୍ତି । ଜମିବାଡ଼ି ବୁଝିବାକୁ ଦୁ' ତିନିଟା ଗୁମାସ୍ତା । ଅଭାବ କିଛି ନାହିଁ । ଶକୁନ୍ତଳା ପୁରୀରେ ରହିଲେ ମୋତେ ବି ବଡ଼ ସୁବିଧା ହେବ । ହୁଏତ ସେଠି ମୁଁ ଡାକ୍ତରଖାନା ଖୋଲିବି, ନଚେତ୍ ସର୍କାରୀ ଚାକିରୀ କରିବି । ଚାକିରୀ କରିବାରେ ବିଶେଷ କିଛି କାରଣ ନ ଥିଲେ ବି, ମୁଁ ରୋଗୀର ସେବା କରିବା ପାଇଁ ଏତେ ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟ ଓ ସାଧନା କରି ଯେଉଁ ଗୁଣ ହାସଲ କରିଛି, ତାକୁ ପର ହିତରେ ନ ଲଗାଇ କାହିଁକି ଘରେ ବସି ଖାଇପିଇ ଆରାମ କରିବି ! ଆପଣଙ୍କର ଇଚ୍ଛା କ'ଣ କୁହନ୍ତୁ ?

ବାପା ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଏ କଥା ମୋ ମନକୁ ନ ପଡ଼ିବ କାହିଁକି ? ଭଲ ହେବ, କିନ୍ତୁ ମୋର ଏତିକି ମାତ୍ର କହିବାର କଥା, ଏଇ ପଲ୍ଲୀ ଗାଁକୁ ଯେପରି ନ ଭୁଲ । ତୁମକୁ ସ୍ନେହ ଆଦରରେ ବଢ଼ାଇ ମଣିଷ କରିଛି ଏଇ ଗାଁ । ଗାଁର ଏହି ଆଡ଼ମ୍ବରଶୂନ୍ୟ ଶାନ୍ତ ସରଳ ଜୀବନ ସହରର ଅପ୍ରାକୃତ ଜୀବନ ସହିତ କେବେହେଲେ ତୁଳନା ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ।

'ସେ' ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ମୁଁ ସବୁବେଳେ ଗ୍ରାମ୍ୟଜୀବନକୁ ଭଲପାଏ ବାପା । ଆସନ୍ତା ବୁଧବାର ଦିନ ମୁଁ ଯିବାକୁ ମନସ୍ଥ କରିଛି । ଆପଣ ଆମକୁ ଟ୍ରେନରେ ଛାଡ଼ିସାରି ଯାଇ ଟିକେ ଯିବେ । ବୋଉଙ୍କ ପାଖକୁ ମୁଁ ଆଜି ଚିଠି ଲେଖିଦେଉଛି, ସେ ମଧ୍ୟ ଆସି ପୁରୀ ଚାଲିଯିବେ ।

× × ×

ପୁରୀକୁ ଆମେ ପନ୍ଦରଦିନ ହେଲା ଆସିଲୁଣି, ଏହି ଅଳ୍ପସମୟ ଭିତରେ ଦେବବାବୁଙ୍କର ଭଲ ବ୍ୟବହାର ଆଉ ବଡ଼ ଡାକ୍ତର ହିସାବରେ ସହରତମାମ ତାଙ୍କର ଖ୍ୟାତି ବ୍ୟାପି ଗଲଣି । ସେଥିପାଇଁ ସକାଳୁ ସଞ୍ଜଯାଏ ତାଙ୍କୁ ସମୟ ନ ଥାଏ ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ପରେ ବିଶେଷ ଜରୁରୀ କାମ ନ ଥିଲେ, ସେ ମୋତେ ଡାକିନେଇ କୋଠା ଛାତ ଉପରେ ଯାଇ ବସନ୍ତି । ମୁଁ କିଛି ସମୟ ପରେ ପୁଷ୍ପାଙ୍କୁ ରନ୍ଧାବଢ଼ାର ବରାଦ ଦେଇ ଉପରକୁ ଯାଏ ।

ସେଦିନ ଆକାଶରେ ବଉଦ ନ ଥିବାରୁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଚନ୍ଦ୍ରକିରଣ ଚାରିଆଡ଼େ ବିଛୁଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଥାଏ । ଆଗରେ ବିଶାଳ ନୀଳ ସମୁଦ୍ର, ଉପରେ ନୀଳ ଆକାଶରେ ରୁପା ଥାଳିପରି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଜହ୍ନ । ଥରେ ସେହି ନୀଳ ସମୁଦ୍ର ଆଉ ତାପରେ ସେହି ଜହ୍ନକୁ ଅନାଇଲେ ମନକୁ ଲାଗେ

ଯେପରି ଆମେ ଆଉ ପୃଥିବୀରେ ନାହୁଁ—ଅନ୍ୟ କୌଣସି ନୂଆ ଦୁନିଆରେ ଯାଇ ବୁଲୁଛୁ ।

ସେ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାଲୋକିତ ଆକାଶ ତଳେ ସେଦିନ ଆମେ ଦୁହେଁ ଲଗାଲଗି ହୋଇ ବସି, ଖୋଲାଖୋଲି ମନରେ ପଛଦିନର କଥା-ସବୁ ଗପସପ ହେଉ ହେଉ 'ସେ' ହସ ହସ ହୋଇ କହିଲେ, ମନେ ଅଛି ଶକୁନ୍ତଳା ତମର, ସେଦିନ କଥା ?

ଖୁସି ମନରେ ପଚାରିଲି—କେଉଁଦିନ ?

ସେ ମୋ ହାତଟିକୁ ଟାଣିନେଇ, ତାଙ୍କ ଜଙ୍ଘ ଉପରେ ରଖି ସୋହାଗରେ ସାଉଁଳି ସାଉଁଳି କହିଲେ—ତମ ଗାଁରେ ସେଦିନ ତମ ଶୋଇବା ଘରେ ମୋତେ ଏକୁଟିଆ ଶୁଆଇ ତମେ କେଉଁ ବିବେକରେ କବାଟ ଆଉଜେଇ ନେଇ ଚାଲିଗଲ ଶୁଣେ ? ସେ ସାରା ରାତି ତମରି କଥା ଭାବି ଭାବି ମୋ ଆଖିକୁ ନିଦ ଆସିନାହିଁ ।

ମୁରୁକି ହସି ଉତ୍ତର ଦେଲି—ମୁଁ ଆଉ କ'ଣ କରିଥାନ୍ତି । ସେ ଦିନ ! ମୁଁ ଥିଲି ଅଭିଆଡ଼ୀ ଝିଅ ।

ସେ କ'ଣ କହିବା ଆଗରୁ ମନର ଆବେଗକୁ ରୂପ ନେଇ ମୋତେ ତାଙ୍କ ଛାତିଆଡ଼କୁ ଆଉଜେଇ ଆଣିଲେ । ତା'ପରେ ମୋର ମୁହଁଟିକୁ ଚନ୍ଦ୍ର ଆଡ଼କୁ ଦେଖାଇ ଥରକୁଥର ମୋର ଅଧର ଆଉ ଗଣ୍ଡରେ ଫୁଟାଇଲେ ରକ୍ତ ଗୋଲାପ । ମୁଁ ନିଜକୁ ଭୁଲି ତାଙ୍କ କୋମଳ ଛାତି ଉପରେ ପଡ଼ିରହି ନାହିଁ ନଥିବା ସୁଖ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲି । କିଛିସମୟ ପରେ ସେ ବାରମ୍ବାର ମୋର ଚିବୁକକୁ ହଲାଇ, ସୋହାଗମିଶା ଗଳାରେ ପଚାରୁଥାନ୍ତି—ସତ କହ ଶକୁନ୍ତଳା, ସେଦିନ ଯଦି ଇମିତି ହୋଇଥାନ୍ତା, ତମେ କ'ଣ କରିଥାନ୍ତ ?

ଅଶାୟୀ ନୟନରେ ତାଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ଉତ୍ତର ଦେଲି—କରିଥାନ୍ତି ଆଉ କ'ଣ । ଚୁପ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି ।

ଦଶଟା ବାଜେ । ତଥାପି ଆମର ଖୁସିଗପ ସରେ ନାହିଁ । ସୁଖାସୀ ଡ଼ର ଡ଼ର ଆସି କହେ—ମେମ୍ବେଇ କେଟେଟବେଲୁ ସରିଲଣି, ଖାଇବେ ଆସନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା ।

'ସେ' ମୋର ହାତଧରି ଉଠେଇ ନିଅନ୍ତି । ସ୍ୱପ୍ନ ପରି ଦିନ କଟେ ।

ପୁନାକୁ ଆମେ ଆସିବାର ପ୍ରାୟ ଦୁଇମାସ ହୋଇଗଲାଣି । ଏଇ ଦୁଇମାସ ଭିତରେ ସହରର ଅନେକ ସାଙ୍ଗ ସାଥି ଆମର ହୋଇଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ଘରକୁ ଆମେ ଖାଇବାକୁ ଯାଇଛୁ, ସେମାନଙ୍କ ପିଲାପିଲି ମଧ୍ୟ ଆମ ଘରକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ଖାଇ ଆସିଛନ୍ତି ।

ଆଜିକାଲି ଲୋକଙ୍କୁ ଇମିତି ଯୁଦ୍ଧ ନିଶା ଘାରିଛି ଯେ, ଯାହା ଘରକୁ ଯିଏ ନିମନ୍ତ୍ରଣରେ ଖାଇବାକୁ ଗଲେ ବି ସେହି ଯୁଦ୍ଧ କଥାର ଗପସପ । ଦାଣ୍ଡ; ଘାଟ ବଜାରରେ ସେହି ଯୁଦ୍ଧ କଥା । ଏ ଯୁଦ୍ଧକଥା ଶୁଣି ଶୁଣି ଏମିତି ଅଭ୍ୟାସ ପଡ଼ିଗଲାଣି ଯେ, ପ୍ରତିଦିନ ଏ କଥା ନ ଶୁଣିଲେ ନିଜକୁ କିମିତି ଅଶାନ୍ତ ଲାଗେ । କେଉଁଦିନ "'ଜର୍ମାନୀ କାହାର ଜାହାଜ ବୁଡ଼ାଇ ଦେଲା", ଜାପାନ କିପରି ସାହେବମାନଙ୍କୁ ନିରସ୍ତ୍ର ଭାବରେ ସିଙ୍ଗାପୁରରୁ ତଡ଼ିଲା" ସୁଭାଷ ବୋଷ କିପରି ଭାରତରୁ ଇଂରେଜ କବଳରୁ ଖସି--ବିଦେଶରେ ସେମାନଙ୍କୁ ତଡ଼ିବା ପାଇଁ ସୈନ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରୁଛନ୍ତି ।" ଏ ସବୁ ଖବର ଶୁଣିଲାକ୍ଷଣି ଉତ୍ତେଜନାରେ ମନ ଭରି ଉଠେ ।

ସେଦିନ ସେ ଖାଇପିଇ ଦିନ ଏଗାରଟା ବେଳୁ ବାହାରକୁ ଯାଇଛନ୍ତି, ବର୍ତ୍ତମାନ ସନ୍ଧ୍ୟା ଛ'ଟା ବାଜିଲେ ବି ଫେରିବାକୁ ନାହାନ୍ତି । ଆଜି କି କାମ ଏତେ ! ଦାଣ୍ଡକୁ ଆସି ମୁଁ ଚାରିଥର ଚାହିଁ ଗଲିଣି । ସେ ଆସିବା ସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କର କ୍ଳାନ୍ତି ଦୂର କରିବା ପାଇଁ

ଏବ ତାଙ୍କୁ ଆନନ୍ଦ ଦେବାପାଇଁ—ତାଙ୍କର ଯେତେ ଯାହା ପ୍ରିୟଖାଦ୍ୟ ତାହା ଯୋଗାଡ଼ କରି ତାଙ୍କର ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ ଗୃହୁଁ ରହିଥାଏ ।

ଠିକ ରାତ ଆଠଟା ବେଳକୁ ଘରକୁ ଫେରିଲେ । ସବୁଦିନ ଅପେକ୍ଷା ତାଙ୍କ ମନ ଆଜି ବଡ଼ ଫୁର୍ତ୍ତି । ଗୁଣୁଗୁଣୁ ହୋଇ ଗୀତ ବି ବୋଲୁଥିଲେ ।

ମୁଁ ଆଜି ତାଙ୍କର ଏ ଢଙ୍ଗଢାଙ୍ଗ ଦେଖି ମନେ ମନେ ହସୁଥିଲେ ବି, ତାଙ୍କର ଖାଇବା ପିଇବା କଥା ଆଗ ବୁଝିବାରେ ଲଗିଲି । ସେ ଖାଇପିଇ ସାରି ବୈଠକଖାନାରେ ପଙ୍ଖା ଖୋଲି ବସିଲେ, ତା'ପରେ ଖୁସି ମନରେ ଡାକିଲେ—ଶକୁନ୍ତଳା; ବଡ଼ ଶୁଭ ସମ୍ବାଦ ଶୁଣିବ ଆସ ।

ଆରଘରୁ ଜବାବ ଦେଇ ଯାଉଛି ।

ବୈଠକଖାନାକୁ ଆସି ଖଣ୍ଡେ ଚୌକିରେ ବସି ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ କହିଲି—କି ଶୁଭ ସମ୍ବାଦ ! ତୁମ ମନ ତ ଆଜି ବଡ଼ ଫୁର୍ତ୍ତି ଅଛି !

ସେ ଟିକିଏ ରହି କହିଲେ—ପ୍ରକୃତରେ ଏହା ଶୁଭ ସମ୍ବାଦ । କିନ୍ତୁ ତୁମେ ଯଦି ସେହି ସମ୍ବାଦକୁ ଅଶୁଭ ବୋଲି ମନେ କରିବ, ତାହାହେଲେ ମୁଁ ନାଚାର ।

ମୁଁ କିଛି ବୁଝି ନ ପାରି କହିଲି—ତୁମ ପକ୍ଷରେ ଯାହି ଶୁଭ ମୋ ପକ୍ଷରେ ତାହା ଅଶୁଭ ହେବ କାହିଁକି ?

ସେ ଅସଲ କଥାକୁ ଘୋଡାଇ ରଖି କହିଲେ—ମୋର ସାଥିର ଯୁବକ ଡାକ୍ତରମାନେ ଯଦି ଦି'ବର୍ଷ ପରେ ବଡ ବଡ ସର୍ଜାରୀ ଚାକିରୀ ପାଇପାରନ୍ତି, ଆଉ ମୁଁ ଯଦି ନ ପାଏ କିମ୍ବା ସେ ଯୋଗ୍ୟତା ହାସଲ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା ନ କରେ—ତାହାହେଲେ, ସେ ମୋ ପକ୍ଷରେ ଭଲ ଲାଜର କଥା ହେବନାହିଁ ।

ମୁଁ ତାଙ୍କ କଥାରୁ କିଛି ବୁଝିପାରୁ ନ ଥିଲି । କଥା କ'ଣ ଜାଣିବାକୁ ବ୍ୟଗ୍ରତା ପ୍ରକାଶ କରି କହିଲି—କଥା କ'ଣ କିଛି ନ କହି ଏ ସବୁ କଥା କହିଲେ—ମୁଁ କ'ଣ ବୁଝିବି ।

ସେ ଟିକିଏ ନୀରବ ରହି କହିଲେ—ସର୍କାର ଦେଶର ଡାକ୍ତର ଯୁବକମାନଙ୍କୁ ଯୁଦ୍ଧରେ ଆହତ ହୋଇଥିବା ସୈନିକମାନଙ୍କର ସେବା ଶୁଶ୍ରୂଷା କରିବାକୁ ନିବେଦନ କରିଛନ୍ତି । ମୋର ସାଥିର ବନ୍ଧୁମାନେ ଯିବାକୁ ଠିକ ହୋଇଗଲେଣି । ମୋର ମଧ୍ୟ ଯିବାକୁ ଖୁବ୍ ଇଚ୍ଛା । କେବଳ ତୁମର ଅନୁମତି ଲୋଡ଼ା ।

ବିସ୍ମୟ ହୋଇ ପଚାରିଲି—ଯୁଦ୍ଧକୁ ଯିବ ?

ସେ ମୋତେ ବୁଝାଇବାକୁ ଯାଇ କହିଲେ—ଯୁଦ୍ଧ, ଆଉ ଯୁଦ୍ଧ ଭୂମି ଏକା କଥା ନୁହେଁ—ଶକୁନ୍ତଳା ! ସୀମାନ୍ତର ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ରଠାରୁ ଡାକ୍ତରଖାନା ବହୁତ ଦୂର । ତା'ଛଡ଼ା ପୃଥିବୀବ୍ୟାପୀ ନିୟମ ଅନୁସାରେ, ଡାକ୍ତରଖାନା ଉପରେ କୌଣସି ବିପଦ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ ।

ତାଙ୍କର ମନର ଦୃଢ଼ତା ଦେଖି, ମୋର ମନର ଅସ୍ଥିରତାକୁ ତାଙ୍କ ଆଗରେ ଦେଖାଇବାକୁ ସାହାସ ହେଲାନାହିଁ । କହିଲି, ତୁମର ଇଚ୍ଛା ବିରୁଦ୍ଧରେ ମୁଁ କିଛି କହୁ, ତୁମ ମନରେ କଷ୍ଟ କେବେହେଲେ ଦେବିନାହିଁ ।

ମୋ ମନର ଭାବକୁ ସେ ଜାଣିପାରି କହିଲେ—ଇମିତି କହିଲେ, ମୁଁ କଦାପି ଯିବିନାହିଁ । ଦେଶର ଶତ ଶତ ଆହତ ସୈନିକଙ୍କୁ ସେବା କରିବା କମ ସୌଭାଗ୍ୟର କଥା ନୁହେଁ । ସେ ଯୁଗର ବୀରନାରୀ ଭଳି ଯଦି ହସି ହସି ମୋତେ ତୁମେ ବିଦାୟ ନ ଦେବ, ତାହେଲେ ମୁଁ କେଉଁଠି ହେଲେ ଶାନ୍ତି ପାଇ ପାରିବି ନାହିଁ । ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ତୁମର ଫଟୋଟିକୁ ରଖି, ଯେପରି ତୁମେ ମୋର ପାଖେ ପାଖେ ଅଛ

ବୋଲି ଅନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲି, ଏଥର ମଧ୍ୟ ସେହି ଫଟୋଟି ମୋର ପାଖେ ପଖେ ରହିବ, ଶକୁନ୍ତଳା ?

କହିଲି—ତୁମ ମାନ ସମ୍ମାନ, ତୁମର ମନର ଆଗ୍ରହ ଇତ୍ୟାଦିକୁ ମୁଁ କେବେହେଲେ ଭାଙ୍ଗି ଦେବି ନାହିଁ । ଦଶଟା ବାଜିଲାଣି ଶୋଇବ ଚାଲ ।

ସେ ଉଠି ଯାଉ ଯାଉ ଦୃଢ଼ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ମୁଁ ତମଠାରୁ ଏଇକଥା ଆଶାକରେ ଶକୁନ୍ତଳା ।

... ...

ଆଠଦିନ ଭିତରେ ସେ ଏଠୁ ବିଦାୟ ହୋଇଯିବେ । ଏଇ ସମୟ ଭିତରେ ମୋର ଯେପରି କୌଣସି ଅସୁବିଧା ନ ହୁଏ, ତାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ସେ କରି ସାରିଲେଣି । ତାଙ୍କୁ ଜଣେ ଗୁମାସ୍ତା ଓ ଜଣେ ଚାକରାଣୀ ମୋର ଖବର ଅନ୍ତର ବୁଝିବାକୁ ଅସିଗଲେଣି ।

କାଲି ଭୋରୁ ସେ ବିଦାୟ ହୋଇଯିବେ । ସେ ରହିଛନ୍ତି ଯାଇ ମୋ ଆଖିକୁ ନିଦ ନ ଥାଏ । ସେ ଚାଲିଗଲେ ପରେ ମୋ ମନରେ ଯେପରି କଷ୍ଟ ନ ହୁଏ, ସେଇକଥା ସେ ବାରମ୍ବାର ବୁଝାଉ ଥା'ନ୍ତି । ଖୁବ୍ ଭୋରୁ ସେ ଗାଧୋଇଲେ, ମୁଁ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ତରକାରି ଆଉ ପୁରି କରିଦେଲି । ଯିବା ବେଳରେ ତାଙ୍କୁ ହସ ଖୁସିରେ ବିଦାୟ ଦେବା-ପାଇଁ, ମନର ସବୁ ଦୁର୍ବଳତାକୁ ଜବରଦସ୍ତି ମନଭିତରେ ଚାପି ରଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥାଏ ।

ସେ ଖାଇ ବସିଲେ । ତାଙ୍କ ଆଗରେ ବସି, ଦରଦୀ ସ୍ୱରରେ କହିଲି— ଚିଠି ବରାବର ଦେବ ।

ସେ ଅଗ୍ରହ ଦେଖାଇ କହିଲେ—ନିଶ୍ଚୟ ଦେବି ଶକୁନ୍ତଳା ! ତୁମକୁ ଏବେଠଣି ଛାଡ଼ିଗଲେ ବି, ତୁମେ ମୋ ଆଖି ଆଗରେ ସବୁ-

କେବେ ନାଚିବ । ମୁଁ ଜାଣେ ମୋର ଫେରୁ ଫେରୁ ବର୍ଷେରୁ କମ ହେବନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଆଉ ପାଞ୍ଚଟି ମାସ ପରେ, ମୋର ପ୍ରତିନିଧି ହିସାବରେ ତୁମ କୋଳକୁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରି ଯେଉଁ ଶିଶୁଟି ଜନ୍ମଲାଭ କରିବ, ତାକୁ ଦେଖି ମୋ କଥା କ'ଣ କିଅଁତ ଭୁଲିପାରିବ ନାହିଁ ! ଘରୁ ସେ ସମୟକୁ ବାପା ବୋଉଙ୍କୁ ଡକେଇ ଆଣିବ । କିଛି ଅସୁବିଧା ହେବ ନାହିଁ, ଡାକ୍ତର ଖାନାକୁ ଖବର ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସବୁ ସୁବିଧା ହୋଇଯିବ । ତା'ପରେ ସେ କହିଲେ—ପୋଷ୍ଟଅଫିସରେ ତୁମ ନାମରେ ପାଞ୍ଚହଜାର ଟଙ୍କା ଅଛି । ଇଚ୍ଛା ଅନୁସାରେ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବ, ମୁଁ ଟଙ୍କା ପଠାଇବି ।

ଫାଟକ ପାଖରେ ଏକ ସୈନ୍ୟ ବିଭାଗର ମଟର ଲାଗିଲା । ସେ ମଟରରେ ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଡାକ୍ତରବନ୍ଧୁମାନେ ବି ଅସିଥିଲେ । ଆଉ ସମୟ ନାହିଁ । ସେ ଯିବା ଆଗରୁ ପୁଣି ମୋତେ ତାଙ୍କ ଛାତିଆଡକୁ ଅଉଜାଇ, ମୋ ଗଣ୍ଡରେ ପ୍ରାଣଭରି ଚୁମ୍ବନ ଦେଲେ—ତା'ପରେ ଅଶାକୁ ନିଜଆଡକୁ ଆଉଜାଇ, ତାର ପିଠି ଆଉଁସି ଦେଇ କହିଲେ, ନୂଆବୋଉ ପାଖରେ ବହୁବେଳେ ଥିବୁ । ମୁଁ ଅସିଲା ବେଳେ ତୋ ପାଇଁ କେତେ ଭଲ ଭଲ ଜିନିଷ ଅଣିବି ।

ତା'ପରେ ପରଦା ଆଡେଇ ଯାଉ ଯାଉ ପୁଣି ଟିକେ ମୋର ଚିବୁକକୁ ହଲାଇ ଦେଇ କହିଲେ—ଯାଉଛି ଶକୁନ୍ତଳା ! ଚିନ୍ତା ପକାଇଲ, ମୋ କଥା ଅଯଥାରେ ଭାବିବ ନାହିଁ ।

× × × ×

ସେ ଚାଲିଯିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୋ ମନରୁ ଆନନ୍ଦ ସରସତା, ମୁହଁରୁ ହସ କେଉଁଆଡେ ଉଭେଇଯାଇଥିଲା । ସେ ଘରୁ ଯାଇ ତାଙ୍କ

ଠାରୁ ଚିଠି ପାଇବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ସେଇ ଦେଡ଼ମାସ କେମିତି ଯେ ଦିନ କାଟିଛି, ସେକଥା ମୋ ମନ ଜାଣେ ।

ଦେଡମାସ ପରେ ଦିଲ୍ଲୀ ଅଫିସରୁ ପାଞ୍ଚଶ ଟଙ୍କା ଏବଂ ଅଭି ତା'ର ଅଠଦିନ ପରେ ଦରିଆପାରି ମାଳୟରୁ ଖଣ୍ଡେ ଚିଠି ଅସିଲା । ସେମିତି କିଛି ବଡ଼ ଚିଠି ନୁହେଁ । ଖାଲି ଦି'ଧାଡ଼ି ।

ସ୍ନେହର ଶକୁନ୍ତଳା ।

ଭଲରେ ଅଛି । ଦେହ ପ୍ରତି ବିଶେଷ ନଜର ଦେବ । ଭଲ ଠିକଣାରେ ଚିଠି ଦେବ ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର କିଶୋର ପଟ୍ଟନାୟକ

ଚିଠିଟି ପାଇ ମନ ଆନନ୍ଦରେ ନାଚି ଉଠିଲେ ବି ପରମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମନ ଦବିଗଲା । ଯୁଦ୍ଧରେ ଆନନ୍ଦ ଅଛି, ଦୁଃଖର ବ୍ୟବଧାନ କିଛି ନାହିଁ । ମନେ ମନେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ କାମନା କରି ଡାକୁଛି । ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ତାଙ୍କ ହାତର ସ୍ପର୍ଶ ପାଇ ପୁଣି ମୋ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଛି ବୋଲି, ଥରକୁ ଥର ମୋ ଛାତି ଭିତରେ ଜାକି ରଖି ସୁଖ ଅନୁଭବ କଲି । ଅଶା ଦାଣ୍ଡଅଡୁ ଅସି ପଚାରିଲା, ସେ ଚିଠି କିଏ ଦେଇଛି କି ନୂଆବୋଉ ?

ତାର ସୁନ୍ଦର ଗାଲଟିକୁ ଚିପିଦେଇ କହିଲି—ଅଜି ବଡ଼ ଦେଉଳରେ ସଞ୍ଜ ବସାଇବାକୁ ଯିବା । ତମ ଭାଇ ପରା ଏ ଚିଠି ଦେଇଛନ୍ତି ।

ଅଶା କୁତୁହଳ ହୋଇ କହିଲା—କେବେ ଅସିବେ ଭାଇ ?

ତାକୁ ବୋଧଦେଇ ମୁଁ କହିଲି—ଠାକୁରଙ୍କୁ ଡାକ, ସେ ଚଞ୍ଚଳ ଯେପରି ଫେରି ଅସିବେ ।

ଦିନ ପରେ ଦିନ ଗଡ଼ିଗଲା—ସେ ଦିନ ଗୁଡ଼ିକ ତଣ୍ଟି ଚିପାରେ ନା ଥିଲା ଆନନ୍ଦ, ନା ଥିଲା ସୁଖ ।

ହଠାତ୍ ଦିନେ ମୋତେ, ମୋ ବାପା, ବୋଉ, ଆଉ ଟହ୍ଲା-ପଟିର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ହସାଇ ଏକ ଅମୃତ ଶିଶୁ ମୋ କୋଳରେ କୁଆଁ କୁଆଁ କରି ଉଠିଲା । ସତକୁ ସତ ମୁଁ ସେହି ଶିଶୁଟିକୁ ଚାହିଁ ଦୁଃଖକୁ ଅଧେ ପାସୋରି ଦେଲି । ସମସ୍ତଙ୍କର ସ୍ନେହ ଯତ୍ନରେ ଶିଶୁଟି ଦିନୁ ଦିନ ବାଢ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା । ବୋଉ, ବାପା, ବୁଢ଼ା ଗୁମାସ୍ତା କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୋଇ ଠିକ କଲେ—ପୁଅର ଏକୋଇଶା ଭୋଜି, ଏବେଣି ହେବନାହିଁ । ତାର ବାପା, ଯୁଦ୍ଧରୁ ଫେରିଲେ ଯାଇଁ ହେବ । ମୁଁ ବି ବାଧା କଲି ନାହିଁ । ସେ ନ ଆସି ହାଜର ହେଲେ—ମୁଁ ବି କେବେ ଶାନ୍ତି ପାଇ ପାରିବି ନାହିଁ ।

ଶିଶୁଟି ଜନ୍ମ ହେଲାର ପନ୍ଦର ଦିନ ପରେ ଚିଠି ଲେଖିଥିଲି ।

ସ୍ନେହର ଦେବତା,

ଏ ଚିଠିଟି ପାଇ ତୁମେ ଯେ କେତେ ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରିବ, ସେକଥା ମୁଁ ଏଇଠି ବସି ଅନୁମାନ କରୁଛି । ତୁମର କଥା ଆଜି ସତ ହୋଇଛି । ସୁନ୍ଦର କୁନ୍ଦକୁନିଆ ଗୋରା ତକତକ ପୁଅଟିଏ ! ଠିକ ତୁମର ମୁହଁପରି ତାର ମୁହଁ । ଆସିଲେ ଦେଖିବ । ଦେହ ଭଲ ଅଛି । ବୋଉ ବାପା ଇତ୍ୟାଦି ଏଠି ଅଛନ୍ତି । ତୁମ କଥା ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ ବି ଭୁଲି ପାରୁନାହିଁ । ଚଞ୍ଚଳ ଆସିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବ । ତୁମ ପଦ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏଇଠି ନମସ୍କାର କଲି ।

ସ୍ନେହର

ଶକୁନ୍ତଳା

ମୁଁ ବି ଚିଠିଟି ଲେଖିସାରି ଆନନ୍ଦରେ ଶିହରି ଉଠିଲି । ଏ ଚିଠିଟି ଯେତେବେଳେ ସେ ପାଇବେ··· । ଆଉ ଭାବି ପାରେ ନାହିଁ ।

... ...

ଚିଠି ଦେବାର ପ୍ରାୟ ମାସେ ହୋଇଗଲାଣି । ପ୍ରତିଦିନ ମୁଁ ତାଙ୍କ ସମ୍ମତିକୁ ଅନାଇ ରହେ । ଏତେବଡ଼ ଶୁଭ ସମ୍ବାଦ ଶୁଣି ସେ କଦାପି ସ୍ଥିର ହୋଇ ରହିପାରିବେ ନାହିଁ । ନିଶ୍ଚୟ ଚିଠିଦେବେ, କିନ୍ତୁ କାହିଁ ଚିଠି ! ଡାକବାଲା, ଦାଣ୍ଡବାଟେ ଚାଲିଯାଏ । ମନ ବୁଝେନି ବୋଲି, ଆଶା ହାତରେ ପୁଣି ପଚାରି ପଠାଏ, ଚିଠି ଆସିଛି କି ନାହିଁ । ଡାକବାଲା ଉତ୍ତର ଦିଏ ନାହିଁ ମାଆ, କିଛି ଚିଠି ଆସି ନାହିଁ । ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ପକାଇ ପୁଅ ପାଖକୁ ଉଠିଯାଏ ।

ଦିଲ୍ଲୀ ଯୁଦ୍ଧ ବିଭାଗ ଅଫିସରୁ ମାସକୁ ମାସ ଯେଉଁ ତିନିଶହ ଟଙ୍କା ଏଠିକୁ ଆସୁଥିଲା, ସେ ନିୟମିତ ସେଠୁ ଆସୁଛି, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ପାଖରୁ ଚିଠି କାହିଁ ? କଥା କ'ଣ ? ବେଳେ ବେଳେ ଛାତି ଥରିଉଠେ । ଆକୁଳ ହୋଇ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଡାକେ ।

ତିନିମାସ ଗଲା । ଚିଠି ନାହିଁ କି ଖବର ନାହିଁ । କାହିଁ ମାଳୟ କାହିଁ ପୁରୀ ? ବେଳକୁ ବେଳ ମୁଁ ହତାଶ ହେଲି । ବୋଉ ବାପା, ଏପରିକି ଗାଆଁ ପଡ଼ିଶା ଲୋକେ ବି ହତାଶ ହେଲେ । ତାଙ୍କର ଜଣେ ବନ୍ଧୁ ବେଳେ ବେଳେ ଆସି ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇ ଯା'ନ୍ତି—ଯୁଦ୍ଧ କିଛି ଖେଳଘର କଥା ନୁହେଁ । ଶତ୍ରୁପକ୍ଷ ଯଦି ଜାଗା ଦଖଲ କରି ନେଇଥିବ, ତାହାହେଲେ ହୁଏତ ଏମାନଙ୍କୁ ଅଉ କେଉଁଠିକୁ ନିଆ ଯାଇଥିବ । ଯୁଦ୍ଧରେ ମନଇଚ୍ଛା, ଚିଠି ଦେବାର ବି ନିୟମ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ଡେରି ହୋଇଛି, ନିଶ୍ଚୟ ଚିଠି ଆସିବ ?

ଏକଥା ଶୁଣି କ୍ଷଣକ ପାଇଁ ମନରେ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଆସେ ସିନା, ପୁଣି ଯେଉଁକଥାକୁ ସେଇକଥା । ବେଳେ ବେଳେ ଛୁଆଟିର ମୁହଁକୁ ଦେଖି ମୁଁ ଆଖି ପୋଛେ । କେବେ ସେ ଆଉ ଆସିବେ ଏବଂ ତାଙ୍କର ଚଳନ୍ତି ପ୍ରତିମା ଏଇ ପୁଅଟିକୁ କେବେ ସେ ଆଉ ସୋହାଗରେ ମୋ କୋଳରୁ ଟାଣିନେବେ .....

ସକାଳ ହୋଇ ସନ୍ଧ୍ୟା ହୁଏ—ପୁଣି ହୁଏ ସକାଳ × × × × ଦିନ ପରେ ଦିନ-ସପ୍ତାହ-ପକ୍ଷ-ମାସ ଗଡ଼େ ।

ଦିନ ଯେତିକି ଗଡ଼ିଲା, ତାଙ୍କ କଥା ଭାବି ମୁଁ ସେତିକି ହତାଶ ହୋଇ ପଡ଼ିଲି । ଭୟ ଓ ଅଜଣା ଆଶଙ୍କାରେ ଛାତି ସବୁବେଳେ ଥରିବାକୁ ଲାଗିଲା । ମୋର ମନେ ହେଉଥାଏ, ତାଙ୍କର ରୂପ ନେଇ ମୋ କୋଳରେ ଏହି ଶିଶୁଟି ଯଦି ଜନ୍ମ ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତା, ତାହା-ହେଲେ ହୁଏତ କେଉଁଦିନୁ ମୋର ହୃତ୍‌କ୍ରିୟା ବନ୍ଦହୋଇ ଯାଆନ୍ତାଣି । ସେ ଲେଖିଛନ୍ତି, ବ୍ୟସ୍ତ ହେବନାହିଁ ଶକୁନ୍ତଳା, ଆଉ କେଇଦିନ ପରେ ଆମ ଶୁଭ-ମିଳନର ନିଦର୍ଶନ, ତମ କୋଳରେ ହସି ଉଠିବ । ତାକୁ ଦେଖି ମୁଁ ଫେରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କ'ଣ ମୋତେ ଭୁଲିପାରିବ ନାହିଁ । ଏ କଥା ଭାବୁ ଭାବୁ ଆଖି କୋଣରେ ଲୁହ ଆସେ × × ଅନ୍ତର ଭିତର ହା-ହା-କାର କରି ଉଠେ ।

ସେ ଗଲାଦିନୁ ମୁଁ ପ୍ରାୟ କୋଠା ଉପରକୁ ବୁଲି ଯାଇନାହିଁ କହିଲେ ଚଳେ । ସେ ଦିନ ଗୋଟାଏ ଖିଆଲରେ ଆଶା ସହିତ ପୁଅକୁ ଧରି କୋଠା ଉପରକୁ ଗଲି । ଆକାଶରେ ଜହ୍ନର ସେହି ଲୁଚକାଳି ଖେଳ । ଆଗରେ ସୀମାହୀନ ନୀଳ ସମୁଦ୍ରର ଢେଉ ଉପରେ ଜୋସ୍ନା ପଡ଼ି ଯେମିତି ରୂପା ପାଣିର ଢେଉପରି ଦିଶୁଛି । ପଛଦିନର ସ୍ମୃତି ଆଖି ଆଗରେ ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ରୂପ

ଥିଲି । ଆଶା ଛ'ମାସର ପୁଅକୁ କାଖେଇ ମନକୁ ମନକୁ କହୁଥାଏଁ, ସମୁଦ୍ର ଦେଖାଇବାକୁ ଲାଗିଥାଏ ।

ମୁଁ ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ପକାଇ ଅନେ ସ୍ମୃତିର ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଲାଗାଲଗି ହୋଇ ବସି ଅପରାହ୍ନ ଗପଭିତରେ ସ୍ୱର୍ଗସୁଖ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲୁ ସେହି ସ୍ଥାନକୁ ଚାହିଁ ମୁଁ ଶିହରି ଉଠିଲି । ସେ ସ୍ଥାନ ବି ଆଜି ମୋ ଆଖିରେ କେତେ ଶ୍ରୀହୀନ ଦିଶିଲା । ସେଠୁ ଆଖି ଫେରାଇ ଚାହିଁଲି ସମୁଦ୍ର ଆଡ଼େ—ଯେଉଁଠି ଚକ୍ରବାଳ ସହିତ ସମୁଦ୍ର ମିଶିଛି—ତେଣିକୁ ଆଉ ଚନାଇଁ ପାରିଲି ନାହିଁ । ତାହିଁ ମାଲଯ୍; ଆଉ ତାହିଁ ଏ ପୃଥ୍ୱୀ ! ଯେଠି ବେଶିସମୟ ଠିଆହୋଇ ଏ ସବୁକଥା ଭାବିବାକୁ ମୋର ଆଉ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନ ଥିଲା । ପଛରୁ କିଏ ପିଟିଲା ପରି, ଆଶାକୁ ଡାକି ଫେରି ଆସିଲି ଘରକୁ ।

ପୁଣି—

ଅଠମାସ⋯ ⋯

ଦଶମାସ⋯⋯

ବର୍ଷେ⋯⋯

ସମୟ ବିତିଟିବାକୁ ଲାଗିଲା । କାହିଁ ଗଲି ! କାହାନ୍ତି ସିଏ ! ତାହାହେଲେ କ'ଣ⋯ ! ଆଉ ଭାବି ପାରେନାହିଁ । ଶିରରେ ରକ୍ତ ଚଳନା ବନ୍ଦ ହୋଇଆସେ । ମୁଣ୍ଡ ଘୂରି ଚାରିଆଡ଼ ଦିଶେ ଅନ୍ଧାର । ଗୋଟାଏ ହୋସରେ ଠୁକୁ ଠୁକୁ ହୋଇ ଚାଲୁଥିବା ଶିଶୁଟିକୁ ଛାତିରେ ଯାକିଧରି କାନ୍ଥରେ ଟଙ୍ଗା ହୋଇଥିବା ତାଙ୍କର ବିରାଟ ଫଟୋ ପାଖରେ ବସିପଡ଼େ । ଆଖିର ଲୁହରେ ଗାଲଜକି ଓଦା ହୁଏ । ଛୁଆଟି ବାଲି ବାଲି କରି ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ କାନ୍ଦ ଉଠେ । ଆଶା ଦଉଡ଼ି ଆସି, ପୁଅକୁ ନିଜ କୋଳକୁ ନେଇ ନେଇ ତା'ପଣତ କାନିରେ ମୋ ଆଖିର ଲୁହ ପୋଛି

କହେ—ଛି ନୂଆବୋଉ, ତମେ କାନ୍ଦୁଛ ! ଭାଇ ନିଶ୍ଚୟ ଭଲରେ ଫେରି ଆସିବେ ।

ସେ ଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟା । ସଞ୍ଜବତୀ ଦେଇ ବୈଠକ ଖାନାରେ ବସିଛି । କାନ୍ଥରୁ ତାଙ୍କର ସେଇ ସୁନ୍ଦର ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତିଟି ଯେମିତି ହସ ହସ ମୁହଁରେ ଚାହିଁ ରହିଛି ମୋରଆଡେ । ପାଖରେ ଆଶା ସହିତ ଖେଳଣା ଧରି ଖେଳୁଛି—ଟିକି ପୁଅ ।

ଦାଣ୍ଡ ଫାଟକ ଖୋଲି କିଏ ଆସିବାର ଶବ୍ଦ ହେଲା । ତା'ପରେ ଜଣେ ଡାକପିଅନ ପିଣ୍ଡା ଉପରକୁ ଆସି କହିଲା—ଟେଲିଗ୍ରାମ ଆସିଛି ।

ଟେଲିଗ୍ରାମ ! ମୁଁ ଚମକି ପଡ଼ିଲି । ଗୋଟାଏ ହୋସରେ ସେ ଖଣ୍ଡିକ ତା ପାଖରୁ ଆଣି ହାତରେ ଧରିଲି । ଖୋଲିବି କି ନାହିଁ ! କାଳେ କ'ଣ ତା' ଭିତରେ ଲେଖା ହୋଇଥିବ ! ଭାବୁ ଭାବୁ ହାତ ଥରିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଆଶା ବି ଟେଲିଗ୍ରାମରେ କ'ଣ ଲେଖା ଅଛି ବୋଲି ପିପାସିତ ନେତ୍ରରେ ଚାହିଁ ରହିଲା ମୋରଆଡ଼େ ।

ତାଙ୍କର ସେହି ଫଟୋଟିର ପାଦତଳେ ଠିଆହୋଇ, ଭଗବାନଙ୍କୁ ଡାକି କମ୍ପିତ ହସ୍ତରେ ଟେଲିଗ୍ରାମଟି ଖୋଲିଲି ।

ପଢୁ ପଢୁ ମୋତେ ଲାଗୁଥିଲା, ମୋ ଜୀବନ ଛାଡ଼ି ଆସୁଛି । ମୋ ଗୋଡ଼ତଳ ଚଟାଣ ଖୁବ୍ ଦ୍ରୁତଗତିରେ ଖସୁଛି ଅନନ୍ତ ଗହ୍ୱରକୁ ।

ଟେଲିଗ୍ରାମରେ ଲେଖା ଥିଲା—ଦେବେନ୍ଦ୍ରବାବୁଙ୍କର ପତ୍ତା ମିଳୁ-ନାହିଁ । ଖୋଜିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ ହେଉଛି । ସଠିକ ସମ୍ବାଦ ଠିକ ସମୟରେ ଜଣାଇ ଦିଆଯିବ ।

ସେ ଟେଲିଗ୍ରାମଟା ହାତରେ ଥିଲା କି ତଳେ ଖସି ପଡ଼ିଥିଲା ତାହା ମୁଁ ଜାଣି ନାହିଁ । କହିଁ କହିଁ ହୋଇ ମୁହଁପୋତି ସେଇଠି ବସିପଡ଼ିଲି । ତା'ପରେ ମୋର ଯେ ଚେତା ଥିଲା, ମୁଁ ଜାଣିନି ।

କେତେବେଳକେ ଛୁଆପୁଅଟି କଣ ଭାବି କେଜାଣି, ସକ୍ ସକ୍ ହୋଇ ଆସି ମୋ ବ୍ଲାଉଜ ଟାଣିଲା—ଦୁଧ ଖାଇବାକୁ। କ'ଣ ଜାଣିଛି ସେ !

ଗୋଟାଏ ହୋସ ରେ ପଛକୁ ଚାହିଁଲି - ଆଶା ମୋର ପଛରେ ଧୁଁ ଧୁଁ ହୋଇ କାନ୍ଦୁଛି, ଆଉ ବୁଢ଼ା ଗୁମାସ୍ତା ଟେଲିଗ୍ରାମ ଖଣ୍ଡିକ ହାତରେ ଧରି ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛୁ କହୁଛନ୍ତି—ଏତେ ଅଧୀର ହେଲେ ଚଳିବ ମା ! ଇମିତି ହୁଏ । ବାବୁ ଭଲରେ ଫେରିବେ ।

ସେଆଡ଼କୁ ମୋର ଜ୍ଞାନ ନଥିଲା ମୋଟେ ।

ରାସ୍ତାରେ କିଏ ଦରଦୀ ସ୍ୱରରେ ଗାଇ ଗାଇ ଚାଲିଛି—

ଭାସିଗଲା ଭବଜଳେ ନାବ ଦିଅ କୂଳକୁ,
ପତିତପାବନ ବାନା ଆଉ କେତେ ବେଳକୁ ।

—ଶେଷ

ନଂ........
ତା........

ମୁଦ୍ରାକର ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ଦାସ, ପ୍ରଗତି ପ୍ରେସ—କଟକ ୧୯୫୭